המודיע

בטאון אגודת ישראל העולמית — ירושלים

בס"ד יום ועש"ק, פ' ויק"פ כ"ו אדר מ"ז (27 במרץ 87)
דף היומי: בבלי — בבא מציעא ס"ח; ירושלמי — סוטה י"ט

שנה ל"ח גליון 10750
1 ש' ב' מע"מ

טונסיה מנתקת יחסיה עם אירן

טוניס — ממשלת טוניסיה החליטה לנתק את יחסיה הדיפ־לומטיים עם איראן, בשל פעולות "חתרניות" מצד השגרירות האי־ראנית בטוניסיה.

החלטה זו נתקבלה בעקבות "תככים הנוגדים את הכללים הדיפלומטיים" מצד השגרירות האידאנית בטונים, במיוחד מדובר על נסיונות של השגרירות "לגייס קיצונים טוניסיים בחו"ל לשם ביצוע פעולות חתרניות".

נשיא ארה"ב לשעבר, קרטר:

"ועידה בינ"ל עשוייה להתכנס בלי אש"ף"

נשיא ארה"ב לשעבר, ג'ימי קארטר, נפגש אתמול עם קבוצה של חוקרים מהמכון למחקר על שם טרומן לקידום השלום שב־אוניברסיטה העברית בירושלים ודן אתם על ההתפתחויות בשטחים בעת האחרונה.

מר קארטר התקבל על ידי נשיא האוניברסיטה פרופ' אמנון פזי וראש המכון פרופ' צבי שיפרין.

הפגישה עם החוקרים היתה סגורה, אך נודעו ממנה מספר פרטים. מר קארטר העריך באזני החוקרים כי אילולא היתה הסכמה בעולם הערבי המתון לקיים ועידה בינלאומית על בסיס החלטת האו"ם 242, סביר להניח שאש"ף היה מסרב להשתתף בה והוא היה נשאר מבודד. מר קארטר סבור, שהיו נוצרים אז לחצים מצד תושבי הגדה לקיים שיחות שלום ומדינות ערב היו מפסיקות להזרים כספים לאש"ף ובמצב כזה ייתכן שהיתה מתקיימת ועידה בינלאו־מית בלי אש"ף.

מר קארטר אמר עוד, כי פתרון שבסופו יביא שלום, יועיל לישר־אל גם מבחינה כלכלית. פתרון כזה יכסה על ההפסדים הכלכליים הצפויים לישראל מויתור על השטחים המוחזקים, אמר.

אוניות מלחמה סובייטית באיסטמבול

איסטמבול, — שתי אוניות מלחמה של הצי הסובייטי בים השחור הפילו עוגן באיסטמבול. זהו הביקור הראשון של אוניות מלחמה רוסיות בתורכיה זה 9 שנים.

הביקור נערך בשעה שתורכיה, החברה בברית נאט"ו, ערכה תימרונים ימים בים השחור. (רויטר עתי"ם).

תחזית מזג האויר

תחזית מזג האויר מעונן חלקית עד בהיר תשקיף לשבת דומה. הטמפרטורות החזויות: ירושלים: 6 עד 10, צפת: 4 עד 9, חיפה: 10 עד 18, טבריה: 8 עד 21, שומרון: 7 עד 13, תל־אביב: 11 עד 18, באר־שבע: 7 עד 17. (עתי"ם).

העתונאי בליצר מגלה ב"ניו ריפבליק":

"מתנדבים רבים בצה"ל ובקיבוצים לא היו אלא מרגלים שתולים!

מאת סופרנו המדיני

רבים מן המתנדבים, שהגיעו מארה"ב הציגו את עצמם כמתנדבים והכריזו בהתלהבות על נכונותם לכבוד במחנות צבא ישראלים או בקיבוצים ללא תשלום שכר — לא היו אלא מרגלים שתולים, שהוחדרו בכוונה תחילה ע"י שרותי הבי־ון האמריקאים כדי לאסוף חומר על מבנה צה"ל ועל פעולותיו.

העתונאי ז. בליצר, שפירסם בעתון "ניו ריפבליק" את הידיעה על יסוד מקורות אמריקאיים, הדגיש כי המתנדבים הללו סיפקו חומר רב ערך לשרותי הביון האמריקאים, ואם כי לכאורה התנדבו לסייע בשרותים סוציאליים, במטבחים ומוסכים או ברחיצת טנקים הרי למעשה העבירו חומר חשוב מאד לידי השלטונות האמריקאים, שהיו מעונינים בכך.

ישראל קיבלה כשעתה את המתנדבים הללו, שמספרם מגיע לכמה אלפים ברצון, היו ביניהם גם גויים שעבדו בקיבוצים וגרמו לכמה טרגדיות משפחתיות, אך כאמור מתברר שאותם "מתנדבים" לא היו אלא מרגלים שתולים.

סופרנו המדיני מציין, כי התעמולה הרשמית היה מעלה על נס את התנדבותם של אמריקאים אלה כסמל של מסירות למדינת ישראל.

גורמי בטחון ישראלים הכחישו בתוקף ידיעות אלו, וגם מקור בכיר ב"סטייט דפרטמנט", העוקב מקרוב אחר היחסים בין ישראל וארה"ב, הביע ספק בנכונותה של ידיעה זו.

בקבוקי תבערה לעבר אוטובוס בירושלים

שני בקבוקי תבערה הושלכו אמש לעבר אוטובוס בקו 1 בעת שעבר ליד מוזיאון רוקפלר במז־רח ירושלים.

הבקבוקים החטיאו את האו־טובוס ולא התפוצצו. איש לא נפגע ולא נגרם נזק.

אסאד ידון בבריה"מ בהגירת יהודים לישראל

אבו־דאבי — ל"אלאתחאד" נודע ממקורות דיפלומטיים ער־ביים בלונדון, כי אסאד ידון בה־גירת יהודי בריה"מ לישראל בעת ביקורו בסוף מרס במוסקבה.

אסאד מייחס חשיבות רבה לנושא מאחר שלדעתו הגבר־ת ההגירה לישראל תחזק אותה במלחמה ותרחיק השלום. (ע"מ)

פרס ממשיך במאמצים לכינוס הועידה הבינ"ל

מאת סופרנו המדיני

שר החוץ ומ"מ ראש הממשלה שמעון פרס, הממשיך במאמציו לקדם את הועידה הבין לאומית, נועד אתמול עם שלושה אישים פלשתינאים, שהוכרזו כשנתם כמיועדים לייצג את הפלשתינ־איים לשיחות במשלחת הירדנית לועידה הבין לאומית והתווה בפניהם את תכניותיו לקידום הועידה.

השלושה, חנה סניורה עורך עתון מאזהרי אש"ף, עו"ד פאיז אלרוזמה וד"ר סרי נוסאייבה, שהביעו את דעותיהם בנידון. הר־ עמדו בעיקר על חובתה של ממשלת ישראל לאפשר הוראצנות פוליטית, שהתושבים יבחרו את נציגיהם. השתתף בפגישה גם מתאם הפעולות בשטחים שמואל גורן.

בינתיים ממשיך יוסי ביילין, המנכ"ל המדיני במשרד החוץ במסעות פוליטיים לגייס תמיכות אירופה בועידה הבין לאומית וה־גיע לפאריז לשיחות עם שר החוץ הצרפתי ואישים בכירים וביניהם ג'ורג אסאלי יועצו המדיני של הנשיא ומאמצים לקידום תהליך השלום.

בתשובה לשאלה הדגישו פרס וגם ביילין כי בשום פנים לא יס־כימו שתברי אש"ף ישמשו כנציגי תושבי השטחים כל עוד לא שינה אש"פ את מדיניותו.

קריאה לציבור החרדי לבוא לעזרת גיבורי הכוח

הגאון ר' מ.מ. מנדלזון: שומרי השביעית התורמים הגדולים ביותר לטובת הציבור

ישיבת חרום מיוחדת של הנהלת קרן השביעית, התכנסה ביום ד' השבוע בת"א, בהשתת־פותו של הגזבר ר' אברהם הלפ־רין שהגיע במיוחד מארה"ב כשעל סדר יומה אישור התש־לומים לחודש ניסן לקראת חג הפסח הבעל"ט המגיעים לסכום של כשלש מאות אלף דולאר כפי שהוצע ע"י מנהלי הכספים של הקרן הר' ישכר דוב לדרמן והר' ראובן וינדרבאום.

לאחר אישור התשלומים דנה ההנהלה באישור הדו"ח הכספי לחודשים שבט־אדר המסתכם בהוצאה של 900,000 ש"ח בסעיף ההוצאה ובסעיף הכנסה הוא גר־עוני ב־45%.

יו"ר הישיבה הר' שמואל מרדכי מינץ דוח לחברי ההנהלה על מאמצים הנעשים ע"י ח"כ הרב אברהם שפירא להשיג הל־ואה נוספת מבנק ישראל למימון הון חוזר לבעלי מטעים, והשתת־פות האוצר בתקציב התמיכות של קרן השביעית.

הגיזברים הר"ר השל רייזמן והר' צבי דוב ובר הצביעו על העובדה שמשרד הדתות עדיין לא העביר אפילו אגורה אחת ליקרן השביעית" למרות שקיים סעיף מיוחד בתקציב המשרד, ואף פורסם בילקוט הפירסומים מס' 3393 מיום כ"ה תשרי התשמ"ז, בהתאם להצעתם נבחרה ועדה בהרכב הר' ש.מ. מינץ הר' ה. רייזמן והר' י.ד. לדרמן, שתטפל בהבטים של מציאות עגומה זו.

הר"ר יוסף גוטמן מרכז המרכז הארצי לחקלאים שומרי שביעית העלה את דרישת המרכז להגיש תמיכה מיוחדת לקראת חג הפסח, והוחלט שבאם ימצאו מקורות מי־מון לכך תתכנס ההנהלה שנית לאשר תמיכות מיוחדות לחג הפסח הבעל"ט.

הרה"ג ר' מנחם מנדל מנדלזון אב"ד קוממיות, פנה למשתתפי הישיבה שיבקרו באוצר בית דין של קוממיות ולראות במו עיניהם איך החקלאים שומרי שביעית ע"י שמירת מצוות השמיטה כהלכתה הם התורמים הגדולים ביותר בפועל לקיום המצווה.

המודיע
בגליון היום
22 עמודים!
בקנותך את העתון דרוש את 2 החלקים

יצרן, יבואן, בעל עסק
אם מוצריך כשרים לפסח
אל תחמיץ את ההזדמנות!!!
התקשר בדחיפות
02-531319
10 — 8 בבוקר, 630730 בערב

אחים טוויג
האופנה לגברים
רח' ר' עקיבא 38 ב"ב טל. 707046
הגיעו חליפות ארוכות
מהודרות וחליפות דאבל חדישות
★ כל החליפות באוכות מעולה ★
ובהכשר המעבדה העירונית לבדיקת שעטנז
ובפיקוח הרב למ. לנדא שליט"א אב"ד ב"ב
★ מבצעים מוזהרים לקנה מרובות ★

ישיבת חברון "כנסת ישראל"
מודיעה כי העליה לקברו של
מרן הגאון רבי מרדכי חברוני זצוק"ל
ר"מ ישיבתינו
תתקיים ביום ראשון כ"ח אדר יום השנה להסתלקותו
התבורה תצא בשעה 2.00 אחה"צ מגבעת מרדכי ותעבור ליד ישיבת חברון הישנה רח' חגי בשעה 2.15

	ירושלים	תל-אביב	חיפה	באר-שבע
הדה"נ	5.17	5.35	5.28	5.33
מוצש"ק	6.32	6.34	6.33	6.32

מוצש"ק לשיטת ר"ת: 7.10

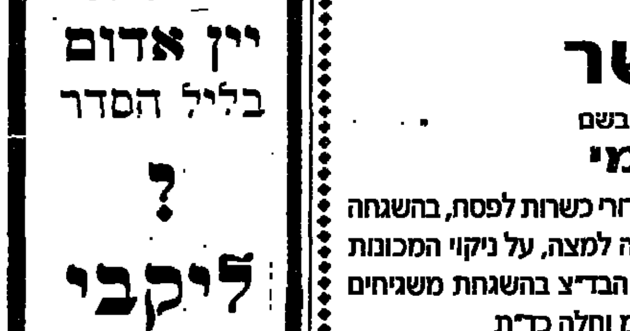

במלאת שנה
לפטירתו של ראש משפחתנו עטרת ראשנו אבינו היקר
הרה"ח ירחמיאל ישראל וידבסקי ז"ל
מחסידי אלכסנדר־אנטוורפען
נעלה לקברו בהר המנוחות בירושלים (גוש ד' חלקה ה')
ביום שני, כ"ט אדר, ער"ח ניסן תשמ"ז בשעה 3.15
התבורה תצא מביהמ"ד דאלכסנדר ע"י ביהכ"נ הגדול רח' רבי עקיבא בבני־ברק בשעה 2.00
המשפחה

חיים ישראל
בן רבי שמעון צבי אלימלך
גרוס
אוסטריה — וינה
יעל
בת הרב יעקב מן
רקובסקי
גבעת שאול — ירושלים
מאורשים
בס"ד, שלהי אדר תשמ"ז

מאיר שלמה רביבו
צפת
רותי חדד
צפת
מאורשים
בס"ד, אור לכ"ה באדר תשמ"ז

בנימין סלובטיצקי
תל אביב
נחמה סטפנסקי
ירושלים
מאורשים
בס"ד, אור ליום ו' עש"ק ויקו"פ תשמ"ז

צבי שטרן
בני ברק
חיה פלדמן
בורו פארק ברוקלין
מאורשים
בס"ד, אור ליום כ"ה אדר תשמ"ז

מאיר סוויסה
בני ברק
מיכל תורג'מן
קרית איתרי — ירושלים
מאורשים
בס"ד, אור ליום ו' כ"ו אדר תשמ"ז

גדליהו דוד נחמן ריס
ירושלים
צפורה קליימן
בני ברק
מאורשים
בס"ד, אור לכ"ו אדר תשמ"ז

ברכת מזל טוב לבבית
אנו מגישים בזה לגיסתנו ודודתנו היקרה בנשים, רבת הפעלים
מרת חיה דרוק שתחי'
א"א ניסי דודנו היקר המפואר במעשיו הטובים למען הכלל והפרט האיש שהקדיש את כל חייו לצרכי הציבור
הר"ר שלמה זלמן דרוק ז"ל
ולבנה היקר והחשוב הרה"ח ר' קלונימוס קלמן שיחי'
ורעיתו מרת טובה שתחי'
לאירוסי הנכד — הבן הבכור
המצוין בתורה ובמידות טובות
הרב יואל דרוק שיחי' עב"ג הכלה
המהוללה במדות טובות מרת שרה מרים שתחי'
בת הרה"ג רבי מרדכי דוד ברים שליט"א
ענבי הגפן בענבי הגפן דבר נאה ומתקבל, ויהי"ר שיזכו לבנות בית נאמן להי' ולתורתו לתפארת המשפחות המכובדות בירושלים
משה עקיבה ואסתר מלכה דרוק
ובני משפחתם

ברכות נאמנות
שמחות אנו לברך את
ד"ר אריאלה שדמי
לרגל פתיחת מרפאת נשים
בבני ברק רח' יונה הנביא 30 טל. 704620 (ובבית 768611)
ד"ר א. שדמי מומחית למחלות נשים, לידה ופריון
ברכותינו שבע"ה תצליחי להביא רפואה ומזור לתושבות העיר
חברותיך וידידותיך בבני ברק

פירות וירקות
בהשגחת ועד השמיטה של הבד"ץ העדה החרדית
להשיג אצל הייקושלר ניסים
ברח' מחנה יהודה 6 (שוק מחנה־יהודה — ברחוב הראשי)
סחורה טריה יום יום, מחירים נוחים
הובלה לבית הלקוח חינם
על כל קניה מעל 30 ש"ח
לכל חלקי העיר
הזמנות בטלפון: 245706
להתראות

אצל שרי
מבצע!
בחרי לך בגד יפה ומיוחד לחג
מהמבחר העשיר והחדיש שברשותי
שמלות, חליפות, חצאיות, חולצות, סריגי כותנה
ואת התשלום השני
תשלמי ב־20/5
שמלות ערב
כל התשלום
ב־20/5
אצל שרי
תפארת רמות 81/4
בחודש ניסן
כל ערב בין 6.30-10.30
טל. לתאום זמן מראש 868799
לתושבות הר נוף
מכירה מיוחדת
במוצש"ק ויקהל־פקודי
ברח' שאולזון 62 דירה 13
בין 11 — 8

בטחון
מפתחות - מנעולים - מערכות הגנה
רח' בן הלל 1 פינת המלך ג'ורג' ירושלים
טל. 247465 222759
ציפוי פלדה לדלת
במחיר מבצע וב־2 תשלומים
ציפוי + מנעול בטחון = 240 ש"ח (במקום 320)
ציפוי בלבד = 140 ש"ח (במקום 190)
ניתן להשיג אצלנו את כל סוגי דלתות הפלדה הכספות
יעוץ מקצועי — חינם

בס"ד
במרכז הלבשה והנעלה קניה תמיד חוויה
"טוב שם משמן טוב"
אם קניתה אצלנו נעל, בגד ומצאתה ביותר זול זכותך להחזיר
קבלנו מבחר חולצות, מכנסיים גבר, ילד, חולצות, חצאיות, שמלות לילדות נערות וכו'
וכן הלבשה תחתונה סוג א,ב,ג לכל המשפחה
חידשנו את מלאי הנעלים
ועוד הרבה מציאות
להתראות במרכז הלבשה והנעלה
עזרה הדדית בני ברק
רח' ירושלים 19
אנו לא מפרסמים
המחירים מפרסמים אותנו!

ליבוביץ
הלבשה עילית חרדית ומודרנית לגברים ונוער
רח' רבי עקיבא 93 בני ברק
חולצות לילדים 18 ש'
חולצות למבוגרים מ־24 ש'
חליפות בר־מצוה 180 ש'
מכנסיים במבחר גדול מ־45 ש'
קפוטות בגיזרה אמריקאית ורגילה
וטיש־קפטן החל מ־120 ש'
חליפות ארוכות וקצרות
במחירים נוחים במיוחד
מכבדים כרטיסי אשראי
...וכרגיל אצל "ליבוביץ"
המקום הטוב ביותר
לקניה המוצלחות ביותר!
בברכת חג פסח כשר ושמח

ישיבת "מאור עינים"
ע"ש הסבא קדישא מטשערנוביל זצוק"ל
מיסודו של כ"ק האדמו"ר מראחמסטריווקא זצוק"ל
בנשיאות בניו כ"ק האדמו"רים שליט"א
בס"ד
מתכבדים אנו בזה להזמין את מע"כ אנ"ש ידידינו ואוהדינו הי"ו
למסיבת מלוה מלכה חגיגית
שתתקיים בעי"ה במוצש"ק ויקהל־פקודי (החודש)
אור לכ"ח באדר תשמ"ז בשעה 8.30
באולמי "וגשל" רח' מלצר 13 בני ברק
בראשות:
כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א
בהשתתפות רבנים, אדמו"רים, ראשי ישיבות גדולי תורה ואישי ציבור
כבוד רב ועונג גדול יהא לנו להסב יחד
המצפים להופעתכם
ההנהלה
תחבורה לאולם: קוים 1, 54, 61

מצות ירושלמי
ירושלים: ת.ד. 634 טלפון 02-825235

ב"ה
בית דין צדק לכל מקהלות האשכנזים
ע"י העדה החרדית פעיה"ק
(ועד העיר לקהלת האשכנזים)
פעיה"ק ירושלים תובב"א
ת.ד. 5006

BETH DIN ZEDEK
OF THE ORTHODOX
JEWISH COMMUNITY
JERUSALEM .P.O.B 5006

טלפון 222808
פעיה"ק ירושלים ת"ו יום כ' לחודש שבט שנת תשמ"ז

כתב הכשר
הרינו לאשר כי המצות המכונה בשם
מצות ירושלמי
נעשו בהשגחתינו המלאה בפעיה"ק ירושלים ת"ו, בהידור כשרות לפסח, בהשגחה על הטחינה ועל כל תהליך האפיה ובהפרדה בין מצה למצה, על ניקוי המכונות כל ח"י רגעים, והכל לפי הוראות המיוחדות מטעם הבד"צ בהשגחת משגיחים מומחים יר"ש שנתמנו על ידינו, והופרשו מהם תרו"מ וחלה כד"ת
כן את המצות הירושלמי הנ"ל אשר על כל אריזה מודפס חותמת כשרות הבד"צ כזה:
כשר לפסח
יאכלו ענוים וישבעו בכשרות
והמצות שמורה משעת קצירה נעשו ביתרון הכשר בהשגחתינו על קציר בהשגחתינו על קציר החטים ועל טחינת החיטים בטחנה מיוחדת
תוקף ההכשר הוא רק לשנה זו שנת השביעית פסח תשמ"ז הבעל"ט
וע"ז באעה"ח הבד"צ דפעיה"ק ירושלים ת"ו, יום הנ"ל
BETH DIN ZEDEK of the Orthodox Jewish Community Jerusalem

חוג חתם סופר בני־ברק תו"ב
להסיר מכשול
היות שהשתרבב גליל של מדבקות בבית החרושת גלילית שכתוב עליו
"נאפה אחרי הפסח"
כדי להסיר מכשול סידרנו שאחרי הפסח הבעל"ט תהינה מדבקות מתחת עטיפת ניר הצלופן עם המילים
"נאפה אחרי הפסח תשמ"ז"
בברכת חג פסח כשר ושמח
חוג חתם סופר בני־ברק

יש בעיה ?...
בשתיית יין אדום בליל הסדר
? ליקבי הגפן
יש פתרון !...
יין פסח
ראה מודעתנו בעמוד 7

אוף שימחע'ס
קייטרינג וארועים
הכנת שמחות וארועים
ארוחות מרוכזות למוסדות וישיבות
אוכל ביתי מוכן וארוז עד פתח הבית
השגחה ישיבתית "גלאט"
02-714667 02-714680

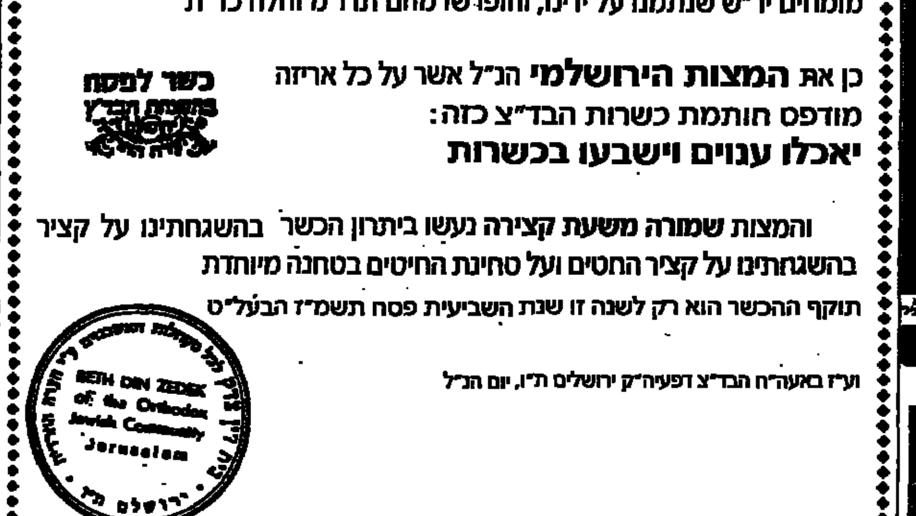

صكرا عن الأصل

הד היום

העלאת אחוז החסימה

מ/ת. השבוע נדלקה בכנסת נורה אדומה מאוד לסיעות הקטנות. הצעת החוק של חבר כנסת מסיעת "התחיה" זכתה לאישור ראשון בקריאה טרומית, המצביעים בעד היו חברי סיעות שונות, כולל סיעות המפד"ל, המערך, והליכוד. אמנם מדובר בקריאה מוקדמת שהיא צריכה עוד לעבור את המבחן שלה בעתיד בוועדות, אולם יש בה כבר בשלב זה מדי להצביע על המגמה הקיימת, להעלות את אחוז החסימה, בצורה שתמנע בעתיד יצוג של סיעות קטנות, אולי כבר בבחירות הקרובות לכנסת שמתקרבות והולכות. איש סיעת "התחיה" שבה משתתפים גם נציגים דתיים, דיבר על כך, שריבוי סיעות מונעות מן הממשלה לתפקד כראוי, הוא השתדל לנמק את הצעתו בדאגה תמימה לטובת הכנסת, אולם מבעד לדברים היפים, השתקפה מגמה, לסלק מן הזירה הפרלמנטרית את הנציגות הדתית, גם במחיר של סיכון רציני מאוד לקיומה העצמי של הסיעה זו.

אולי סבור חבר הכנסת שפט, שבדרך זו יגדלו הסיכויים של סיעתו המעורבת, סיעה שהנושאים הדתיים אינם מעניינים אותה, או לכל הנותר נמצאים בשלב האחרון של סולם העדיפויות.

תמוהה ביותר עמדתה של סיעת המפד"ל, אשר לפי הידיעות בעתונים, הצביעה יחד עם המערך והתחיה. אם היא מאמינה ומקווה, כי בדרך זו תחזיר לעצמה את מעמדה בכנסת, שהגיע לשפל המדרגה וירד משנים עשר חברים עד ארבעה, נדמה לנו שיש כאן טעות חמורה, שהיא תצטער עליה כאשר יבואו לקלפי. אולי יש מקום לחשוב, שהיא יכולה להיבנות מחדש על ידי חידוש "הברית ההיסטורית" עם מפלגת העבודה, כדי להציל את קיומה, גם הנחה זו עשויה להתבדות ולהנחיל לה אכזבה קשה.

בימים האחרונים קוימה פגישת פיוס בין חבריה לבין ממלא מקום ראש הממשלה ושר החוץ, בה מצאו, לפי הידיעות, להעלות שני נושאים המדאיגים לאחרונה את המפד"ל, מתוך הנחה מוטעית שאם שמעון פרס אינו יכול וגם אינו רוצה להבטיח להם להפסיק את האהדה שהוא מגלה כלפי הריפורמים, הרי לפחות יוכלו להשיג, לפגוע בהקצבות שניתנות לציבור החרדי, שהיה הנהו עדיין הציבור המקופח ביותר במדינה, אולי במדה גדולה יותר מן הקיפוח שעליהם מתריעים נציגי המיעוט הערבי. אולי מתגנבת בלבם מחשבה, שאין לה על מה לסמוך, כי במצב הפילוג ביהדות החרדית יוכלו הם לנגוס בשוליים, משום כך מעוניינים לסלק מן הזירה אותם מתחרים ולרשת את מקומם.

אכזבה אחרת שהיתה בהצבעה, היא התמרמרותם של כמה מבין חברי סיעת הליכוד שהצטרפו להצבעה בעד העלאת אחוז החסימה לשנים וחצי אחוז. לסיעה זו יש התחייבות קואליציונית לא להביא להעלאת אחוז החסימה, והתנהגותם של שני החברים שהפרו את המשמעת הסיעתית, היא שהכריעה את הכף, ואין לדעת מה עלול לקרות בהצבעות הבאות, לאחר שהצעת החוק תובא לקריאה שניה ושלישית. על כל פנים יש בזה משום ציון דרך לקראת הצפוי בעתיד הקרוב.

אמנם הסיכוי לסלק אותן סיעות עירנות לעניני דת במדינה, שהן ר"צ מפ"ם ושינוי, יש בו כדי לפתות. אבל אין הצר שווה בנזק המלך, אם אפשר להתבטא כך בענין זה. המגמה העיקרית היה לפגוע בסיעות הדתיות, שעליהן כבר עתה לנקוט באמצעים כדי לסלק ולחסל סכנה זו לקיומן.

לא קיומן של סיעות קטנות הן הגורם שמונע את תיפקודה של הכנסת והרכבה של ממשלה. אם נביט אל מה שמתרחש בימים אלה בתוך סיעה גדולה כמו הליכוד, בו מתרוצצות שתי המפלגות, לא זו עם זו, אלא גם בתוכן, הן גורם רציני הרבה יותר, המפריע לתיפקודה של הממשלה, כאשר בה נלחמים איש נגד רעהו ואף לפני ישראל עושים את [illegible] [illegible] כבר בשלב זה, לא רק לעשות מאמצים כדי לסכל את ההצעה, אלא גם לעשות מאמץ עליון להחזיר לנציגות החרדית על כל סיעותיה את כוחה ומשקלה האמיתי. נוכל להשיג מטרה זו אם נדע להחזיר עטרה ליושנה ולחדש את ימיה של אגודת ישראל כקדם, אין לנו ספק כלשהו, כי גם אם יעלה אחוז החסימה, נוכל להבטיח את מקומה ומעמדה של הנציגות החרדית בכנסת.

זוהי משימה קדושה ויקרה נוכח ההידרדרות הגדולה שחלה בעניינים דתיים, הידרדרות שהיא תוצאה ישירה מאובדן הכוח הסגולי של הנציגות החרדית בכנסת, והרי מדובר לא בעניינים של מה בכך, אלא בעניין של זכות הקיום שלנו כאן, ויכולתנו לעמוד נגד הסכנות האורבות לרגלינו. הן סכנות ממשיות בעניינים שהם ציפור הנפש, ואין לנו שעה הדורשת איחוד מחודש של הכוחות מאשר זו, גם אם יש חילוקי דעות.

על כל פנים האישור של הצעת החוק בקריאה טרומית, מחייבת לטכס עצה ולחשוב מחשבות על דרכנו בעתיד, עתיד שהוא צופן סכנות לכמה מן ההישגים היסודיים שבהן נוכל להמשיך ולהתקיים כאן.

על המפלגות הגדולות שנתנו ידן לאישור זה, גם לעשות חשבון נפש לקראת העתיד הצפוי להן, במקרה שהבחירות לא יכריעו וישאירו את המצב הקיים. המשך קיומן של הסיעות הקטנות, בעיקר החרדיות, צריך להיות אינטרס חיוני גם להן בכל קלקולציה שתיווצר.

פרקליטת מחוז המבורג:

זוועת רצח עובדי הכפיה היהודים במחנה טרבניקי - תועה במסמכים

הסנגור הישראלי, שפטל, הוזהר כי יצא מן האולם אם ימשיך בסגנון הבוטה ★ אחר כך התנצל ★ ביום א' תידון עתירתו לבג"צ

זוועות רצח עובדי הכפייה היהודים במחנה טרווניקי הועלו אתמול בעדותה של פרקליטת מחוז המבורג בגרמניה, הלגה גראוזיק, בהמשך חקירתה על ידי התביעה במשפט בין דמיאניוק בירושלים.

התובע הציג בפני העדה הלגה גראוזיק תצלומים שתים מתיקים עבי כרס, אשר הוצגו בשעתו גם במהלך משפטו של מפקד מחנה טרווניקי שטרייבל ב־1966. העדה ציינה, כי המוצגים הללו התקבלו כקבילים באותו משפט. בין היתר, נראים בהם תצלומים של שטרייבל עם קציניו, תצלומים של בני משפחות, המפקדים, ובני משפחות הנאצים שבמחנה. במיוחד התעכבה העדה לבקשת התובע, על ביקורו של היינריך הימלר, מעוזריו הראשיים של אדולף היטלר ומפקד הגסטאפו ב־19.7.42.

בין התמונות שצולמו מביקורו זה: הימלר סוקר את היחידות של כוחות העזר במחנה, כשלידו שטרייבל, הפלר ואחרים, הימלר לוחץ ידיים עם קבוצת אנשי ס.ס. ועוד. כמו כן, תיארה העדה גראוזיק קטעים מתוך יומן שנרשם במהלך ביקורו של הימלר במחנה: הגעתו, ביקורו בערים שונות באיזור, כמו חולם, לובלין ועוד, פגישותיו עם המפקדים השונים וכדומה.

בתשובה לשאלות אחרות של התביעה, סיפרה העדה, שלפי המסמכים שהובאו בפניה, היו בטרווניקי שני מחנות — מחנה עבודה ומחנה אימונים, ושירותו שם שני בטליונים של הס.ס. בכל בטליון היו 4 מחלקות. מחנה העבודה בטרווניקי הוקם לאחר חיסול גיטו וארשה ופינויו היה בשנת 1943. כן ציינה העדה, כי אנשי מחנה האימונים לא הורשו להכנס למחנה העבודה.

העדה מסרה עוד, כי מחנה העבודה בטרווניקי חוסל ב־3 בנובמבר 1943. באקציה שכונתה ב"חג ההודיה לקציר". באותו יום נרצחו במחנה כל עובדי הכפיה היהודיים — כששת אלפים עצירים, אשר הובאו אל הבורות שהוכנו מראש, נורו ונזרקו אל הבורות. המעשה הזה בוצע על ידי קומנדו מיוחד שהובא למקום, ואשר אנשיו, שכונו "יחידת השריפה", נורו למוות לאחר ביצוע ה"משימה".

העדה מסרה עוד, כי סך הכל נפלו קורבן במבצע זה ובמבצעים אחרים באיזור לובלין באותה עת כ־42 אלף איש מכל יושבי המחנות. רבים מהם היו מאותם יהודים שהובאו מגיטו וארשה למפעלים שהוקמו במחנות טרווניקי ופוניאטובה. בין היתר הוקם שם מפעל לסוכר ובו עבדו חלק מאותם קורבנות.

שפטל רומז למשפט ראווה

הסניגור הישראלי עו"ד יורם שפטל ננזף קשות ונזהר כי יוצא מן האולם, "אם ימשיך להתבטא בסגנון בוטה ושחצני".

העימות היה בישיבת הבוקר כאשר העדה הלגה גראוזיק, פרקליטות מחוז האמבורג של המערכת המשפטית הגרמנית, המשיכה להשמיע עדותה כעדת התביעה. התובע עו"ד מיכאל שקד הציג בפניה פניה שעה ארוכה תצלומים ומסמכים שתים שנאספו בקשר למחנה טרווניקי. בשלב מסויים של החקירה קם עו"ד שפטל וביקש להפסיק את חקירת העדה הזו לגבי אותם תמונות ומסמכים, בטענה כי הדברים הללו ממילא אינם שנויים במחלוקת. "למה להביא את כל הסיפורים הללו?" — הפטיר הסניגור.

על כך הגיב השופט לוין: למה להתבטא בסגנון כזה?

שפטל: אני מתנצל, אבל מן הראוי לצמצם את עדותה של הגברת מגרמניה לשאלות השנויות במחלוקת ובעיקר לשאלה החשובה ביותר — זהותו של הנאשם, זאת מאחר וזהותו של גלד בצ'ניק, למשל, שיה מפקד הס.ס. באיזור לובלין או של מפקד מחנה טרווניקי קרל שטרייבל, אינה שנויה במחלוקת.

כאן העיר השופט צבי טל, כי הוא תמה על דרישה זו, שהרי הסניגוריה עצמה נוהגת לא לקיים חקירה נגדית מדוקדקת ביותר, גם בנושאים שאינם שנויים במחלוקת.

שפטל מגיב: החקירה המדוקדקת שאנו עורכים נועדה בדרך כלל לבחון את זכרונם של העדים, ואילו כאן האם הסניגור אריקונור ניסה לחלוק ולו ברמז שבטרבלינקה הושמדו 870 אלף יהודים, אז למה להעלות כאן דברים המוסכמים על הכל — אלא אם כן נעשה הדבר למטרות אחרות.

כאן הוסיף עו"ד שפטל: מטרות שבשבילן אף שכרו את האולם הזה. (למטרות ראווה...).

השופט דב לוין הגיב בזעם והודיע כי "אנו קוראים את אדוני לסדר, אני מבקש מכבודו שימשוך את דבריו בחזרה, אחרת נאלץ להאשימו בבזיון בית הדין".

על כך הגיב שפטל, כי לא התכוון לכך שבית המשפט הוא ששכר את האולם...

השופט לוין בזעזה ובהדגשת קול: אני קורא את אדוני לסדר בפעם השניה, ואם ימשיך בסגנון הזה — ימצא את עצמו בחוץ. השופט הוסיף, כי הוא מעריך מאד את התנהגותם של הסניגורים עורכי הדין אריקונור וגיל — אבל לא כן אדוני, ובמיוחד מפליא ומביש שהדברים נשמעים מפיו של עורך דין ישראלי".

לאחר הפסקת ביניים ממושכת, נשא שפטל דברי התנצלות, בהם חזר מדבריו ואף העלה על נס "את יחס האיבה המיוחד של השופט לוין". ביום ראשון, ידון בג"צ בעתירת שפטל לפסול את שלושת השופטים בגלל עויינותם הרבה. (עתים)

חברי סיעת אגודת ישראל בכנסת:

פניה דחופה לרה"מ לדחיית הצעות החוק שאושרו על הצנזורה והבחירות

"הפרת הסטטוס קוו, קווי היסוד והסכם קואליציוני"

— מאת סופר "המודיע" —

מחאה חריפה על אישור בקריאה מוקדמת של החוק לביטול הצנזורה על מחזות והחוק לשינוי שיטת הבחירות, הביעו חברי סיעת אגודת ישראל בכנסת, הח"כ הרב אברהם יוסף שפירא והח"כ [illegible] הרב מנחם פרוש, לראש הממשלה, יצחק שמיר.

הרב שפירא והרב פרוש מציינים, כי הכנסת אישרה בקריאה ראשונה את הצעת החוק הפרטית לביטול הצנזורה על מחזות.

לצערנו, נכחו באולם המליאה רק שני חברי סיעת הליכוד: הח"כ מרים גלזר־תעסה וח"כ עובדיה עלי", מציינים חברי סיעת אגו"י ומדגישים, כי לאור הנסיון בחברה הישראלית, הסרת רסן הצנזורה ממחזות תהפוך את הבמות למרכזי הסתה, לא רק כלפי ערכי ישראל המקודשים, אלא גם נגד [illegible] להשלים ברחוב את הפקרות הציבור.

"אנו מבקשים להעיר תשומת לב, כי הדבר אף נוגד את קווי היסוד של הממשלה, אשר בהם התחייבו המרכיבים הראשיים שלא לפגוע בסטטוס קוו בעניני דת. הציבור הדתי במדינה, על כל גווניו, לא יוכל להשלים עם תופעה זו ולתת לה יד".

אשר על כן פונים הרב שפירא והרב פרוש למר שמיר, כראש הממשלה וכמי שעומד בראש סיעת הליכוד, כדי שיביא לכך שחברי הכנסת מסיעתו [illegible] כאיש אחד כדי לסכל מזימה זו, שעשויה להיות מכשלה גדולה בחיי החברה בישראל.

בפניה נוספת מציינים חברי סיעת אגודת ישראל, כי הכנסת קיבלה בקריאה טרומית גם את הצעת החוק הפרטית בענין שינוי שיטת הבחירות, הכוללת אחוז חסימה של 2,5 אחוזים.

"אנו רואים בכך הפרת ההסכם הקואליציוני עמנו, שכן נאמר בו במפורש, שלא יבוצעו שינויים בקשר לאחוז החסימה ללא התייעצות עמנו. כבר ראש הממשלה אמר לח"כ הרב שפירא, כי הדבר מנוגד להסכם הקואליציוני ולכן לא יעלה על הדעת לשנות את אחוז החסימה. כמו כן הובטח שלא ייכנסו בהצבעה חברי ליכוד, ואילו. בהצבעה נכחו במליאת הכנסת 4 מחברי הליכוד, אשר אף תמכו בהצעת החוק, ולמעשה בקולותיהם היא הועברה לוועדה".

בעקבות זאת מבקשים הרב שפירא והרב פרוש לעשות הכל כדי שחברי הליכוד בוועדה ובמליאה יביאו להסרת הצעת החוק כאשר תובא שוב לדיון.

סל	1.6786
דולר ארה"ב	1.6100
מר"ג	0.8794
לי"ש	2.5754
פר"צ	0.2642
ין יפני (100)	1.0781
פל"ה	0.7790
פר"ש	1.0547
כת"ש	0.2522

במעמד מרבנן ורבנן שליט"א

אבן הפינה לביכנ"ס צא"י "דברי שיר" בבני ברק

במעמד מרנן ורבנן גדולי התורה, אדמו"רים, רבנים וראשי היהדות החרדית, תונח ביום רביעי כ' ניסן אבן הפינה לבנין בית הכנסת צעירי אגודת ישראל "דברי שיר" ברח' זכריה 4 בבני ברק.

בית הכנסת "דברי שיר" שעל שמו של הגאון הצדיק רבי שמואל יוסף רבינוב זצוק"ל, זכה במרוצת ל"ב שנות קיומו, לקנות שביתה כאבן טובה בכתרה של עיר התורה בני ברק, זאת הודות למערכת שעורי התורה הנלמדים בה תמידים כסדרם במשך שעות היום והלילה, ע"י גדולי תלמידי החכמים שליט"א, ובהשתתפות קהל רב של לומדי תורה ושוחריה מכל קצות העיר.

כאשר נתרבו הספסלים בביהמ"ד הארעי והמקום צר מלהכיל את הלומדים והמתפללים רחש לבם של גבאי ביכנ"ס וראשי תנועת צעירי אגודת ישראל בא"י, לבנות במקום זה בנין רחב ידים ונאה ביופיו ובתפארתו לבית ה' לתורה ולתפילה.

ביכנ"ס "דברי שיר" הינו מראשוני בתי הכנסת של צעירי אגודת ישראל בא"י ומהווה אחד מ־34 בתי הכנסת המאוחדים ב"איחוד בתי הכנסת של צא"י" שכולם נוסדו ע"י התנועה ומהווים מרכזים לתפילה ולהרבצת תורה ומעשה חסד.

העצרה המאורגנת להנחת אבן הפינה עושה את כל הסידורים לקליטת קהל המשתתפים: מתפללי ומשתתפי השעורים בביכנ"ס "דברי שיר", מתפללי בתי הכנסת של צא"י וקהל רב של בני־תורה, שיטלו חלק ביום חגו של מרכז רוחני גדול זה, ויאזינו לדברי מרנן שליט"א וברכות ראשי הציבור שכבר הבטיחו את השתתפותם במעמד זה.

מכירה
חולצות ושמלות קיציות מ"מעונבי"
בורו פארק, ביום ראשון בשעות אחה"צ והערב ברח' שאולזון 28/4 הר נוף קומה 15, 11

מבצע מיוחד
שעונים לגברים ונשים
רפאלי
רח' ר' עקיבא 115 בני ברק

בלוני®
מבצעי ענק לקראת החג
הגיע מבחר עצום של בגדי ילדים לחג
לקראת החג חליפות לגברים מאנגליה 40% הנחה ללא חשש שעטנז
חסוך את פער התיווך ישר מהסיטונאי לצרכן
השבוע מבצע מיוחד
אפודות ילדים לחג 20 ש"ח 9.90 ש"ח
חולצות נשים ממשי 65 ש"ח 30 ש"ח
סדין למיטה 13 ש"ח 6 ש"ח
מכנס גבר בגיר עודפי יצוא 90 ש"ח 40 ש"ח
חולצות גבר לחג במחירים מפתיעים
חלוקי נשים בדגמים חדישים
רח' אלישר 7 (מקביל לרח' החבצלת) פתוח ביום ג' אחה"צ

ספר
אוצר ההלכות
על הלכות פסח (ח"ג)
ליל הסדר — הלכות עריכת הסדר, הסיבה, וארבע כוסות
מאת הרה"ג יהודה אריה טאוב שליט"א
— להשיג בכל חנויות הספרים —
נותרה כמות מצומצמת
משני החלקים הקודמים על הלכות בדיקת וביטול חמץ
הפצה ראשית:
מ. פרידמן "מרכז הספרים"
בני ברק, הרצל 2, 03-794114

הודעה לציבור המהדרין:
המוצרים וחמרי הניקיון של חברת סנו המפורטים להלן:
רם קוורץ, רם קטיב, רם ספיציאל, פוליויקס, טיק אויל, פוליטול, סנו קליר, סנו תנורים, סנו אינסטלטור, סנו סופג ריחות, סנו חלון, סנו עמילן פלסטי, סנו עמילן ספריי, סנו רהיט
נבדקו על ידנו והינם
כשרים לפסח למהדרין!

ועד הכשרות
אישור
אנו מאשרים בזה שהמוצרים דלהלן של חברת סנו בע"מ הוד השרון נבדקו ע"י הבד"צ שליט"א העדה החרדית ירושלים ואין בהם חשש חמץ או איסור, וראויים לשימוש לקראת חג הפסח.
רם קוורץ, רם קטיב, רם ספציאל, פוליויקס, טיק אויל, פוליטול, סנו קליר, סנו תנורים, סנו אינסטלטור, סנו סופג ריחות, סנו חלון, סנו עמילן פלסטי, סנו עמילן ספריי, סנו רהיט
הדידי — אלומיניום
תוקף אישור זה הוא רק לשנה תשמ"ז הבעל"ט
ועד הכשרות

כשר לפסח תשמ"ז בהשגחת הבד"ץ — סנו.

הדידי אלומיניום
נייר אלומיניום לפסח
★ לכיסוי השיש והכיריים
★ נוח לשימוש במטבח ובבית
★ לאחסון מזון
★ בישול ★ אפיה
★ בגדלים שונים
★ עבה ★ חזק ★ שימושי
סנו. כשר לפסח בהשגחת הבד"ץ

בשורה טובה לשוחרי תורה · דבר בעיתו מה טוב
לאחר שאזלה המהדורה הראשונה יצא לאור והופיע שוב הספר המבוקש שרבים ציפו לו
מעשה חמד
סדר והלכות
ברכת האילנות
הלכה למעשה ובירורי שיטות הפוסקים עם מקורות וציונים ומפתח העניינים
הברכה לכל עדות וקהילות ישראל
350 עמוד — לקניות מרוכזות הנחה
הפצה ראשית
אור הספר גאולה ירושלים
להזמנות 03-760176

החוג לזכרה
של בלומה אבוביץ ע"ה
יערך אי"ה ביום ראשון כ"ח אדר תשמ"ז
בשעה 8.30 בערב בבית הכנסת "באר יעקב" רח' הרב הירש 10 בני ברק.
נא לדייק!

כולל בית דוד . המועצה הדתית . בית הכנסת הגדול חולון
מזמינים את ציבור שוחרי התורה להשתתף במחזור הל"ט של
בר בי רב דחד יומא
שיתקיים בס"ד ביום שני ער"ח ניסן בבית הכנסת הגדול בחולון ברחוב הרב קוק 5.
מגוון הנושאים המרצים, הרבנים החשובים, מבטיחים בס"ד למשתתפים יום גדול זה מלא סיפוק רוחני והעשרת אוצר הידיעות התורניות
ארוחת צהרים חגיגית תתקיים במקום
תחבורה מבני־ברק בשעה 8.45 מבית הכנסת הגדול דרך רחובות ר' עקיבא, חזון איש, נחמיה, הז"ע
הפתיחה בשעה 9.15 לפנה"צ
בברכת התורה

בעזהי"ת
נעלה את ירושלים על ראש שמחתינו
אודה לה' בכל לבב על אשר זיכנו לכלולות בננו היקרים
שלמה נ"י עב"ג יוכבד צפורה תחי'
החופה תתקיים אי"ה בשעטו"מ ביום חמישי פרשת ויקרא, ג' לחודש ניסן תשמ"ז (2 לאפריל) בשעה 7.00 בערב בדיוק, במלון המרכז רח' פינס 6, ע"י כיכר הדוידקה, ירושלים
כל ידידנו מוזמנים בזה, אנא לראות זאת כהזמנה אישית
הרב מרדכי גולדשטיין ורעיתו, ירושלים
הרב יעקב פנחס שיר ורעיתו, כפר סבא

מדינת ישראל
הרבנות הראשית לישראל · המשרד לעניני דתות
כנס ארצי לרבנים ושו"ב בהתישבות
כבודו מוזמן להשתתף בכנס ארצי שיתקיים אי"ה ביום א' כ"ח אדר (29.3.87) בשעה 10.00 בבוקר בהיכל שלמה בירושלים.
הכנס יתקיים בהשתתפות:
כב' הרב הראשי לישראל
הרב **אברהם כהנא שפירא** שליט"א
שידרוש בעניני דיומא
כב' הרב הראשי לישראל הראשון לציון
הרב **מרדכי אליהו** שליט"א
שאלות ותשובות בהלכות הפסח
השר לעניני דתות
מר **זבולון המר**
דברי פתיחה: הרב **יוסף הררי רפול**
מנהל המחלקה לרבנות
מנחה: הרב **בנימין אביעד**
רב אזורי שפיר

י. שפיגל

העורף המתדלדל

יהדות התפוצות נחשבת כל השנים למשענתה העיקרית של מדינת ישראל ולעורף הבטוח ביותר שלה. המדינה סובלת תמיד ממחסור במדינות ידידות, היא מתקשה למצוא לה תומכים רבים בעולם של אופורטוניזם וצביעות ובעיקר קשה הדבר בעתות מבחן, שאז היא נקלעת למצבים הגובלים בבדידות מזהירה. אבל על יהדות התפוצות היא מדברת תמיד בבטחון עצמי רב, זו הידידה האיתנה והבטוחה והיא משוכנעת שכאן ובנקודה זו לא צפויה לה לעולם אכזבה. יהדות זו תישאר תמיד משענת נאמנה, לעולם תתמוך בה, לעולם תפעל למענה ואף פעם לא תבגוד במחוייבותה להתייצב לימינה בכל מערכותיה ומבחניה.

המדינה בנתה לעצמה מעין מסלול דו־ערכי לגבי יהדות התפוצות, כי מצד אחד רצתה מאוד שתעלה בהמוניה וכך תסייע לה להקטין את הפער הדמוגרפי הגדול בין מספר אוכלוסיה הזל לבין המספר הבלתי־משוער של הרבה עשרות מיליוני אנשים במדינות הערביות העוינות המקיפות אותה. אבל, מצד שני גם רצתה שלא תעלה, לפחות לא כולה, מפני שאין היא יכולה ואין היא מסוגלת לעמוד על רגליה בכוחות־עצמה והיא נזקקת עד מאוד למשענת ולעורף של אותה יהדות כשהיא היה בתפוצות, ומשם לא רק שהיא משפיעה כספים מרובים למגביות, אלא גם מרשימה סיוע מדיני וב־ערך, במיוחד באמריקה, באמצעות הארגונים היהודיים החזקים המקיימים למענה "שדולה" בבית הלבן ובבתי־המחוקקים בואשינגטון.

דו־ערכיות זו היתה שנויה במחלוקת בין מנהיגי התנועה הציונית, בראשית שנותיה של המדינה. דוד בן־גוריון היה ממותחי הביקורת הנמרצים ביותר נגד הציונים הממשיכים לשבת בגולה. הוא טען כי המשמעות היחידה של ציונות היא לעלות לציון, ואנשי "נטורי־קרתא", כך אמר, הם בעיניו ציונים טובים יותר מאלה היושבים בגולה. מנהיג ציוני אחר, נחום גולדמן, התפלמס עם דיעה זו והתנגש עמו חזיתית. גולדמן, כנראה, ידע טוב ממנו את הלך־הרוחות והבין שלא מהר כל כך תקום יהדות התפוצות או יקומו מתוכה המונים כדי לעלות ציונה, ולכן הציב באחד הקונגרסים הציוניים שנערך בירושלים את הסיסמה: "עם הפנים לגולה".

* *
*

בן־גוריון לא מאס בעזרת התפוצות למדינה, אך גולדמן היה מעשי ומציאותי יותר ממנו. הוא הבין, כי אם אין לצפות לעליה גדולה, צריך, לפחות, להוציא את המיטב, היינו לגייס אותה יהדות לעזרת המדינה, כדי שזו תעמוד לימינה גם בימים רגילים ובמיוחד בימי־סגריר. ואמנם, היהדות הזו לא איכזבה. מגביות כספיות נהפכו לדבר של קבע ושיגרה, וכאשר פרצו המלחמות — לא היה שיעור לסכומי הכסף שזרמו משם לקופה המידלדלת של המדינה. אופייני לכך היה, כי ברגע שהמלחמה פרצה או שהחלו לחוש בה — הרי שבאותה מהירות שמערכת הבטחון נערכה לתפקידה שלה, היה שר האוצר עולה על המטוס הראשון כדי לעמוד בראש גיוס כספים בחו"ל.

אך דומה שתקופת־השיא בסיוע יהדות־התפוצות למדינת ישראל, הן עשר השנים האחרונות, כאשר העצמה של יהדות אמריקה נהפכה לנכס צאן ברזל מבחינת שבעת המנהיגים האמריקאיים שכדאי להם, גם מבחינה אלקטוראלית, גם מבחינה אסטרטגית וגם מבחינה מדינית [illegible] לסלק את ההשפעה הסובייטית מן [illegible] התיכון [illegible] את התמיכה והסיוע [illegible] ישראל. הרבה מאמץ, עבודה וכשרון הושקעו בשילוב כל הגורמים הללו יחד, אבל ברור שהרבה מאוד תרם לכך שיתוף־הפעולה המסוד של ארגונים יהודיים, או מה שמה שקרוי בשם הכולל "יהדות התפוצות".

עניין אחד הוא להזדהות עם מדינת ישראל כשהיא אהובה על כולם, מעוררת את התפעלות העולם בהשגיה ונצחונותיה. ועניין אחר הוא להזדהות עם מדינה רודפת כשלונות ובושות צורבות; עניין אחר הוא להזדהות עם מדינת ישראל המוקפת על־ידי אויביה בגבולות ומאויימת על ידן בצורה ברוטאלית, כפי שהיה ערב מלחמת ששת הימים ובמלחמת יום־הכיפורים, ועניין שונה לגמרי הוא להזדהות עמה כשהיא אמנם נתונה בצרות, אבל כאלה שהיא גרמה לעצמה במחדלים, באי־זהירות, בחוסר־אחריות ולפעמים בהפקרות גמורה.

ואסור להתעלם כאן מ"פן" נוסף בתמונה הכללית, הרי זה האכספורט הפלילי הגבוה של המדינה. סוחרי סמים, גנבים ושודדים, כאשר גם המספר הגדול והרב של היהודים המציפים מדינות זרים באורה"ב, רחוק מלהיות מוסיף כבוד למדינה. יהדות אמריקה, ברובה הגדול, מנותקת מיהדות של ממש, היא איננה ערוכה מוסרית ונפשית להיות מסייעת לאחים בצרה ללא תנאי וללא חשבון. היא ברובה הגדול עורכת חשבון עצמי, הכדאיות תופסת מקום רב, והרי זה היה הביטוי המהיר הספונטאני של אחד הראביים הרפורמיים במאמר באחד העתונים הנפוצים שם: "אמריקה היא ארץ ההבטחה שלנו". כי הרי ברור, שמי שימהר ביותר לרדת מן העגלה החורקת של ההזדהות עם המדינה היהודית, יהיו הרפורמים, הקונסרבטיבים וכל היהודים התלושים למיניהם. אם המדינה מספקת להם כבוד ויוקרה, ניחא, אבל לא הזדהות בכל מחיר, גם במחיר של בזיון, או גרוע יותר: במחיר של סיכון המוניטין של הנאמנות לאמריקה.

הבעיה הרובצת עתה לפתחה של מדינת ישראל היא אחת החמורות והקשות שלה: מי יהיה העורף היהודי שלה, אם תמשיך להיות כמות שהיא, מדינה שאיננה מושכת מבחינת קסם יהודי־מקורי, הזהות בכירוק השמאל המודרניסטי, המעמיד את הכל על "השלטון החוקי": מצד אחד, היא מתנתקת יותר ויותר מאופי יהודי של ממש, מצד שני: מסתבכת בפרשיות חמורות וקשות המכבידות על אותו יהודי, שבקושי הוא מזדהה עם יהדותו ובאותו זמן גם מתנכרת לצרכי יהדות התפוצות, כפי שעוד נעמוד על כך.

דוב זקהיים, שהחזיק עד הימים האחרונים בתפקיד בכיר ב"פנטאגון" האמריקאי, כנראה לא הלך מתפקידו כיד מושבע של המדינה. עמדתו בסוגיית מטוס ה"לביא" זיכתה אותו בבזיונות, והחמור שבהם, איכור הכיפה לראשו. אבל זקהיים הוא יהודי שומר תורה ומצוות, וברור שלמורת המשקף — בעת מבחן יגבר אצלו רגש הערבות היהודית על עלבונו האישי וקרא יבליג. אבל לדבר כזה אין לצפות מיהודים רבים אחרים, והם הרוב ביהדות אמריקה והעולם כולו, שהבעיה "מה המדינה נותנת להם" — די מעסיקה אותם, ולגביהם הצירוף הכולל של כל הפרשיות הוא רגיש ביותר.

* *
*

יהודים כאלה קולטים עתה מכל הצירוף הזה, רק מסר אחד: מדינת ישראל סבורה ורגולת בריצה, כי העם היהודי נולד וקיים כדי שתהיה מדינה, וזהי גישה מאוד משובשת גם בעיניו של זה, מפני שכל אחד יודע שההיפך הוא נכון, שמדינה קיימת למען העם. והנה, מדינת ישראל לא נרתעת מלסבך את יהדות אמריקה בפרשיות כה מבישות ודורשת ממנה קרבן שלא תוכל לעמוד בו. המדינה מקבלת החלטה לפגוע ביחסים עם דרום־אפריקה, מפני שזהו האינטרס הצר שלה, בלי להתחשב ביהודים המתגוררים בתוכה. מדינת ישראל תובעת ממשל ארה"ב להתכחש לעקרון אמריקאי יסודי, להכיר במי שיוצא מבריה"מ כ"פליט", כשהיא תובעת להחיל שתי זה דוקא על יהודים. זהוי פגיעה אנושה גם ביהודים מרוסיה וגם ביהודים מאמריקה, שהרי תביעה כזו מעידה על אגואיזם חמור: כל

דבר נבחן עפ"י מה שטוב למדינה, אפילו שזה גורע ומזיק לעם היהודי.

ניתן לומר, כי דו־הערכיות מצויה לא רק בצד של מדינת ישראל, שלמעשה ויתרה בכך על עקרון ציוני ראשון במעלה, היינו על עליה לארץ כחובה שאין להתפשר עמה, אלא היא מצויה גם ביהדות התפוצות. למדינה היה כדאי או לא היתה לה ברירה אלא להתפשר עם העקרון, שכן בלי יהודים אין יהדות תפוצות, והסיוע שלה דרוש כאויר לנשימה. אבל גם לאותה יהדות כדאי הדבר, כדי להתגבר קצת על הסתירה העצמית הקשה. אמנם לא כולם מתוכה מגדירים את עצמם "ציונים", אבל קיום המדינה דרוש ורצוי בעיניהם, במיוחד כאשר היה להם שנות־זוהר והיה מכובד וטוב להיות מזוהה עמה. ואם העליה לארץ איננה דבר שנכלל בתחום התכניות הממשיות, הרי שהסיוע לה, התר־רומה למגבית, העזרה המדינית וניצול הקשרים וההשפעה בקרב אישי מימשל או אנשי־מפתח במפלגות הגדולות, מהווה תחליף ותרומה הוגנת. כך אפשר להמשיך ולהחזיק בחזית הציונית, גם בלי לעלות לציון, ומן הלגיטימציה הזו נהנים גם אלה שאינם רואים את עצמם ציונים, אבל רוצים להיות מזוהים עם המדינה.

בין אלה, אפשר למנות גם את התנועה הרפור־מית, שבמשך שנים רבות התרחקה עקרונית מכל מה שקשור לציון. הצנזורים שלה, אשר מחקו מסידורי־התפילה כל מה שקשור לעניין קרבנות, גם מחקו את התפילות המזכירות שיבה לציון. אלא שבמהלך השני, כאשר ההזדהות עם המדינה נעשתה פופולרית, לא היה זה קרבן גדול לעמוד במחיר הסמלי של תרומה למגבית המאוחדת ושילוב שירת "התקוה" ו"ירושלים של זהב" בצרמוניה של הטמפל, כדי להשמיע את ההכרזה על הצטרפות לתנועה הציונית. לרפורמים יש עוד חשבון בכך, והיא תובעת אותו בלשון שאינה משתמעת לשתי פנים, לזכות ל"הכרה" כ"זרם דתי לגיטימי" ע"י מדינת ישראל, וזאת עקב בעיות פנימיות קשות שלה, של התרוקנות השורות, אלא שזהו נושא לעצמו.

* *
*

ודמה שחומה בצורה זו, של יהדות תפוצות למען המדינה, הולכת ומתכרסמת עתה בצורה שצריכה לעורר דאגה עמוקה למדינת ישראל, וההסתבכות האחרונה בפרשת פולארד חשפה יותר מטפח בנקודה הזו. בסיס שיתוף־הפעולה בין המדינה ליהדות התפוצות, שהועמד מלכתחילה על כדאיות ועל קח־ותן, מתערער מפני שהמדינה הולכת והופכת לנטל, היא איבדה הרבה מאוד מן הפופולריות שלה ואף גורמת בושות לא מעטות.

כתבת "מעריב" בואשינגטון כותבת במאמר בין היתר: "קשה להכחיש, שלא נעים עתה להיות ישראלי בארה"ב. זה חודשים שלא עובר יום בלי איזכור 'פרצופה האפל והמפוקפק' של מדינת היהודים. אנשיה הם 'אמני התככים הבינלאומיים' (איראן). 'סוחרי נשק ממולחים וחסרי מצפון' (שוב איראן, אבל גם דרום־אפריקה); 'מרגלים רבי מזימות, מסיתים לדבר עבירה ובגידה במולדתו' (פולארד); 'סחטני כספים לפרוייקטים לאומיים בזבזניים' (הלביא); 'עבריינים שאינם מכבדים הסכמים בינלאומיים' (גילויי ואנונו); 'שקרנים מחוצפים, המכחישים את חטאיהם במצח נחושה למרות שנתפסו על חם' (שוב פולארד); 'עזי פנים, המצפצפים בבוז על מיטיביהם, מפרים הבטחות ומשפילים בעסקיהם [illegible] (סלע איתן)".

[illegible] דוקא הנעימות או אי־הנעימות להיות ישראלי בארה"ב, אלא השאלה של לא נעים להיות יהודי בארה"ב המזוהה עם מדינת ישראל. מבקר המדינה לשעבר, עו"ד יצחק טוניק אמר השבוע, בין היתר, בהתייחסו לפרשת פולארד: "יתראו את האיוולת של המעשה הזה מחוסר האחריות... יש לנו שם כמה מיליונים של יהודים שלא נמשכים אל המדינה הלא־מושכת שלנו, וכעת הם נפגעו קשה ומרגישים עצמם גרוע מאוד"... וגם הדיבורים שנשמעים מן הצד היהודי־האמריקאי הם מאוד בוטים וקשים. בימים אלה ביקרו כאן כמה משלחות, ביניהם גם חברי "ועידת הנשיאים", מר הרמן בוקבינדר, ראש "הועד היהודי האמריקאי" אמר בזעם רב: "היינו בחזית המערכה למען ישראל זמן רב מכדי שיאכילו אותנו בגועל הזה"... ליאונרד דייויס, אף הוא אחד מאישי הארגונים היהודיים אמר: "היהודים האמריקאים מוכרחים להכיר את הצד המ־כוער של החיים בישראל ולהגיע למסקנה שמבחי־נות רבות ישראל דפוקה לגמרי"...

* *
*

מי ישאר, במצב כזה, העורף היהודי של מדינת ישראל? היו ימים שהמדינה נהגה ביהדות מסויגת, לפחות, כלפי היהדות הדתית בתפוצות, אלא שימים אלה חלפו לבלי שוב. פעם היתה ממשלת ישראל נרתעת במידה מסויימת ממחאה של יהודים שומרי תורה נגד נסיונות כאלה או אחרים לאכוף גזירות נגד הדת, אבל המדינה כיום מתעלמת לגמרי מזה. היא מתנסה בהרפתקאה חולפת ביותר של יצירת זיקה עם רפורמים. היא נעגית לאיומים ולאול־טימטום שלהם שלא לתקן את עניין מיהו יהודי, אלא שמהר מאוד תתאכזב מנסיון זה. עם הרפורמים לא תשיג דבר. אותו ראבי שהכריז על אמריקה כ"ארץ הבטחה" מדבר באלף פיות יותר ליהודים רפורמיים ומנותקים מאשר מדינת ישראל כושלת ומתודרדרת.

אבל לא רק זאת. הרבה מן העורף היהודי של מדינת ישראל הולך לאיבוד בתהליך הטראגי הפוקד אותו מחמת מגיפת נשואי־התערובת ומכת ההת־בוללות הנוראה. כל שנה מפילה רבבות חללים כאלה. מציאות כזו של יהדות מתבוללת מתישה גם את החלק שעדיין לא מתבולל. מדינה יהודית, שגם בשורותיה שלה היא התבוללות אינה יוצרת שום הזדהות. אלא להיפך, היא מרחיקה ומקררת יותר. הרבה יהודים, חרף היסתפותם בהתבוללות, לבם עדיין כואב על התהליך, והם מאוכזבים בעומק לבם תפשם על שהמדינה היהודית לא רק אינה עושה דבר לעצירת השמדה רוחנית זו, אלא בעצמה מהווה פוטנציאל להתבוללות ומעניקה לכך עידוד, במישרין או בעקיפין.

* *
*

מדינת ישראל דוחקה הצדה את היהדות הדתית ואת העורף הבטוח שיש בה, אבל היא מנתקת את עצמה לגמרי מן החלק הלא־דתי של העם היהודי, ואת הן בפרשיות הכאובות, והן, ואולי בעיקר, משום שאינה מקרינה עליהם שום השראה רוחנית, והיא עצמה משמשת דוגמה להתנתקות מיהדות והתנכרות גוברת והולכת למורשת הנצחית של האומה ולכל ערכיה המקודשים וההיסטוריים.

בנסיבות אלה, אם מדינת ישראל תמשיך להת־נכר לערכי יהדות, תרדוף רבנים ודיינים, תחוקק חוקים המקוממים את הציבור הדתי, תמשיך להתעלם מרצונות ושאיפות של היהדות הדתית בחו"ל לגבי ענינים עקרוניים ויסודיים כמו היחוס היהודי המקודש — מי באמת יהיה העורף היהודי שלה בתפוצות? הלא עיני כולם רואות איך שורות הלא־דתיים מכל הסוגים מידלדלות ומתרוקנות, ובנוסף לכך פוקד אותם עתה תהליך של התנערות מהמדינה המסבה להם בושות — האם על משענת קנה רצוץ זה היא תסמוך?...

דומה שעתה היא ההזדמנות האחרונה למדינה לתפוס את עצמה ולחולל מהפיכה יסודית בחינוך הכללי שלה. אם היא תתחיל לגדל יהודים, לא רק שכל אופיה וצביונה ישתנו לטובה, אלא גם תבטיח לעצמה עורף אמיתי מתוכה, ואז גם יהדות התפו־צות תרצה במדינה כזו.

למה ניגרע?

קיפוח הישיבות לעומת האוניברסיטאות

הרב מנחם פרוש

שוחרי האוניברסיטאות מנסים להסעיר דעת הקהל על המצב הכספי הקשה הפוקד את האוני־ברסיטאות, לכאורה אין זה נושא שנוגע לנו ליהדות התורה אגודת ישראל, אולם כאזרחי המדינה אשר נושאים בעול המסים כמו כל אזרחי המדינה, הרי אנו מממנים את האוניברסיטאות מכספי המסים, ויש מקום להשמיע דברינו הן על המצב הכספי הקשה שנקלעו האוניברסיטאות, לבחון הסיבות שהביאו אותן למצב הכספי הקשה באשר הם מבקשים שמכספי המסים של כולנו יכסו גרעונו־תיהם ואנו לא יכולים בזיון כזה להתעלם לאן הגיעו האוניברסיטאות מבחינה רוחנית.

פעם ולתמיד נציג לנו תמונה ברורה שהתקציבים הממלכתיים למוסדות הממלכתיים הם מכספי משלמי המסים, וגם מענקי ארצות הברית ניתנים לאזרחי המדינה כולה.

נכון האוניברסיטאות נמצאות במצב כספי קשה, ויתכן במצב כספי קשה עד מאד, אבל האם ישב פעם איזה פורום שהוא ובחן ובדק הממדים האס־טרונומיים של תקציבי האוניברסיטאות וגובה השכר לכל הדרגים המועסקים על ידן, האם אין הפרזה כי האוניברסיטאות בארץ מרשות לבזבז סכומים מעל ומעבר לאפשרויות, ותקציביהן הן כתקציבי האוניברסיטאות במדינות העשירות, וזה מתחיל בשכר היסוד, ואנו יודעים יפה לאן קפצו הסכומים הסמויים לשכר היסוד, והסכומים העצו־מים הצדדיים שעולה לאוניברסיטאות, הלוקסוס עם שנות השבתונים וכל המתלווה ללוקסוס הזה אשר מסופקני גם אם אפילו האוניברסיטאות העשירות מרשות לעצמן מה שאנו מרשים כאן באו־ניברסיטאות ובכל מערכת המוסדות לחינוך גבוה. ועל החשבון מי מרציאים זאת אם לא על חשבון משלם המסים, והציבור החרדי משלם מסים במישרין ובעקיפין, ומכספנו מבזבזים את השכר האסטרונומי ותנאי הלוקסוס באוניברסיטאות.

בשינויים שחלו מלירה לשקל, ולשקל חדש, וצמוד לדולר או לסל המטבעות, אשתמש להבליט הקיפוח לחנוך הגבוה התורתי ואלה הן הישיבות כאשר בכל התנודות ובכל השערים במטבע, ההפ־רש, הקיפוח נשאר אותו אחד כל הזמן.

תלמיד באוניברסיטה עולה למדינה כפול שבעה ממה שעולה לה תלמיד בישיבה.

למה יקופחו משלמי המסים ומסיוע ארצות הברית תקציבים לכסות פי שבעה לתלמיד באוני־ברסיטה לעומת תלמיד ישיבה.

אם אנו מדברים על ההשוואה של התקציבים בין ישיבות ואוניברסיטאות הרי ברור שהחינוך התורתי הגבוה, היינו החינוך הישיבתי, איננו איזה חינוך חדש אשר מקרוב הבאנו לכאן, הישיבות הקדושות הן הן המעיין המפכה גלי גלים של תורה חיונית לחיינו, תפארת וגבורת עז של עמנו, ההוד וההדר של העם היהודי, הן הישיבות הקדו־שות משקות את עם ישראל ממעינות ערכי הרוח הקדוש באלפי שנות הגלות את כל הדורות, כי הישיבות הקדושות הן תשתית יסוד קיומנו כעם, הם הם ערכי הרוח הנצחיים של עמנו, עם הנצח, מהם אנו יונקים ערכי התורה, אלה מבצרי התורה מקיימים בכל הדורות עדרי צאן קדשים, אלה לומדי התורה במוסדות התורה, אלה הישיבות הקדושות שהן ערובת תקות קיומו של העם היהודי, כי אנו עם התורה ממלכת כהנים וגוי קדוש, [illegible]

השאלה הנשאלת [illegible] יקפחו את החינוך הגבוה התורתי, את הישיבות הקדושות האלה שהם מקור חיינו, שהם ערובת אורך חיינו.

מה שאנו מבקשים את שלנו אנו מבקשים, חלקנו במסים שאנו בעצמנו משלמים, לא פחות פרופורציונלית ממשלמי המס שצאצאיהם לומדים באוניברסיטאות.

לא אהיה שלם עם מצפוני אם במערות שהקימו על מצב האוניברסיטאות לא אעלה את המתהווה המתרחש בין האלפים המתחנכים באוניברסיטאות, רבים רבים, מאות רבים שהם הינם אכולי שנאה לא רק לערכי התורה אלא גם לערכים הלאומיים.

כלל גדול הוא אם מערטלים את הנוער מערכי התורה הם אוטומטית נשארים מעורטלים מכל הערכים, ישראל כשהם עולים, הם עולים עד לרקיע, וכשהם יורדים, הם יורדים עד לתהום.

האם לא הגיע הזמן שיעשו בדק בית, בחינה יסודית איך, כיצד, הולכים ומתרבים משנה לשנה באוניברסיטאות שונאי ישראל וגם כאלה אשר אינם נרתעים מלדגול בהשתייכותם הרשמית לאש"ף הרצחנים ללא רחם בלי אבחנה, ורק באבחנה אחת לפגוע ביהודים באשר הם יהודים, כיצד זה יעלה אף על הדעת שינתן מקום לסטודנ־טים אש"פיים באוניברסיטאות, ובכספי המסים של כולנו נממן אותם פי שבעה ממה שמממנים חינוך תורתי טהור, קודש הנאמן לקדשי ישראל.

יהא לנו העוז לדרוש בקומה זקופה החזר המסים שלנו לקיומן של ישיבותינו שהן הן עטרת תפארת עם ישראל שהוא עם התורה.

משה עקיבא דרוק

התפרצות לדלת פתוחה

תשובה למכתב של שר החינוך והתרבות

קבלתי את מכתבך, שאנו מפרסמים אותו כלשונו, ולפרסם ברבים בדרך זו את תשובתנו והערותינו לפניה זו, שהיא למעשה עבורנו מעין התפרצות לדלת פתוחה. כיון שעתון זה, לא היה זקוק לנסיון המר שעליו אתה מצביע במכתב זה. מעולם לא עסקנו באותם נושאים שאותם מעלה במכתבך, ולא בנושאים דומים של מעשים פליליים שבהם מעורבים, לא רק קטינים, אלא גם מבוגרים, שלא תמיד הם שולטים ביצרם ולא תמיד נוטים לחיקוי. ציבור קוראי עתון זה, אינו דוגל לא בחופש המידע ולא בזכות הציבור לדעת, כאשר הדברים נוגעים בכבודו של אדם. ציבור זה למד פרק בהלכות שמירת הלשון, ולשון הרע ורכילות אינם זכות לדעת, אלא חובה שלא לדעת, כי הלא אמרו חכמינו ז"ל שלשון הרע הורגת שלשה, גם המדבר, גם השומע, ולא לאחרונה, האיש שעליו מדברים לשון הרע או רכילות גרידא.

ציבור זה שהוא קורא נאמן של העתון ובלעדו אינו קורא שום עתון, ורבים מהם גם מעדיפים שלא להאזין לתכניות הרדיו, כיון שהשודרים והעורכים אינם שומרים פיהם ולשונם, ולעתים קוראים דרור ליצרים אפלים ביותר. ציבור זה מחרים באופן עקרוני את המכשיר העצום, ששמו טלוויזיה, שמכניס לכל בית דברי פיגול ושקץ. לפי הכלל של הרחק מן הכיעור ומן הדומה לו. עתון זה מצווה ועומד זה שלושים ושבע שנים באותם קריטריונים ולא זז מהם מאומה. אנו מטילים ספק, אם יש עוד עתון יהודי ולא יהודי בארץ ובעולם, שציבור הקוראים שלו מקפיד עמו על ביטוי, שלא ייכשל בלשונו, ותמיד אנו משווים לנגד עינינו את מוראו של הבורא.

ואני רוצה לגלות לך, כי עורכי וכתבי עתון זה, לא זו בלבד שאינם סובלים מרגש נחיתות כלפי אחרים, אלא אף באים בעקרון זה, הזכות של הציבור לא לדעת, ולעתים אנו נבוכים ברוחתין, כאשר במרוצת העבודה נכשלים בביטוי שצורם את אזניו של הקורא, אנו גאים על כך שבין ציבור קוראי עתוננו יש כל גדולי התורה ואנשי המוסר, וחכמים להיטיב, היודעים את נפש האדם וחכמת החיים, והם המדריכים המכוונים את דרכנו זו.

אנו משוכנעים בדעה, כי אלמלא כלי התקשורת היו מפרסמים כל אותם פשעים וחטאים, שמת־רחשים כל כך הרבה במדינה זו, על פי עקרון חופש הדיבור והזכות לדעת, היו חיינו כאן טובים פי כמה. אולי לא היינו עדים לכל אותן תופעות שהן רק הם מעוררות בעל נפש וסלידה. קוראי עתוננו אינם מצטערים על שלא קראו את הסיפורים המחרידים על בני נוער שאיבדו כל טעם בחייהם. קוראינו חונכו מילדותם על עקרון קדושת החיים. הם אינם מצטערים על שלא קראו על אותם מעשי רצח, שממלאים כל יום את הכרוניקה הפלילית הגדושים מעשי זוועה, בין אם זה קורה בחלק זה של העולם התחתון ובין אם זה קורה, כפי שידוע לך, גם בחברה "העילית". הם מתנהגים על ההוראה של: והיו עיניך רואות את מוריך. הרצחים ועוברי עבירה שעומדים לדין, הם עבורם מוקצה כמחמת מיאוס.

* *
*

כאשר שאל אחד מעורכי העתונים הכלליים, שהם נלחמים בחירוף נפש על מה שנתקדש בעיניהם, "זכות לדעת", האם אינכם בוטחים בחינוך שאתם נותנים לילדיכם, שיוכלו לעמוד בקריאה זו ולהיות מחוסנים מהשפעה שלילית? השבתי לו בשני משפטים קצרים שהם נאמרו על ידי חכמי הנפש, דברים שהם תורה וצריכים לימוד, כביטוי של הרמח"ל, "ידרך האדם להיות נמשך אחרי רעיו וחבריו". ו"ליצנות אחת דוחה מאה תוכחות". כוחה של קלות הדעת, המנשבת מבין השיטין של כל עתון, היא גורמת נזקים רוחניים ומוסריים חמורים לחברה כולה, ולא רק לתלמידי בית הספר.

אדם המתפלל כל יום חוזר ומבקש, "ואל תביאנו לידי חטא ועבירה ועוון, ולא לידי נסיון ולא לידי בזיון ואל תשלט בנו יצר הרע והרחיקנו מאדם רע ומחבר רע", ומוסיף ומתחנן "ודבקנו ביצר טוב ובמעשים טובים". וחוזר ומתפלל, "שיצילנו היום ובכל יום מעזי פנים, ומעזות פנים, מאדם רע ויצר רע משכן רע ומפגע רע ומשטן המשחית". והוא חוזר ומבקש בערב אותה בקשה ובכל זאת הוא צריך להלחם כל שעות היום עם יצר הרע. הוא אינו זקוק ואינו קובע את אורח החיים כפי שמעצבים עבורו, אותם עזי פנים שעושים עתונים ועתונאים שאין שום מורא עליהם, ואינם עומדים אפילו בכבוד הבריות.

ציבור קוראים זה מרחיק את עצמו ומדיר את רגליו מכל אותם מוקדי טומאה, שבלשון החדשה נקראים בלשונם של אחרים, "חיי תרבות", כי זו איננה יותר מתרבות אנשים חטאים, בימים הללו מתנהל בחברה החילונית מאבק, נגד אותה מעט ביקורת של המועצה לביקורת סרטים ומחזות, ביקורת שהיא שווה כקליפת השום. כיון שהוא מתירה לפרסום סרטים ומחזות, שהתוכן היחיד שלהם הוא להרגיל את האדם לעבירה, והם אסונה של החברה כולה.

לכבוד
מר משה עקיבא דרוק
עורך "המודיע"
יהודה המכבי 5
ירושלים

שלום רב,

לאחרונה היינו עדים, לצערנו, למקרי הת־אבדות, רצח ומעשי אלימות שבהם היו מעורבים ילדים ובני נוער קטינים. אירועים אלה קיבלו פרסום נרחב בכלי התקשורת.

מיודעי הפסיכולוגים במערכת החינוך אנו למדים כי הפרסום הבולט הניתן למקרים אלה פוגע באופן ממשי באוכלוסיית הילדים הק־רובה לאירוע ומקשה על הטיפול החינוכי הפסיכולוגי הדרוש בכל מקרה ומקרה. הוברר לנו, מעל לכל ספק, כי פרסומים אלה מגבירים את הלחצים הפסיכולוגיים על גם ילדים והו־ריהם שאינם קשורים ישירות לאירוע.

אינני מתכוון לפנות אליכם בבקשה להימנע לחלוטין מפרסום אירועים טרגיים שתלמידים מעורבים בהם. וגם לא לפגוע בעקרון חופש המידע וזכות הציבור לדעת, אך אני רואה מחובתי להביא בפניכם את הנימוקים העיק־ריים של משרדי המצדיקים הצבת מגבלות מסויימות בפרסום הדברים: כאשר מתרחש אסון מטבע הדברים שאין עדיין פרטים מלאים ויש מהלך מאוץ של ספקולציות וחרושת שמועות. דיווח שאיננו מאוזן עלול ליצור אצל הקורא או השומע רמה מוגברת של חרדה שעלולה "להדביק" את ילדיו, דבר המקשה על הילדים הנמצאים גם בלאו הכי במצב לחץ.

כאשר מבקשים לדלות פרטים מפי ילדים ומראיינים אותם יש בכך סיכון. טבעי שהילדים "שמחים" להתראיין ועלולים להשלים פרטים שחסרים להם מתוך חרושת השמועות או אף מדמיונם.

בדיעבד הם יכולים למצוא עצמם שותפים ואולי אף מצולמים. מקרים כאלה יכולים ליצור רגשי אשמה אצל אותם ילדים והם עשויים בעצמם להיות כתובת לתגובות לחד־צות של חבריהם.

קיימים מקרים שמתוך חוסר תשומת לב מובאים בכלי התקשורת פרטים הכוללים תאורים קשים ומפורטים פירוט יתר, לעתים כלל לא רלבנטיים, אך צלולים להגביר חרדה בציבור בכלל, במיוחד כאשר כורכים כמה ידיעות מסוג זה בצרור אחד.

לאור הדברים הללו אני פונה אליך בבקשה לשקול הצבת מגבלות עצמיות מסויימות בדי־ווח שאתם מפרסמים על אירועים הקשורים בילדים ובבני־נוער.

אני מצפה לתשובתך החיובית.

בברכה,
יצחק נבון
סגן ראש הממשלה
ושר החינוך והתרבות

התרבות הישראלית מודרכת מגמותיהם ותאוותיהם של האנשים האומרים, "אחטא ואחזור ואחטא"

מאותם סיבות אין אנו מרשים לעצמנו לחזור ולהצביע לפניך, את כל אותם מעללים ומעשים רעים, שהם ממלאים את טורי העתונים, את תוכניות הפיגול שנשקפים כיום מכל דוכני המכירה. הם אינם יודעים ואינם רוצים לדעת, עד היכן הידרדרה חברה זו, שהיא קוראת לעצמה "מתירנית" ואנו היינו קוראים לה חברת מופקרים שפרצו כל גדר וכל סייג, שלפני שנים גם אנשים חילוניים היו מרחיקים את הנבלה הזאת יותר מחמישים אמה.

* *
*

לצערנו, ולבושתנו מפיצים בארץ הזאת בכמ־ויות גדולות חוברות תיעוב, שגם המתוקנים בין האומות סולדים ומתרחקים מהם והמונם. ואין פוצה פה ומצפצף, אולי מתוך הנחה שמוטב שלא לומר דבר שלא נשמע. אבל אנו מתביישים ומלאים כלימה, לקרוא שבפריז, שהיא מקור הרפש וחלאת המין האנושי, יצאו אנשים והעלו באש ספרות תועבה. החברה בישראל ובכל העולם עסוקה וטרודה בימים האלה במחלה אנושה שמפילה חללים. ולדאבוננו, לא קם איש ממשפיעי החברה, לומר את מה שאמר, האר־כיבישוף של גנואה באיטליה, כי "אותה מחלה אינה אלא עונש מן השמים, המעניש את האנ־שים המתעלמים מן הדיבר השישי שבלוחות הברית". והעונש הוא לא רק חלקם של עוברי עבירה, היא פוגעת בלא יודעין גם בחפים מפשע. אולי לא נמצא מוכיח בשער שיאזור אומץ בנפשו, להשמיע אזהרה זו.

אתה, כשר החינוך והתרבות שכל הקלקלה הזאת נמצאת תחת ידך. היית צריך לקום ולומר למלאך המשחית, הרף! ומי כמוך יודע עד כמה פגעה קלות ראש זו בכל אותן תופעות שפשטו כנגע צרעת בחברה, אלא שמתוך השיטין של מכתבך ניכר שגם אתה אחוז פחד מפני אותם מחטיאי הרבים, שאין להם חלק לעולם הבא.

ברצוני גם לשלב נימה אישית בפנייה זו אליך, יצחק נבון, שמאז ילדותנו, גדלנו בשכונה אחת, "אהל משה" שבירושלים, שם היתה מרוכזת כל האינטליגנציה ושכבת העילית של היהדות הספר־דית, שמלפני יובל שנים לא ידעו על כל אותן תופעות שליליות. מה עלה בגורלן לאחר שנלכדו ברשת היצר ושלחו את הילדים שלהם ללמוד ולהשכיל לדעת בבתי הספר של אליאנס או בדומה להם. אם אזכיר לך כמה מן השמות שבהן התפארה שכונת אהל משה. ביניהם היו גדולי תורה ויראה, שלא עמדו בפרץ וילדיהם לא עמדו במבחן. היכן הם כיום? מה עלה בגורלו של שבט יקר זה, שבתוכו גדלת וצמחת, מי היו זקניך ושופטיך בימים ההם. הם בודאי מתהפכים בקברים שעל הר הזיתים, לראות, מה עלה בגורלו של שבט זה. האם צריך להזכיר לך, מי הסבא של אותו סופר המפיץ חלאת המין והאנשי בתוך ספרות, והוא מקבל עוד פרס על כל אלה. אני מנוע מטעמים מצפוניים מלחזור אותם שמות שקנותם מביישת את ילדותם.

והלא הם היו יהודים של בית הכנסת, חזנים ורבנים שספריהם התנצחו בעולמה של תורה ומ־פיהם חיים רבים, גם אלה שאינם שייכים לעדה זו. ובודאי אינני צריך להזכיר לפניך, מי היה הסבא שלך ששפתותיו מדובבות בקבר, כאשר פרחי התלמידים בישיבות, בין אם אשכנזיות ובין אם הן ספרדיות חוזרים ומתעמקים בחידושיהם.

אין לי ספק, במסתרים בוכה על אותם הידרדרות של שבט זה, אשר אתה משתייך אליו, לשמוע כי רוב ורובם של האסורים בבתי הכלא שייכים לאותו שבט, אתה בודאי יודע, כי אלה שלמדו תורה ולא קראו אותם עתונים אינם נמצאים תחת סורג ובריח. אלה אינם נמצאים בין השולפים את הסכינים בבתי הספר או בבתי המרזח ששרצו ופרחו בכל פינה ותחת כל עץ רענן ולא רענן. אתה בודאי יודע בתוקף תפקידך, מי הם הנערים והנערות שנלכדו ברשת הסמים המסכנים את חיי האדם. הכרוניקה הפלילית — המגיעה לשלחן המערכת הד־מוצאת אצלנו את דרכה אל סל האשפה, שהוא מכובד מדי עבורם — מלאה בהם.

* *
*

אתה עוד שייך לדור שידע את יוסף, והיה אם הקדיש זמן למחשבה לראות כמה הידרדרה חברה זו, שאתה דואג לה, מדוע זה לא תקום בך הרוח לומר למלאכי המשחית שהתרבו, הרף! במשרדך מתלבטים בבעיות החינוך. אתם יוד־עים, לאיזה מרחק הגיעו בני הנעורים ואין בידכם להושיע. אולי נפלה עליכם אותה אימה מפני חרופי הלשון המלחמים על הקולים האחר־נים של ערכי האדם, ערכים שבקשתם לחדשם ובלי לדעת נמחקו מן התודעה שמעניק בית הספר העברי, ולא זו בלבד, אלא אף נלחמים נגד אותה תנועה מזהירה של תנועת התשובה, המוכפשת כל כך על ידי אנשים האומרים, אחטא ואחזור ואחטא.

כבר אמרנו, כי עתון זה לא היה זקוק לאותה בקשה שהפנית אל כל עורכי העתונות, שהיא אם כל חטאת. אבל, אם הגעת למחשבה כזאת, והעזת לבקש דבר מהם, אולי תרחיק לכת לחולל מהפכה, לתקן את ההרסות ולגדור את פירצות הדור, דור הפלגה ודור המבול. והיית קונה את עולמך.

אני מפקפק מאוד. אם פניתך זו תמצא מסילות בלבם של עורכי עתונים אחרים שנשטפו בזרם של מים עכורים. כיון שאנו חיים בתוך עמנו. אם אתה מספיק רבנן, עליך להכות על חטא לא על לב הזולת, כי אם על לבך אתה. כדי שתהיה ראוי להקרא כשם אותה משפחה שקנתה לה מקום נכבד בכותל המזרח — לא רק בעולם המזרח, שרבים מהם נפלו קרבן לאותה אוירה מתירנית, אוירה שהצמיחה פרי באושים — כי אם גם בעולמם של אשכנזים.

היריעה קצרה מלהרחיב יותר את הדיבור ולמ־נות את כל אותן תופעות שליליות של ליהדות לחייה של החברה כולה. ובתשובה זו אני מסתפק לדבר בלשון רמזים. ונסתפק, בקריאה של הנביא: "שובה ישראל עד ה' אלוקיך, כי כשלת בעוונך, קחו עמכם דברים ושובו אל ה'. כי תורתנו היא תורת חיים. ואל תבקשו לכם חשבונות רבים, כי האלוקים עשה את האדם ישר. ישר בעיני אלוקים ואדם".

מ. להב

על פסטיבלים ואנכרוניזם

בעוד החילוניים ואנשי אקדמיה לועגים על דבקות הדתיים במנהגים מימי הביניים הם עצמם מתרפקים על "פסטיבלים" ו"קרניבלים" ואולימפיאדות למיניהן שהורתם ולידתם בימי הביניים הקדומים בחצרות יוון ורומא.

חיפה, עירו של בית הספר הריאלי, מציינת זה שנים רבות את חג הפורים בארגון קרנבלי המכונה "ארכיפורתיטורה". הכינוי הבלתי מקרי אמור לציין מן הסתם כי זהו ארוע פורימי של הפקולטה לארכיטקטורה בטכניון או ארוע ארכיטקטי של פורים. אולי יש לו קשר לפורים ואולי — מה שקרוב לוודאי — אין קשר כזה, משום שלא נעשה אפילו נסיון קל שבקלים לכנותו "עדלאידע". על פי אמות המידה המקובלות בארץ, לשעשועים מעין אלה — המרצפים לעם בצד הלחם — חשיבות מרובה: הם משמשים סדנא תרגולית לתלמידי אמנות ומספקים לציבור המתוח, העייף והמתוסכל שעה של פורקן. איש אינו מהין לאזכר את העובדה כי קרנבלים מסוג זה — הורתם ולידתם בימי הביניים המוקדמים. ואולי עוד קודם לכן. אם יצטייר כמשהוא מיושן, אנכרוניסטי ("מנהג או השקפה שנתישנו ושוב אינם מתאימים לזמן החדש" — כהגדרת המילון) — קשה יהיה להצמיד אותם לקדמה, שהיא כידוע תוית ההיכר של כל חילוני מצוי. לעשיית "חיים", שהיא כמעט התכלית המרצהרת של אורחת החיים המודרני — פסטיבל כזה הוא אחד מן ההשלמות. אף שהכינוי "פסטיבל" לא הוצמד לתהלוכת הליצנים הזאת, הוא יאה לו ביותר, על פי אותו מילון נזכר: "חגיגה תרבותית פומבית גדולה לשם הפגנת הישגים באמנות".

בלי מאמץ רב קל להזכר בארועים אחרים הנושאים בתואר פסטיבל: תחרות מסחרית של שירי ילדים, שערכה החינוכי מפוקפק, אם בכלל, או אוסף מחזות שמאלניות בעיר עכו (שם היה שיא הבוז הלאומי כאשר להקה ערבית נאותה להופיע רק בתנאי שיוסר הדגל הישראלי!). גם תחרות הלילה מכונה "פסטיבל גבינות ויין". וק־בוצות של מוקיונים מחוץ לארץ המתגוללים בחוצות ירושלים, מכונות "פסטיבל ירושלים". גם כאשר נפתח אותו ארוע בהשתלשלות אווילית של ליצנים מעל החומה — לשמחת ליבו של המון צוהל — לא נשמע גורם רציני חולק — או לפחות מגחך — ל"מסר" האמנותי. אחד הפס־טיבלים הכושלים הללו עלה למשלם המיסים הירושלמי מאות אלפי דולרים — ולא נמצא סוציאליסט — שוחר צדק פוצה פה ומצפצף. השבוע כבר מתנוססות בחוצות קריה מודעות המבטיחות הנחה של 50% לרוכשי כרטיסים לפסטיבל כל שהוא — משמע, הקהל אינו נוהר בהמוניו חקוק לפיתויים להצדקת מערכת הענק סביב הארוע.

פסטיבל הפסטיבלים הוא כמובן הכדור וכל מה שסביבו — יהא זה כדור רגל עממי או טניס יוקרתי. הראשון גורף המונים מכורים, משתלט על תודעת הציבור באמצעות התקשורת הקריה ומפתח שוליים תבריתיים של הולכי בטל המולעסים בסולם טיפירות ערכי מעות. השני, הנחשב ל"ספורט לאצולה" המוכל לאחרונה — כדברי נשיא המדינה ושר החינוך — "כבוד לעם ישראל" בגלל מספר חבטות מוצלחות שעלה על אלה של היריב מעבר לים. הפסטיבליות הזו איננה נחשבת אנכרוניסטית, אף שהספורט לסוגיו הופיע כערך עליון כבר ביוון העתיקה. אדרבא: בימינו הוא חלק מסממני הקדמה בחברה פתוחה, גם אם המחיר הנגבה הוא בלימת האינטלקט וירידת החשיבה.

* * *

לא לעיתים קרובות מצליח מנהל בית ספר תיכון — ויהא זה יוקרתי כביה"ס הריאלי בחיפה — להפגש עם ראש הממשלה. לוח הפגישות של האחרון מלא וגדוש ארועים רציניים. והוא כמובן אינו פנוי לעיסוק בזוטות המכונות חינוך. מנהל ממוצע מאושר כאשר הוא מצליח להתקבל לראיון אצל מנכ"ל משרד החינוך לכל היותר. והנה נקרתה לאחרונה למר תדמור, מנהל ביה"ס הריאלי בחיפה, הזדמנות פז: הוא נפגש בארוע כל שהוא עם ראש הממשלה. כל בר דעת היה מניח, ללא הסתבכות בקידושים מיותרים, כי אדם המופקד על מערכת חינוך מסועפת ינצל את ההזדמנות כדי לשטוח את המעיק על לב החינוך בארץ: את בעית האלימות בבתי הספר ואת סכנת הנפשות אשר מורים רבים נתונים לה; את הסכין הקפיצית — שהפכה לאבזור חיוני בכיס של צעירים. ואת הסמים ההורסים בשיטתיות ובהתמדה את מוחם, ליבם וגופם של בני הנוער; את ההללות המוסר המעורער המט־פטפים עצמם למדורי הפלילים בעיתונים ואת התלישות הלאומית, הזלזול בערכים, ועוד.

במקום כל התופעות הללו — אשר חלק מהן בוודאי מתרחש גם מתחת לאפו של המנהל המכו־ — מדעק הלה והעיר את אוזנו של ראש הממשלה על בעית הבעיות של הדור הזה: מדוע נותנת המנהיגות בארץ גיבוי (או תמיכה מוסרית) לפסט־יבל הבבא סאלי, המחזיר אותנו אל ימים אנכרו־ניסטים..."

קשה לשפוט מה גבר על מה בלב המנהל המשכיל — בורות במושגי יהדות או ההתנשאות האופיינית לחניכי תרבות המערב בארץ. במציאות המקובלת בארץ — נוער משתולל מסביב לתזמורת מחרישת אוזניים או לזמר מקפץ — נחשב לאפיון מערבי מתקדם. ולכן כשר הדבר וישר. אבל כאשר ציבור אנשים גדול מכיר את מושג הצדיק ביהדות, את הגדול בתורה ובקבלה. החווה ממש על בשרו מופתים שהשכל המצוי אינו מוצא להם הסבר — התגובה היא זלזול או חרדה מאנכרוניזם. לפחות בגלל העובדה כי אל הארועים הללו לא נתלוו הסוד והמיאוס האופייניים לישראליות הממוצעת — מן הראוי היה להידום. קל וחומר כאשר המוני האנשים הקשורים בבבא סאלי שואבים ממנו עידוד למצוקותיהם ונוטלים עצה לבעיותיהם. רק לפני שבוע הוחלט בארץ כי על נושא הגמילה מסמים בבתי הספר ולמען הבטחת "חיים בריאים" — יופקד ה"שרות הפסיכולוגי" של משרד החינוך ומתעורר הרושם כי עיתם של "יועצי חינוך" צרה בהצלחה הלא מבוטלת אשר נחולים גורמים לא אקדמאיים בטיפול בנפשו של הפרט. שרות פסי־כולוגי מן הסתם איננו נחשב אנכרוניסטי. משום שהוא נלמד באוניברסיטאות מתקדמות, אבל המ־ציאות בשטח מוכיחה כי על בתי הגדולים והצדי־קים — מתרפקים מאות.

הביכוד והורות למושג התפילה ביהדות ולזכותו של הצדיק לפתוח שערי שמים — הם שהולידו את הערתו של אותו איש חינוך הם המאפיינים את החשיבה של החילוני הממוצע. על רקע זה ניתן גם להבין את ההצהרה אשר צוטטה אתמול בעיתונינו, כי "יהדות משפחת". "זות". למי שהוא בור בעניני דת אין סמכות לקבוע מה היא מספחת ומה לא. ההגינות האלמנטרית של אדם מתקדם ופתוח מחייבת ללמוד את הנושא בטרם ניגשים לבקר אותו. אבל במציאות הרווחת בארץ — קביעות אנטי דתיות אינן זקוקות להוכחה באוירת המתירנות הוויצרית נוח לטעון כי תחום מחייב או מגביל כמו הדת הוא אנכרוניסטי או מספח בורות — כדי שיימצא הצידוק האידיאולוגי להתפרקות מכל ערך שהוא.

וכאן המקום להעיר: בית הספר הממלכתי מפגיש את חניכיו עם מגוון גדול של חוויות ומזמן לו התנסויות אסטטיות ורגשיות, מתוך הנחה כי בוגריו העתידים ידינו אלה את הגשיר ואת ליבו. זהו הבסיס לשעורי המוסיקה, האמנות, הספרות והד־מיהם. ההנחה היא כי מותר האדם מן הבהמה תובע מזון רוחני. ועל פי אמות המידה המקובלות ברחוב החילוני — תחומים אלה עשויים למלא את החלל הנפשי. והנה, למרות מתן החופש לבחור את דרוג הערכים — כך לפחות מתיימר בית הספר לטעון — החויה היחידה הנשארת חתומה בפני התלמיד, אף שאלפים ורבבות חווים אותה ו"ממליצים" עליה — היא חוויית התפילה. בלי כל כפיה (ח"ו...) מן הצדק היה לפחות להציג את הנושא בפני התלמיד, כדי שבבוא העת יוכל אמנם מתוך חופש ובחירה להעדיף את הדרך הרצויה לו להקלת מועקות. רבים לאין ספור הסיפורים על שעות מצוקה, שבהן כורע החילוני כי הוא מקנא בעמיתו הדתי על ש"יש לו אל כי לפנות". העגול החינוכי הנזכר בא לידי ביטוי בולט לפני שנים לא מעטות, כאשר שני טייסים, חברי הקיבוץ השמאלי עין שמר, נפלו בשבי הסורי. בהתקרב ליל השבת — כך ספרו לאחר זמן — רצו לקיים "טכס" כל שהוא, ולא ידעו כיצד! בצר להם — ובגלל השבי הממושך — פנו בכתב אל... מורה בקיבוץ שידריך אותם כיצד לנהוג. מאליה עלתה אז המחשבה: בעת מצוקה אמיתי — לא כתבי מרכס (אשר בוודאי היו שגורים על פיהם) ולא ניגוני פסטיבל עין גב נדרשו להם — אלא אותו דבר שבית הספר החילוני בקיבוץ עקר מהם במודע: היכולת להת־פלל.

במקום לקונן על מקומו של הבאבא סאלי בליבם של המונים, ולהדביק לו כינויים מסולפים שכל עיקרם אינו אלא לסלף אותו ולגמוד — מוטב כי חילונים, שאינם מצויים אצל השגות כגון אלה, ישקיעו מאמץ מזערי לפחות כדי להכיר. ואז — קרוב לודאי — תפחת בתודעתם תוכנות ה"סכנה האנכרוניסטית" והם יגלו כי תפילה וקרבה לצדיק — תרופות הן גם לבעיות חדשניות.

קהיליית המודיעין משבחת את רפי איתן

רפי איתן ששמו קשור עם הפעלת המרגל ג'ונתן פולארד זכה השבוע לשבחים רבים מפיהם של חברים ועמיתים — גם יריבים — בקהיליית המודיעין הישראלי.

איתן שהעיד השבוע בועדת המשנה של ועדת חו"ב, החוקרת את פרשת פולארד, קיבל על עצמו את מלא האחריות העיקרית למעשה ובכך סיכל כמעט לגמרי את הנסיונות לערב את הדרג המדיני באחריות מעשית וישירה. כאמור, עמדה זו שהובעה בבהירות רבה, זכתה להערכה בין ראשי קהיליית המודיעין. עוד לפני כן אמרו מקורות מקורבים לאנשי קהיליית המודיעין, בנתחם את מהלכי הפרשה, כי בעצם כך מתחייב מהנוהלים ומהציפיות מאנשים מסוג זה. "אנשי מודיעין ובוודאי צריכים להיות בנויים לנטילת אחריות החלטית על מעשים מסוג זה, ואינם צריכים לערב בכך את הדרג המדיני שעליהם", עוד בתחילת הסערה לפני מספר שבועות צוטט רפי איתן כמי שאמר שפעל ב"סמכות וברשות". אך שלא כאחרים, בהופעתו השבוע בועדת המשנה קבע, כי הסמכות והרשות הקנו לו שיקול דעת נרחב לטפל בהשגת מידע מודיעיני מבלי לקבל אישור ספציפי לכל מעשה.

כפי שמסתבר, טען שר הבטחון מר יצחק רבין שאמנם הגיע אליו המידע שסיפק פולארד, אך לא התעניין לגבי המקור, אלא הסתמך על תיאור מהימנותו. גם הרמטכ"ל משה לוי אמר שאישור נסיעותיו של אביאם סלע לארה"ב נעשו בצורה סטנדרטית מבלי שיובאו לידיעתו המטרה הספציפית של הנסיעות. עשרות נסיעות כאלו מאושרות מידי חודש, אמר.

בינתיים נודע, כי גם שרים בכירים העניקו שבחים להופעתו של איתן בועדה ואחד מהם כינה אותו "ההגון מכולם". עם זאת מסתבר כי בחוגים פוליטיים אופוזיציוניים יותר אין נוטים לקבל את הדברים כפשוטם ויש הממשיכים לשאול, כיצד זה לא התעניינו, אם אכן לא התעניינו, הדרגים המדיניים שקיבלו את החומר לעיון, אותו סיפק פולארד, חומר שהיה לעתים מדהים בהיקפו.

כיום יש חברי כנסת ששואלים קושיות על מידת החכמה העיקרית של הפעלת הלק"ם בארה"ב, אך היה מי שהזכיר השבוע, כי רק לפני כחצי שנה סיכמה ועדת החוץ והבטחון בראשותו של אבא אבן סיכום חיובי על תושייתו של הארגון הזה.

בין האנשים שהופיעו בועדת חו"ב וכן גם בועדת הבירור שמינתה הממשלה היה גם מי שהיה מנכ"ל משרד הבטחון אלוף (מיל.) מנחם מרון שכפי הנראה נשאל לגבי המקורות והאישורים לתיקצוב פעילות הלק"ם. כידוע נמסר על סכומים גבוהים ששולמו לפולארד עבור שירותיו.

גם אברהם שלום, ראש השב"כ לשעבר הוזמן להעיד בועדת הבירור שהפסיקה את דיוניה משום שאחד משני החברים שלה, צבי צור, יצא לארה"ב בעניני החברה שבה הוא מועסק.

מאידך, הצביעו במשרדי הממשלה, על העובדה כי היחסים הרגילים עם ארה"ב נמשכים כרגיל וכי בימים אלו עושה בוואשינגטון האלוף שחק ראש אמ"ן בסיור עבודה שבמסגרתו גם נפגש עם מפקדיו של ג'ונתן פולארד. אך לעומת זאת נמסרים דיווחים על המשך "מסע הפחדה" של גורמי ממשל, במשרד המשפטים ובמכס האמריקני המבצעים "ציד" נגד מסורות ישראליות "חשודות" בהברחות הקשורות עם חיל האויר הישראלי, נציגים ישראלים זכו לחיפושים ולבדיקת מסמכים שאותם הם מחזיקים.

ד. ירושלמי

כשהניו יורק טיימס קורא לאזרחי ישראל לגרום לפרישת המנהיגות הפוליטית

המנהיגים הישראלים יעמידו לבסוף את הפטריוטיות במקום הראשון, יתפטרו — ויגרמו לעריכת בחירות חדשות, ויותר מכך: אף יפרשו סופית מן הפוליטיקה — כך במילים מפורשות קורא השבוע בעל הטור ויליאם ספייר בניו יורק טיימס.

ספייר שיצא בחריפות בנושא פרשת פולארד צופה שהחקירות המתנהלות כעת בישראל לא יביאו לחשיפת האמת המוחלטת, אך המעט שיתברר יגרום לכך שתוקם ועדת חקירה משפטית שתגלה את כל האמת על הפרשה. "יהיה זה רעיון טוב לתת לישראלים ללמוד את עצמם" — "בזעמם על הבגידה הם יפתיעו את עצמם ויחזקו את הדמוקרטיה שלהם, כאשר יתעלו לאתגר הגדול ביותר שעמד בפניהם בתקופת שלום".

ספייר גם מגלה את הדרך שבה הצליח פולארד להזהיר את אביאם סלע ולגרום לבריחתו לישראל, תוך כדי המרדף שערכו אחריו סוכני האפ.בי.איי. ברחובות וואשינגטון, "קקטוס" היתה מלת הרמז שממנה למד כי הגיעה השעה לברוח הביתה.

תוך שהוא חולק שבחים רבים לאישיותו ולכישוריו של אל"מ סלע, שתכנן את המתקפה על הכור האטומי בעיראק "מעשה שבמבט לאחור אפשר לומר כי אולי הציל מליוני בני אדם" — "באחד מהמחשבים שהצליח למצוא דרך להדליף שולל מושבים הגנתיים והביא להפלת 82 מטוסים סוריים ללא הפסד לישראלים". אולם ספייר רומז כי סלע זכה ל"פרוטקציה" בהיותו קרוב משפחה של חיים צדוק, מי ששימש כזכור כשר המשפטים ומראשי מפלגת העבודה.

א. יפה

מי מעונין בפרסום סיפור המרגל האמריקאי בצה"ל?

גורמי הבטחון הישראלים הכחישו השבוע בכל תוקף את הידיעות שניתן להם פרסום רב בכלי התקשורת האמריקאים והישראלים על חשיפתו של קצין צה"ל בכיר, יהודי יליד ארה"ב, שמסר לאמריקאים תכניות צבאיות סודיות במהלך מלחמת לבנון.

בעוד ישראל מכחישה וגם הפנטגון מכחיש, נשאלה השאלה מי הוא זה הגורם המעונין בהפצתו של סיפור זה ואת מי הוא משרת. הפרשן הצבאי הבכיר ז. שיף העלה השבוע את הסברה לפיה האפ.בי.איי. ומשרד המשפטים האמריקאים מנהלים מלחמה פסיכולוגית נגד ישראל על רקע פרשת פולארד ופרסום הסיפור בא במסגרת זו, אף שאין כל סמוכין שיאשרו את הגילוי.

הסיפור מוצג כך שממנו משתמע כי הפעלת פולארד היתה תגמול על המעשה האמריקאי. ישראל — יש לציין — לא נפלה במלכודת ולא אישרה את הסיפור, אף שנשמעו גורמים ששאלו מדוע לא תנוצל עובדה זו כדי להדוף את הביקורת. אם היתה עושה כך הרי היתה מאשרת את מעורבותו של הדרג המדיני בפרשה.

גם הגירסה שמדובר בקצין יליד ארה"ב, משתלבת יפה במכלול פרשת פולארד והיא באה כדי להכפיש את הציבור היהודי האמריקאי שהוא "בעל נאמנות כפולה" שפוגעת לא רק באמריקה אלא גם עשויה לפגוע בישראל עצמה.

עם זאת הצביעו על העובדה כי אין לאיש ספק שהאמריקאים עוסקים בשקידה רבה באיסוף מידע צבאי בישראל בכל הצורות. גם אם השגרירות שלהם לא נראית כמבצר צבאי בעל אנטנות רבות כפי שנראית שגרירויות סוביטיות ומזרח אירופאיות במערב, הרי אין ספק שהם עוסקים בכך בצורה לא פחות "יעילה" לפני כמה שנים פורסם על פרס שהעניק הסי.איי. לנספח הצבאי האמריקאי בישראל. נספח זה אינו נמנה רשמית על אנשי שירות ביון זה ופרס אין מקבלים ללא סיבה...

"סיפור" נוסף שמשתלב יפה גם הוא במסגרת זו הוא גילוי של מי ששמש כתב העתון ה"ג'רוזלם פוסט" ו"על המשמר" בוואשינגטון, גילוי שפורסם בעתון אמריקני תחילה, על כך שארה"ב הפעילה מתנדבים יהודים אמריקנים הבאים לשרת ביחידות צה"ל, אפילו אם הם משרתים בתפקידים זוטרים ממש, מקוים מפעיליהם שיוכלו לאסוף מידע סודי. אין צורך לומר שכל הגורמים הן בארץ וגם בארה"ב הכחישו סיפור זה.

ד. סוקר

אלפי מנויים נוספו ל"המודיע"

מטעמים של "עינא בישא" נמנע עתון זה מלפרסם את מספר העתונים שמפיצים בארץ ובחוץ לארץ. אולם זאת רק נוכל לגלות שאין עוד עתון ולא שבועון חרדי שיכול להתחרות עם מספר מנויים שיש לעתון זה.

אך על פי כן מותר וראוי לפרסם את ההפתעה שנפלה בחלקם של עובדי העתון עצמו, כאשר הממונה על התפוצה הגיש להנהלה סיכום של התפוצה בחודשים האחרונים. מסיכום זה הוברר שבמשך החודשים האחרונים בלבד נוספו ל"המודיע" אלפיים מנויים חדשים, רובם זוגות צעירים ובחלקם גם אנשים מבוגרים שהחליטו לוותר על קריאת עתון חילוני. לאחר שנוכחו לדעת, כי "המודיע" עומד על רמה גבוהה והוא מספק להם את כל מה שהם צריכים לדעת ומונע מהם לדעת, את מה שאינם רוצים לדעת.

הסיסמא: "המודיע עתון היהדות החרדית", אינה לקוחה מן הדמיון. הוא נמצא בכל בית חרדי ומהווה אות כבוד לכל מי שמכניס אותו לביתו.

מהו הנושא הכי בוער כיום במדינה?

נשיאות הכנסת, עליה נמנים יו"ר הכנסת, שלמה הלל וסגניו חברי הכנסת אהרון נחמיאס (מערך), ח. גרוסמן (מפ"ם), דן תיכון (ליברלים) ואליעזר שוסטק (ליכוד), מתכנסת בכל יום שני בשבוע, כדי להחליט, אלו הצעות דחופות שהוגשו על ידי חברי הכנסת אכן יועלו לדיון.

בדרך כלל, עליהם לבחור 5-7 נושאים, מתוך כ־50 המועלים על ידי חברי הכנסת מסיעות הכנסת השונות. כמובן שהנושאים הנדונים הופכים ל"חדשות" ולו רק משום שהכנסת דנה בהם.

השבוע הבא הוא השבוע האחרון של כנס החורף של הכנסת לפני צאתה לפגרת חג הפסח. כפי שנהוג, אין מעלים בשבוע האחרון הצעות דחופות לסדר היום ורוב הזמן מיוחד להצבעה על תקציב המדינה ו"ניקוי השולחן" מהצעות המונחות עליו זמן רב וטרם נמצאה השעה לדון בהן.

מכיוון שכך, ברור, שהשבוע שעבר היה ההזדמנות האחרונה לחברי הכנסת להעלות נושאים דחופים לדיון. היו"ר שלמה הלל פסק, שלאור העומס על סדר היום לא יוכרו כל נושאים דחופים. ובכל זאת, רק נושא אחד חשוב הוכר. הצעתו של ח"כ אליעזר גרנות (מפ"ם) על הקצבה בחינוך הדתי.

עכשיו יודעים כולם, מה לדעת נשיאות הכנסת הוא הנושא הבוער ביותר במדינה כיום!

ח. שריג

מדוע מתנכל ח"כ נחמיאס לנציגים החרדים בכנסת?

ח"כ אהרון נחמיאס, סגן יו"ר הכנסת, מנהל בתוקף תפקידו חלק מישיבות הכנסת. אולם, מי שהיה ידוע בעבר כאוהד את הציבור הדתי וכאדם מסורתי בעצמו, גורם לאחרונה לתמיהות אצל אלו העוקבים אחר יחסו לנציגים הדתיים בכנסת.

כאשר נדון השבוע החוק להסרת הצנזורה על סרטים ומחזות, ביקש ח"כ הרב אברהם יוסף שפירא להביע את דעתו בנושא. נחמיאס סירב, לא עזרו כל הטענות והשכנועים. נחמיאס טען, שהודיע בתחילת הדיון על סגירת רשימת הנואמים ואם יאפשר לח"כ הרב שפירא לנאום יצטרך לעשות זאת גם לגבי אחרים.

שתי הטענות גם יחד נדחו על ידי כל פרלמנטר ותיק, הבקיא בנעשה בכנסת. פעמים רבות בעבר התירו יושבי ראש ישיבות הכנסת לחכ"ים לשאת דברים בעת דיונים על חוקים בקריאה ראשונה, למרות שכבר הודיעו על סגירת רשימת הנואמים. ההוכחות בעניין זה כתובות ב"דברי הכנסת" וגם נחמיאס עצמו יודע זאת היטב. ההיצמדות המהורה להודעתו על סגירת הרשימה וחוסר הגמישות, אינן תואמות את כל התקדימים שהיו בעניין זה בעבר.

גם הטענה, שאם יאפשר לנואם נוסף יצטרך לעשות כך לגבי נואמים אחרים, היא חסרת שחר. באולם מליאת הכנסת היו באותה שעת לילה מאוחרת לא יותר מאשר כ־15 חברי כנסת, שרובם כבר דיברו במסגרת הדיון וממילא אין כל אפשרות שהיו מבקשים לנאום שוב. ככל הידוע לא היו פניות של חכ"ים נוספים מלבד הרב שפירא וגם אם כן, מדוע לא לאפשר לעוד 2-3 חכ"ים לשאת דברים בנושא עקרוני זה?

קוראי עתוננו זוכרים בוודאי את הפעמים, שבהם הפסיק ח"כ נחמיאס את דבריהם של ח"כ הרב מנחם פרוש ושוב את דבריו של ח"כ הרב אברהם יוסף שפירא, כאשר דיברו בנושאי דת. הדברים הגיעו לא פעם לידי עימות על במת הכנסת, כאשר החכ"ים נאלצו לומר לו, שהוא עושה זאת, כי פשוט אינו רוצה לשמוע את הדברים, שלהם הוא, ככל הנראה, מתנגד, ולכן הוא מונע מהם לומר זאת.

מה קרה לח"כ אהרון נחמיאס. האם השתייכותו למערך מחייבת אותו לגלות עמדה אנטי־דתית גלויה?

דוד פרי

חברי קיבוצים עוסקים בדברים בטלים על חשבון הכלל

"נדהמתי לפגוש בני גילי, שבד בבד עם הדאגה לקיום כלכלי עסקו בלימודים, בעשייה פוליטית או חברתית, בפעילות אמנותית ולעתים בכמה דברים ביחד. ההשוואה עם בני גילי בקיבוץ שאת שפע הזמן שלהם מילאו רובם (בהכללה כמובן) בזיבורים בטלים או ביציאה לחוץ לארץ" דברים אלה נכתבו על ידי מי שמעיד על עצמו כאוהד קיבוצי, בשם מוטי גולני.

הוא קורא להחזרת "ההתלהבות הרוחנית". לא יעשו זאת לא חדר נוסף, לא מערכת טלביזיה במעגל סגור ולא נסיעות לחו"ל. לדבריו, הנשארים בקיבוץ אינם מקריבים קרבן — לא מגיע להם פרס, הם רוצים בזאת. אדם נשאר בקיבוץ כי טוב לו.

הכותב הוא עזוב של קיבוץ גבעת ברנר והוא כיום מנהל את מרכז רחל ינאית בן צבי בירושלים. מוסד שגם הוא מוחזק ברובו על ידי המדינה.

מ. ירושלמי

סדר פסח עם מאכל לא כשר

חברת הספנות "אלאלוף" ושותי שמרכזה בחיפה ויש לה סניפים בתל אביב, ואשדוד. פרסמה בימים האחרונים מודעות ענק על "שייט תענוגות" בפסח. החברה נוהגת ביושר ומודיעה למי שרוצה לנסוע, שבשייט תענוגות זה מובטח לו "אוכל לא כשר".

אבל כחברה יהודית ישראלית הדואגת לתענוגות, היא מבטיחה לנוסעים גם סדר פסח חגיגי, אולם לא מודיעה, אם בסדר פסח זה יאכלו האנשים חמץ ומצה, כמו בכל הלילות של כל השנה.

אין אנו רוצים לתת שרות פרסום חינם לחברה זו, אלא כדי להודיע לכל יהודי באשר הוא, שידע מי זו חברת הספנות "אלאלוף".

ה"רצינות" של טדי קולק ביחס לבעיות חמורות בירושלים

הנושא שהוזהר השבוע שוב באולם הישיבות של מועצת עירית ירושלים היה ידוע ומוכר היטב לנבחרי הציבור, שהסבו סביב שולחן המועצה. הם הקשיבו בעניין רב לתיאור של נציג אגודת ישראל, הרב אברהם יוסף לייזרזון, אשר העלה פעם נוספת את חומרת הבעיה של האוכלוסיה החרדית בירושלים בתחום הדיור.

העובדה שהיתה זו הופעתו הראשונה באולם הישיבות של הרב לייזרזון, שנעדר ממנו למעלה מ־8 חודשים, לאחר שלקה שם בהתקף לב, הפנתה יתר תשומת לב לדברים שנאמרו, אמנם בקצרה אך בצורה קולעת ועניינית. דומה היה לכל מי שנקלע לישיבת המועצה ועקב אחר מהלך הדיון בפרשת הקפאת השכונה החרדית המתוכננת בראס־עמר, כי ראש העיריה ושאר הדוברים מודעים למצב, ההולך ומחריף משנה לשנה.

מר קולק אף ביטא זאת בדברי תשובתו, באומרו, כי הוא משוכנע שהמצב "כואב לכם מאוד. אני מסכים בהחלט עם תוכן הדברים". קולק, שסירב להענות להצעת נציג אגודת ישראל לקבל החלטה מאוחדת של מועצת העיר, הקוראת לשר השיכון להפשיר לאלתר את הבניה בראס־עמר לציבור החרדי, אך נימק זאת בטענה, ש"בעוד כמה ימים אנו ניפגש עם השר בעניין זה ונעלה את הנושא בכל הרצינות".

"אולי תואיל לצרף לפגישה חשובה זו נציגים חרדים, אשר יצליחו יותר להסביר לשר את המתחולל אצלנו בשטח כאב זה"? — הציע הרב לייזרזון, וראש העיריה השיב: "בהחלט, מצדי אין כל מניעה, שנציג מטעמכם יתלווה אלינו לפגישה עם השר ואני אודיע לכם על כך".

בקרב 3 נציגי סיעת אגודת ישראל שררה אופטימיות מסויימת. סוף סוף, אמרו איש לרעהו, הרי אין מדובר כאן במאבק על השקפת עולם ואורח חיים. הבעיה הרי נוגעת למצוקה של אלפי תושבים בעיר ומדוע שהעיריה לא תחדל לעשות לפתרונה.

אולם היתה זאת אופטימיות מוגזמת. בסוף השבוע התברר, שלא זו בלבד, שקולק לא עמד בהבטחתו לצרף נציגי אגו"י לפגישה עם השר, כפי שהודיע בישיבת מועצת העיריה (למרות שעוד 10 מאנשי העיריה התלוו אליו), אלא כאשר רצה הרב לייזרזון לברר מה העלתה הפגישה ומה היתה תשובת השר, הופתע לשמוע, כי "הנושא כלל לא עלה לדיון עם השר, כי היו נושאים חשובים קודמים".

אכן, דוגמא נאותה להתייחסות "רצינית ואחראית" של ראש עירית ירושלים, לאחת הבעיות הקשות ביותר, המעסיקות בשנים האחרונות את הציבור החרדי בירושלים.

ח. ירושלמי

הסטודנטים מפגינים לא במקום הנכון

בימים האחרונים אנו עדים להפגנות סוערות של סטודנטים המוחים. נגד שר האוצר וראש הממשלה, על ההחלטה שקבלו האוניברסיטאות להגדיל בצורה משמעותית את שכר הלימוד במוסדות להשכלה הגבוהה כדי לממן את הגרעונות הגדולים שהצטברו במוסדות.

פקיד באוצר, אמר לנו, כי הם טעו בכתובת, הם צריכים להפגין נגד הבזבוז המשווע של מוסדות אלה. שמעניקים שכר גבוה לסגל האקדמי והמינהלי כפי שגילה מבקר המדינה.

השבוע אמר מבקר המדינה החדש יעקב מלץ, כי האוניברסיטאה העברית בירושלים נהגה להתעלם מן ההגבלות התקציביות, תוך ציפייה שהמדינה תממן את גרעונותיה. בדין החשבון של המבקר יש מימצאים חמורים מאוד של סטיות מה תקציב, תוך אי ציות אפילו להוראות של הועדה לתיקצוב ותכנון של המועצה להשכלה גבוהה.

אותו פקיד בכיר, אמר, כי את ההפגנות צריכים להפנות אל מנהלי המוסדות, על שגרמו לגרעונות כאלה, ולא הממשלה היא הכתובת. היא בין כך מממנת את רוב תקציבי המוסדות להשכלה גבוהה חילונית.

מן הדברים שנאמרו בועדה לביקורת המדינה על ידי ראשי האוניברסיטאות מתברר, שאפשר לפטר 300 עובדים מינהליים וחמש עשרה אחוז מהסגל האקדמי שמקבלים שכר גבוה והטבות שונות.

מ. ירושלמי

קיסר מצפה להזמנה ממוסקבה

התרגשות רבה אחזה במרכז הכללי של ההסתדרות, ישראל קיסר, כאשר נודע, כי צפויה הזמנה רשמית מברית המועצות למשלחת של ההסתדרות למוסקבה.

הידיעה על ההזמנה הצפויה נמסרה על ידי ראש אגף ההסברה של פדרצית האיגודים המקצועיים מיקל הלש, למשלחת של ההסתדרות שבראשה עמד מזכיר מועצת הפועלים בכרמיאל עזרא פיק, שעשתה טיול בכמה מארצות אירופה.

ועד הורים של החמ"ד מסית נגד החינוך העצמאי

בימים אלה קבלו הורים בבתי הספר הממלכתים דתיים חוזר החתום על ידי שורה של אנשים הקוראים לעצמם ועד פעולה של ועדי הורים בחינוך הממלכתי דתי שעל יד המרכז לחינוך דתי, בו הם קוראים את ההורים למלחמה נגד הקיצוצים בתקציב משרד החינוך שלדעתם הוא מקופח.

זוהי מלחמה לגיטימית גם החינוך העצמאי עומד בפני קיצוצים שיחייבו סגירת 27 בתי ספר קטנים. אולם ועד ההורים ראה צורך להפנות את החיצים נגד החינוך העצמאי, שלדבריהם, ללא יסוד, מקבל החינוך העצמאי תוספת שעות לימוד והם בכך מכסים את מחסורם.

הדברים אינם אלא הסתה פרועה. כיון שכל השנים מקופח החינוך העצמאי לא רק ביחס לחינוך הממלכתי אלא גם כלפי החמ"ד.

בועד הפעולה החתום על החוזר נכללים השמות, יהושע דיטמן מחולון יאיר חורש מקרית טבעון, יוסף פלג מרמת גן, יוסף הראל מאיזור ירושלים וחיים טוביהו מפתח תקוה.

מ. דרורי

"מומחי התקנים" כפותרי בעיות אישיות

הדוגמא שנתן שר החוץ שאפשר למנות שני מנהלים כללים למשרד אחד, כדי לפצות את מי שמצא את עצמו פגוע, עשויה להפוך לנורמה. [illegible] הזאת לצרכים כאלה, הם חסרים לקניית תרופות, לאישפוז זקנים ולסלילת דרכים. אבל יש כסף לאותו זה כדי להבטיח את הצרכים האישיים.

המקרה האחרון שעליו נודע הוא פרשת סגן המנהל הכללי של משרד החינוך והתרבות אברהם בראשי, שהוקפא על ידי שר החינוך יצחק נבון, כבאשם במחדל של ביצוע פיטורים שרירותיים של עובדי משרד החינוך. הוא לא צריך היה להצטער הרבה על ההדחה מתפקידו ועל ההוקעה. המנהל הכללי של משרד החינוך והתרבות דאג למצוא לו משכורת בדירוג של מנהל כללי, וכן נהג צמוד לתפקיד שעליו יושב אדם אחר, כמנהל "המפעל להכשרת ילדי ישראל" המוחזק על ידי משרד החינוך כדי לקלוט ילדים מבתים הרוסים. כדי להתגבר על המיכשולים הביורוקרטיים הוסיפו תקן חדש בתפקיד יו"ר המפעל.

מנהלי המפעל מתרעמים על המינוי במפעל זה, שבאחרונה נאלצים לערוך מגביות בחוץ לארץ, כדי לממן פעולות יסוד [illegible] המינוי — שלדעתם אין בו צורך — נעשה על חשבון התקציבים העומדים לרשותם.

לאחרונה נתפרסם גם דו"ח הביקורת של מבקר המדינה על המפעל שמצא בו פגמים חמורים. דו"ח זה שימש עילה לדובר משרד החינוך להסביר את המינוי כדי לחזק את המפעל ולגייס משאבים לשם הגדלת מספר התלמידים, לשפר את רמתם ומתן תנאים טובים יותר לילדים. אולם בינתיים נתנו תנאים טובים יותר למי שהוקע והודח מתפקידו.

יפת ייתבע להחזיר חלק מהפיצויים

הדירקטוריון של בנק לאומי, בלחץ הציבור, החליט לתבוע מארנסט יפה, להחזיר, למחות, חלק מהפיצויים הגדולים שאושרו לו. זאת בעקבות תגובות מהציבור שהתרעם על שהבנק הרשה לעצמו לשלם שכר גבוה כזה ולהכנס למשבר המניות, ואת הפיצויים הגבוהים אישר גם לאחר המשבר.

הבנק נתן אורכה ליפת להסכים לבהור, אולם ארנסט יפה התעלם מן ההצעה, ובינתיים מבלה את זמנו, בניו יורק. יפת הודיע באמצעות עורך דינו יגאל ארנון על סירובו, והותיר לבנק את האפשרות לתבוע אותו לדין.

כנראה שהוא מקוה, כי אצל השופטים ימצא הבנה טובה יותר.

ד. ירושלמי

החששות של ח"כ עו"ד ליבאי מול התקשורת

חבר הכנסת דוד ליבאי, שהוא גם עורך דין במקצועו, מייצג שלושה מאנשי הלק"מ (לשכה לקשרי מדע) ותורה להם שלא להעיד בפני ועדת הבירור שמינתה הממשלה, מחשש שעדויותיהם יועברו לידי הממשל האמריקני ויפלילו אותם ברשויות המשפט שם.

ראש הממשלה, יצחק שמיר, ממלא מקומו שמעון פרס, שר הבטחון, יצחק רבין ושרים רבים, ניסו לשכנע את ליבאי, שאין ממש בחששותיו. הם הבטיחו שהעדויות לא יועברו ולקוחותיו יכולים להעיד, אולם ליבאי דורש שהדבר יעוגן בהחלטת ממשלה בכתב או בחוק של הכנסת.

אלא שעתונאים רבים הביעו תמיהה הן על ליבאי והן על הממשלה. מי שעוקב אחר הפרסומים המלאים המתפרסמים יום יום על עדויותיהם של המוזכרים בועדת המשנה של הכנסת, שאף היא אסורה מכח החוק, כמעט ואינו נזקק לפרוטוקולים של הועדה. הכל מתפרסם במלואו.

איך מנסה הממשלה להבטיח שהדברים לא יעברו לארה"ב? ואיך חושב ליבאי שהחלטת ממשלה או חוק הכנסת יסייעו בידו? הרי נציגי ארצות הברית בישראל לא יצטרכו לטרוח בכלל. הם יוזו למימשל לקנות באחת העיתוניות את העתונות הישראלית, המגיעה תוך 24 שעות גם לניו־יורק, ופשוט להעתיק את הנאמר שם.

בעניין זה, אפשר לומר, לסיכום, כי לקוחותיו של ליבאי לא יצטערו על כל מילה שלא יאמרו?

ד. נעם

הראשונים שנשכחו

במסיבת עתונאים שקיים שר הדתות זבולון המר וחבר יועציו, הזכירו רק את ד"ר זרח ורהפטיג כראשון שהתחיל בחשיפת הכותל המערבי בתקופת היותו שר הדתות. אולם עובדי משרד הדתות הביעו צער, על שלא הוזכרו שמותיהם של כל אלה אשר עשו את המלאכה במסירות נפש והקדישו לילות כימים על חשיפת הכותל לכל אורכו, בטרם בא זבולון המר למשרד לעניני דתות, בשעה שאגף העתיקות של משרד החינוך שעמד בראשו ניסה להתנגד לחשיפה זו.

העובדים שחלקם היה פעיל עד בימים ההם, סבורים שנעשה עוול לראשונים, ולא הוזכרו שמותיהם, של הרב דב פרלא ז"ל, שהיה האיש שהעיז להרוס את הבנינים הצמודים לכותל המערבי, בניגוד לדעתם של אחרים. את שמו של האדריכל יוסף שנברגר ז"ל ויבדלח"ט ר' אריה קימלמן, שהוא היה הרוח החיה שהביאה לידיעתם את כל הסודות שעליהם נתפרסמו ספרים של החוקר וורן האנגלי, ולא את שמותיהם של המהנדסים מאיר קוניק, הדוד לב שהסתכנו בחפירות שנמשכו שנים רבות מאוד שחרור הכותל המערבי.

לא די ששר הדתות והמנהל הכללי נטלו לעצמם את כל הזכויות לחשיפה זו שעליה עובדים 19 שנה. צריך לזכור חסד לראשונים אשר עשו את המלאכה למרות המיכשולים שהועמדו בפניהם. כן הביעו תרעומת על שלא הוזמן לפגישה זו הארכיאולוג מאיר בן דב שנתן את חסותו והדריך את החפירות עד שהגיעו לתעלת המים הגדול.

מ. ירושלמי

חיים אשר ברגמן

סוף שבוע

לאחר שמתברר כי כל המעורבים הישראליים בפרשת פולארד, לא ידעו על הפרשה מאומה, לא נותר אלא לקבוע, כי היחידים שידעו על הפרשה הם האמריקאים בלבד.

*

חברי ועדת הברור לפרשת פולארד, צור ורוטנשטרייך, קיבלו הבטחה מראש הממשלה שמיר, וממלא מקומו פרס, שכל סיכומיהם... לא יפורסמו ברבים ולא יועברו לגורמים זרים, כולל ארה"ב.

*

גם זו אפשרות:
ארה"ב שלחה מרגל לישראל, כדי שיביא לריגול נגדי בארה"ב בדמותו של פולארד, כדי להביא למשבר ביחסי ישראל־ארה"ב עם גילוי הפרשה ובסיכומו של דבר להשיג ויתורים ישראליים מרחיקי לכת במהלכים המדיניים של ארה"ב, מתוך תקוה לרצות בכך את הממשל האמריקאי.

*

סיעות התחיה והמפד"ל שתמכו בהצבעה בכנסת בחוק להעלאת אחוז החסימה — מבקשות כנראה להעלם מהזירה הפוליטית, בצורה... מכובדת יותר.

*

למה כועסים על החוק להעלאת אחוז החסימה? גם ברוסיה אחוז החסימה גבוה ומגיע אפילו ל... מאה אחוז.

*

המורמונים אמנם עוד לא חתמו על התחייבותם שלא לעסוק בפעולות מסיונריות. אולם משרד החינוך "יהולך על בטוח", ושולח קבוצות נוער, במסגרת "התכנית לחילופי נוער", להתארח בחו"ל כאורחי אגודה מסיונרית.

*

באמת צודק עו"ד שפטל, הסניגור היהודי של דמיאניוק, התובע לפסול את השופטים במשפט מרשו, שהרי לא יתכן להתייחס ב"עיוורון" מופגנת שכזו כלפי עו"ד מזרע ישראל, שהתנדב, מתוך רוחב לב, להגן על מי שמואשם ברצח מאות אלפי אחים בני ישראל.

*

הרב מנחם פרוש

לא אמון בם

מאז כינונה של הכנסת לא ניצלו באף קדנציה את האמצעי של אי־אימון כפי שזה מנוצל בקדנציה זו. בעבר, כאשר סיעה הגישה הצעת אי־אימון, זה היה מאורע, זה היה זעזוע, זה גרם לדאגה. היום זה נשחק לגמרי. כמעט ולא שמים לב לזה. רק השר שהוטל עליו לענות רואה את עצמו "מסכן", מחויב לשבת ולהקשיב לדיון, ואני מעריך מאוד את [illegible] הד.

נכון, כאשר קיימת קואליציה כה רחבה, אין הצעת אי־אימון מדאיגה, לא מפחידה ולא מעוררת התעניינות וגם לא תשומת לב. נשאלת אם כן השאלה, ואני מכוון שאלה זו לאלה שהציעו את הצעת אי־האימון, גם אם אין הם באולם המליאה, האם אין לתת את הדעת, כחברי כנסת, כל אחד מעוניין לכבד את הכנסת ומעמדה, למה אם כן יזלזלו חברי הכנסת בעצמם באמצעי אשר ניתן להם?

סיעת אגודת ישראל לא תצטרף לאי־האימון בגלל בעיית ההתנחלויות. אני חושב שגם הליכוד וגם המערך, ברגע שהקימו ממשלת אחדות לאומית, ידעו שלא ניתן לשנות הרבה וגם לא מעט במה שהסכימו סיעות אלה בעת הקמת הממשלה. מתוך לסף ההכרה ידעו שהנושא הזה של ההתנחלויות, במידה מסויימת, הוא מוקפא.

ברגעים הספורים שיש לי, ולכן עליתי על הבמה וביקשתי את רשות הדיבור לא בנושא הזה של אי־האימון, אלא לנצל את ההזדמנות הזאת לגולל מה שמעיק על לבבי ולבב שולחי, ואולי אלה אשר אליהם הדברים מכוונים יקראו אותם בפרוטוקול. מכיוון שהקואליציה כה גדולה ולעומת זה צרכי יהדות התורה הם כה מקופחים, אני לא אצביע אימון. אין לי אימון בממשלה. מה שנשינו כבר כמה פעמים בעבר, נעשה גם הפעם. אולי הפעם או אי־פעם יתעוררו הקובעים בשלטון והסיעה שחתמה עמנו על ההסכם, ויבינו כי יש לשנות את היחס ליהדות התורה אגודת ישראל.

מצער ומאכזב, מאכזב עד מאוד — ואותי אישית זה מאכזב, כי היתה לי יד לא פעם בשילוב אגודת ישראל בהסכמים עם הליכוד — היחס של הליכוד אל נושא הדת ואל יהדות התורה — אגודת ישראל מאז קום ממשלת האחדות הלאומית. דברים רבים מעיקים על לבבנו, על זה אשר לא מקיימים את אשר חתמו. ולא רק [illegible] העצמאי. אם אמנם ניאלץ — ואני אומר, חלילה וחלילה — לקצץ את השעות שגזרו על החינוך העצמאי וזה אשר יגרום סגירת 27 בתי־ספר בחינוך העצמאי, אנחנו רואים בזה דבר חמור עד מאוד. בשבילנו החינוך העצמאי זה בבת נפשנו, כשבילנו החינוך העצמאי זה הצלת ילדי ישראל, בשבילנו החינוך העצמאי זו תקוות קיומנו בארץ־ישראל ואנחנו רואים בכך פגיעה קשה מאוד. איך אנו יכולים לתת אמון בממשלה הזאת כאשר היא מרשה לעצמה לפגוע בציפור נפשנו, בבת עינינו, זה חינוכנו?

הצבעתי כבר על המספרים המשועים בהזדמנות הקודמת, לפני שבוע. תתארו לעצמכם: רק 3% מקצצים בחינוך הממלכתי, 7% מקצצים בחינוך הממלכתי־דתי, ואילו בחינוך העצמאי מקצצים למעלה מ־20%. בזמן שמרסיפים תקציבים מצד ימין ומצד שמאל מכל הצדדים, אנחנו לא קיימים, ואילו במגיפת הקיצוצים אנחנו צריכים לתת את האחוז הגדול ביותר.

ואני רוצה גם להפנות את זאת לתשומת לב: הגידול הטבעי של החינוך העצמאי הוא באחוז הגבוה ביותר. זו כבר השנה השלישית שהחינוך העצמאי לא מקבל עבור הגידול הטבעי, ובאים עכשיו ומקצצים את הקיצוץ הזה, שבשבילנו זה דבר אשר פוגע ביסוד קיומו של החינוך העצמאי.

בהכירנו ובהעריכנו את שר החינוך מר יצחק נבון אנו מקווים שברגע האחרון יתקן ולא יקפח ולא יגרום לסגירת 27 בתי־הספר של החינוך העצמאי.

איך אנו יכולים להצביע אמון

(המשך בעמוד י"ג)

רהיטי
טומי את הרשקוביץ
במבצע מיוחד לחגים! במחיר ללא תקדים!
חדרי שינה מיוחדים

2.20x3.40 מ'
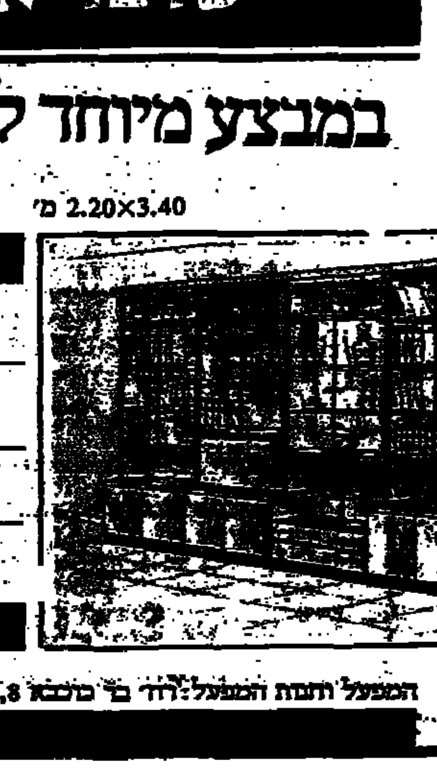
כמו כן, פינות
אוכל ומערכות
ישיבה מהמלאי
ובהזמנה!!
המפעל ותצוגת המפעל: רח' בר כוכבא 8, בני ברק, טל' 03-786756. התצוגה: קניון אילון, רמת־גן, טל' 03-785967

דוד אבן
חוגים מדיניים

החלטת הממשלה אושרה דרך הטלפונים במכוניות השרים

מקרה נדיר שהממשלה נכנעה לדרישותיו של פרקליט ★ ליבאי לא התרגש מהאיומים ולא הסכים להפריד בין מושב הכנסת וגלימת הפרקליט... ★ ראש אגף המודיעין בצה"ל יצא לארה"ב וייפגש עם עמיתו מהצי האמריקני, שהיה בעבר מעבידו של פולארד...

"המשאל הטלפוני" שנערך שלשום בין שרי הממשלה, אשר בעקבותיו התחייבה ל־3 אנשי הלק"ם, שלא להעביר לגורם זר את המידע שימסרו לחברי ועדת הבירור, היה שיאו של ויכוח משפטי ממושך.

את הדיונים ניהלו בעיקר היועץ המשפטי לממשלה, יוסף חריש, ופרקליטם של 3 אנשי הלשכה לקשרי מדע, ח"כ עו"ד דוד ליבאי. מר חריש טיפל בנושא, לאחר שהוסמך לכך על ידי "פורום ראשי הממשלות". עליו נמנים ראש הממשלה יצחק שמיר, וראשי הממשלה לשעבר שמעון פרס ויצחק רבין.

הנסיון של ה"פורום" להלך אימים על ליבאי לא הצליח. כזכור, מיד לאחר שהודיע, כי לקוחותיו לא יופיעו בפני ועדת הבירור, מחשש שדבריהם יועברו לארה"ב ויביאו להפללתם שם, פירסמו שמיר, פרס ורבין הודעה, בה הביעו כעס על חששותיו, תוך הצהרה, שאין כלל ממה לחשוש והדברים לא יימסרו לגורמים זרים.

להודעה זו התלוותה אפילו נימה מאיימת כלשהי, כאשר בכמה עתונים פורסמו "תמיהות" מפי "חוגים בכירים במפלגת העבודה", על כפל התפקידים והנאמנויות של ליבאי. עליו להחליט אם הוא מעדיף את גלימת הפרקליט על פני מושב הכנסת, או להיפך", אמרו אותם חוגים.

אולם ליבאי, כפרקליט ותיק וממולח, לא התרגש במיוחד מהדברים. הוא אף הקצין את תביעותיו ודרש שהכנסת תחוקק חוק מיוחד, בו תהיה התחייבות בלתי חוזרת, שהדברים אשר ייאמרו בועדת הבירור של הד"ר רוטנשטרייך וצבי צור על ידי לקוחותיו, אכן יישמרו בסודיות גמורה.

● איתות למשא ומתן

מכיוון שגם חברי "פורום ראשי הממשלות" צברו נסיון משפטי מסויים במהלך שנות עבודתם, הבינו עתה כי עמדתו החדשה של ליבאי היא "איתות", שאפשר להתחיל במשא ומתן. אם הם דורשים עדויות ללא כל התחייבות, הוא מתנה את העדויות בחוק מיוחד של הכנסת — הרי שיש על מה לדבר.

כאן הוכנס לתמונה היועץ המשפטי־לממשלה, המיודד עם ח"כ עו"ד ליבאי מזה שנים רבות. השנים נפגשו והחלו בסידרת שיחות להבהרת המצב והאפשרויות המשפטיות השונות. מיותר לציין, כי מר חריש העלה חרס בנסיונותיו לשכנע את ליבאי, להסכים שהעדויות יימסרו בלא כל התחייבות של ממש.

המשך המיקוח בנושא זה היה כדלהלן: חריש הציע התחייבות חתומה על ידו, בשם הממשלה — ליבאי דחה. היועץ המשפטי הוסיף להציע התחייבות חתומה על ידי ראש הממשלה בעצמו — ושוב דחיה. לאחר יממה חזר חריש עם הסכמה להתחייבות של הקבינט המדיני־בטחוני, אולם גם את ההצעה הזו דחה ליבאי.

"הקרח נשבר" רק כאשר חזר היועץ המשפטי לממשלה עם תשובה חיובית, להצעת הפשרה של ליבאי: התחייבות בכתב של ראש הממשלה, בצמוד להחלטת ממשלה שתימסר לו אף היא בכתב, כי תישמר סודיות העדויות מגורם זר וכי תישמר ללקוחותיו הזכות לפנות לבג"צ, במקרה וההבטחה תופר.

● כניעה מוחלטת

חברי "פורום ראשי הממשלות" הבינו את המשמעות של הדברים. מדובר במקרה נדיר של כניעה מוחלטת כמעט של ממשלת ישראל לפרקליט, למרות שהדבר מוצג כפתרון פשרה. התחייבות בכתב, בצמוד להחלטת ממשלה, זה דבר שפרשנים מדיניים כמעט ולא זוכרים דוגמתו מאז קום המדינה.

יחד עם זאת, מן הראוי לציין, שיש טעם לעמידתו התקיפה של ליבאי. בג"צ קבע לפני מספר שנים, כי הממשלה רשאית להפר הבטחה שנתנה, אפילו בכתב ואפילו בהסכם חוזי כתוב, אם השכנע את בית המשפט שהסיבה לכך היא "צרכי המדינה" או שיקולים אחרים העדיפים מבחינת המדינה על ההבטחה שניתנה.

עכשיו מחוסנים לקוחותיו של ליבאי, 3 אנשי הלק"ם, בפני מצב כזה. אם יחליטו לאפשר לאמריקנים לבחון את העדויות למרות הכל, פתוחה בפניהם הדרך לפנות לבג"צ.

מיד לאחר שח"כ עו"ד ליבאי נתן את הסכמתו, החליט ה"פורום" לערוך משאל טלפוני מהיר בין שרי הממשלה. ההנחה היתה שישנו רוב גדול, ואולי אף יחליטו על כך פה אחד. לאחר ההחלטה, תוכל ועדת הבירור, שהפסיקה למספר ימים את עבודתה — להמשיך בה.

● משאל טלפוני במכוניות

מזכיר הממשלה, אליקים רובינשטיין, סגנו מיכאל ניר, וצוות עובדי מזכירות הממשלה, גוייסו ל"מבצע הטלפוני". תוך שעות ספורות אותרו כל השרים. שרי "חרות" נמצאו כאשר הם עסוקים בהכנות לועידת תנועתם. שרים אחרים נמצאו בכנסת, בבתיהם או אפילו במכוניות. כידוע, התקנן מכשיר הטלפון החדיש "פלא־פון" במכוניותיהם של רוב שרי הממשלה והדבר הקל על הטלא־כה.

חלק גדול מהשרים הסכימו להצעה ללא היסוס. היו כמה שביקשו הסברים ואף שוחחו עם ראש הממשלה וממלא מקומו לפני שצירפו את קולם להחלטה. רק שר אחד, משה שחל, התנגד. לדעתו, הממשלה שוגה ועליה להחליט רק על הקמת ועדת חקירה משפטית, אשר לה יש סמכויות מלאות מכח החוק, כולל אי העברת עדויות לגורם זר.

עם השגת הסכמת שרי הממשלה פורסמה ההודעה הבאה לעתונאים הרבים, אשר חיכו כבר בפתח לשכתו של יצחק שמיר: "הממשלה אישרה הודעת התחייבות הנמסרת על ידי ראש הממשלה לעו"ד ליבאי, בעקבות סיכום עם היועץ המשפטי לממשלה, באשר להבטחת סודיות של העדויות בועדת הבירור למקרה פולארד וחסיות העדים לעניין זה".

תוכן ההודעה ומשמעותה הועבר מיד לשגרירות ישראל בוושינגטון, כדי שהדברים יועברו לידיעת הממשל האמריקני. "הצינורות הדיפלומטיים" הופעלו במהירות ולא עברו שעות ספורות עד שהגיעה תגובת ארה"ב להחלטת הממשלה.

התגובה האמריקנית היתה שלילית, באופן עקרוני. עם זאת, ניסחו זאת אנשי ה"סטייט דיפרטמנט", הלא היא מחלקת המדינה המקבילה למשרד החוץ של ישראל, בצורה מעודנת יותר. "אנו ממשיכים לעקוב מקרוב אחר ההליכים הקשורים בפרשת פולארד ולא נגיב עד לסיום עבודתה

(המשך בעמוד י"ב)

ההחלטה בירושלים על צמצום היחסים עם פרטוריה מנעה פיצוץ גדול ובכל זאת:

ציפיה דרוכה לקראת פרסום דו"ח הקונגרס האמריקני השבוע על היחסים הצבאיים ישראל - דרא"פ

השבוע, בראשון באפריל יתייצב שר החוץ האמריקני בפני הקונגרס ויגיש את הדו"ח הראשון על מדינות בעולם המשיכות לקיים סחר־נשק עם דרום אפריקה. ההערכה היא שהדו"ח יציג את מדינת ישראל אם לא כמדינה הניצבת במקום הראשון בתחום זה אזי כאחת הראשונות. זהו חלק מהמאבק הנטוש בעולם נגד דרום אפריקה ומדיניות האפרטהייד שלה. עד לפני ימים אחדים נראה היה שבעקבות הדו"ח שיוגש לקונגרס יחולו גורמים אנטי־ישראליים ו"שחורים" באמריקה בלחצם על הממשל כדי שיעניש את ישראל, אולי בקיצוץ בסיוע הבטחוני. על משמעה זה. אך ההחלטה שנפלה בממשלה לצמצם את הקשרים עם דרום אפריקה מקהה את העוקץ מהדו"ח ובכל זאת אין יודעים מה תהיה תגובת הקונגרס על הדו"ח. מדוע סוחרת ישראל עם דרום־אפריקה? האם באמת הפסיקו מדינות העולם את קשריהן עם פרטוריה?, היכן כאן השיקולים המוסריים שמעלים יפי־הנפש? - כל אלו הם נושאים שיעסיקו את המדינה רבות כבר בימים הקרובים

מאת א. פאר סופרנו הצבאי

המתח באחד מבסיסי חיל האויר הדרום אפריקניים היה רב. זה היה אשתקד. חיל האויר של פרטוריה זימן נספחים צבאיים וכתבים צבאיים כדי להציג בפניהם את מטוס הקרב החדש שנבנה במדינה זאת. כשנפתחו דלתות הענק של המוסך המרכזי יצא מהן ה"ציטה", הכסוף, לו המתינו, ובתוך דקות החל הויכוח בין הנוכחים לאיזה מטוס הוא דומה. כולם זכרו שכבר ראו באיזה מקום משהו שהוא כמעט תעתיק מושלם. אך הם לא היו צריכים לעסוק בכך זמן רב. רבים מהנוכחים מכירים היטב את מטוסי העולם ומהר מאד הגיעו למסקנה שזהו "אחיו" של מטוס ה"כפיר" הישראלי. הדרום אפריקנים הכחישו מיד שיש קשר בין התעשיה האוירית שלהם לתעשיה האוירית הישראלית. זהו מטוס שתוכנן ונבנה בארצם, אמרו והעובדה שהוא דומה ל"כפיר" הישראלי אין בה, לדבריהם, כדי להעיד שישראל ספקה להם את תוכניות הייצור, ייעוץ וכדומה.

זה קרה עם מטוס ה"ציטה" ועם תת־המקלע הדרום אפריקני החדש הדומה כשתי טיפות מים ל"גליל" הישראלי. זה קרה עם ספינת הטילים הדרום אפריקנית שקשה מאד להבחין בהבדל בינה ובין ספינות הטילים שפותחו ויוצרו בארץ ויש המוסיפים לרשימה טילי "גבריאל" ומערכות של "אלתא", טנק כדוגמת ה"מרכבה" מכמ"ים וציוד אחר במגוון של תחומים.

האם יש שיתוף פעולה צבאי בהיקף כה רחב? — בארץ התשובה היא: אין תגובה. בדרום אפריקה: התשובה דומה. עתה ממתינים כולם בדריכות ובציפיה לדין וחשבון של משרד החוץ האמריקני אותו הוא צריך להגיש לקונגרס בראשון באפריל ולפי המצופה יכלול פרטים רבים על היקף הקשרים הצבאיים שבין ישראל לדרום אפריקה, פרי מחקר מקיף של עשרות עובדי "הסטייט דיפרטמנט" האמריקניים בכל רחבי תבל.

מאחורי המאבק

הדו"ח האמריקני לא יתייחס רק למדינת ישראל הוא יציג את היקף סחר הנשק שיש לדרום אפריקה עם מדינות שונות בעולם ויש הרומזים שישראל תתפוס בדו"ח זה מקום ראשון. הגשת הדו"ח מתבססת על חוק שקבל הקונגרס האמריקני בשנה שעברה המחייב את משרד החוץ בוושינגטון לעקוב אחר הסחר הכללי עם פרטוריה. חוק זה הוא חלק מתוך מערכת החוקים שקבל הקונגרס בנסיונו להביא לביטול האפרטהייד בדרום אפריקה, החוק הביא להטלת סנקציות על הסחר האמריקני עם דרום אפריקה והוא גורר אחריו נסיון מעניין של האמריקנים להביא לכך שהסנקציות יינקטו גם על ידי מדינות אחרות בעולם.

ההשפעה של אנשי הקונגרס הלובי של ה"שחורים" בארה"ב הפך בשנה האחרונה את כל הטיפול בדרום אפריקה לנושא מדרגה ראשונה באמריקה כולה.

למאבק בדרום אפריקה שותפים גם רבים מראשי התעשיה האמריקנית שסוחרים עם מדינות אפריקניות שחורות או כאלו המקווים להיבנות מניתוק קשרי הסחר העולמיים עם פרטוריה.

זהו מאבק הזוכה לתמיכה רחבה של הקהילה האקדמית והאינטלקטואלית בארה"ב, גוף בלתי מוגדר, קולני מאד, הרואה בכך חלק מהמאבק בגזענות בעולם ובראש כל אלו עומדים כמובן, לא מעט... יהודים.

כל אלו צברו בשנה האחרונה הישגים רבים כשלא רק הביאו לקבלת "חוק האפרטהייד המקיף" בקונגרס אלא גם גררו את ארה"ב ועשרות מדינות בעולם להטלת סנקציות של ממש על דרום אפריקה.

החשש היהודי

כשיתפרסם הדו"ח יחולו הלחצים. יוזמי החוק שחייב את משרד החוץ האמריקני להכין את הדין וחשבון ידעו זאת וזו היתה מטרתם. אם יציג הדו"ח את ישראל כאחת המדינות המרכזיות בסחר הנשק עם דרום אפריקה עלול הדבר, כך אומרים גורמים שונים בוושינגטון, להביא לדיון מחודש בהיקף הסיוע הבטחוני לישראל. "לא ייתכן שירושלים תקבל מיליארדי דולרים כסיוע צבאי ובטחוני ובמקביל תנצל את תעשיותיה הבטחונית לקידום קשריה עם פרטוריה הגזענית" אומרים בממשל.

גם יהודי ארה"ב מצויים בעמדת הדרה. הקהילות חוששות מההשלכות שיהיו לדין וחשבון על מערכת היחסים עם ה"שחורים" באמריקה. אלו האחרונים רואים במאבק נגד השלטון הלבן בדרום אפריקה משימת חיים המאחדת אותם מעבר לכל הפילוגים המאפיינים את הקבוצות השונות בקשת ה"שחורה" של ארה"ב.

היהודים באמריקה אינם רוצים בהרעת היחסים עם "השחורים" ומאד חוששים שלאחר פרסום הדו"ח יתכן ויבוא גל אנטישמי. אוהדי ישראל הפעילים בארגוני השדולה השונים בגבעת הקפיטול מוסיפים נקודה נוספת לחרדה. בבית הנבחרים ובסנט גובר משנה לשנה כוחם של הנציגים השחורים, או של מייצגי אינטרסים "שחורים" בארה"ב ואלו עלולים עתה להערים לא מעט קשיים על קידום אינטרסים ישראליים ואחדים עשויים אף להתפתות ולהגיש הצעות לקונגרס על הטלת עונשים על ירושלים בתגובה לסחר הרחב שבין ישראל לדרום אפריקה.

מיליארד דולרים

יהודי ארה"ב חוששים, השדולה הישראלית בקונגרס מוטרדת אך ציפיה דרוכה שוררת גם בתעשיה הבטחונית בתוך הארץ. בימים האחרונים זהו הנושא המדובר ביותר בצמרת הבטחונית בארץ, בתעשיות ובכל מי שקשור לענף. כולם יודעים עד כמה יכולה התעשיה הצבאית והבטחונית שספגה כבר בשנים האחרונות מספיק מכות להפגע עוד יותר אם אכן יחליט הממשל האמריקני על "צעדי ענישה" נגד ישראל ומצד שני כולם יודעים מה פירוש הדבר "צמצום הקשרים התעשייתיים עם דרום אפריקה". כך או כך אין ספק שהתעשיה הצבאית תפגע.

על היקף הפגיעה האפשרית יש חילוקי דעות. יש המציגים את מערך הקשרים עם דרום אפריקה, כמשמעותי ויש האומרים כי בסופו של דבר מדובר בהיקף מוגבל יחסית שלא יתן אותותיו. ה"אקונומיסט" הצרפתי שפרסם לפני כמה חודשים תחקיר על קשרי ישראל־דרום אפריקה הביא מספר מדהים: מליארד דולרים, שהוא, לדעת העתון היקף הסחר הצבאי בשנה בין ישראל לדרא"פ. ה"וושינגטון פוסט" בתחקיר דומה כתב על כ־250 מיליוני דולרים "בשנה" בלבד.

היקף הסחר גדול ביותר במראהו החיצוני, אומרים בארץ, כמציאות ניתן למצוא לחלק מהמוצרים המיוצאים לדרום אפריקה שוק אחר, אך לא לכולם. ניתוק הקשרים יביא, הם מדגישים, לאבטלה מסויימת במפעלים הבטחוניים כאן ולקשיים.

שיתוף פעולה גרעיני

הזכרנו את מטוס ה"ציטה" הדרום אפריקני ואת ה"גליל", את ספינות הטילים ואת מערכות המכ"ים ותחקירי עתוני המערב מוסיפים לרשימת תחומי שיתוף הפעולה גם מערכות מתוחכמות ליירוט ואיתור מטרות, את המטוסים ללא טייסים ואת טנק ה"מרכבה", את טילי הים־ים ואת טילי האויר־אויר ומעל לכל, כותבים העתונים הזרים שיש בין ישראל לדרום אפריקה מערכת נסתרת של שיתוף פעולה בתחום הגרעיני.

אותם מקורות יודעים לספר שדרום אפריקה מספקת לישראל אורניום ממורבצייה. ובתמורה זוכה פרטוריה ליטול חלק בתהליך פיתוחם של מתקנים גרעיניים שונים. יתירה מכך. לפי דיווחים אלו ערכו ישראל ודרום אפריקה ניסוי גרעיני משותף ב־23 בספטמבר 1979, והעתון "לה פיגארו" הצרפתי יודע לספר שהיה זה של פגז גרעיני מתותח חדשני המסוגל לירות פגזים נושאי ראש אטומי.

עתוני בריטניה כותבים שמומחי הגרעין הדרום אפריקניים הם היחידים המורשים להכנס למכוני המחקר הגרעיניים של ישראל וכי לצמד ישראל־דרא"פ, יש צלע שלישית בדמות טאיוואן השותפה אף היא לפיתוחים ולניסויים המבצעיים.

בירושלים ובפרטוריה מכחישים את כל הפרסומים האלו. מה יהיה, אם יוכלל נושא זה בדו"ח לקונגרס?

השיקול המוסרי

מדינת ישראל אף פעם לא התפארה בפומבי ולא הציגה את מגוון קשריה עם דרום אפריקה. בוודאי שלא בימים בהם היו לישראל קשרים עם מרבית מדינות היבשת השחורה ואף לא לאחר שאלו ניתקו קשריהם הדיפלומטיים עם ירושלים. לאורך כל הדרך מ־1948 ועד היום ידעו היטב הן בבירת פרטוריה והן בארץ שיש רבים הרואים בעין רעה את מערכת היחסים בין שתי הארצות. אלא שהיחסים התפתחו מפני שישראל כמדינה כמעט במצור נזקקה לדרום אפריקה המסוגלת לתת לישראל כמעט כל מצרך שהיא מעוניינת בו מזהב ועד נפט ודרום אפריקה יכולה במקביל להעזר במדינת ישראל בתחומים רבים ומגוונים אך גם כארץ מעבר לסחורות רבות שבדרך מטשטשים הזהות המקור.

יפי הנפש, בעיקר בשמאל הישראלי מעלים שיקולים מוסריים במערך הקשרים עם דרום אפריקה. אך מאז קום המדינה לא היתה אף ממשלה, מהימין כמהשמאל שהתייחסה ל"שיקולים מוסריים" אלו — כגורם שיש לתת לו תשומת לב חריגה שכן הכל ידעו כי ביחסים בין מדינות — שיקולי מוסר מסוג זה שישראל נדרשה לאמץ הם "מס שפתיים" של יפי נפש ובמציאות הם אינם קיימים.

מדינות ענק באירופה כבריטניה וצרפת שלהן אינטרסים מוחשיים יותר ביבשת השחורה הצטרפו לסנקציות על דרום אפריקה בשם אותם שיקולים מוסריים אך במציאות המשיכו, כמעט, במלוא קשריהם עם פרטוריה.

השבוע, אמר בירושלים אחד מראשי ותיקי משרד החוץ המכיר היטב את הנושא עוד מימיו של משה שרת במשרד כי "אין צביעות גדולה יותר בדיפלומטיה הבינלאומית מכל מה שקשור לדרום אפריקה". כולם סוחרים עמה גילה, "אפילו מדינות אפריקניות שחורות, רק מישראל מבקשים לעשות מה שאף אחת בעולם לא עשתה — לנתק לחלוטין את הקשר עם מדינה שבה חיים רבבות יהודים ולהתרחק מממשל שהוכיח את קרבתו אלינו גם בשעות קשות לישראל".

מפעל לכריית זהב ואורניום .

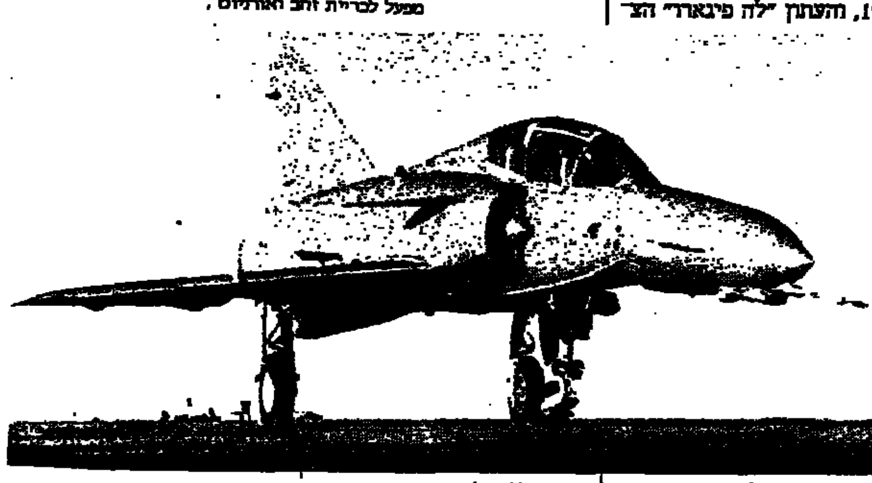

דרום אפריקה פיתחה מטוס חדיש ומשוכלל בשם "ציטה". המטוס הוצג בפומבי בפעם הראשונה לפני כחצי שנה והזכיר לרבים במבנהו בצורתו ובתפקודיו את מטוס "הכפיר" הישראלי. צילום: סי"ן

צרכניית העיר
(ס.ל.ע) רח' הנביאים 84
(ככר הדוידקה מול אולם תל-תלפיות)

הנחות גדולות לקראת חג־הפסח
מבחר מוצרים גדול בהשגחת הבד"ץ
משלוחים חינם מעל קניה של 100 ש'
הזמנות בטלפון 240477

פתוח במוצ"ש מצאת השבת עד 10.30 פתוח בימי חמישי עד 21.00

ועוד מבצעים מפתיעים

על קניה מעל 100 ש"ח (חבילת מצות חינם)

עוגיות בריזל לפסח בהשגחת הבד"ץ

מחלקת כלים מפוארת במחירים מדהימים

סוכר קוביות כשר לפסח 1.75 ש"ח

סוכר כשר לפסח 0.59 אג'

ליטופים 10.40 ש"ח | תפנוקים 10.90 ש"ח

סבון הוואי 0.85 אג'

קמח תפוחי אדמה 1.- ש"ח

שקדי מרק בהשגחת הבד"ץ 1.75 ש"ח

שקדים עם קליפה 200 גר' 2.25 ש"ח

משחת כלים קלין 1½ ק"ג 1.15 ש"ח

קמיל בלו 500 גר' 4.70 ש"ח

יין פאר ירושלים בקבוק חדש 2.40 ש"ח

תמרים 250 גר' בהשגחת הבד"ץ 1.50 ש"ח

א. כביסה ביומט 5 ק"ג 16.90 ש"ח

חול ניקוי בשקית 0.55 אג'

שוקולד שויצרי כשר לפסח במבחר טעמים 3.15 ש"ח

א. כביסה טיפ 5 ק"ג 11 ש"ח

א. כביסה סוד 3 ק"ג 10 ש"ח

שקדים מקולפים 100 גר' בהשגחת בד"ץ 1.85 ש"ח

א. כביסה טיפ 3 ק"ג 8.60 ש"ח

א. כביסה ביומט 3 ק"ג 10.40 ש"ח

טונה סטרקיסט כשר לפסח 2. ש"ח

פרסום ליזור

שלושים יום לפני החג - ספרים חדשים בהלכות החג

הגדה של פסח חיי נפש

הגדה של פסח הוא הספר הנ־פוץ ביותר בלשון הקודש שלאחר התנ"ך. שנים מעטות לאחר הופעת הספר העברי הראשון, נדפסה ההגדה באזור אלחיג'ירה אשר בספרד. מאז ועד עתה הופיעו לאור כ־4000 מהדורות, ומאות פירושים חוברו על ההגדה, מלבד תרגומים לעשרות שפות העמים, אשר ישראל נהגו שם מאז גלות מארצם.

מידי שנה בשנה מופיעים פי־רושים להגדה של פסח השנה, בהתקרב ימי הפסח, זכינו להגדה של פסח "חיי נפש", פרי עמלו ודוחו של הגאון ר' ישראל אריה זלמנוביץ, כדרכו הפירוש משולב בהלכה ואגדה, מחציתו של הספר, בקירוב, בהלכות פסח, הכרעות בשאלות אקטואליות ומחציתו השניה פירוש "חיי נפש" על ההגדה. גם כאן אנו מבחינים בדרכו המיוחדת של המחבר, המשלב את ההלכה וההגדה, את הנגלה והנסתר, ולעתים קרובות אנו זוכים להבריקות תורניות בנוסח של "לשיטתו" וההודות לכחו הג־דול של המחבר הדברים מתקבלים על הלב ומרעננים את הנפש.

הגרי"א זלמנוביץ, ששימש ברבנות בקהילות חשובות לאחר השחרור הלך בדרך כ"ק האדמו"ר מקלויזנבורג שליט"א ה' ירפאהו ועודד את אנשי שארית הפליטה בברגן בעלזן. לאחר עלייתו לארה"ק שימש בקודש בערי העולים, בראשונה ביבנה, כרבה הראשי של עכו, ותקופה מסויימת מת כדיין ומורה הוראה בקרית צאנז נתניה. בשנות כהונתו נוכח לדעת בשאלות שאדם נתקל בהם בפרוס הפסח, ולכן ידע לדכז אותן וגם לקבוע את התשובות, על יסוד הכרעות ראשונים ואחרונים, וכ־דוגמא נציין את הדיון אם סיום מקרא הוא כסעודת מצוה, לגבי תענית בכורים בערב פסח. ומ־סתמך על הכרעת רבי משה פיי־נשטיין.

בהסתמך על שו"ת "דברי יהו־שע" לפנינו דיון לגבי המדקדק שלא לאכול שרויה בפסח, ובבלל מחלותו מקק, להכניסו למקרר, כדי שהלחלוחית תרכך את המצה, והוא מתיר. אפילו הסבורים שיש כבוש בקרה, הרי כאן הקרח קר־מאד וקיימא לן שצונן אינו מחמיץ, אך צריך להיזהר לאכול אותם מיד כשמוציאו מהמקרר. בכחא דהיתרא הוא קובע גם לגבי אדם שאינו יכול ללעוס כזית מצה, אלא אם יפרר אותו, וצריך לפרר מאשר לשרות אותה.

לגבי הירק "חסא" שמשתמ־שים בו למרור, הוא דן השאלה אם רצוי לקחת שלטין למרור, שכן אבותינו נהגו לאכול חריין שהוא מריר יותר מסלט, ומביא את הכרעת ה"חזון איש", על יסוד דברי ה"חכם צבי" שניתן לצאת בו, אולם אין לצאת בו עד שנעשה מר, הוא מוסיף גם דברי החתם סופר כפי שהובאו בשו"ת "משנה הלכות", שרבותיו אכלו סלט למ־רור ולא חילקו בין מר בסופו או לא, אלא שיש להיזהר ולנקותו מן התולעים השכיחים בירקות. בשו"ת "לחם שלמה" העיר שיאכל על כל פנים כל שהוא מרור ממש בלי ברכה.

מעניני ההידורות לקראת חג הפסח נציין את הצעתו, על יסוד דברי בעל "אבני נזר", שכל איש אשר יראת ה' נגעה בלבו, לא יסתפק בקניית מצה אצל הסוח־רים האופים מצות בכמויות גדו־לות, לכל דצריך, אלא ישתדל לאפות בעצמו, שכן אם הוא אופה בעצמו הוא משגיח כראוי והוד שיהיו על הצד היותר טוב.

לפנינו הכרעות אחרונים לגבי אפיית מצות על סס העומדת על גז, וכן אם מותר לאפות מקמח תפוחי אדמה, דוגמת עוגה או פת לכל ימות השנה. בעל "אורי דבי עילאי" הביע חשש ופקפוק משום מראית עין, אולם הגרי"א זלמנו־ביץ מצא סמך בפרי חדש (סי' פ"ין) שמתיר כיוצא בזה.

כוחו של המחבר בפלפולי דאורייתא משתקף בכמה דרושים בפתח ההגדה, הכוללים גם פלפול הלכותי וכן ציצים ופרחים, כגון תירוץ מדרש פליאה לדברי שלמה המלך "שלשה אלה נפלאו ממני וארבעה לא ידעתי" — "שלשה אלו נפלאו ממני פסח מצה ומרור, וארבעה לא ידעתי אלו ארבעה מינים". הוא פותח בדברי הגמרא במס' פסחים לגבי פיגול, יוצא, נותר וטמא, שבללן זה בזה ואכלן, הגמרא בזבחים ע"ח ע"א מוכיחה מדברי ריש לקיש שאיסורים מבטלים זה את זה. המחבר פותח במחלוקת הרמב"ם והראב"ד לגבי כורך מצה ומרור, אם מצוות מבטלות זו את זו, ומשלב דברי המקובלים שקרבן פסח נועד לתקן חטא של אדם הראשון שאכל מעץ הדעת. כל עיקר יציאת ישראל לארץ מצרים היא לתקן חטא אדם הראשון, וגמר התיקון היה באכי־לת קרבן פסח ע"י ישראל. לאחר בירור הלכותי אי מצוות ליהנות נתנו או לא, ואם מצוות צריכות כוונה, וכן במחלוקת בית שמאי ובית הלל אם המחשבה עיקר או המעשה עיקר, וכפי שהדברים מוסברים ע"י העילוי מרוגטשוב בספרו "צפנת פענח", הוא מוסיף דברי אגדה על הכוונות שבארבעת המינים, תוך לבאשונה ומתבק את מדרש הפליאה שהביא בפתח הדרוש. [illegible]

אין איפוא כל פלא שכ"ק האדמו"ר מקלויזנבורג שליט"א, הנמנע בדרך כלל מלהעניק הסכ־מות, משבח את המחבר, "ההוגה ומעיין בתורה הקדושה, מפלפל בתלתלי תורה בדרך הישן של גאוני קדמאי כדרך חידוש להראות לתלמידים יופיה של שם באהלי שם", ומברך אותו שיוסיף להגדיל תורה ולהאדיר וישקה מתורתו לצאן קדשים שלא ייפסק המעיין. הספרים החשובים שחיבר הגרי"ז זלמנוביץ סדרת הספרים "חיי נפש", ולפנינו גם פירוש להגדה של פסח, עדות נאמנה היא שב־רכתו של צדיק אינה חוזרת ריקם, ומעותה נצפה להגשמת הברכה וההבטחה, וישמעו רחוקים ויבר־או, ויתנו לו כתר מלוכה במהרה בימינו.

ב. לנדוי

זכר לטיט - קערית למרור בצורת מריצה לעבודות בנין.
באדיבות גנזך קידוש ה'

הגדת "קול אריה"

שאגת אריה נשמע מרחוק עם הופעת הגדה של פסח "קול אריה", והוא אוסף מתורתם של גאוני הגדולי משפחת "קול אריה", תוכו רצוף אמרים נעימים ונחמדים מפנינים יקרים, משוקים כפתור ופרח, ומתוקים מנופת דבש. אמנם הארי שבחבורה הוא ראש המ־שפחה ר' אברהם יהודה הכהן אב"ד בערגסאס־מאד, הנודע לשם בשו"ת "קול אריה", זכה להקים שלשלת מפוארת, קרוב לשלושים מרביצי תורה ויראה לדורותיהם וכל אחד מהם ורשם פרק נכבד באהלה של תורה.

נכדו הרב אליעזר עהרנרייך, אשר לאחר מלחמת העולם השניה מילא את מקום אבותיו כאב"ד מאד, ראה מחובתו שהפכה להי־תה גם זכותו, להביא לדפוס את ספרי של בעל קול אריה, ושל ממשיכי השרשרת. הרשימה הנכבדה של חמישים הספרים המפורטים בפתח ההגדה, עדות הוא על היקף המלאכה, מלאכת הקודש, שקיבלו על עצמם. עתה לפנינו ההגדה של פסח, ושקדו עליו בניו המסייעים לאביהם בעבודתו המופלאה. בניו ר' יואל זיסמן ור' נפתלי. הם אספו את כל החידושים והביאורים מכל ספרי אבות המשפחה ושילבו אותם בהגדה של פסח למעלה ממאה וחמשים עמודים מלאים וגדושים חידושים מופלאים.

חשיבות מיוחדת לכתבי היד שטרם הובאו לדפוס וגם מהם נאספו חידושי ההגדה והיהם מפורסים לפנינו, אמרי שפר, באר מרדכי, דברי יוסף, דרוש וחידוש למהר"צ בריסק, זכרון למשה, חשק שלמה, וערשי הברזל. המ־סדרים עבדו על כל הספרים וכתבי היד והוציאו את הקטעים הנוגעים להגדה, ואף סידרו אותם בטוב טעם כדי להקל על המעיינים, ואם כי השתדלו לשמור על הלשון והמטבע שקבעו המחברים במ־קורם, התאימו את הדברים במ־סגרת ההגדה והדברים נקראים בשטף ובנועם.

בעמל רב שקדו המסדרים לע־בור על תלי תלים של כתבי יד, מהם עתיקים ביותר שהקריאה בהם היתה קשה ביותר, ומהם רשימות שלא הוכנו בדפוס אלא רשומים דרך אגב, והם עמלו קשות כדי להוציא מתחת ידם דבר מתוקן, ניסו ועלתה בידם. חשיבות גם למראי המקומות למאמרי חז"ל ולפסוקים המובאים בפירושים, וגם אם נתן להשתמש בספרי העזר הנמצאים כיום, צריך להיות בעל חוש ויודע כדי למצוא את הציונים המתאימים ולסדרם במקומם.

כנהוג, מסדרים המביאים לד־פוס בפתח הספר את תולדות המחבר, להעניק ללומדים ולמע־יינים מושג על גדולתו ומעמדו של המחבר. לגבי בעל "קול אריה" הרועו אין צורך בכך "הם המדב־רים" רשימת הספרים וכתבי היד בכל חלקי תורה, בנגלה ובנסתר, בהלכה ובאגדה, בדרך הדרוש, ובדרך החסידות, עדות הוא על אותו צדיק שהדירית אורו בשעתו ושפתיו דובבות לדורות עולמים.

נאמנה עלינו עדותו של נכדו רבי שלמה זלמן עהרנרייך בעל "אבן שלמה" על הראב"ין המצהיר באחד מדרשותיו: "כל אשר אני מחדש הכל הוא מכחו, שהאציל

(המשך בעמוד י"ד)

קהילות ישראל משנה הלכות

בסדרת מאמרינו, שפורסמו לפני כשנה ומחצה, לאחר פטירתו של מרן בעל "קהילות יעקב", הזכרנו כמה מהכרעותיו שנתקבלו באהלה של תורה, ועמדנו על הרגשת האחריות שפעמה בו לנוכח תופעת התשובה הגוברת והולכת, שכן מרי אמות של הלכה, שבהם היה שרוי, הבחין בתנועת התשובה וראה בה תופעה מעודדת ומעוררת תקוה, לקיום ההבטחה "ומלאה הארץ דעה" במהרה בי־מינו.

בעל "קהילות יעקב" ראה את עצמו אחראי לסייע לבנין בתים בישראל, לא רק בעצה ולא רק בברכות באמנות מקרב לב תפש, אלא גם בהכרעות הלכתיות המשמשות יסוד לפסיקה, והוא פתח פתחי תשובה גם לאלה, שהוריהם היו מחללי שבת בפ־רהסיה ופורקי עול. בניהם ובנו־תיהם מצאו את הדרך לישיבות או למוסדות "בית יעקב", מהם המצוינים ביראת שמים מופלגים בתורה ויראה, ובבוא עתם, עת דודים, שאיפתם היא להידבק במשפחות בני תורה ויראה, והוא פותח להם פתחי תשובה שלימה להיכנס להיכל ה'.

נושא זה מתברר בחילופי התשובות בין מרן בעל "קהילות יעקב" לבין הגאון רבי מנשה קליין בעל "משנה הלכות". במשך עש־רות בשנים עמוד בקשרי הלכה. אלפי המיליין וההזמנות ים, המפ־רידים בין ארץ ישראל וארה"ב, לא פגעו בכבלי הידידות וההבנה והאמנה, והיא משתקפת לעינינו בחילופי המכתבים. התשובה הראשונה בנידון פורסמה ב"ספר הליקוטים", חלק ב' סי' כ"ב. הגר"מ קליין, בעל "משנה הל־כות", שנשאל בזה הלכה למעשה, העתיק התשובה העבר אליו, הר"ך לרבינו מספר הערות לגבי הכרעה זו. אף הוא הסכים אתו שאין איסור חיתון, אולם הביא כמה מקורות מהמדרש, מהזוהר, מדברי הרוקח, הרמ"א והמהר־ש"ל, שיש בכך פגם, ומשפחות מיוחסות בישראל לא ירדו ממ־עלתם להתחתן בגלל הפגם שבהם.

בתשובתו מיום א' יתרו תשל"ז מרגיש בעל קהילות יעקב שאותה תשובה אינו כלל הוראה להלכה, רק הצעה כתלמיד הדן בקרקע לפני רבותיו, מה שיש לצדד בזה, על מנת שהם יחוו דעתם, ומעיר שבסוף אותו סימן העיר שלמעשה צריך לפנות לבעלי הוראה.

בעקבות טענת הגר"מ קליין כי מדברי רבינו "מה אנו יודעים על אבותינו", יש, כביכול, כעין לעז על ישראל, הודיע לו רבינו "שאם יזכה להביא לדפוס את הספר הנ"ל בהוצאה שניה, ישמיט את הדברים שכתב בענין זה", ואם כי לעצם ההכרעה אינו חוזר בו ומוסיף הסברים ומקורות לדעתו. חילופי הסברים הובאו לדפוס. במכתב "משנה הלכותי" (ח"א רי"ט) [illegible] בעל "קהילות יעקב" הביא לדפוס נוסח מתוקן של תשובתו זאת, בספר הליקוטים, ח"ד תשמ"א, עם ההשמטה, כנ"ל.

זאת ועוד; בעקבות הערתו של הגר"מ קליין לגבי עניני נידוי, המאיימים על אלה שאינם שומרים על קדושתם, הוסיף רבינו סימן נוסף (סי' ט"י), שבו הוא דן בדעות השונות לגבי דברי חז"ל שהוא חייב נידוי אם יש צורך בהכרזת נידוי מיוחדת, ורבינו מסכם בדברי (שו"ע חושן משפט, סי' י"ז ס"ג) מטעם שלא יהא כל אחד ואחד בונה במה לעצמו ואכמ"ל.

מכתבים נוספים התחלפו ביני־הם בעקבות הופעתם של ספרי "קהילות יעקב". עם הופעת כל אחד מספריו היה בעל "קהילות יעקב" משגר אותו לרבי מנשה קליין בתוארים מפליגים כגון "מאדירי המשיבים שבדור, פאר הדור, אביר הרועים". רבי מנשה קליין היה מריץ תשובתו ומוסיף הערות, מרן היה מתפלפל בהם ומעיר את הערותיו כדרכה של תורה, ואם כי הדבר היה קשה עליו בשנים האחרונות לא נמנע מזאת מרוב חיבתו למחבר.

בשעה שהגר"מ קליין יצא למערכה בעניני תקנת עירובין בניו יורק, מערכה סוערת שבה השת־תפו גדולי התורה בארה"ב, הריץ קונטרס "אום אני חומה" למרן בעל "קהילות יעקב" ובקש ממנו "אשמח לראות אם מעלת קדשו יעיין בו ויכתוב לי חוות דעת קדשו בענין תיקון עירובין". בת־שובתו מעיד מרן להצעה שהעלה לפניו הגר"מ קליין בעניני עירובין: "קשה לי מאד לעיין בענין עמוק, שכבר דשו בו רבים ועצומים, אשר מדש לזה זמן רב ומנוחת הנפש, אבל דברי הדרי"ג מחייבים אותי לעסוק בשמעתתא, ללמוד את הקונטרס של הדרי"ג". במכתבו מיום ג' תזריע תשי"ם מציין מרן "באמת עדיין לא למדתי הקונטרס של הדרי"ג, הנני עט ממהר להשיב מפני כבוד התורה, שלא יהיה מניעת תשובתי כאילו אני ח"ו מתעלם מבקשתו, ואבקש סליחה מאד על אשר לא מיהרתי להודות להשיב לו מיד, כי בעונותינו הרבים אני סובל מכמה דברים לעת זקנתי". מרן מציין את החששות בדבר ההיתר ומתה שבע מהן, אולם הגר"מ קליין מעיד לגבי כל חשש ועומד על דעתו. ובין היתר הוא מסתמך על מנהג ירושלים, כפי שפורסם ע"י הרי"צ דושינסקי בחודש סיון תרצ"ו.

בין הנושאים שנידונים ביניהם נזכיר שאלת פדיון מעשר שני, וכאשר בעל "קהילות יעקב" שיגר בשנת תשל"ם את ברכתו לבר־מצוה של אחד מבני המחבר הוא מציין "כדי שלא תהא ביאה ריקנית בלי דברי תורה". (בכמה מקומות הוא מזכיר שקשה לו להוציא מתחת ידו אגרת, אלא אם יש בה דברי תורה), ולכן הוא דן בענין פדיון מעשר שני על פרוטה. בעל "קהילות יעקב" מעיר, "צריך לדון שדין הקדש שוה מנה שחיללו על שוה פרוטה, לא נאמר אלא על מחלל חפצא בקודש על חפצא אחרת, אבל מי שחייב מנה להקד־ש, אינו יכול לפטור עצמו בפ־רוטה, ואיך שייך לחלל החומש על פחות משוה, והרי אינו אלא חוב בעלמא" ואכמ"ל.

בין ההערות שהועברו ע"י הגר"מ קליין למרן גם ענין השי־רים עמ' קמ"ב וכן בענין התוארים המופלגים שהרבנים משיבים זה לזה, דבר שהכאיב למרן בעל "קהילות יעקב" עד מאד וציין מדברי חז"ל על האיסור שיש בדבר.

על היחסים שביניהם אנו למ־דים מדברי התנחומים ששיגר מרן בעל "קהילות יעקב" להגר"מ קליין כאשר קרה אסון לבת אחיו שמסרה נפשה על טהרת ישראל, ומרן שהשתתף בצערם של ההו־רים השכולים מדגיש באגרת התנחומים כי לה אין מה לדאוג כלל, כי "היא כבר עלתה בעילוי נפלא ומצאה מקום מנוחה בשמי עולמות שלה, וגדולה הרבה יותר מצדיק, העובד את השי"ת כל ימיו בתורה ובמצוות — משום דנהרגה על קדושת השם".

"ובדבור הדבר — הוא מוסיף — שאילו ניתן לה עכשיו רשות לחזור לעולם הזה למצבה הקודם שהיה לה, לא היתה רוצה כלל וכלל לחזור, כי מה לה בעולם הזה המלא צרות ויגונות, בזמן שהיא מאושרת כבר בעילוין העליון בקדושת עליונים אהבה בתענו־גים".

ענינים רבים ושונים בכל מק־צועות התורה נידונים במאתים העמודים של הספר שלפנינו הד־מפתח המפורט על סדר הענינים מסייע בידינו למצוא דברי חפץ בשעת הצורך, ואמנם הלכות גדולות שנו כאן, בספר "קהילות ישראל", לרבי מנשה קליין בעל "משנה הלכות" שהוא גם פתרון הכולל אונגוואר — "בית שערים".

קרית אונגוואר בירושלים עיה"ק זכתה לברכתו של בעל "קהילות יעקב", אחת הברכות האחרונות שיצאה מתחת ידו: "יהי רצון לפני אבינו שבשמים, שהענין יצליח, בברכה שיוסיפו על העיר ועל העזרות לעמלי תורה, להשגת מקום מנוחה שמורה וערוכה, ותהיה לה המלוכה". וזכתה הקר־יה, הנמצאת בשלבי התפתחות, ליהפך למקום תורה, בזכות "כולל אונגוואר" השוכן בה כבוד.

ב. לנדוי

"סדר השולחן"
הלכות בשר בחלב

ידוע לכל המבקש לקבל היתר־הוראה (סמיכה־לרבנות), כי עליו לדעת היטב את פסקי שולחן־ערוך, הלכות מליחה, בשר בחלב ותערובות — עם הטו"ז ופוסקים של הש"ך והחוות. אך דבריהם העמוקים לא תמיד ברורים לכל. פעמים רבות מגיע הלומד לט"ז או ש"ך המקשה ומתרץ, מביא ראיות ודוחה אותם, ושוב חוזר לראשונה ומסיק ומח־דש, ואין הלומד יודע ומבין מס־קנתו; ולפעמים על הלומד לעמול שעות רבות כדי להבינם או להבין את מחלוקת השולחן־ערוך והר־מ"א; ואף לאחר עמל רב זה, מקונן בלב הלומד ספק אם עמד נכון על דעתם.

הגדיל לעשות הרה"ג ר' דב כהן שליט"א, אשר זיכה את הלומדים הלכות אלו, בספריו החשובים "סדר השולחן", בו הביא את דברי השולחן־ערוך והרמ"א במלואם, ושילב בהם — בטוב טעם ודעת — את מסק־נות הט"ז והש"ך להלכה, טעמיהן וביאוריהן. במקום אשר דברי הט"ז או הש"ך סתומים, הביא את דברי בעל פרי מגדים או פוסקים אחרים. במקום שלכאורה יש שתי הלכות סותרות שילב דברי אחרו־נים ליישב הסתירה.

"לפנינו ספר "סדר השולחן" על הלכות בשר בחלב, שנא לאור בימים אלו במהדורה מורשה, כמו שנהגה. מהמהדורה הראשונה של ספר זה, בעת שלמדתי והכנתי עצמי לקבל היתר־הוראה, אני יכול להעיד נאמנה שהמחבר מפשט ללומדים את כל הקשיים הנ"ל. העיון והלימוד בספר זה לפני הלימוד בשולחן־ערוך ונושאי כליו, מאפשר למעיין וללומד לקבל מושג כללי בכל עניני בשר־בחלב והבנת כל סעיף וסעיף לפני לימודו, ושוב לאחר שלומד כל סעיף משולחן־ערוך ונושאי כליו — לחזור בספר זה לבדוק עצמו ולוודא אם הגיע למסקנא הנכונה.

ההלכות מכל סעיף וסעיף של השולחן־ערוך חולקו לקטעים. דבר המועיל ומקיל על הלימוד והחזרה. מחבר ספר זה ניצל את האפשרויות הניתנות בהדפסת ספרים ב"סדר־צלם", והדפיס דברי השולחן־ערוך באותיות מיוחדות, את דברי הרמ"א באו־תיות אחרות ואת דברי הט"ז והש"ך באותיות המיוחדות להם, למען יוכל הלומד לעבור על דברי השולחן־ערוך והרמ"א גם בשל־מות, ללא קיטועי דברים ששולבו מהט"ז ומהש"ך. הוספותיו של המחבר [בתוך סוגריים מרובעים] ראויים לברכה מיוחדת על תועל־תם הרבה.

ספר זה, במהדורתו הראשו־נה, שימש כספר לימוד בקורסים למשגיחי כשרות, דבר שהוכיח את תועלת הספר גם בלימוד קבוצתי.

אולם לא עבור לקבל היתר־הוראה בלבד מגיש המחבר את ספרו, אלא גם לרבנים היושבים על מדין; שאם על שוחט שעוסק כל יום במלאכתו תקנו משום כך בהלכותיו פסק השולחן־ערוך יורה דעה שחייב לחזור על הל־כות כל שלושים יום, הרבנים בק־הילותינו, שאין השאלות מצויות לפניהם תמיד להזכירם פסק ההלכה, על אחת כמה וכמה שחי־יבים מידי פעם לשנן הלמודים, לדעת הלכה פסוקה וברורה; ואין כמו ספר זה "סדר השולחן" אשר יכול לשמש להם למטרה חשובה זו של חזרה על הלכות אלו.

וכבר כתב הגאון ר' יצחק יעקב וייס שליט"א, גאב"ד ובית דין צדק של העדה החרדית בירושלים, בהסכמתו לספר חשוב זה "הני צורבא מרבנן והמורים בעם העוסקים בהלכות אלו בעיון, אשר שגמרו סדר לימודם, ימצאו תועלת מרובה בספר זה לחזור על לימודם ולשננם בעל־פה, כדי שיהיו שגו־רים בפיהם". וכן כתב גם הגאון ר' שמואל הלוי האזנר שליט"א, רב אב"ד ור"מ דזכרון מאיר, בני ברק, ומחבר שו"ת שבט הלוי, "שחבור זה היגו רב תועלת כדי שיהיה הלימוד שגור בפי כל לומד, ומלאכה זו מלאכת מחשבת היא".

גם לאברכים ולבעלי־בתים, אשר לא ייעדו עצמם להיות מורי־הוראה, משמש הספר לקבלת ידע כללי בהלכות אלו ושלא להיות בהגדרה של "אינו יודע לשאול".

בחלקו השני של הספר "מפתח הלכות" ערוך ומסודר לפי סדר השולחן־ערוך, חלק זה מהווה למעשה קיצור ההלכות ומעניק אפשרות לימוד כל התורה כולה על רגל אחת. בחלקו השלישי והאחרון של הספר — "מפתח הלכות בשר בחלב", ערוך לפי סדר א"ב, בו הובאו כל ההלכות הנמצאות בשולחן־ערוך, רמ"א ונושאי כליהם, עם ציון הסימן והסעיף בשולחן־ערוך בו נמצאת אותה הלכה.

הרב יצחק גרוס

עיון לפרשת השבוע - ויקהל־פקודי. החודש

ה. אבן־שהם

החכם, השבת, והמשכן

מפרשתנו זו, מתחיל סדר סיפור הדברים של ביצוע המבצע הגדול הקדוש של הקמת המשכן במדבר, השראת השכינה בישראל במקדש אשר הם עושים לה', למן קיחת התרומה והבאתה בחיבת הקודש, מינוי חכמי הלב העוסקים במ־לאכת הקודש, ועד להתקנת כל מערכת המשכן וכליו, והקמתו. החל ממחרת יום הכיפורים, ועד ראש חדש ניסן, יום "חתונתו ושמחת לבו" (שהש"ר ג, יא) של הקב"ה.

סיפור דברים זה, מתחיל בדברים "ויקהל משה את כל עדת בני ישראל". הגם שלפשוטן של דברים יש להסביר את ההקדמה הזו של "ויקהל", שהרי היה זה דיבור ראשון שדיבר משה אל כל ישראל ברדתו מן ההר "למחרת יום הכיפורים" (רש"י כאן), מכל מקום אומר המקרא "דורשני", מה צורך יש בהודעה שמשה "הקהיל" את כל עדת בני ישראל" כאשר בא להודיעם על מצות הקמת המשכן?

גם צריך לתת לב אל לשון הכתוב הזה, שלא אמר "זה הדבר אשר צוה ה'", אלא "אלה הדברים" — בלשון רבים, והרי בפרשה פתחה זו אינו מצוה אותם אלא על מצות השבת, ורק מיד בפרשה שלאחריה הוא מצוה אותם על המשכן, ושם מקדים הכתוב שוב "ויאמר משה אל כל עדת בני־ישראל", ושם אמנם נאמר "זה הדבר" — בלשון יחיד, ומה אם כן הוא אומר כאן "אלה הדברים", אילו דברים?

עוד יש לתת לב, הרי בסדר דברי ה' אל משה הוא מצוהו בתחילה על כל מעשה המשכן וכליו ובגדי הכהונה, בסדר "תרומה" ו"תצוה", ורק בסדר "כי־תשא", אחרי ציווי מעשה שמן המשחה וקטורת הסמים ובחירת חכמי־הלב, בצלאל ואהליאב, בסוף כל הציוויים הוא מצוהו על השבת, "אך את שבתותי תשמרו", ולומר לך שאין מלאכת המשכן דוחה את השבת, ולומר שמלאכות המשכן, השלושים ותשע, הן אבות מלאכה האסורות להעשות בשבת (בעל הטורים שם וכאן). ואילו משה הפך הדברים וסידר לישראל את ציווי השבת לפני ציווי המשכן?

* * *

ידוע הדבר, שכל הנבראים אשר בעולמות כולן מוגבלים הם בשלש הגבלות: זמניות, מקומיות, נפשיות. שהם: "מתי, היכן, מי". והם הנקראים בספר יצירה ובספרי הקבלה: "עולם, שנה, נפש".

ובכל אחד מכל שלשת מגבלות אלה, יש לנו חלק מיוחד ומקודש לה', להקדישו ולכבדו בקדושה, שכן קדושת ה' ושכינתו תשרה בחלק זה ביותר, ומחלק זה ישאבון השראת קדושה כל מי אשר יהיה במסגרת הגבולית כולה. כגון: השבת, מקודשת היא מכל הזמנים, וממנה יושפע שפע קודש לכל הימים כולם; בית־המקדש, מקודש מכל המקומות, וממנו תושפע קדושה לכל המקומות כולם; אנשי הקודש, כהנים, וחכמי התורה למעלה מהם (הוריות יג., ממזר ת"ח קודם לכ"ג ע"ה), מקודשים הם מכל אדם, ומהם יושפע ויזקק אור השכינה אל כל באי עולם.

וסדר זה, של קידוש וכיבוד המקודשים הנכבדים, ושיהיה כבוד ה' נגלה עליהם בכבוד ויקר, כרצוי וכראוי, הוא סדר מחויב השלימות, שבאם יחללו ח"ו באי עולם בכבודם וקדושתם, יסור כבוד ה' מעליהם. וכמאמר רבותינו ז"ל (שבת קיט:) "לא חרבה ירושלים, אלא בשביל שביזו בה תלמידי חכמים", וכן אמרו (שם): "לא חרבה ירושלים אלא בשביל שחללו בה את השבת", בשביל שזלזלו בכבוד האישים המקודשים הנכבדים, ובכבוד הימים המקודשים והנכבדים, הסתלקה שכינה מן המקום המקודש והנכבד, וחרבה העיר המקדש, כך מפרשים בשמו של הרה"ק מרה"מ מוויטעפסק זיע"א, ומוסיפים בשמו — זהו שאמרו חז"ל (שם קיח:): "אלמלי משמרים ישראל שתי שבתות כהלכתן, מיד נגאלים", אם יתקנו ישראל את הפגם הזה, לשמור בקדושה וכבוד כהלכתן את שתי "השבתות" — שבת הימים, ו"שבת" הנפשות, הוא תלמיד חכם שהוא "שבת" המ־קודשת מכל נפש (עפ"י זוה"ק), אשר לכן אמרו חז"ל (יומא עב:): "מכאן לתלמיד חכם, שבני עירו מצווים לעשות מלאכתו", בבחינת שבת, שבשאר ימי המעשה מכינים לה צרכיה, באשר ממנה הם מתברכים ברכת שמים (זוהר ב, סג:). על ידי תיקון כבוד שתי "שבתות" אלו כהלכתן, יכופר עוון ביזוי תלמידי חכמים ועוון חילול שבת שהיה אז, ותחזור מיד השכינה אל "שבת" המקומות, אל עיר הקודש המקדש, ומיד ישראל נגאלים. הרי ששלש "שבתות" אלו תלויים זו בזו, וכדי לתת קיום לבית משכן ה'. יש לשמור על קדושת וכבוד החכם והשבת.

* * *

וזהו האמור כאן בפרשתנו: "ויקהל משה את כל עדת בני ישראל", משה הוא המקהיל המנהיג את "כל עדת בני ישראל" המאוחדים אגודה אחת אל משמעתו, זהו התנאי הראשון לקיום בית משכן ה'. וזהו שמשה אומר להם: "אלה הדברים אשר ציוה ה' לעשות אותם", זה הדבר הראשון, שאתם נקהלים אגודה אחת אל רבכם, ועוד: "ששת ימים תעשה מלאכה, וביום השביעי שבת", שתכבדו ותקדשו את השבתות, הן הן הדברים אשר ציוה ה' לעשות כדי שתהיו ראויים להשרות ביניכם שכינת ה' כבית אשר תכינו לשמו. ורק אז: "זה הדבר אשר ציוה ה' לעשות" — נדבת המשכן, הכנתו והקמתו. להשרות בו את השכינה. שהחכם והשבת הם תנאים אל קיום המשכן.

בניסן עתידים להגאל

הדברים תואמים עם פרשת קידוש החודש, עם חודש ניסן — חודש הגאולה, עם מצוה זו ועם מועד זה. שהרי כל עצם מצוה זו של קידוש חודשים ועיבור שנים, היא מצוה מורכבת ומ־אוחדת ומאוחדת מכל שלושת הקדושות האלו האמורות, שהרי אין קידוש חדשים ועיבור שנים נעשים אלא על ידי חכמי ישראל, אשר מפיהם יתקדשו החודשים והשנים והמועדים, וביה"ד של מעלה גומר בכך את דין ביה"ד של מטה, קדושת האישים היא המקדשת את קדושת הזמנים, ואשר רק לכן אנו מברכים "מקדש ישראל והזמנים" (ביצה יז.), שמקדושת פי חכמי ישראל יקדשו הזמנים, וכל קידוש זה תלוי גם כן בקדושת הארץ המקודשת מכל הארצות, שהרי כך היא ההלכה בהלכות קידוש החודש (ברכות סג), וכלשונו של הרמב"ם ז"ל (ה' קידוש החודש, פרק א' הלכה ח'): — אין מחשבין וקובעין חודשים ומעברין שנים אלא בארץ־ישראל, שנאמר (ישעיה ב, ג): "כי מציון תצא תורה, ודבר ה' — מירושלים", ואם היה אדם גדול בחכמה ונסמך בארץ־ישראל ויצא לחוצה לארץ ולא הניח בארץ ישראל כמותו, הרי זה מחשב וקובע חדשים ומעבר שנים בחוצה לארץ. ואם נודע לו שיש בארץ־ישראל אדם גדול כמותו, ואין צריך לומר גדול ממנו, הרי זה אסור לקבוע ולעבר בחוצה לארץ, ואם עבר וקבע ועיבר, לא עשה כלום. הרי שקדושת המועדים, שהיא תלויה בקדושת החכמים מקדשי החודשים, תלויה היא בקדושת ארץ־ישראל, שאין מקדשים חדשים אלא בארץ המ־קודשת, ועל כל פנים באותם "שנסמך בארץ ישראל", קדושתו מכח קדושת הארץ. הרי קדושה מאוחדת ומאוחדות מכל שלשת הקדושות, המקומית הנפשית והזמנית.

* * *

ועם קריאת פרשה זו, התקדש החודש הק־דוש ראש החדשים, אשר בו יחול המועד המקודש, "ראש כל המועדים", התעורר בישראל רגשת הקודש של קדושת וכבוד חכמיה, וקדושת וכבוד ארצה, אשר הן הן מקשרי קדושת מועדיה, ואשר כבוד קדושת חכמיה וכבוד קדושת מוע־דיה הן הן התנאים אל הכבוד ואל הקדושה של ארץ הקודש ועיר הקודש המקדש, כי בשוב ישראל את שבות כבוד חכמי התורה, לקדשם ולכבדם, ואת שבות כבוד שבתות ה', לכבדם ולקדשם, יראה כבוד ה' אל הבית הקודש אשר שמו נקרא עליו, וכאשר בניסן נגאלו כן בניסן הם עתידים להגאל.

לרגל כתיבת הספר
"וולוז'ין אם הישיבות"
רוכז בידינו חומר רב מדבריותורתם ומתולדותיהם של גאוני וולוזין
למען שלמות המפעל הגדול הזה, אנו פונים לכל היודע על המצאם של כתבי יד, פקסימליות ותמונות או כל מידע הקשור לתולדות הישיבה, ראשיה ומשנתם
שיואיל להמציאם לנו בהקדם או להודיענו על קיומם
פנו עוד היום 02-820888
או לת.ד. 6329 י־ם

רח' חזון איש 2 בני ברק
החל המבצע שכולם ציפו לו!
מערכות אוכל וסטים לקפה
תוצ'ין רוזנטר — בוואריה
סירים, סירי־לחץ ומחבתות
"לגוסטינה"
במחירים הכי זולים
וב־3 תשלומים שווים
המבצע לשבוע בלבד — הקודם זוכה

קסטות
במבחר עצום ובזול
רפאלי

לקראת החג
קנה לה מכונה שכה ציפתה לה וקח לעצמך
במתנה
סט מפואר של כלי עבודה הכולל 40 חלקים שימושיים וכה נחוצים בכל בית!

פסח
בישיבת "חפץ חיים" בירושלים
כשר למהדרין — לא שרויה
שמירת שמיטה כהלכתה
מקבלים הזמנות לחג הפסח הבעל"ט
שרותי קייטרינג ואוכל מוכן הביתה
שנה שמינית ברציפות
לרשות אורחינו דירות מסודרות ומרווחות
אידאלי למשפחות
קייטנה לילדים
רח' ים סוף סנהדריה המורחבת
ירושלים טל' 02-810240 02-863253

הוצאת "אור הספר"
מפתיעה בס"ד את הציבור בהגדה שימושית, לראשונה ב"תולדות ההגדות"
כל דפי "הגדה מאירת עינים" בציפוי פלסטיק יצוק

יריד ההגדות העולמי
100 הגדות חדשות
ומאות הגדות ידועות יוצגו
בדוכני היריד

ירושלים: רחבת תפוצה מלכי ישראל 6
ב"ב: רחבת תפוצה חזון איש 15
פריז: שמע ישראל
33 Rede Trevese 75009
ניו־יורק: מאזנים
12 Avenve 4304 Boro Park

הקורסים תחת הקורסים

על סכנת הכתות

בעקבות דו"ח הועדה הבינמשרדית בראשות ח"כ גלזר־תעסה

תחקיר מאת בן ציון קלוגמן

עבודה זרה

מי שחושב שעבודה זרה ופולחנים מיסתוריים נעלמו מן העולם או נותרו נחלת שבטים פראיים במעבה הג'ונגל — אינו אלא טועה.

גם בארץ כיום, שוק נרחב של עובדי עבודה זרה, במעטה ומסווה מודרני יותר. רודפי בצע הלבישו את האלילים העתיקים ב"צפיחית בדבש" של "חשיבה" ו"התעמלות מחשבתית" או "טיפוח אישיותי". אנשים מחפשים משהו, לא יודעים היכן למצוא. תלושים ונבוכים והם נלכדים ברשת האנשים העושים בהם כרצונם. אובייקט כמוך להלוסין, גם מתבחינה הכספית והמובן — האמוציונלי־רגשית.

אחד מהניצולים מנתח בעדות נרגשת את מה שעשתה לו כת המדיטציה הטרנסדנטלית.

אותו צעיר ישראלי שלא ידע כל טעם רוחני, מוצא עצמו פתאום בדיון "גבוה" על האדם ועל תפקידו וכו'. לפתע הוא חש אשליה רוחנית. האדם צמא למעט רוחניות (שאין לו. כי זנחו אבותיו ולא הנחילוהו ממקור מים חיים) והוא נתפס לאשליה: "...זה כמו גוזל שנמצא בתוך ביצה והציפור הראשונה שנותנת לו את המכה, הוא חושב שזאת אמא שלו..." (מתוך עדות של ניצול).

הועדה הבינמשרדית לא התכנסה לדון בנושא הכתות על רקע דתי. לממשלת ישראל לא איכפת כלל אם יהודים ממירים חלילה דתם. המסיון לצורותיו השונות עודנו משתולל באין מע־צור. לאחרונה מקבלים בודעות פתוחות למדי גם את המסיון המורמוני. שום מאבק לא עזר.

מה שהסעיר את הגורמים הממלכתיים והניע את אמות הס־פים היה דווקא ההיבט הפסיכולוגי והבריאותי, הבעיה התברותית־נפשית שתלושה נתחים חיים ממ־שפחות הביאתם עד לבתי החור־לים לחולי נפש או לאבדון גמור — בהתאבדויות. כתות שהן סכנה לדמוקרטיה, גם מנקודת ראות חילונית.

לפנינו עדויות ועובדות, ממ־צאים ותגליות על סכנת הכתות, על דרכי פעולתן, על הקרבנות ועל המצילים. בתום הדברים נוכל לעמוד גם על צד הפולחן האלילי והעבודה זרה המפלצתית, שחלקה יונק משרידי פולחן האלילים המ־זרחי הקדום. עבודת כוכבים וא־לילים במסווה מודרני.

הסוואה בנוסח זיקית...

שיטות ההסוואה של הכתות למיניהן, כמעט משלמות. הם "מוכרים" לציבור היעד שלהם "מוצר מודרני של בריאות הנפש" — מסווה "רפואי" המתיימר לפ־תור בעיות בדרך של התעמלות מחשבתית. אחרים לובשים אי־צטלה של שימוש בכתות הנפש הטמונות באדם — על פי שיטות פולחן מזרחי קדום.

האנשים אינם מודעים לקראת מה הם הולכים. עובדים על יצר הסקרנות בצורה מתוחכמת ביותר.

המסוכנות בכתות מדברות בשפה כפולה. כלפי חוץ הן פונות אל הקהל בשם ערכים דמוקרטיים מקובלים במערב, אולם אותה דמוקרטיה היא המנוצלת על ידם להשיג את החופש לנצל אנשים ולשדוד חירותם.

המדיטציה של כת המדיטציה הטרנסדנטלית — מרצגת כביכול כשיטה מתקדמת של הרפייה, בעוד שלמעשה זו אחת הטכניקות הבסיסיות המובילות אדם למישטר כיתתי־פולחני.

ההסוואה — אומנות של ממש. לדוגמה: הסיינטולוגיה.

> **נוכלים ונוחלים**
>
> אנשי כנסיית כת המונים האשמו בארה"ב בשיתוף חברי קונגרס, בעבירות פליליות בנושאי מיסוי והגירה והבקעות.
>
> העיתונות האמריקנית מאשימה את ראש כת הסיינ־טולוגיה בשימוש במכשירים אלקטרוניים לשטיפת מוח של צעירים ולסחיטת כספים מאישים ידועי שם באמצעות הקלטות שנעשו בסתר, ועוד שורה של האשמות.

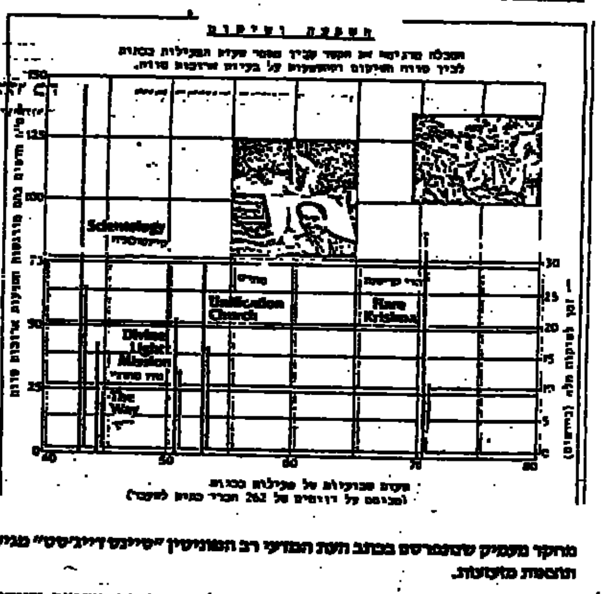

מחקר מקיף שהתפרסם בכתב העת המדעי רב המוניטין "סייאנס דייג'סט" מגיש תוצאות מזעזעות.

המחקר הקיף 400 איש מ־48 כתות. לפנינו טבלה המדגימה השפעה ושיקום מפעילות בכתות:

הכת הזו באוה"ב, מצהירה ברש־גלי על היותה דת שסימלה צלב. אולם בארץ מנסים אנשיה לעטוף את הגלולה בכיסוי "מדעי". אחת הדרכים היסודיות של הכתות בגישה לאנשים — לא להשמיע דברים צורמים מדי שלא יגעמו לבריות. כמו זיקית — מתאימים עצמם להלכי הרוח ומנגנים על המיתרים הרגישים של נפש האדם.

כת הרי קרישנה, מקיימת פעי־לות בין השאר ברעננה. במקביל הם מבקשים רשיון להקים מפעל באיזור התעשיה לגרות דקורטי־ביים באיזור התעשיה בעיר.

הציידים — ושיטות הפ־עולה

הטכניקה שלהם דומה מאד לשיטות של שטיפת מוח. מקיפים את האנשים בנהלים ותרגילים שונים השוברים את מערכות ההגנה הנפשית שלהם. מושיבים אנשים ב"סדנות" למשך ימים שלמים עם מערכת "חוקי יסוד" ש"אסור" להפר אותם. כך מפעי־לים עליהם לחץ והורסים את כוח ההתנגדות.

אסור לאנשים לשאול שאלות. מי ששואל — נזרק החוצה... חייבים לנתק כל מעגל חשיבה ולהיות כפופים כרובוטים אוטו־מאטיים למדריכים.

בכת המדיטציה "כל שבוע צריך לשלוח מכתב שבו מדווחים מה ואיך אתה מרגיש. כל מי שיש לו חשיבה עצמאית מציקים לו... עושים על אנשים חרם אם הם מעבירים ביקורת... אנשים שער־שים צרות מפריעים להרמוניה" — העידו אנשים שניצלו מן הכת. אוטמים לאנשים את החושים.

> **איך מתחמקים בעת "תקר"**
>
> ממקורות המספרים על הכתות, נמסר על אדם שהתעלף תוך כדי אימון. בשעת התמוטטות, נפגעה עין האדם בקצה של הבימה. איש לא הושיט עזרה. המאמן שהעמיד את המתעלף על רגליו ביקש "שיפסיק לבלבל". הדם ניגר. אולם עבור המאמן היה האדם כ"דוגמה חיה" למצב שאליו מגיעים אנשים המתחמקים מאחריות" ומפריעים לקבוצה לתפקד...
>
> באימון אחר הגיע צוות אמבולנס לטפל באבדן הכרה. "...כשהגיע אמבולנס, כולם באמצע משהו... אמר המאמן לקהל: "זהו בסדר... אל תרשו שזה יסדיר אתכם"...
>
> ועוד תגובה אופיינית למקרה מוות: "הוא פשוט מת. מצא לו זמן לא מוצלח"...
>
> זאת, בנוסף ל"שריון" החוקי אותו דואגים להבטיח מראש, כפי שכבר צויין.

אחד היסודות של הכתות היא השאיפה לבודד את האדם ולע־שותו תלוי באופן מוחלט בכת ומנהיגיה. כך יהא מרבטח כאוב־ייקט לניצול סופני.

רון הובארד, מי שיסד את כת הסיינטולוגיה פונה למדריכי הקורסים של הארגון במלים אלה: "כאשר מישהו נרשם, חשבו עליו כעל מי שמצטרף לעולמי עד."

לעולם אל תרשו פתיחות דעת. מי שנרשם עלה על הסיכון ההוא כאן, כמו כולנו, לנצח או למות במאמץ. אל תניחו להם, אף פעם, להתלבט בקשר להיותם סיינטולוגים. הארגונים הטובים ביותר בהיס־טוריה היו ארגונים נוקשים ודבקים במסורה".

כלומר: השיטה היא לסגור מעגל. האנשים שנלכדו — אסור להם לצאת. מפעילים עליהם לח־צים ואיומים. מסבירים להם כי אם יונחו — סופם לסבול צרות איומות גם על ידי "גורמים עוי־נים". בני משפחתם ימותו וכו'. אנשים אינם מעיזים לברוח.

מה הם עושים שם?

קראנו עדות של מישהו שהיה ב"מאראתון" של כת "איי אם" חמישה ימים של סדנת לחץ אי־מים. עשו זאת במלון השרון, הרצליה. משלמים (כמובן — על זה נייחד שורות נפרדות) עוברים סידרת מילויי טפסים. אנשי הכת דואגים להבטיח עצמם באמצעות חוזים ארוכים מנוסחים בקפידה מפני כל תקלה. למשל בכת ה"אסט" אנשים חותמים על טופס הרשמה שבו נכתב: "אני מבין ונר לעובדה שהפורום כרוך בסי־כון אפשרי של לחץ פיסי ונפשי... כל סיכון של פגישה... הוא על אחריותי ועל אחריות יורשי".

איש מדרום אפריקה בשם פאס גרוב מלווה בעשרים מדריכים פותח. הוא מייסד הכת לפני 10 שנים. 200 אנשים תקועים בשטח של 5–6 מטר. אסור לצעוק, אסור לפרוש מהמשחק. אסור לומר כל טקסט.

האיש מתחיל "לנאום" ומפתח משל חסר משמעות כשהוא חוזר עליו 30 פעם... מישהו מהקהל שניסה לקטוע את הדברים בשאלה — מושלך החוצה. על הדלתות מוצבים זקיפים שמונעים יציאה ממי שמעוניין להמשיך ב"סדנה". משפילים את האנשים עד עפר בכל מיני תצלולים של "סריקים על מחשבה" ועל האדם. אנשים סקרנים ומחפשים תוויות ומשת־פים פעולה. בהמשך, לאחר שנטלו מן האדם את חירות המ־חשבה והאישיות — ממשיכים בפולחן ובאלילות ממש, כולל השתחוויות לתמונות הקטורת "קטורות".

עדות מספרת על כת "אננה מרגה". סמל הכת — מגן דוד, שמש זורחת וצלב קרס...

הם עורכים טקסי מדיטציה בבית קברות בחצות לילה. יש להם גם פולחן דיקוד "סמדה". הרוקד מתייק בידו האחת נחש ובשניה גלגלת. קופץ 3 קפיצות לגובה וממשיך לקפוץ במהירות...

אנשי כת הרי קרישנה לובשים לבוש מיוחד. הולכים עם קוקו וקרחות ועם תלבושת הודית וציו־רים על הפרצוף... לצוארם מחרוזת עם 108 חרוזים, כמנין הפעמים שהם משננים את ה"מ־נטרות" — (מילה "מסתורית" שראשי הכת מלמדים אותה את קרבנם, לאחר שעבר קורסים רבים ושילם הרבה כסף... יש והם מש־מיעים לו את ה"מנטרות" ב...אר־נוות... כדי שאיש זולתו לא ישמע...).

עסק גדול עם הרבה מאוד כסף

אחת המטרות המרכזיות של הכתות — צבירת עוצמה באמצ־עות שליטה על אנשים רבים ככל האפשר ואגירת כמויות עצומות של כסף.

במסוה "אידיאולוגי" הם לוקחים עבור כל פעולה הרבה מאד כסף. ח"כ תעסה סיפרה על אם ניצולת שואה, אשר בנה בן ה־26 משועבד זה 5 שנים לכת הסיינטולוגיה. את כל משכורתו הוא מעביר לכת, אולם הוא עדיין "חייב להם 45 אלף דולר (!) עבור קורסים...

הם מודים זאת ב"אידיאולו־גיה" כי "אדם צריך לשלם עבור קיומו בעולם...".

אמו מקוננת על שבנה הפך להיות צלם אנוש ובריאותו הדפתה עד כדי סכנה לחייו.

ח"כ תעסה סיפרה גם על ההון הרב שהכתות גורפות, תוך עבירות מרמה והתחמקות משלטונות המס, באמצעות רישום כעמותות. כך למשל גבתה כת 150 דולר לנפש עבור סופשבוע שבו לא קיבלו המשתתפים כל מזון או לינה. הרווח הנקי: 30 אלף דולר לשבוע!

"בוגר" כת ה"אסט" מספר על ה"אידיאולוגיה": "כבודדים אנו לא שוים הרבה... רק בורג קטן. מכונות... כקבוצה אנו נותנים כח"...

ה"כח" הזה הוא הרבה, הרבה מאד כסף. ורנר ארהארד, יליד פילדלפיה, שאביו היה יהודי מומר תולש היום על בליוני דולרים. איך עושים זאת? 5.8 מיליון דולר באספו מתורמים למען "פרוייקט רעב" של הארגון. אולם העיתונות יודעת לספק כי רק כ־200 אלף נמסרו לגורמים סוציאליים.

אסט היה טוב ביחסי ציבור. גייס מתנכים ופסיכולוגים, זמרים ושחקנים והכין גם לובי של עי־תונאים שהכינו עיתונות אוהדת. השדולה שלו הגיעה עד למשרדי הבית הלבן.

בארץ, "המרכז הישראלי לפ־ריצת הדרך" — הוא הסניף המ־קומי של ארגון האסט, מקבל שי־רותי דוברות של אורי סלע. ח"כ אהוד אולמרט, עו"ד במקצועו, מגן על האינטרסים המשפטיים של "המרכז".

בשלהי 85 הגיש אולמרט בג"צ, למניעת הכללת הכת בין שאר הכתות המוזכרות ע"י הועדה הבינמשרדית. בג"צ דוחה את הע־תירה.

כדי לצבור כוח וכסף — של הדרכים כשרות. מנהיג האסט כותב "צריך רק לסלק מושגים כמו בושה ואשמה ולפעול ללא כל סטנדרטים שהם".

מנהיג הסיינטולוגיה הפיץ סיסמה: "לכתוב מלה בפרוטה הרי זה מגוחך. אם מישהו רוצה לעשות מיליונים עליו לייסד דת חדשה"...

ההיית משוגע...

ש.ב., בת 40, עובדת סוציאלית פסיכיאטרית מתגוררת במושב במרכז. הלכה לקורס של ה"איי אם".

כשהגנבים מתקוטטים

כשהגנבים מתקוטטים — נודעות הגניבות. התחרות ה"מקצועית" בין הכתות השונות, הביאה את אנשי הכתות לפרסם חומר, זה על רעהו. לפנינו 2 צילומים של חוברות בהן מתוארת כת אחת, את הפעילות האלילית של הסיינטולוגיה וכת האסט. למותר לציין כי שתי כתות אלה יכלו לפרסם אותם כתבי השיפת שקר נגד מי שהסיר את המסוה מהן...

היא חוזרת מן ה"סדנה" וסיפרה בהתלהבות כי "יהיה נהדר". אח"כ התחילה לספר כאילו היא מרגישה ששתלו לה מכשיר חשמלי באוזני־ים...

היא פשוט יצאה מדעתה. הגיע להשתוללות עם סכין ביד ואיד־מים... נלקחה לבית החולים לניאדו. גם שלושה וחצי שבועות בפרדסיה, עם הרבה תרופות אלידול וארטן לא החלימה לגמ־רי.

בעלה שהגיש תלונה למשטרת נתניה, קיבל מענה כי אין מקום לאשמה חקירה. אנשי הכת אי־בטחו עצמם בצורה כזו, שהלחץ מופעל ע"י הקבוצה ואין עליהם אחריות פלילית.

אשה אחת שנותחה להוצאת גידול מראשה, השתתפה בכת האסט. היא סיפרה לאנשים כי היא רגישה לרעש עקב הגיתות.

ניצולים מספרים

יעקב מנהריה, 24, עבר סיום ב"מוניס". רק בשלב מאוחר גילו לו כי הוא שותי בתוך כת.

הוא לא היה חופשי לצאת ול־בוא כרצונו. עבד בחווה ולא קיבל שכר עבודה. כשביקש דמי כיס, נשאל בשביל מה? כשענה שה־אוכל לא מספיק לו והוא רעב, הבהירו לו כי "זו היטהרות הגוף מרעלים"...

בשלב מסויים ביקש לפרוש. רמזו לו שאם יעזוב, זו תהיה בגידה והוא ימות ביסורים והשטן יתנקם גם במשפחתו, שיסבלו במיתות שונות ומשונות... הוא האמין ופחד.

העבידוהו 15 שעות ביום כדי להחזיקו כל הזמן במצב של עיי־פות כרונית. היום מתחיל ב־4 בבוקר במקלחת קרה שגורמה כויות קר. בעזרת תפריט חסר חלבונים וויטמינים מחלישים את כוח הר־צון והמחשבה.

בשלב מסויים הצליחו הוריו בסיוע "יד לאחים" להחזירו. לאחר 3 שבועות של טיפול רפואי עודנו במצב נופני ונפשי גרוע. כל העת צרח והשתולל, שבר כל מה שמצא בחדר. הוא מדמיין כי לא היה מספיק טוב וטהור ולכן נוסף ע"י "בני השטן"...

גם חודשים אחרי סוף הסיפור, עודנו בוכה כי "נפשו שסועה".

על הסיינטולוגיה מספר ניצול: "...קודס התקשורת נראה תמים ולא מזיק... זה נראה ממש משע־שע... רק אח"כ שהייתי סופרוויזור (משקיפה מדריכה) בקורס, ממש ראיתי איך אנשים משתנים לי מול העיניים. נכנסים לאפאטיה...

"...המאמן אסור ללחוץ על נקודות רגישות אצל התלמיד. אני למשל פחדתי פחד מוות מג'וקים. אז היו מדברים איתי שעות על ג'וקים, האכילו אותי ג'וקים... באותה תקופה הייתי מסוגל לאכול ג'וקים בכפית...".

להלן ממשיכה העדות כי הפולחן הסיינטולוגי הופך להיות חלק מהאישיות. האיש מצווה להתרכז רק עם אנשים בני הכת. כל השאר הם "ווג" (המון, עמך — בלשון הכת).

משחקים בכל מיני "טכניקות". ה"מחזירות את האדם למצב הזה", כך, כאשר למישהו כאבה הרגל, עשו לו מה שהם מכנים "אודיטינג" = חזרה לעבר" ומסבירים לו כי פעם בגילגול קודם עבר בפיתוח ודעמסס תפלה לו לבנה על הרגל...

העדות מספרת על איומים קשים כשהועלו מחשבות לעזוב. "אנשים מגיעים למצב של טשטוש חושים בלי סמים".

עדות אחרת מספרת על צעיר ישראלי שנלכד ברשת ה"אימן". כת העוברת על דמיון ועל יסודות הפולחן של מצרים העתיקה. מת־סבכים אנשים עד שהם טוענים כי הרגישו דברים מימי אברהם אבינו ומצרים העתיקה...

האנשים הופכים עבדים לאימן. הכת פיתחה תאוריה כי קרוב "סוף העולם" שיהיה... בשנת 1994 ורק אנשי האימן ישרדו...

על הכת אינדה מרגה, מעידים עדויות קשות. צעירה שעברן "גל־גול הנשמות" עליו "מלמדים" שם, קסם לה, ניסתה להתאבד כדי לקצר את הדרך לעולם הבא...

המבנה החברותי בנוי שם כך, שכולם צריכים לתת "שירות" למורים. הם כמו מלכים קטנים שסביבם הומים משרתים. מישהו הלכוד בכת סיפר לחברו, כי היה צריך להשיג עבור הכת סך מסויים, אולם לא הצליח. הוא סיפר "כמה המורים היו טובים איתו שויתרו לו על חלק מהסכום"...

עבודות מודרנית, מסוג מיוחד במינו

צעיר תל אביבי מספר על תל־אותיו בהרי קרישנה. בתחילה לא

חוף זאת, לחצו עליה להשתתף באימוני רעש שכללו צרחות איד־מות שגרמו לה לאיבוד ההכרה. כל תחנוניה כי יניחו לה לא הועי־לו. כשהניחה ידים על האזנים הורידו לה בכוח.

היא הבהולה לחדר מיון כש־איבדה את ההכרה והוקפה לציתוד בלב.

אבל גם מי שלא הגיע לבית החולים, הוא אדם תלוש מן החברה. "הם מרופפים, מנותקים לגמרי, נטולי כל יכולת שיפוט הקוקים בהחיפום לעזרה" — קובע ד"ר עמירם רביב, פסיכולוג ממשרד החינוך וחבר הועדה.

בני משפחה המנסים לדובב את חברי הכת, כדי לעמוד על השינוי בחייהם, נתקלים בקיר אטום. הם שומעים נאומים ארוכים התחורים על רעיונות נבובים ומ־בולבלים במעגליות מתישה... לנלכדים מסבירים כי עליהם להנתק מהעולם. "המשפחה היא הגורם המעכב ביותר את ההת־פתחות האנושית" — מטיפה כת ההבהגאן ראג'ניש והדומה לה כתות אחרות.

הסכין עם התמונות, ההשתחוויות הריקודים. לאט התגבר מ"הדעות הקדומות" ונסחף לפולחן. "הר־גשתי כחוות עזים לא ראציונלים המשתלטים עלי". הוא היה קם מוקדם, מתפלל לקרישנה, מתרחץ במים קרים והולך עם הסרינים האחרידים...

המלכודת משולשת. הוא מספר כי ביקש חומר על הכת בעברית. אמרו לו שאין. מאוחר יותר מתב־רר כי יש חומר, אולם רצו שיהיה קשור עם הקבוצה באורח ישיר.

"כשאני משחזר... אני רואה פה בעיה חברתית. אדם רוצה להשען... אתה מרגיש שם יחודי, מקבל הרבה תשומת לב. זאת הרגשה טובה אפילו כשזה בא במחיר האמת"...

האמא האומללה היתה שבורה ורצוצה. "...כל מה שאמי החזיקה ביד היה נשבר לה: פה ספל, שם צלחת, מרוב לחץ ומתח נפשי... מה זה פתאום הבן שלה מסתובב בתחתונות עם קוקו ועם בגדים כאלה?!...".

הניצול מספר על הערב הקריטי לפני "טקס גילוח הראש והשארת צמה" שהיה אמור להיערך בבוקר. רגע המשבר הגיע והוא הלך לספריית הרמבים, לנסות קודם להתמודד עם האתגר של 3,000 שנה היסטוריה יהודית...

"אני רוצה לתאר לך תופעה מדהימה. בספרות ההודית התמ־סרתי לחוברות בת 18.5 עמודים ובה רעיונות של 15 מילים לע־מוד. מכל הספרים שלהם אני לא יודע אם האיכות מבחינת התוכן מגיעה לפרק הראשון בספר הכו־זרי של ר. סירקיס... פתאום תפסתי שוק שיש לנו כל כך הרבה חומר, כל כך הרבה עוצמה ואני הלכתי לי לרעות בשדות זרים...".

על כת הגורו מהרג'י מספר צעיר אחר. הוא התחיל להגיע לכינוסים "סטסאנג" שבהם היו שיחות על חוויות הפרט. הגורו קושר את האנשים ברגש, "אני לא ראיתי כת שכל כך קשה לצאת ממנה כמו אצל הגורו מהרג'י. עד שאדם מקבל את הידע יוצאת לו הנשמה. מלבים אצלו את הסקר־נות... במשך תקופה ארוכה... עובדים עליו כל הזמן על שטיפה חוזרת. רוב הכתות עובדות על שטיפה חוזרת של לומר מלים וצלילים שנכנסים לאט לאט לתוך מעגל התודעה. זה פועל כבמטה קסמים על גדרי הנפש והרגש".

"...אני ראיתי אנשים שהשתגעו מעניין הזה...".

> **מי הקרבנות הפוטנציאליים**
>
> ד"ר מרדכי קפמן, איש התהנה לטיפול בילד ובמשפ־חה בתנועה הקיבוצית, שימש כחבר הועדה. הוא מחלק את ציבור היעד לשלוש מחלקות. נערים למשפחות סמכותיות המבקשים מקום בו יקבלו תשובות "סמכותיות"; צעירים ממשפחות מתירניות שאצלם הכל מותר וכדאי לנסות... וכן אנשים השקועים במשבר אישי שנהלו אכזבות ומחופשים... "כרטיס לגן עדן"...
>
> לדבריו, הנמשכים לכתות הם דווקא צעירים המחפשים זהות, דרך חיים ומשמעות. הם נופלים כפרי בשל בידי הכתות. מדובר בדרך כלל באנשים אי־נטליגנטים ובעלי תרבות והשכלה.
>
> קבוצת הגיל המסוכנת ביותר היא בני התיכון לפני ההתחלת הצבא. הם טרף קל ל"ניסים" של הכתות המב־טיחים להם "עולם טוב ומ־אושר".
>
> אבל הם גם פועלים עם ילדים בני 6 (!) — כך מוסרת הועדה בדו"ח שלה.

> **"אני מבין ונר לעובדה שהפורום כרוך בסיכון אפשרי של לחץ פיסי ונפשי... על אחריותי ועל אחריות יורשי..." ★ סמל: מגן דוד, שמש זורחת וצלב קרס ★ 30 אלף דולר בשבוע — רווח נקי ★ "הוא פשוט מת... מצא לו זמן לא מוצלח..." ★ מחפשים "כרטיס לגן עדן" ★ פעילות כתות עם ילדים בני 6**

> **שירות ההצלה של הפעילים**
>
> ארגון הפעילים "יד לאחים" עושה לילות כימים להצלת נפשות. שוחחנו עם דובר הארגון ר' אהרן קורנפלד.
>
> הוא מספר בכאב על המסך החופף את הכתות. אנשים אינם מודעים למשמעות הכתות ונתפסים ר"ל לשורותיהן. יש אפילו חובשי כיפות שבתמימות נופלים למקומות אלו... אחרים באים להתעניין. הם אינם יודעים כי לאחר שנתנו שם וכתובת, הפכו להיות חלק ממאגר השמות ואובייקט למשלוח חומר שוטף...
>
> הדובר שמסר בידנו חומר רב, מספר על העבודה המודרנית של הקשורים לכתות. הם גובים סכומי עתק עבור הקורסים. אנשים שאין להם לשלם, עובדים ימים ושבועות בהעתקת כתובות...
>
> בן שיחנו מתריע על כך שגם לאחר פרסום הדו"ח, עדיין רשויות ציבוריות מאפשרות קיום כנסי כתות באולמות ציבוריים. כך בעירית חיפה, שניאותה לארח "הרצאת מבוא" ב"בית רוטש־לד" השייך לעיריה. כך גם באולם ציבורי עירוני בקרית מוצקין.
>
> באמתחתו נמצאת הזמנה של כת חדשה יחסית "שיבנוה לינגה". השוכנת ברחוב עין הקורא 1 ליד התחנה המרכזית בת"א, שבה הוזמן הציבור ל...קריאת המגילה בפורים...
>
> הארגון עושה עבודת שטח וחקירות השאיות. אדם אחר, בא לבדוק את העניינים באחת הכתות. הוא הגיע מנקודה רחוקה מאד בדרום הארץ. איש תמהוני וחוקר, שכאשר יש לו מימצאים הוא "חודם אותם ל"פעילים". אבל הוא עדיין "דמות צבאית" ואינו מקבל מרות". ההידוד אותו לכל ילך למקום פלוני, כי סכנתו מרובה. הוא לא שעה לאזהרות. עכשיו הוא מאושפז ב"אברבנאל".

השנה לא עוד!

לא עוד מיץ ענבים לדי כוסות
לא עוד כאבי ראש ותרדמה לאחר הכוס השניה
לא עוד יין שונה לאשה ולילדים
לא עוד התלבטות בבחירת היין לליל הסדר

הגיע הזמן לקיים מצות ד' כוסות
בהידור ולכתחילה
ביין אדום וללא השפעת האלכהול

יין פסח

האדום במראהו העשיר בטעמו
והמכיל כמות אלכהול מינימלית

בפיקוח ובהכשר הרבנים הגאונים
הרב ש. וואזנר והרב י.ש. אונגר
חוג חתם סופר בני ברק

היין החדש של
יקבי הגפן

בקבוק חדש ללא תוספת מחיר
כשר לברכת בורא פרי הגפן גם לדעת מרן הב"י

מרכז בית יעקב בא"י
סמינר ותיכון בית יעקב נתניה

בשבח והודיה להשי"ת, הננו מתכבדים בזה להזמין את ציבור החרדים, ידידי החינוך הטהור של בית יעקב, בוגרות ותלמידות בית יעקב לטכס:

הנחת אבן הפינה

לבנין בית הספר התיכון בית יעקב בנתניה

שיתקיים ברצות השי"ת ביום ראשון, כ"ח אדר תשמ"ז (29, במרץ 87) בשעה 3.30 אחה"צ, באתר המיועד לבנין בית הספר, רמת אפרים, רח' אפרים, נתניה.

ישתתפו ויברכו:

הרה"ג ר' **ישראל מאיר לאו** שליט"א, רבה של נתניה
הרה"ג ר' **צבי אלימלך הלברשטם** שליט"א, רבה של קרית צאנז
מר **זאל אלרואי**, ראש עירית נתניה
הרב **שמעון שער** הי"ו, סגן ראש העיר, נתניה
הרב **ישעיהו ליברמן** הי"ו, מנהל כללי, מרכז בית יעקב בא"י
הרב **דוד שטיגליץ** הי"ו, יו"ר ועד ההורים
הרב **יהושע לכובר** הי"ו, חבר ועד ההורים
הר"ר **שמואל דרך** הי"ו, חבר העיריה

רבנים, חברי העיריה, אישי ציבור ונציגי משרד החינוך

דברי פתיחה: גב' **שושנה פוחוביץ** שתחי', מנהלת ביה"ס

בברכת התורה ובתפלה
ההנהלה

רהיטי רייכמן בע"מ
רהיטי תינוקות, ילדים ונוער

רהיטי תינוקות, ילדים ונוער
רח' מפלסים 6 קרית אריה פ"ת טלפונים 9245432, 03-9230476

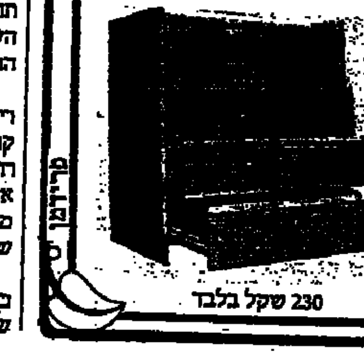

יצור שידות טיפולים לתינוקות
ריהוט לפי הזמנת הלקוח
אולם תצוגה במפעל. אספקה מיידית

הנחה מיוחדת לבני ישיבות
ב...ית לתשלומים נוחים

לבני ישיבות ולתושבי בני־ברק
הובלה חינם

230 שקל בלבד
המחירים כוללים הרכבת המוצר

שיווק רמות

מוצרי בשר עופות ודגים

רמות ג' טל. 865902, 02-868889

לקראת פסח!

★ עופות קפואים, טריים וחלקיהם ★ חלקי הודו ★ נקניק ונקניקיות בשר ופרווה (לא לפסח) ★ בשר טרי "גלאט למהדרין מן המהדרין" ★ דגים חיים: קרפיון, בורי, כסיף, אמנון ופורל ★ דגים קפואים: בקלה, סול, פרידה, מקרל וסלמון.

שרות לבית הלקוח - לכל חלקי העיר

קנו אותי רק בשיווק רמות

הזמנות בטלפון: 865902, 02-868889

שרות ואדיבות - שווק רמות

הקדימו הזמנותיכם לחג הפסח

מכון תורני **חכמת שלמה** גילה
ע"ש ר' סלימן בר עישה ז"ל
רח' אריה בן אליעזר 61 ת.ד. 11292 גילה ירושלים ת"ז 760327

בשורה טובה

לתושבי גילה

מרבה תורה מרבה חכמה כחכמת שלמה
הננו שמחים לבשר ולהודיע לציבור הרחב בשכונה כי נפתחה הרשמה

לכולל ערב ויום שישי
הכולל מיועד לתלמידי חכמים שתורתם אומנותם
האברכים המתאימים יקבלו מלגה מכובדת

ציבור השכונה מוזמן להצטרף בזמן השיעורים
כמו כן ניתן לקבל תכנית לימודים, כללית הנערכים אצלנו מידי יום ביומו בנושאים שונים בהרחבה - למעד - לנשים (גם בשבת)

ילדים מוזמנים להצטרף ולהרשם לספריה התורנית
וכן בתכנית מיוחדת **קבלת שבת** ביום שישי אחה"צ
בנים - ובנות בנפרד
פרסים

הרב **אליהו דנינו**, ראש הכולל 760185
מרדכי דהן, מנהל ומיסד 762762 760327

פעולות ★ כולל אברכים ★ ספריה תורנית ★ רשת שיעורי תורה ★ מרכז שירה חזנות ופיוטים ★ ש.ת. לעולים חדשים ★ ש.ת. לנשים ★ פעולות לנוער ★ הרצאות וכנוסים ★ קרן גמ"ח ★ ביהכ"ס פתוח לציבור
אישור ממשלתי 58-011532-7

صكنا من الاصل

מסמר בקיר טרומי היית מאמין?

עם מסמרי הפלא Orjan אין צורך במקדחה...
מכת פטיש אחד והמיתלה צמוד לקיר חזק ויציב

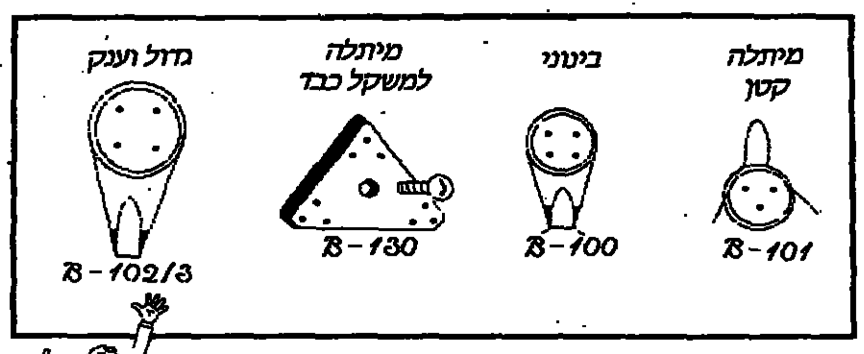

אבגיל
יבואנים בלעדיים של מוצרי Orjan
ת.ד 2401 קרית אונו 55000 טל' 03-354018

ניתן להשיג בחנויות הבאות:

ירושלים
- יד יחיאל שומרי החומות 35 רמות ד׳
- הכל לבית ולגן רח׳ הפסגה בית וגן
- הכל לבית מרכז מסחרי ישן הר־נוף
- הומיטר בצלאל 7
- ש.א.ב. פייר קניג 37
- קובי חומרי בניין אגריפס 20
- גלדשמיד שטראוס 20
- שטיינברג יפו 42 ככר ציון
- הכל לבית ולגן גילה מרכז מסחרי
- כל בו חשמל רח׳ הגננת גילה
- מימון לבית ולגן פסגת זאב
- צבעונית מרכז מסחרי קי יובל
- הכל לבית נוה יעקב
- ירון ככר יהלום מרכז מסחרי מעלה אדומים
- זול בו מרכז מסחרי הקרן מעלה אדומים
- עבודה פנימה מרכז מסחרי חדש רמות א׳
- דבורי משה מרכז מסחרי רמות ב׳

אשדוד
- כל בו רסולי אזור ד׳
- שידלובסקי מ׳ מסחרי א׳
- סבן מרכז מסחרי ב׳
- מרכז הטפטים מרכז ב׳
- אשכול מרכז מסחרי א׳
- ש. איצקוביץ בעיים אזור תעשיה רח׳ העבודה 64/38
- גורלי סימן טוב מ׳ מסחרי ד׳
- בית קרמיקה אזור תעשייה הקלה העבודה 61

קרית גת
- הרשקוביץ טון שד׳ לכיש ד׳
- אוליברף שד׳ לכיש 63

02-245044 — מרכז

הכל תחת קורת גג אחת
שיש בית ישראל בע״מ
"שפיגל את הלפרין"
כלים סניטאריים ★ קרמיקות ★ שיש ★ ברזים ★ מראות

הסוכנות בירושלים למוצרי
"עליה" ALIA
כלים סניטרים מתוצרת צרפת

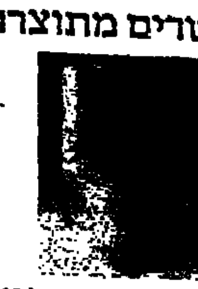

תצוגה מתמדת ומרשימה

סוכנות בלעדית
ווצמן מרצפות בע״מ
40 שנות נסיון בענף המרצפות
מוצרים מיוחדים
חיפה טל. 846-847

שיש טיבעי וסנטטי לריצוף

"שפיגל את הלפרין"
בתוך מפעל שיש בית ישראל קו 40
רח׳ בית ישראל 14 (ליד מאה שערים)
מול ישיבת מיר
טל. 02-829644/829273

פתוח רצוף בין השעות 19.00-7.00
יום ג׳ 17.00-7.00

בס״ד
ראשוני הזמר המסורתי מגיעים!

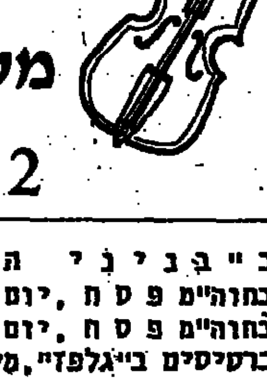

מקהלת פרחי לונדון
2 הופעות בלבד!

ב"בנייני האומה", ירושלים
בחוה״מ פסח, יום רביעי, ט״ז ניסן, בשעה 21.00
בחוה״מ פסח, יום חמישי, י״ז ניסן, בשעה 20.30
כרטיסים ב״גלפז״, מלכי ישראל 15, ירושלים. 245451

מקומות ישיבה נפרדים לגברים ולנשים

איחוד בתי הכנסת של צעירי אגודת ישראל
בית הכנסת צעירי אגודת ישראל "דברי שיר"
רחוב זכריה 4 (מול רח׳ חזון־איש) בני־ברק

בס״ד

ביום רביעי ב׳ ניסן תשמ״ז בשעה 6.30 בערב
ע״י ביהכנ״ס צא״י "דברי שיר"
רחוב זכריה 4 (מול רח׳ חזון־איש) בני־ברק
תתקיים אי״ה בשטומ״צ
חגיגת הנחת אבן הפינה
לבנין בית הכנסת צעירי אגודת ישראל "דברי שיר"
במעמד מרנן ורבנן גדולי התורה,
אדמו״רים, רבנים וראשי היהדות החרדית
הציבור מוזמן מקומות מיוחדים לנשים.
בורא עולם בקנין השלם זה הבנין

בכל בית חרדי
המודיע
העתון של היהדות החרדית

סמינר ותיכון בית יעקב אבי״ב
נתניה — ארגון בוגרות בית יעקב

למורות ובוגרות בית הספר בית יעקב נתניה.

הסעה לטכס הנחת אבן הפינה בנתניה

תצא אי״ה ביום א׳, כ״ח אדר תשמ״ז (29 במרץ) בשעה 2.30 אחה״צ מגן הרשא, בבני ברק

הזמנות אישיות לא נשלחו,
נא לראות הזמנה זו כאישית

ההנהלה

"מבצע נקיון לפסח"
"יורדים מקרישים לשמחות"

• להכניס בעלי מלאכה הביתה זה לא דבר פשוט מכל הבחינות ודווקא עכשיו שמתקרב ערב פסח. עקרות הבית עסוקות כל כך ואת מחפשת בודאי פתרון לעזרה.

הרבה חברות לנקיון ופוליש קיימות. הם רגילים להבטיח לך הרבה. השאלה כמה עגמת נפש נגרמת לך אחרי נקיון דירתך. נסיון העבר הוכיח שהרבה פעמים לא היית מרוצה כלל. הפועלים לא עמדו בהבטחתם — יש ואת עומדת חסרת אונים. את פשוט פוחדת להתחיל איתם ולאמר מה שבעצם מגיע לך. פעמים את כבר רוצה העיקר לגמור ושיצאו כבר מביתך. ואחרי ששילמת מחיר יקר לא קיבלת התמורה. את חושבת שמוטב היית עושה הכל לבדך ובכל אופן זה לא תמיד הולך. לכן שתהי מהותקנת ע״פ סקר שבערך הרבה מנסיון.

חברת המלטש
בבעלות הרצל הצנוע והמקצועי, ברח׳ שנקין 62 גבעתיים טל: 315734, החברה האמינה בעלת האחריות שמעסיקה רק פועלים יהודיים. העבודה מתבצעת תחת פקוח של פקח החברה, הביצוע מושלם. הם יבצעו עבורך כל מה שאת זקוקה בביתך, החל מעבודה פשוטה ועד העבודה הקשה ביותר. ינקו תריסים, אמבטיות, קרמיקה, תרסינה, שיש, מוזאיקה, דלתות, חלונות, יקרצפו את השטיחים והריצפה בבית באמצעות מכונות חדישות ביותר.

חברת המלטש
מחזיקה במשך כל ימות השנה בתי מלון, בתי חולים, בנקים, דירות, משרדים, בתי ספר, אולמות ומוסדות.

חברת המלטש
פונה לציבור החרדי. הם גם עוסקים בפוליש והברקת ריצפות מכל הסוגים. המחיר נמוך יחסית וניתנת אפשרות לשלם בתשלומים.

אנו בטוחים שתנסי ולא תתאכזבי. ותצטרפי לאלפי הלקוחות שלהם שכל כך מרוצים וכבר שנים נהנים משרותם הנפלא כמוני.

אם ברצונך לנקות את ביתך הקדימי הזמנות על מנת להבטיח את מקומך.

להזמנות: רח׳ שנקין 62 גבעתיים 315734 318379 375458.

מאת ש.ש.

כולל "נועם התורה"
לאברכים מצויינים ובעלי״ש
גשר החיים 12 ת.ד. 6533 ירושלים

ברכת מזל טוב מעמקא דליבא
שלוחה בזה למעלת כבוד
הרה״ג **בצלאל חיים סוקולובסקי** שליט״א
ראש הכולל ומייסדו
ולרעיתו הרבנית החשובה מנב״ת
מרת **מאשה** תחי׳
לרגל אירושי בנם היקר, החשוב והמצוין,
כליל המעלות עדיו לגאון ולתפארת
הרב **יעקב** הי״ו עב״ג תחי׳
בורא עולם בקנין, השלם זה הבנין ויהי רצון שיזכו
לראות מהם ומכל יוצאיו רב נחת עדי עד
כעתירת המברכים בלו״נ
בני הכולל

הקטור גד ליאור
שיפוצים כלליים
צבע, קרמיקה, עבודות
חשמל ואינסטלציה
טל. 02-852541 בערב

אינטרקום
לדירות ווילות
רפאלי
רחוב ר׳ עקיבא 115 בני ברק

בס״ד
חדש!
בגדי ילדים אילנה

רח׳ חנה 1 (מול סופר ארזה) ירושלים
קבלנו מבחר עשיר לחג הפסח

שעות הפתיחה:
9.30-1.00, 4-7
פתוח במוצש״ק עד החג

מבחר גדול של
בגדי תינוקות דגמים מיוחדים ממיטב היצרנים
(עופר, רקם, סולוג, סריגי לבבון ועוד...)

לרגל הפתיחה מחירים זולים במיוחד!

דוגמא:

חולצות אקרילן	6 ש״ח	גופיות חורף	5 ש״ח
שמיכה לתינוק	10 ש״ח	אפודות בנים	10 ש״ח
גרביונים בנות 3	9 ש״ח	לבנים סבריגה 5	10 ש״ח
חליפות תינוק	12 ש״ח	שמלות סולוג החל מ׳	15 ש״ח
סוודרים	15 ש״ח	פיג׳מות	15 ש״ח

ועוד הפתעות
שמלות לחג במחירים מפתיעים

על כל קניה מעל 100 ש״ח מתנה

לראשונה!
Maxime
שוקולד מריר־פרווה
באיכות שוויצרית
ובמחיר נוח במיוחד
כשר לפסח למהדרין
בהשגחת הבד״ץ של אגודת־ישראל
(החל מייצור חומרי הגלם בחו״ל)
ללא קטניות וללא לציטין. נקי מחשש שביעית

להשיג בחנויות, בצרכניות וברשתות השיווק
להזמנות מרוכזות "טעם ישראל" בע״מ טל׳ 01-993211-2

...לפסח ולכל השנה
חפשו את הטעם
ה"מקסים" שבשוקולד!

יקבי חברון

הפתרון לליל הסדר!
שותים יין שהוכן מענבים.
ארבע כוסות של חברוני אדום.
יין ענבים מהודר של יקבי חברון.

ביקבי חברון
יין... מכינים מענבים

חברוני אדום - יין ענבים שמתאים גם לילדים
וכשר לכל העדות בישראל

"דליקטס" תל אביב גלאט
רח׳ שינקין 53 טל: 201651

אוכל מוכן לפסח
הזמנות מתקבלות עד ערש״ק פ. ויקרא 3/4/87
תוצרת עצמית טיב מעולה
חג כשר ושמח
א. גליקסון

בחנויות הצעצוע
סודרי ודבי בע״מ
אוהבים ילדים

המבחר הגדול בירושלים של צעצועי איכות מכל הפירמות בעולם
★ בארבי ★ לגו ★ פישר פרייס
LEGO
Fisher-Price Toys
סברס —
כל דגמי "לגו" כולל "לגו בצליל ואורי"

מכירה בסיטונות ויבוא — שלישי אחה״צ סגור
רח׳ יד־חרוצים 16 תלפיות טל׳ 715359
2 קומות תצוגה ומכירה
רח׳ דוגאס 6 (פינת יפו 36) טל׳ 232876

1987

סניף ירושלים
רח׳ מלכי ישראל 47 טל: 02-381271-6

לסניפנו דרוש
קופאי בעל נסיון
מועמדים מתאימים יפנו בשעות העבודה
לסניפנו ברח׳ מלכי ישראל 47 ירושלים

קניתי בזול אצל
רפאלי
זה שווה לי!
רח׳ ר׳ עקיבא 115 בני ברק

נסיעות
בכל חלקי הארץ
ע״י נהג ירא שמים
דובר עברית אנגלית ואידיש.
מחירים נוחים
03/766029
03/762694

מסעדה סינית
"לי"
כשרה למהדרין "גלאט"
CHINESE RESTAURANT
רח׳ הלל 33 ירושלים טל: 225955

משגיח צמוד — הרב רבינוביץ שליט״א
הבשר רק משחיטה המהודרת של "הוד" ירושלים
פתוח מ־12.30 עד 15.30
מ־18.30 עד 23.30
סגור בימי שישי
במוצש״ק משעה לאחר צאת השבת
שירות מקצועי
חניה בשפע

10% הנחה למביא מודעה זו

ארוחות צהרים עסקיות
מנה ראשונה, מנה עיקרית
ומנה אחרונה 20 ש״ח כולל מע״מ

ללא חשש שמיטה
* הנחות לקבוצות מ־30 עד 100 איש
גסטרונומיה סינית אמיתית!

שמואל אבישי שטוקהמר

הי חסיד הי עניו

קווים לדמותו של הגאון הצדיק רבי דוד שפרבר גאב"ד בראשוב, במלאת עשרים וחמש שנה להסתלקותו: כ"ה אדר תשכ"ב - כ"ה אדר תשמ"ז

אדם המעלה, איש־האשר כולות, גאון וצדיק, חסידא ופרישא, ידיו רב לו בכל מקצועות התורה, מהרש נפלא וכתבאר רבה, מגיד־מישרים ונואם בחסד־עליון, מדברנא דאומתיה וחכם מרבנן — תרתי משמע — כל אלה ויותר מאלה, היו מעלותיו המצוינות של הגאון הצדיק רבי דוד שפרבר זצוקל, גאב"ד בראשוב, שעתה מלאו כ"ה שנים להסתלקותו.

אך עם כל המעלות הרמות הללו ואולי דווקא בגינן ובמקביל להן, לא החזיק גאב"ד בראשוב טיבותא לנפשיה. וכגודל גדלותו — גודל ענוותנותו. והיתה זו ענוה טבעית בהחלט, בלתי מלאכותית ולא מצועצעת, כי־אם נובעת ממעמקי נפשו הגדולה.

כבר בהקדמתו לספרו הראשון, שו"ת "אפרקסתא דעניא", שהוציאו לאור בשנת ת"ש (תרצ"ז), בהיותו בן 63, כותב הוא בין השאר: "...ואינני ח"ו מן התועים, לאמור הנני גדול דעים, אל השער קלעתי. ואת מסרת האמת לא החטאתי הס כי לא להזכיר, כי תלי"ת את שפלותי אנכי מכיר". ואחורי מלות־ענוה אלה הוא ממשיך וכותב ומדגיש את הדברים באותיות גדולות בולטות: "ובודאי קרינא בחיל ורעדה, לבל יסמוך שום אדם על משענת קנה רצוץ כמותי".

בנו הגדול, הרב שמואל שפרבר ז"ל, כותב בהקדמה לספרו החשוב "מכתם לדוד" עה"ת: "מרן אבא זצ"ל הפליג במידת האמת, והרבה פעמים שמעתי הימנו לומר שלא להפליג בשבחו. ברטט ובחרדה דיבר על כך. הוא אמר: יודע אני שבני אדם מכבים אותי בתארים מופלגים, ויש שקוראים לי גאון. חס ושלום אין לומר זאת. והיה מרטט כשדיבר על כך, ופניו כוסו באדמימות של ביישנות ילדותית".

ובנו השני יבדלחט"א, הרב ברוך שפרבר שליט"א, המו"ל של אותו ספר, מספר בראש הספר כי אביו הגדול "הביע רצונו שלא להרבות בשבחו לאחר פטירתו" — כה גדולה ונשגבה היתה ענוותנותו.

"יחד מקמאי"

ואם אנו מעיזים לספר בשבחו, למרות רצונו הכן, הרי זה עבודנו, בעבור תהיה דמותו המופלאה לנגד עינינו, ודווקא הדמות הגדולה והענוותנית הזאת, כי קשה, קשה, במיוחד בזמננו, למצוא דמות טהורה שכזאת, שכל מעיי־ניה היו נתונים מחד גיסא ל"גדלות הבורא". ומאידך גיסא ל"שפלות עצמו", כפי שהדבר נדרש בספרי חסידות.

כותב הטורים זכה בילדותו להיות בביתו, אשר בקטמון, ולראותו מקרוב — אמנם על משכבו, מפאת חולשתו, אך דמותו ההודרת עומדת לפני עיני גם עתה, בעבור למעלה משלושים שנה, כמו חיה. ומעניין כיצד נחרתה דמותו בעיניו של ילד: ידעתי כי הוא גדול בתורה וצדיק ומראשי מועצת גדולי התורה; אך את נשמת הילד שבי תפסה הפשטות שבו ואפשר אולי היום להוסיף: האצילות־שבפשטות.

בעת כתיבת השורות הללו מונח לפני מכתב של תודה, שכתב לגאב"ד בראשוב, סבי הגדול, הרה"ח רבי ישכר שטוקהמר זצ"ל, הי"ד, מו"ץ ושו"ב דלודינה (חו"ל). בהזדמנות זאת, לתורב"ג הגרי דייטש שליט"א, על הענקת המכתב החשוב הזה לנכדי הכו־תב). לא אכנס עתה לתוכן המעניין של המכתב; רצוני בזה רק לצטט את התארים שסבי ז"ל העטיר בראש המכתב על גאב"ד בראשוב. וכל מי אשר הכיר את סבי הגדול מעיד כי לא היה מן המגזימים ולא מן החנפים... וכך כותב סבי, במכתב מתאריך אור ליום ב' תרומה תרצ"ז, היינו לפני חמישים שנה:

"יצו ה' הברכה, בארוכה וה־משכה, אלף פעמים ככה, לכבוד הרב האי גאון [illegible] סבוראי, [illegible], צדיק משגב, וכו', כקש"ת מ' דוד שפרבר שליט"א האב"ד דקהי בראשוב יע"א".

מעניין ומאלף שבאותו דור־דעה מכונה כבר הרב מבראשוב, על ידי חכם ונבון ויודע־את־התורה, כ"יחד מקמאי"! ומה נענה אנן בתריה?

הבאתי את איפיון זה, שוב כדי להבליט את הגדלות שבענווה שלו, שהצטיירה כך לעיניו של ילד קט, אך ניכרה במיוחד בהתבטלותו ובהכנעתו הטוטאלית כלפי כל גדול וצדיק. וביותר — כלפי רבותיו הקדושים, הרה"ק בעל "ילקט עני" מקוסוב זי"ע והרה"ק בעל "אמרי יוסף" מספינקא זי"ע, אליו נסע בכל ראש־חודש. ובעת סעודת־ראש־חודש היתה להם הקביעות לעסוק בדברי תורה טו"ז.

נסיעותיו לרבותיו היו לעיתים כרוכות במסירות נפש ממש. באחד מפירושיו המעניינים בספרו הנ"ל, "מכתם לדוד", הוא מפרש כמין חומר את הפסוק בפרשת יתרו "אני חותנך יתרו בא אליך". ובתוך הדברים הוא מספר, בהאי לישנא: "בנסעי על חג השבועות אל אדמו"ר בעל לקט עני זצוק"ל. והיה לי ולחברי נסיעה קשה בערב יו"ט, וכמעט שלא נאפשנו להגיע על יו"ט לקאסוב, כי על אם הדרך מקאלאמע התעקשו הסוסים לבלתי ללכת, אף שהיו בריאים וחזקים. ולא הועילו כל ההכאות... [illegible] לדרך. ובאנו לקאסוב, ולא היה זמן רק להחליף שמלותי ולרוץ לבית מדרשו של אדמו"ר זצ"ל. וכבר עמד אדמו"ר זצ"ל הכן לה־תפלל"... והוא מאריך שם לבאר כי רק בזכותו של רבו הקדוש הצליח להגיע אליו! (כדאי לעיין בתוך הספר, "מכתם לדוד" חלק א', עמודים רי"ב־רי"א).

אמונת תום

כדוגמה לאמונת החכמים העמוקה שלו תשמש העובדה דלהלן:

באחד הימים, בהיותו כבר באורה"ק, ניגש לארון הספרים הגדול שלו, על מנת להוציא גמרא אחת. בהוציאו אותה גמרא נגררו אחריה כמה ספרים נוספים, אשר נפלו על רגלו. ונגרם לו אז, עקב כך, שבר ברגל, ממנו סבל זמן רב.

בשבתו, סמוך לאירוע, בחוג משפחתו סח אשר עם לבו, למה ומדוע נשברה רגלו. לדעתו נימק, קרה הדבר הואיל וימים ספורים לפני כן היה בביתו בן־של־קודשים אחד, ובהביטו על ארון־הספרים שלו העיר אותו בשי"ק כי סבור הוא שאין להשאיר בבית ארון־ספרים רעוע שכזה... וסיים גאב"ד בראשוב באמונת תום:

"אם אותו 'איניקל' (נכד של צדיק) אמר מה שאמר, חייב הייתי לשמוע בקולו ולתקן מיד את ארון־הספרים; משלא עשיתי כך — נענשתי ושברתי את רגלי מי־גיה וביה"...

כה איתנה. ופעם נוספת: גדולה בפשטותה, היתה אמונת החכמים שלו!

ומספרת נכדתו, הרבנית שיינדל תחי':

יום אחד דיבר סבא ז"ל אלינו הנכדים וביקש כי לא מניח את כיבודה של סבתנו, זוגתו הצדקת ע"ה. אנו נבהלנו, כי ראינו בדיבורים אלה כעין צוואה. ואמרנו לו: "סבא, למה לך לדבר כך?" אמר לנו סבא בחן שיחו:

"לא, לא... אין לכם שום סיבה לבהלה... כוונתי שאני אחיה עד 120, ואילו סבתא תחיה 125 שנה, ובאותן חמש שנים אל נא תזניחו את כיבודה"...

הוסיף סבא: "ואם תשאלוני מאין אדע כי סבתא תחיה יותר ממני — אספר לכם. כשעתה היתה סבתא חולה למדי ונסעתי לרבי הקדוש ה"אמרי יוסף" מספינקא זי"ע שיבקש רחמים עליה. איחל לי ה"אמרי יוסף" אריכות ימים ושנים לסבתא, ולי לא היה השכל לבקש גם עבורי אותה ברכה... כך שבטוחני כי סבתא תאריך ימים ושנים יותר ממני".

איזו אמונת צדיקים נשגבה בתומתה! ומסכמת המספרת:

המעניין הוא שכפי שסבא הו־ציא מפיו כך היה. הוא אמר שהוא יחיה 120 שנה. ואילו סבתא תחיה 125 שנה, ואכן היא חייתה בדיוק חמש שנים יותר ממנו!... סבא נפטר ביום כ"ה באדר שנת תשכ"ב, ואילו סבתא נפטרה ביום כ"ג טבת שנת תשכ"ז...

כמה גדולים דברי חכמים!

בהאי קטירא אתקטר

ומעניין לענין באותו ענין — סיפור אותנטי מדהים על סדר הסתלקותו של גאב"ד בראשוב, שהיה ממש כשל חד מקמאי:

היה זה בליל שבת קודש פרשת החודש, אור ליום כ"ה אדר ב' תשכ"ב. גאב"ד בראשוב היה אז כבר בשנתו ה־85, חולה ושוכב על ערש דווי. אך היה בצלילות דעתו כל העת. אותו ליל שבת־קודש היתה אתו בחדרו נכדתו הגדולה, הרבנית שיינדל הנ"ל (הנכדים התחלקו ביניהם במצוות השהייה עם סבא בחוליו). הוא נמנם, ופתע התעורר וביקש שיחליפו בגדיו. אמרה לו הנכדה: לשם מה? הרי הבגדים מתוקנים. לא השיב הסב, ושוב נמנם.

כעבור שעה קלה שוב התעורר ואמר לנכדתו כי תכניס אל החדר את רבותיו. שאלה הנכדה: את מי מרבותיו? ענה הסב: את המגיד ממזריטש ואת ה"לקט עני" מקוסוב — — — ושוב נרדם. לאחר זמן שוב התעורר, ושאל: "נו, היכן הם?"...

לפנות בוקר התעורר ושאל את נכדתו: "היכן אני?" אמרה לו הנכדה: "בבית!" אמר: "האמנם? לולא היית אומרת לי זאת לא הייתי מאמין"...

בהגיע שעת רעוא־דרעוא של אותה שבת, בשעה בה בהאי קטירא אתקטר משה רבנו עליו השלום", הגיש לו בנו, הרב ר' ברוך שליט"א, שבביתו התגורר בשנותיו האחרונות, כוס־תה. הוא בירך ברכת "שהכל" בכוונה ובהרגשות, לגם כמה לגימות, הסב פניו אל הקיר — ועלה לישיבה של מעלה — — —

זכותו תגן עלינו ועל כל ישראל

הרב יצחק זאב חברוני

דודי ירד לגנו לערוגת הבושם

איתא במד"ר "אלא דודי זה הקב"ה לגנו זה העולם לערוגת הבושם אלו ישראל, לרעות בגנים אלו בתי כנסיות ובתי מדרשות וללקוט שושנים, לסלק הצדיקים שבישראל". ולהלן מביא המדרש כך דמך ר' בון ברבי חייא עאל ר' זירא ואפטר אלוי "מתוקה שנת העובד" נימר לכון ר' בון דומה למלך שהיה לו כרם ושכר עליו פועלים והיה שם פועל מתכשר במלאכתו יותר מכולן, כיון שראהו המלך כשר במלאכתו יותר מדאי אחזו בידו והתחיל מטייל אתו ארוכות וקצרות, לעתותי ערב באו הפועלים ליטול שכרן ובא אותו פועל ליטול שכרו עמהן ונתן לו המלך שכרו כמותן, התחילו הפועלים מצירים אמרו לו אדונינו המלך אנו שיגענו כל היום וזה לא יגע אלא שתים או שלש שעות ביום והוא נטל שכרו כמותינו, אמר להם המלך מה אתם מצירין, יגע זה בשתים או בשלש שעות מה שלא יגעתם אתם כל היום כולו, כך יגע רב בון ברבי חייא לעשרים ושמונה שנה בתורה מה שלא יגע תלמיד ותיק למאה שנה.

מתוקה שנת העובד

לא היה כבושם הזה בדורנו הדל והמדולדל, ענק וגדול הרבה הרבה מעל ומעבר למ"ח שנותיו הקצרות. מלא וגדוש וכל רז לא אניס לי, בש"ס, בפוסקים, ראשו־נים ואחרונים, בנגלה ובנסתר, מדרשים ואגדות. והיה שופע חי־דושי תורה כמעין המתגבר בכל מקצועות התורה. היינו עומדים ומשתוממים מול גאונותו המאירה והמזהירה ונוכח ההיקף החובק זרועות עולם. עוד מימי שחרותו הקדיש את עצמו את כל כולו את גופו ואת נשמתו לתורה ולעבודה מבלי השאיר שום פירצה וסדק דרכם יכולה היתה לעבור רוח פרצים ולו הקלה ביותר מרוחות הדור. וכל זה עוד משחר ילדותו. אכן קדוש מרחם היה, ומאז ומת־מיד אפף עצמו בקדושה ובטהרה בצורה פלאית ומפליאה.

רתוקות חבל הכסף

ר' יהושע בן לוי פתר וכו' זו שלשלת יחוסין (בה"ר).

מהיכן שאב ר' מרדכי זצ"ל כוחות נפש גדולים ועצומים אלה, מהיכן לקח את יקוד ההתמדה, את העמל בתורה, את השאיפה לשלמות מוחלטת, את הערגה לעלות מעלה מעלה, את הצניעות, את התום והענוה, מרותקות הכסף שהיה קשור לאבינו הגדול מרן ראש ישיבת חברון ובעל ספרי "משאת משה", אשר בדרכיו הלך ובו היה דבוק ולפניו שמש כל חייו, ושאיפתו התמידית היתה להידמות אליו ככל האפשר, ומ־[illegible] ואהבת התורה [illegible] ושראה אצל אמו ע"ה בת הגדולים אשר כל חייה חיותה התרכזו מס־ביב לתורה ולישיבה הק', וכשה־תבגר היה קשור בכל נימי נפשו והיה דבוק באדמו"ר מגור בעל "הבית ישראל" זצוקללה"ה אשר קירבו מאד. מגדולי עולם אלה למד חזור ולמד בהתבוננות עצומה ביראה ובטהרה, תכף עלה ונתעלה מדרגה אחר מדרגה.

מי יתן לנו תמורתו

זכתה ישיבת חברון חכו תל־מידיו הרבים של ר' מרדכי ללמוד תורה משיריד של דור הנפילים וכמאמר אבינו מורנו הגאון זצוקללה"ה בספרו "משאת משה" על המוסר מאמר נ"ג "ומשרי"ה צריך ללמוד תורה ממי שדומה למלאך ה' צבקות משום דבשעת הלימוד הוא במצב של השפעה ואם תורתו קדושה הוא משפיע קדושה וטוב. אבל מי שאינו דומה למלאך ה' צבקות אלא הוא עבד ליצה"ר נכנס בתלמידיו קליפת טומאת החטא וע"י רבנה הארץ. וכשלומדים מרב שדומה וכו' כל הארץ שמחה עליו שכל העולם לא נברא אלא בשבילו דהכי איתא בברכות ו: א"ר חלבו אמר רב הונא כל אדם שיש בו יראת שמים דבריו נשמעין וכו' ע"ש ולהלן וע"י גם משלי ט"ז "קסם על שפתי מלך במשפט לא ימעל פיו" ובילקוט שם "א"ר אלכסנדרי באה היא חכמתו של שלמה שלמד חכמה לאחרים מנפשו כיצד אמר שלמה מעיד אני עלי שמים וארץ שכל חכמה שנתן לי הקב"ה לא הוצאתי מפי דבר שקר וכו'" והיינו דכיון שמה שלימד לאחרים היה הוא בעצמו כן ולא שיקר לאחרים והוא לא עשה כן מזה הושפעו אחרים וכו'.

ר' מרדכי השפיע על תלמידיו לא רק בלמדו תורה אלא ענין היה לר' מרדכי בתלמידיו. פרט ללימוד התורה דאג דאגא לרווחיות שלהם ולבעיותיהם ואפילו לצרכיהם ובשביל זה ביטל מזמנו וזה הרי היה הדבר היקר לו מכל. ראש ישיבה כזה היה בתוכינו, ראש ישיבה שתוכו כברו, כולו אמת, כולו יושר מבלי יומרות מבלי גאווה, צדיק אמיתי, אוהב ואהוב על הכל, ראינו בו את עתידה של הישיבה הק', ראינו בו ממשיך נאמן ואמיתי לשושלת הזהב של ראשי הישיבה הגדולים שחינכו דורות של גדולי תורה ויראי ה', אולם לא זכינו, ויד ה' היתה בנו, חבל חבל על דאבדין ומי יתן לנו תמורתו.

אחי אחי נעמת לי מאד

מה נפלא היה ר' מרדכי בחייו וביסוריו טרם הסתלקותו, הוד שבהדר, אצילות שבהוד, כולו אומר יפעה כולו אומר כבוד, כולו אומר צלם אלקים, ור' מרדכי נשא עליו את כל כובד משמעות ואד־רות התואר המקודש: "צלם אל־קים" ולרגע אחד ויחידי גם בזמנים הקשים וביסורים הנוראים לא איבד צלם זה להיפך ראו בחוש את ההזדככות את הקדושה ואת [illegible] עד שהגיע לכסא הכבוד.

מי יוכל לתאר את הטוב, את החסד, את מאור הפנים של אחינו, את האופן בו חינך וגידל את ילדיו שיחיו, את מסירותו ואמונתו ואת עינו הטובה. צלם אלקים במלא מובן המלה, צלם אלקים אשר בשנותיו הקצרות עשה הכל להסת־פיק ולהתעלות במהירות ובלי הרף, בלי לאות ובלי הפסקה, עליה בדרגה אחר עליה בדרגה עד שב־גיל צעיר לאחר שמילא כריסו בגמרא בנגלה צלל למעמקי הנסתר ומבינ־י דבר גילו שהיה ממש גדול גם בנסתר. כאילו ידע, וציפה למה שציפה.

הבטחת הקב"ה שכל המקבל עליו עול תורה פוסקין ממנו עול דרך ארץ, עמדה לו וחלק לה לנות ביתו הרבנית תחי' לאוי"ש בתורתו ובגדלותו, והרי לראותו עולה ומתעלה היתה משאת חייה ודי־דיכה בדור ישרים יבורך אשר המורשת שהוא השאיר להם גדולה ונשגבה יותר מכל ירושה אחרת, והיא היא שתעמוד להם לאורך כל ימיהם, ויהי הבושם הזה ידבק בהם לטוב להם כל הימים.

בקרובי אקדש ועל פני העם כלו אכבד (שמיני)

אמר ר' אמי למה נסמכה מיתת מרים לפרשת פרה אדומה לומר לך מה פרה אדומה מכפרת אף מיתתן של צדיקים מכפרת (מו"ק כח.) לכאורה קשה, פרה אדומה מטהרת ואינה שייכא כלל לכפרה, אכן הדגיש בזה התוס' ז"ל: פי־רוש על מעשה העגל וכדאמרינן במדרש משל לבן השפחה שטינף פלטורין של מלך אמר המלך תבוא אמו וכו', ברם קשה מחד להשיג הדבר וכי פרה אדומה מכפרת ממש על חטא העגל, הלא חטא זה כידוע לא נמחה עד עצם היום הזה ועליו נאמר וביום פקדי ופקדתי, היאך יתכן שמיתת צדי־קים בכלל מכפרת הרי מיתתן של צדיקים רע להם ורע לעולם (סנ־הדרין קב.), ואם כפרה היא, הרי ח"ו טובה היא לעולם. לא זו אף זו, דהנה הגמ' בר"ה יח: אמרו ששקולה מיתתן של צדיקים כש־ריפת בית אלקינו, ושריפת בית אלוקינו מובנה סילוק המכפר העיקרי והגדול של כלל ישראל, אלא שנראה שהוא אשר דיבר ה' בקרובי אקדש. ענין זה מפרש בעל ה"משך חכמה", כי מיתתן היה הכרחי (עיש פרשת שמיני) די־שראל חטאו בעגל וכו' ואחרי תפלת משה והבאתן זהב למשכן חזרו ענני כבוד ושכינה שורה בי־ניהן וכו', א"כ יאמר ישראל הקב"ה נח לרצות וכרגע חיש קל יתנחם על הרעה והקב"ה ותרן הוא לכן היה צריך להראות בענין קל מאד אשר ביום חנוכתו והקמו לכהנים לשרת בבית ה' וכו', וזה שאמר בקרובי אקדש ואז על פני כל העם אכבד אראה כבודי לי־שראל וכו', וזה שאמר ואחיכם כל בית ישראל יבכו את השריפה אשר שרף ה', כי בגללם נשרפו עבור חטא העגל וסיבתו עיי"ש. היוצא מכל זה כי פשטן של דברים שמיתת צדיקים מכפרת היא לא כפרה ישירה על החטא אלא ע"י מיתתן יכול העולם להתקיים בלי [illegible] מעבר: את הפורענות שהעולם נתחייב בה.

ויתכן גם כן שזה גדר ההספד של ההוא ינוקא על רבה בר הונא ורב המנונא: "קצף על עולמו חמס ממנו נפשות וכו' רוכב בערבות שש ושמח בבא אליו נפש

(המשך בעמוד י"ג)

הלל רוטנברג

תורה מעולם האצילות

שנת האבל תמה, אבל לא הכאב והשבר הגדול. אם אמנם אין בכוחן של מילים לרפא, אך ביכולתן להזכיר ולהתבע: "כזה ראה וקדש!".

רבי מרדכי חברוני זכר צדיק וקדוש לברכה, איזו מדה טובה לא מנו בו, איזה שבח לא היה חלק מהויתו. כשנתבונן בדמותו המזהירה, נוכח שההספדים השי־גרתיים עם כל אמיתותם, לא יב־היזו את אישיותו. משהו מיוחד היה בו שלא בוטא.

משל לאחד המספר כי ראה אבנים, זכוכית, ברזלים וצינורות. בודאי שכל זמן שלא אמר כי ארמון היה מול עיניו, לעולם לא טע מה ראה.

מורנו הרמ"ח היה מזיגה נפל־אה של כל מדה נכונה, והתגלמות מידה של איש התורה בדורנו — דור הנבנה מחדש אחר החורבן והעקירה הנוראה באירופה. ראית בו שלמות רחבה שבה חפפו חבר עמל בתורה ויגיעה ביראה, הליכה בדרכי המוסר והמדות אל המעלות שהורונו גדולי ליטא. מסירות נפש לא מצויה, בחסידות, כבני פולין. לימוד הלכה ביגיעה ומסירות עצומה בקיומה כחזונו של החזון־איש. שמירת הלשון ע"פ חפץ חיים ואהבת חסד יוקדת. כל אלה התכנסו לאכסניא אחת והפכו בית יוצר לנשמה גבוהה וקדושה, שאיתותה נתיבים ביהדות, לדרך התעלות והוות.

ראיתי פעם מהגה"ק מקלויזנ־בורג שליט"א יאריך הי"ת ימיו בטוב ובבריאות, שהתבטא: היום מחלקים את התוארים: פלוני למדן, אלמוני צדיק. הלה מתמיד וההוא חסיד. אך לפנים לא כן היה הדבר אמרו ת"ח! והכל נכלל במלה זו. ממש כך נראה היה יחסינו אליו.

רב שיכולת לרצות ללכת בדרכיו. רבי שניתן היה להפיק לקח מהנהגותיו. צדיק, שראית תפילותיו והושפעת במשהו. יהודי שראית איך מתקיימים בפניו דברי הגמ' הקדושים: אורה זו תורה! והתחזקת בטהרה. יחד עם היותו מורה הדרך שימש הוא, גם הצועד בראש.

אין פלא שפנימיות התורה והדי קבלתה איזו להן למושב בו. חוזר אני עתה שלמדנו כחבורותא מס' גיטין דף כ' ע"א והגענו לדברי רש"י בענין מיחורק חוריך, נפלט מפיו: "כאן מונחים יסודות גדולים בדרכי הנהגת הבריאה". סתם ולא פירש, פסק ולא יסף. כל מאמצי לשכנעו שיסביר לי כוונתו עלו בתוהו, ותקופה ארוכה כשפגשתי, עמד עדיין בסירובו, לצערי. כן קרה פעם כשקרא לי לביתו בהק־שר לענין מסוים, גלשנו לדבר בד"ת והוא צטט מספרים נשגבים שלא מורגלים כ"כ ברוכם הרגילה של לומדי התורה.

ההתמדה שלו היתה על־טבעית אך כה טבעית עבורו. זמנו נוצל באופן נפלא, גם אותם רגעים קט־נים הנושרים בצידי המפעלים הגדולים, לא בזבזו. נוהג היה להניח ש"ס שלם קטן לידו במ־קומות לימודו, למען לא יטרח ויפסיד מזמנו. וזאת למרות היותו בקיא בש"ס.

עומדת מול עיני תמונתו כשעליתי אליו פעם להתייעץ, והוא עודנו בדירתו הקטנה אשר בשכבי שערי־צדק. בחדר בו למד בשעת ליל מאוחרת ישן ילד אחד על המטה, ותינוק בלול. כל זאת לא מנע ממנו לרכון על ספריו כרגיל, ועוד לקבל קהל. וכי יש תמורה להויה נשגבה זו? כדאי, ומצווה לפרסם מה שסיפר לי באותו לילה כיצד לגמור ש"ס. הוא למד עמוד גמרא, נעצר ולמדו שנית, אזי המשיך בעמוד ב' וכמ־עשהו בראשון חזר גם עליו. אחר־כך חזר על כל הדף בשלמו־תו. שוב, כשלמד באופן זה ג' דפים חזר עליהם. ולבסוף כל פרק, שינון נוסף בתחלתו. הרי לנו סולם עליה נפלא במעלות התורה, וכו השתקפות בבראתו שלו עצמו.

ביום הראשון שלי בישיבה הבחנתי בדמותו המקרינה ושא־לתי, מי האברך האצילי הזה, כי פשטותו ועיסוקו עם הלומדים לא נתנו להבליט את תפקידו כר"מ.

אביו זצ"ל ראש הישיבה, רגיל היה להתבטא בשיחותיו: "מאן מלכי, רבנן! ואכן הוא — רבי מרדכי — היה מלך! מלך על כוחותיו, שליט ברצונותיו וכן יכול היה להרים כנפיו ולהתעלות מעל ההפרעות הרגילות לכלם, וגם כאלו המיוחדות רק לו ולהגיע להיקפו העצום ברחבי התורה ומכמניה שבו השתמש הן בשי־עוריו הקבועים בישיבה שלא החסיד לאמרם. והן בלמדו עניינים שונים לבאים בביתו.

מידות טובות, אצילות וצניעות בקשת האמת והחסד, הנהגת ביתו ומסירותו הגדולה בחינוך ילדיו, כל אלה היו אבני־חן נוספות בכתר אישיותו הדגולה.

בזמן שחותנו הגאון מו"ר הדיין רבי א"ל גרוסנס שיבלט"א נעדר מהכולל שלו, הגיע ר"מ ז"ל למלא את מקומו. כרגיל ללומדים, הכינו לו כוס שתיה חמה. הוא פנה בהתרגשות ואמר: "אוי, באמצע הסדר? לא כך מקבלנו". וכך נותרה הכוס עד זמן מנחה. ולמכיר גדול עדיפותו והארת פניו, מתגלה כאן כוח עמידה עצום לנצח בין הספיקות שבינו למקום, בינו לח־בירו ובינו לעצמו.

יסוריו והסתלקותו היו בחינת התגברות הדינים על החסד, ויחוד ה' נורא. ומי יכול לשכוח את נחלי הדמעות בהיכל ישיבת חברון "כנסת ישראל". ברגע שהוכנסה מיטתו שמה. ומי יוכל שלא לזכור את הכאב הכועצע כשעלו גדולי ישראל לספוד לצעיר מהם, בבכי־ות נדאיות ומרטיטות, החודרות כל לב.

ובכ"ה לחודש אדר, הוא החדש בו נסתלק רבנו הקדוש, רבן של ישראל, הרבי מגור זיע"א, שאהבו העריכו וקרבו ביותר, עלתה אף נשמתו הוא אל גנזי מרומים.

מה עמוק הצער וכמה אמיתית היא תחושת האבידה על הצדיק שכתמר פרח, ועל הארז בלבנון שנגדע והוא בן מ"ח שנים בלבד.

ת.נ.צ.ב.ה.

בעבודות הפסח את זקוקה ליד (דוד) מסייעת

כל מוצרי הפסח במחירים מפתיעים
שמן זית בד"ץ (ת' "שמן") 7.80
שמן אגוזים בד"ץ 6.50
סוכר 1 ק"ג בד"ץ 0.63
מיץ ענבים טבעי 100% טהור 2.49
נס'קפה "מלכות" בד"ץ 5.49
קפה טורקי קלוי ברמן בד"ץ 1.10
שזיפים מירון 1.30

כל חומרי הניקוי בהישג ידך:
פנטסטיק 1 ליטר 2.39
ונדולין ספריי (נקוי חלונות) 2.25
ווקס גלנצר 1 ליטר (אמיתי) 15.90
ביומט 3 ק"ג 8.75
ריצפז 1 ליטר 1.29
כל סוגי המצות וכן מצות יד מתוצרת מאפית ויננברג במחיר מוזל

חנות מיוחדת למצרכי פסח
פתוח 17 שעות ביממה 23.00—06.00

על קניה מעל 300 ש"ח 3 תשלומים שווים
הנחות מיוחדות למוסדות ולקבוצות אברכים מאורגנים

מחלקת פירות וירקות — בהשגחת הבד"ץ — במחירי שוק — מחירים מיוחדים לאריזות שלמות
מחלקת בשר, עופות וחלקי עופות — בהשגחת בד"ץ העדה החרדית
מחלקת דגים טריים, קפואים וטחונים
מחלקת כלי בית — במחירים מיוחדים — וכן כלים חד פעמיים.

פסח כשר קל ונקי עם
יד-דוד
צרכניה למען משפחות ברוכות ילדים
ים סוף 101 825233/4, 826263
משלוחים חינם לכל חלקי העיר
(ארגזי המשלוחים נקנו במיוחד לפסח)
02-245044—מרכז

מלון "המרכז" — ירושלים
בואו לחוג את ה"סדר" במלון "המרכז"
"סדר" קהילתי מאורגן ★
"סדר" פרטי משפחתי ★
חג כשר ושמח
— כשר למהדרין —
להזמנות: מלון "המרכז". רח' פינס 6 (כיכר הדוידקה). ירושלים
טל' 02-223111
אפשר להזמין ארוחות מוכנות בכל ימי החג

דרוש
אחראי לבית הכנסת בנתניה
פרטים 053-332886/7

שירים שלא תפסיקו לשיר
מילים: המהגבת נחמה כץ
לחנים ועיבוד: חיים בנט

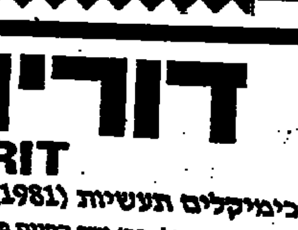

הפצה: "גל פז"

יקבי חברון
הפתרון לליל הסדר!
שותים יין שהוכן מענבים.
ארבע כוסות של חברוני אדום.
יין ענבים מהודר של יקבי חברון.
ביקבי חברון
יין... מכינים מענבים
חברוני אדום - יין ענבים שמתאים גם לילדים
וכשר לכל העדות בישראל

דורית
DORIT
כימיקלים תעשיות (1981) בע"מ
ת.ד. 3859 ירושלים 91037 טל. 02-539085
כל מה שאתם צריכים לנקיון לפסח תמצאו בדורית כימיקלים
רון — מבריק רצפות מעצמו
סילבר דיפ — לניקוי כלי כסף
סולו — לשטיפת כלים
קלר־נקי — לניקוי אסלות וכיורים
דונה - תבריקה ושטיפת רצפות
מבריהוט
עמילן פלסטי
המפיץ: א.מ.י. מפיצי דורית
כימיקלים בישראל 03-839865
02-245044—מרכז

صكنا من الاصل

קרית חינוך חרדית גדולה תקום במרכז נתניה

אבן הפינה לבנין הראשון בית הספר התיכון "בית יעקב" ולקריה כולה תונח ביום ראשון הקרוב באתר המיועד ★ בניית ביה"ס התיכון תסתיים תוך שנה

— מאת ש. אמיתי —

— ההחלטה על הקמת קרית החינוך החרדית הגדולה בנתניה באה "אחרי מאבק ממושך וזהו הישג גדול לציבור החרדי לא רק בעיר זו, אלא בקנה מידה ארצי" — אומר הרב שמעון שער, סגן ראש עירית נתניה, כשהוא מצביע על התכנית המרשימה של הקריה.

מספיק לראות את התכנון של הקריה החדשה, כדי להבין באלו מימדים מדובר כאן. לא בנין או שנים בקצה העיר. קומפלקס של מבני חינוך, מבית הספר היסודי ועד בית הספר התיכון לבנות, על שטח ענק של 25 דונמים במרכז נתניה, סמוך למה שמכונה "האזור הדתי" במקום.

"במסגרת הרפורמה בחינוך אימץ משרד החינוך הקמת קריות חינוך ברחבי הארץ" — אומר הרב שער. "כך קרה בתל־אביב, ראשון לציון, רחובות ומקומות אחרים. גם בנתניה הוחל בהקמת קרית חינוך עבור החינוך הממלכתי".

היחסים הטובים בקואליציה של עירית נתניה, שבראשה עומד מר יואל אלדואי, ראש העיריה, גרמו לכך, שההבטחה שנתן הרב שמעון שער לציבור החרדי, עם היכנסו לתפקידו כסגן ראש העיריה, וכממונה על תיק הנדסה, תשתית ומים, לבנות בנין חדש לבית הספר התיכון בית יעקב, הפכה למציאות.

• קצב ודינאמיות

לפני 7 שנים נקרא הרב שער ע"י כ"ק האדמו"ר מצאנז־קלויזנבורג שליט"א מאהלה של תורה, עת למד בישיבה בקרית צאנז, כדי לנהל את מוסדות צאנז־קלויזנבורג ברחבי הארץ. האברך הצעיר, שהיה אז רק בן 25, הוכיח את עצמו ופיתח מוסדות לתפארת. באותו קצב ודינאמיות הוא ממשיך זה שלוש וחצי שנים, מאז נבחר על ידי הציבור החרדי בנתניה, לעמוד בראש הרשימה האגודאית במקום, ועם כינון הקואליציה בעיריה — כסגן ראש העיר.

ההבטחה להקמת בית ספר תיכון לא סיפקה. הרב שער תבע מראש עירית נתניה שלא להפלות בין תלמידי החינוך הממלכתי, שקרית החינוך עבורם הולכת ונבנית, לבין תלמידי החינוך החרדי. "בישיבה הראשונה שלנו בארבע עינים, לאחר הבחירות, אמרתי למר אלדואי: כל ילדי נתניה, בלי שום הבדל מעמד חוג, דתי וחילוני, צריכים לקבל אותם שירותי חינוך. ההורים של כולם משלמים מיסים ואגרות ואין שום סיבה לאפליה".

ראש העיריה הסכים לדברים. בנין בית הספר התיכון של "בית יעקב" הפך לתכנון של קרית חינוך שלמה. מאבק בפני עצמו היה נגד הכוונה להקים את הקריה בסמוך לקרית החינוך הממלכתית, בדרום העיר, ליד שיכון דורה. "התנגדנו לכך ונאבקנו עד שהצלחנו לאתר את השטח הנוכחי".

השלב הראשון יהיה הקמת בית הספר התיכון "בית יעקב", שאבן הפינה לבנינו ולקריה כולה תונח ביום ראשון הקרוב באתר המיועד לקריה. טקס הנחת אבן הפינה נערך בשיתוף עם עירית נתניה וישתתפו בו אבות וראשי העיר, רבנים, אישי ציבור, אורחים ואלפי בני הציבור החרדי בעיר.

• קריה ל־1,500 תלמידים

לפי כל התכניות והתחייבויות הקבלנים, אמור בית הספר התיכון "בית יעקב" להיבנות תוך שנה אחת ו־300 תלמידותיו תוכלנה לאכלס את 10 הכיתות ושתי הקומות של הבנין החדש, כבר בפתיחת שנת הלימודים תשמ"ט. הן תצוידנה בחדרי ספח, באולם גדול לכינוסים והרצאות, וגם במקלט בשעת הצורך. ס"ה 1,500 מ"ר של בניה.

השלב השני יבוא מיד אחר כך: בית ספר יסודי "בית יעקב" לבנות. בנין זה יהיה עוד יותר גדול. 18 כיתות. כבר כיום יש בבית הספר 480 תלמידות ב־16 כיתות והוא ממש "מחנק" במבנה הנוכחי.

לאחר מכן — בית הספר היסודי של החינוך העצמאי "חורב". גם כאן ייבנה בנין בן 18 כיתות עבור 350 התלמידים, הנאלצים להסתפק בינתיים בבנין ישן, שאף הוא אינו עונה עוד על הצרכים והגידול במספר התלמידים. בבית הספר יהיה גם אולם כינוסים גדול, ואליהם יצטרף אמפיתיאטרון ענקי, שישמש את הקריה כולה, בה יוכלו להיקלט כ־1,500 תלמידים כבר בתחילה.

• הציבור החרדי הוכפל

כאשר שואלים את הרב שמעון שער, מדוע זקוקה דוקא עיר כמו נתניה לקרית חינוך חרדית, הוא משיב מיד: "בשנים האחרונות גדלה האוכלוסיה החרדית בעיר בצורה משמעותית. עצם העובדה שמתוך 21 חברי מועצת העיריה נבחרו שני נציגים אגודאיים, אני ור' שמואל דרך, מוכיחה, כי יש לציבור זה מה לומר בעיר".

"בשנים האחרונות נוספה אוכלוסיה רצינית של בעלי תשובה, תלמידי ישיבות ואברכים רבים, שכולם יחד כבר מכפילים כיום את מספר הבוחרים לעיריה מלפני שלוש וחצי שנים".

מספר התלמידים בכיתות מוכיח את הדבר מעל לכל ספק. לדוגמא: אם בכיתה י"ב בבית הספר התיכון "בית יעקב" יש 22 תלמידות, הרי בכיתה ח' השתא, שתהיה כיתה ט' בשנת הלימודים הבאה, יש כ־40 תלמידות. כך קורה גם בבתי הספר היסודיים של החינוך העצמאי לבנים ולבנות. ככל שהכיתה נמוכה יותר — כך גדל בה מספר התלמידים.

לאחר מאבק של שנתיים הוחלט להקים את הקריה החרדית. הוקצתה הקרקע והחל התהליך של קבלת אישורי הועדות, במקרה זה לא היה די בועדה המחוזית לתכנון ובניה. מכיון שהשטח היה חקלאי במקורו והוסב במיוחד לבניה לצורך הקריה החינוכית, היה צורך באישור של ולק"ח. אם לא ידעתם, הרי שיש בישראל גם ועדה כזו: ועדה לשמירת קרקע חקלאית...

גם הועדה הזו נתנה את אישורה. יתר העודמים הלכו בעקבותיה. בסופו של דבר הגיע האישור המיוחל. גם התכניות הוכנו בקצב מהיר, כשהרב שער מנצח על המלאכה, ומסייע בידו עוזרו ר' גדעון שטרום. כאשר מחזיק סגן ראש עירית נתניה את התכניות בידיו, הוא יכול להצביע גם על השטח בו תונח ביום ראשון הקרוב אבן הפינה לבית הספר התיכון "בית יעקב".

הרב שער מזכיר את הרב ישעיהו ברנס, יו"ר הנהלת בית הספר התיכון, כמי שפעל רבות למען הקמת הבנין החדש של בית הספר התיכון "בית יעקב". במשך שנים ארוכות הוא פועל למען בית הספר ומאז כניסת הרב שער לתפקידו, הוא מסייע בידו ועושה רבות להצלחתו המיוחדת של מוסד חינוכי מיוחד זה.

אם הזכרנו את חשיבות קרית החינוך החרדית לנתניה, מן הראוי להזכיר, אומר הרב שער, שזוהי העיר היחידה במדינה, שבה כל בתי הספר של החינוך העצמאי ומוסדות החינוך החרדיים מקבלים אותם תקציבים הניתנים לבתי ספר אחרים. תקציבי אחזקה, תקציב שוטף, שיפוצים ועוד — תלמידי החינוך החרדי בנתניה, כולל ילדי גני הילדים, אינם שונים מאף תלמיד אחר בעיר.

• מוסדות חינוך ותורה

זוהי ההזדמנות לעמוד על היקף מערכת החינוך החרדית בנתניה: ראשית — 10 גני ילדים (רשת הגנים של אגודת ישראל). בשנת הלימודים הקרובה ייפתחו עוד שני גנים, ובהם 35-40 ילדים בכל גן). על בית הספר היסודי לבנים "חורב" ובית הספר היסודי לבנות "בית יעקב" כבר סיפרנו. כך גם על בית הספר התיכון. במקביל פועלת רשת חינוכית גדולה בקרית צאנז עצמה ובה כ־1,500 תלמידים מגני ילדים, שני בתי ספר יסודיים, בי"ס תיכון עיוני ומקצועי (מגמות מחשבים, סיעוד לאחיות, הנהלת חשבונות ובשנה הבאה גם ראיית חשבון, מגמה ראשונה בחינוך החרדי בארץ), שתי ישיבות קטנות, ישיבה גדולה, ושלושה כוללים. העיריה בונה עכשיו בקרית צאנז קרית חינוך גדולה לבנים, בניה הנמצאת בעיצומה, ותבנה גם אודיטוריום ובו 700 מקומות ישיבה.

ברחבי העיר נתניה יש 5 ישיבות לבעלי תשובה, כשהעיריה הקציבה לכולן מגרשים יקרים במרכז. לצידם פועלים 13 כוללים ו־9 ישיבות מתמידים. אגב, הקמת אחת הישיבות במרכז נתניה לוותה במאבק משפטי ממושך, שהגיע עד בית המשפט העליון. בניני הישיבות שבנייתן הסתיימה מתנוססים לתפארת בנתניה, מושכי עין בצורתם היפה והמרשימה.

אין ספק, שהיקף מוסדות החינוך והתורה בנתניה מרשים ביותר. קרית החינוך החדשה היא ציון דרך חשוב ביותר בבנין זה. מסכם הרב שמעון שער, סגן ראש העיריה: "אם נשיג ב־5 השנים הקרובות הישג כמו אלו שהיו ב־3 וחצי השנים האחרונות — נגיע רחוק. כי בתכניותי להקים ליד קרית החינוך גם קריה חרדית גדולה, אבל על כך עוד חזון למועד".

נתניה - עיר בתנופת פיתוח

נתניה היא אחת הערים המתפתחות בקצב מהיר ביותר בישראל. 130 אלף תושבים יש בה כיום. הרב שמעון שער, סגן ראש העיריה, מציין את יעדי האיכלוס בעתיד: "העיר צפויה לגדול עד 150 אלף תושבים תוך 3 שנים. לשנת אלפיים מתוכננת בעיר אוכלוסיה של רבע מיליון תושבים".

בכל רחובי העיר מורגשת תנופת בניה מהירה. חברת "שיכון עובדים" מתחילה פרוייקט של 1,300 יחידות דיור בדרום. חברה אחרת עומדת לבנות 800 קוטג'ים וילות. כמעט אין רחוב בנתניה בלי מספר בנינים בשלבי בניה.

יואל אלדואי, ראש העיריה, משתייך לרשימת הליכוד, שלה 5 נציגים במועצה המקומית. למערך 8 נציגים, לאגודת ישראל 2, למפד"ל 2 ועוד 4 נציגים עצמאיים, שבתחילה היו מאוחדים ברשימת "נתניה שלנו".

הרב שמעון שער, סגן ראש עירית נתניה, בלשכתו בעיריה. משמאל, ר' שמואל דרך, הסגן השני של אגו"י. מימין עוזרו ר' גדעון שטרום.

ביה"ס התיכון "בית יעקב" בנתניה - תורה עם דרך ארץ

"בית הספר התיכון "בית יעקב" בנתניה הוא פנינה ברשת החינוכית שלנו. בית ספר מעולה שהגיע להישגים גבוהים ביותר, למרות תנאיו הפיזיים הירודים" — אומר הרב ישעיהו ליברמן, מנכ"ל "מרכז בית יעקב בא"י".

מי שמבקר בבנין הנוכחי של מוסד חינוכי ותיק זה, נדהם לנוכח הצפיפות וחדרי הכיתות, שלעתים אינם אלא "ד' אמות" תרתי משמע.

"איך אפשר למקם בית ספר תיכון ושלם בקומה אחת"? — שואלים את הגב' שושנה פודוביץ, המנהלת, שהצעידה את בית הספר להישגים חינוכיים ולימודיים גבוהים ביותר.

התשובה אינה מאחרת לבוא: "כבר היינו במבנים גרועים יותר עד שהגענו לפני 13 שנה למבנה הנוכחי, שהוא לפחות עשוי אבן. אנו כולנו מקווים, כי בנין בית הספר בקרית החינוך החדשה תפתור את בעייתנו".

בית הספר הוא דו־מסלולי, עיוני ומקצועי. בחלק העיוני קיימת מגמת מחשב, עם תעודת בגרות, ובמקצועי — תפירה, אופנה והנהלת חשבונות.

90 אחוזים מ־300 תלמידות בית הספר ממשיכות בלימודים סמינריים ובמגמות המשך גבוהות במסגרת "בית יעקב". כולן באות עם הישגים מרשימים בתעודותיהן. מתוך דפי המחשב של משרד החינוך אפשר ללמוד, שביה"ס הוא ראשון במדינה במספר מקצועות לימוד. אפילו בתנאים הקשים — שאינם דרושים כאן, הוא כבר 8 מתוך 140 בתי ספר תיכוניים בארץ!

למרות הפיזור של התלמידות ברחבי נתניה, יש גיבוש חברתי הדוק והווי חינוכי יפה בין התלמידות גם מחוץ לשעות הלימודים. הן קשורות מאוד לבית הספר, וכמה מהבוגרות כבר מכהנות כמורות בבית הספר היסודי ואפילו בבית הספר התיכון עצמו.

משה מיכאל צורן

האיש שאמר "לא" ליסורים

מי שלא ראה את הרב יוסף חיים כהן זצ"ל, מנהל בית הספר של החינוך העצמאי בטבריה עילית, מטפס בכבש המדרגות של הקריה החינוכית הגדולה תוך שהוא מתאנח ביסורי שאול — לא ראה מסירות נפש לחינוך מימיו. לבד מכל כישוריו הברוכים ידע הרב כהן לומר "לא" ליסוריו, להבריחם מעל פניו, ולהמשיך לבנות צעד אחר צעד את אחת מקריות החינוך הגדולות והמפוארות של החינוך העצמאי בארץ. הוא הלך מאתנו לאחר שזכה לראות עולמו בחייו, למרות 49 שנותיו הצעירות.

ביקרנו בבית ספרו לפני מספר חדשים. מה שמשך אותנו עד לטבריה עילית, מרוחק של מאות ק"מ ממקום מגורינו, היה שמעו הטוב של בית הספר של החינוך העצמאי בטבריה ושמעו היותר־טוב של מנהלו, הרב יוסף חיים כהן זצ"ל.

כבר בפגישה הראשונה שלנו עמו, עמדנו דום לנוכח גבורת הנפש אותה הוא הפגין בכל ישותו. צעדנו עמו בקריה החינוכית הגדולה אותה הקים בטבריה במסירות כל־תתואר ועם כל צעד שעשה, השמיע גם אנחה, אנחת־כאב, שזעזעה את כל המשתתפים בסיור; אני, שעוד לא ידעתי אז שהוא חולה מסוכן, התפלאתי על האנחות התכופות.

סגנו, שאול בוכריס, לחש לנו: "מזה שנים שהמנהל היקר שלנו חולה, עבר ניתוחי מוח קשים, ולמרות זאת החזיק וממשיך להחזיק את בית הספר".

המנהל, הרב יוסף חיים כהן, המשיך לצעוד עמנו. מוסדות רבים סיקרנו ורבים מהם היו לשם ולתפארת. הנאה גליה היא לבקר בכל מוסד שבזכותו חתכו אלפי ילדים לתורה ולמצוות. במיוחד בערי השדה, שטבריה כלולה בתוכם, שאם לא היה בית ספר חרדי באותם מקומות רע ומר היה גורלם.

ולמרות כל זה, ראינו בבית הספר בטבריה, על כל מבני הקריה החינוכית, משהו מיוחד במינו. ואולי כעת אנו חכמים יותר; ה"משהו" המיוחד הזה הוקם מתוך צער ויסורים, מתוך מסירות נפש של ממש.

עוד קומה ועוד קומה, עוד מבנה ועוד מבנה, עיקול רודף עיקול, מאחורי הפסגה הקרובה ממתינה פסגה נוספת, והקריה החינוכית הזאת פשוט לא מסתיימת... באילו אמצעים הוקמה קריה כה גדולה, מי ראה את הכורח כבר לפני 30 שנה להקים ולבנות מוסד כה מפואר? — הכתר מגיע להמנהל. זה הממשיך לסייר עמנו, למרות האנחות־יללות שהוא משמיע מדי מספר דקות.

כל המפליה נעצרת. "אוי, הגב, הגב. איני מסוגל יותר לזוז", מתאנח הרב כהן.

אך הוא המשיך לזוז, כדי להראות לנו עוד יצירה שלו, עוד בית כנסת מפואר לתלמידים שהקים בבית ספרו לאחר השתדלויות נמרצות; למרות היסורים הנוראיים הוא המשיך ללכת כדי להצביע בפנינו על החזות החיצונית המסודרת, המצוחצחת להפליא, עד שפשוט אם רואים "במקרה" פיסת נייר על הרצפה, זה צורם את העיניים. הוא המשיך ללכת כדי להוכיח שהחזות החיצונית איננה נגמרת רק בסדר ונקיון.

הרב יוסף חיים כהן זצ"ל עם סגנו בשלטי ביה"ס

כל קירות בית הספר, חדרי הכיתות, לוחות הלימודים, חדרי המורים והמורות, המסדרונות והמעברים, מקושטים בציורים ובאיורים נפלאים, כל כיתה שנכנסים, מפוארת יותר מהשניה. העיניים אינן שבעות מראות.

והוא ממשיך לזעוק מכאבים.

אך מוחזיות עיניו ראית שכאבים אלה הם רק חיצוניים. בתוככי לבו, זורם זרם של אושר. אושר פנימי של יהודי שהקים עולה של תורה, חינך מאות ואלפי תלמידים לתורה וליר"ש, אשר בלעדי בית הספר אותו טיפח וריבה, היו מגיעים למקומות אחרים; אושר של יהודי שזכה לראות את בית ספרו מתחרה עם כל בתי הספר בטבריה ומקבל במקרים רבים את המקום הראשון, בכל תחום שהוא. אושר של יהודי שזכה לראות עולמו בחייו.

חבל, חבל מאוד, שהנפש הזאת, שכ"כ הירבתה לפעול ולהפעיל אחרים, נקטפה באיבה.

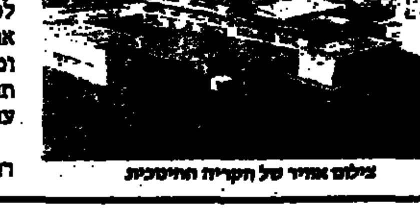

צילום אוויר של הקריה החינוכית

(צילומים: מ. מ. צורן)

זקן שקנה חכמה

המשך מעמ' ב' בחלק ב'

הערכתו של ר' יעקב — חמישים קילומטרים יותר מדי מאוחר.

היושר בדיבור, במעשה ובעניני כספים, הטביע את חותמו על חייו של ר' יעקב. מפורסם היה שנמנע מאכילת שריה בפסח, מנהג לא כ"כ מקובל בליטא מולדתו. וכל זאת משום שפעם אחת, בנעוריו, היה אורח אצל משפחה שרמת הכשרות אצלם לא היתה לרצונו. כשהוזמן להשתתף בארוחת ערב סירב, אך כדי שלא להעליב את מארחו סיפר שאינו נוהג לאכול שריה. וכדי שלא להיתפס בדבר שקר קיבל על אתר חומרה זו ושמר עליה במשך כל ימי חייו.

כשהופיע בפני ועדת הגיוס ברוסיה הצארסיטית, הציג ר' יעקב מסמכים לדחיה מטעמים רפואיים. ליגלג המראיין. "תשכח מזה! מסמכים כאלו אפשר לקנות בשתי קופיקות!"

"אבל אלו אמיתיים" מחה ר' יעקב. "אני רוצה שתדע שמעולם לא אמרתי דבר שקר".

הקצין הביט לתוך פניו של הצעיר הרציני וקבל את מסמכיו.

ר' יעקב היה רגיל לספר שכשהיה רב בציטוביאן תמיד ניסה מנהל הדואר לתת לו עודף יותר על קניותיו ותמיד החזירו... אחרי שנים רבות, בזמן מלחמת העולם השניה עזר המנהל ליהודים להימלט מהשואה.

אחד המקומות הראשונים שאליהם הגיע ר' יעקב במאמציו לגייס כספים בשנת תרצ"ו, היה משרדו של תעשיין במנהטן. ר' יעקב הראה לתעשיין העתק מהקבלה של התרומה משנה שעברה והתיישב בחדר המתנה. אחר זמן ארוך חזר התעשיין עם צ'ק בסכום קטן מהמצוין בקבלה מהשנה שעברה.

— "למעשה זה בדיוק אותו סכום של התרומה משנה שעברה", הסביר התעשיין.

"אבל הקבלה היא על סכום גבוה יותר".

"כן אני יודע, משרדך עשה כן בכוונה שאתן את אותו סכום השנה, אבל ידעתי שנתתי פחות ולכן בדקתי בתיקי. הסכום בצ'ק הוא הנכון".

ר' יעקב היה מזועזע "לא אעבוד בעד מוסד שמנהל משרד לא מהוגן". כשקם לעזוב, עצר אותו הגביר "הנה, קח בינתיים את הצ'ק".

"לא, אינני משולח של הישיבה, משום שהתפטרתי לפני רגע, ואין לי סמכות לקבל למענם כספים".

התעשיין נדהם "האם אין עליך תמיכת משפחה?" שאל.

"כן, אשה ושישה ילדים".

"א"כ קח את זה" אמר, ושלף מאתיים דולר מארנקו.

ר' יעקב נרתע "אינני מקבל מתנות".

"זאת הלואה, עד שתמצא משרה אחרת".

"יחן חן לך, ה' ימציא לי פרנסתי. אין לי צורך בהלואה".

ר' יעקב החזיר את תיקו ורשימת הכתובות למשרד הישיבה. למחרת נפגש באקראי בחבר נעוריו מסלבודקה, הר' אלחנן פרלאק שהמליץ עליו למשרת רב זמני של קהילת בקור חולים בסיאטל, אותה קיבל ר' יעקב על עצמו למשך שישה חדשים.

כותב הטורים היה נוכח במשרדו של ר' יעקב בזמן שהגיעה חבילה. ראש הישיבה הסתכל על החבילה בדק את מען השולח ואת הבולים, "ספר חדש מ....." אמר. הוא הסיר את העטיפה בדק את דף השער, הכריכה ומספר הדפים ואמר "אני מתאר לעצמי שהדפיס חמש מאות עותקים, זה בערך אלף ומאתיים וחמישים דולרים, הבולים עולים חמישה דולר כל אחד בנוסף לבולים אשלח לו צ'ק על סך שבעה דולר".

המשפחה מספרת שבכל אחד מספריו רשם מאחורי הכריכה את הסכום ששילם.

כשר' יעקב ביקר בגן הילדים המסונף לישיבת בנו בהוליס לונג אילנד, שם לב שהמזוזה קבועה במקום הישג ידם של הילדים, "רעיון נפלא לאפשר לילדים להגיע למזוזה, אמר, אבל יש לקבוע את המזוזה במקומה, בשליש העליון של מזוזת הדלת ושהילדים ישתמשו בכסא להגיע אליה. משום שאם לא, הם יגדלו עם המחשבה שמזוזה אפשר לשים איפה שרוצים, אין מגדלים ילדים על דברים לא אמיתיים".

שיחותיו של ר' יעקב ביום שני אחה"צ בבית מדרשו ב"תורה ודעת", התמקדו לעתים קרובות על דברים שנראו לבחורים אחרים כפרטים של מה בכך בחיים או בשו"ע, תפיסת מקומו של מאן דהוא בתור, שמוש בכרטיס של אחר באוטובוס, נזק ברשות הרבים של מסמר שבולט משטנדר בבית המדרש (האם נתפס פעם המקטורן שלך במסמר?) וכו'. הוא שוחח על הרבה מהנקודות הדקות של חיי יהודי השומר את השו"ע על כל פרטיו במשך עשרים וארבע שעות ביממה. ולימד והפנים בכל תנועותיו שיושר אינו שאלה של יתר דרמטיות או של הימנעות מפריצה לבתים, כי אם אחד מהפרטי פרטים שאליו שם לב האדם המכביד בחוט השערה המבדיל בין גן עדן לגיהנום.

ר' יעקב הספיד את רבו, הסבא מסלבודקה המפורסם הרב נתן צבי פינקל זצ"ל, המדריך המעצב של אחדים מגדולי דורנו ביום הזיכרון החמישים. הוא פתח את הספדו בהערה על מילה אחת הנוגעת לענין היובל ולהחזרת הקרקעות שנמכרו בזמן שעבר מאז היובל הקודם, לפני חמישים שנה. המכירה, אמר, היא לעולם. דהיינו לעד חמישים שנה עד שיגיע יובל הבא. (ועיין רש"י שמות פרק כ"א פסוק ו). המילה "עולם" מרמזת לנו שהחברה עוברת שנויים הדרגתיים משנה לשנה, כשבסוף חמישים שנה נוצר עולם חדש. ולכן, אמר ר' יעקב, עלינו למהר בסיום חמישים שנה לפטירתו של הסבא, לזכור איך הוא חי ואיך הוא חשב, משום שחי בעולם אחר, עולם מרוחק מנסיוננו. מוכרחים למהר ללמוד עכשיו כל מה שנשכל.

אין צורך להשוות את הדברים של ר' יעקב לחייו שלו עצמו. לא צריך הדגשה. האם אנחנו נבינם, הולך בעקבות הוראותיו בנוגע לעולם שבו חי, שאותו העביר איתו מסלבודקה ואותו לקח איתו בערב ראש חדש אדר שני תשמ"ו?

המרכז הבריאותי הגיע לב"ב

בזמן האחרון המודעות בבני־ברק לנושא הבריאות הטבעית נתונה את אותותיה בעקרון של הרבנים וראשי הישיבות ועלתה לראש סולם הערכים.

לאחר שהמצאנו כתתו רגליהם לערכי הטבעונות במקומות מרוחקים נפתח גם כאן בעמה"ת מרכז טבעונות. ברחוב הרב קוק (אברהם) 8 מרשאה קרואות במקום מרכזי ושקט. עם סדרי התחבורה נוחים למקום בסביבה דתית ובטוחה.

במקום נערכות בדיקות אלרגיה למזון, בדיקות שער, מינרלים ויסודות של חוסר ועודף המותקבלים מן התזונה. בדיקות האלרגיה פותרת בעיות לאסטמה, כלי נשימה, פרדות למיגרן, מגרנות.

בדיקות השער יכולה לעזור במקרי היפראקטיביות (פעילות יתר) לילדים, וחוסר ריכוז למבוגרים, כאבי ראש, מיגרנות, בעיות הרטבה, רעידה, לנשים — אי ספיקות הסידן בגוף, ראומטיזם למיניהם.

הטיפול בהכוונה לתזונה מאוזנת ובריאה, עשירה בכל אבות המזון, תוספות מזון למיניהם, צמחי מרפא.

במרכז יושבים ד"ר אברהם אבן חן מומחה לאלרגיות, איזון מינרלים, טבעונות ונטורופאתיה.

ד"ר גודי אבן חן — מומחית לבעיות ילדים ונשים.

הרב מיכאל פרנקל B.S יועץ חרדי מומחה לבעיות עיכול חוסר ריכוז אסטמה.

מתוך מאות המקרים המטופלים נביא כאן אחד לדוגמא: ילד שהפסיק לשמוע באופן פתאומי, התקבל לטיפול. בבדיקת אלרגיה נמצא שהילד אינו יכול לסבול חלב. החלב הוצא מהתזונה והילד חזר לשמוע. הילד ביקר בקיץ בקייטנה ואתמול לשתות שוקו ושב הפסיק לשמוע. דובר עם המדריך שיזהר לא לתת לילד שוקו, והשמיעה חזרה.

ידוע לנו שרב הילדים שסובלים מהרטבה הם ילדים שלא אוכלים או שלא סופגים סידן. בבדיקות שער מגלים את החסרים.

בהקשר לבעיות התפתחות גדילה אצל הילדים, שמבעיים מאי ספיקת מינרלים ובטיפול נכון משפרים את יכולת הקליטה ע"י תוספות ותזונה נכונה.

לידיעת הציבור: ד"ר אברהם אבן חן מקבל גם בחיפה, לקביעת תור 04-666640 וכן הרב מיכאל פרנקל, יועץ חרדי מקבל גם בירושלים 03-767640.

מכירה חד פעמית
של בגדי נשים ונערות
מבחר מרהיב של חולצות
טריקו וסריגי כותנה
שמלות לקיץ
המכירה במוצש"ק ויקהל
7.30-10
ברח' בן זכאי 25 ק.ב. ב"ב

הגיעו
חליפות בר־מצוה
2 חלקים
חליפות וסט תוצ"ח
המלאי מוגבל
ב"אילה"
מלכי ישראל 1 ירושלים

חדש!! חדש!!
יהלום
באור יהודה נפתחה
מסעדת שבת אחים
בהנהלת אלי דוד
כל סוגי בשרים על האש
חלק בלבד
שחיטת הרב עשור והרב לנדא
דגים, סלטים, צ'יפסים, המוצים חומשי
המסעדה בהשגחת הרבנים המקומיים
הרב עמוס עטב והרב דוד ברהום
ע"י משגיח ירא שמים מבני ברק מאיר זכריה
המקום פתוח בשעות 16.00-24.00
רח' הרצל 73 פינת קיבוץ גלויות

יקבי חברון
הפתרון לליל הסדר!
שותים יין שהוכן מענבים.
ארבע כוסות של חברוני אדום.
יין ענבים מהודר של יקבי חברון.
ביקבי חברון
יין... מכינים מענבים
יקבי חברון
חברוני אדום - יין ענבים שמתאים גם לילדים
וכשר לכל העדות בישראל

אלון אן הטבע
בני ברק, רח' ר' עקיבא 72
פירות יבשים, קטניות,
ויטמינים טבעיים, קוסמטיקה טבעית
מוצרי דיאטה וסוכרות, צמחים
מברכים את
ד"ר אברהם וד"ר גודי אבן חן
ור' מיכאל פרנקל B.S
על פתיחת המרכז הבריאותי
לייעוץ טבעי
עלו והצליחו!

יועץ חרדי
בבני ברק ובירושלים
הרב מיכאל פרנקל B.S
מטפל בבעיות אסטמה,
עיכול, חוסר ריכוז,
מגרנות, אלרגיות ועוד
במומחיות ובנאמנות
לקביעת תור: בבית 03-767640
במרכז הבריאות 03-790257
בדיקות שיער
ואלרגיה למזון

בית הטבע כנען
04-66640
רח' יפו 30 חיפה
מוצרים טבעיים, צמחי מרפא ויטמינים
ברכות לד"ר אבן חן
לפתיחת המרכז בבני־ברק
פעם בשבוע נמצא אצלנו ד"ר אבן חן
לקביעת תור — 04-666640

למניעת קמטים על הפנים
נפתחה סדנה בת שתי פגישות העוסקת בחיזוק שרירי הפנים, הצוואר והעורף. חיזוק השרירים מיועד למנוע קמטים בעתיד ולשפר את הקמטים הקיימים, ומתאים לצעירות ולמבוגרות כאחת. כאשר השרירים מתחזקים הם מקבלים נפח, וכתוצאה מכך מתמלא החלל שבו נוצר או עתיד להיווצר הקמט. זוהי שיטת ההתעמלות של קתרין הורבין.
המודרכות עובדות עם האצבעות, הן מניחות אותן על השריר ולא נותנות לו לנוע. אז מפעילות את השריר וכך מחזקים אותו. התרגילים, המלווים בנשימה ושיפה נכונה, תורמים לאספקת הדם לפנים והרגעתם.
בפגישה הראשונה בסדנה מקבלים הסבר כללי וטיפול בכל הפנים, ובפגישה שניה עובדים עם כל אחת כנפרד. לנשים מבוגרות מומלץ לתרגל יום יום במשך 10 דקות, ואחר כך שלוש פעמים בשבוע. לצעירות מספיק פעמיים בשבוע.
לפרטים לפנות ללאה, טל' 797169.

מרכז הבריאות
בדיקות שיער
להיפראקטיביות, לנשירת שיער, חוסר ריכוז, בריאות סידן ועוד
בדיקת אלרגיה ל־110 סוגי מזון
חומרים משמרים וצבעי מאכל
בעיות דרכי הנשימה, מגרנות, אלרגיות ופריחות
ד"ר אברהם אבן חן
ד"ר גודי אבן חן
רח' הרב קוק 8 ב"ב 03-790257

יבוא ושיווק
תדמור
מגדי 21524
03-291251
יבואני תוספות מזון, טבליות ויטמינים ועוד
כשר למהדרין
בהשגחת
הרה"צ נחום אפרים טיטלבוים
שליט"א נין יורק
נציג בלעדי בארץ של
"בסט ויטמין" ניו יורק
מבצע החודש!
טבליות לציטין 1000 מיליגרם
כשר למהדרין

צמחוניה לוינשטיין
רח' ר' עקיבא 113
טל: 786647
המבחר הגדול ביותר בעיר למוצרי טבע,
צמחי רפואה, ויטמינים, קטניות,
פירות יבשים, ומעדנים.
המרכז למוצרי "טעם טבע"
היבואנים של - ויטליה, הייז, ביו־סטראס,
סירופ־ברזל בריכוז גבוה מחב' "פרודיאט"
ברכות נאמנות
לד"ר אבן חן ולר' מיכאל פרנקל
לפתיחת המרכז לבריאות טבעונית
כה לחי!

סופר טבע
מרכז לטבעונות
צמחונות ודיאטה
רח' חזון איש 52 בני ברק
מבחר ענק של מוצרי מזון טבעי ודיאטטי
★ ומשלימי תזונה
★ שפע של תבלינים מקוריים, צמחי מרפא, קטניות, ופירות יבשים
★ קוסמטיקה טבעית וספרות ענפה בנושאים אלו
לד"ר אברהם אבן חן
ולר' מיכאל פרנקל B.S
מלא חופנים ברכות
להצלחה ושגשוג

מכבסה
נקי ויבש
לקראת פסח שרות מהיר יעיל ואדיב ללא המתנה
מקבלים לניקוי גם שטיחים
רח' ירושלים 63 בני ברק
טל. 03-790941

ישיבת "מאור עינים" בירושלים בתנופת התרחבות והתפתחות מפוארת

תלמידים הרבה מתדפקים על שערי הישיבה, מיסודו של כ"ק האדמו"ר מרחמיסטריבקא זצוק"ל ובנשיאות בניו כ"ק האדמו"ר שליט"א

דרך קודש סלולה בעבודת הבורא ב"ה כבשו צדיקי בית טשרנוביל־רחמיסטריבקא זי"ע לכל הבאים במחיצתם והמסתופפים בצילם. דרך שיסודתה בהררי־קודש, האי סבא קדישא הרה"ק רבי מנחם נחום מטשרנוביל זי"ע מבני היכלא קדישא של רבנו אור שבעת הימים הבעל־שם־טוב הקד' זי"ע.

משנתה של טשרנוביל דורשה מן האדם את כל־כולו. תבעה ממנו לשעבד רצונותיו וחושיו לעבודת הבורא ב"ה. לימדה אותו לא להחזיק כל טיבותא לנפשיה. הענוה היא יסוד מוסד בחיי היהודי — לימד הסבא קדישא בדורו שלו. חייב האדם לעמול קשות כדי שיגיע לאותה דרגה נעלית, בה הענוה היא טבעית ובאה מאליה ולא שחלילה יעמוד אדם ויתפאר: "אני עניו".

בבית מדרש זה, אותו פתח הס"ק מטשרנוביל זי"ע ולאחריו בנו המגיד הק' רבי מרדכי מטשרנוביל זי"ע והשושלת שנמשכה מצאצאי בניו: בית רחמיסטריבקא — נטעו בלבבות הבאים לחסות בצל־קודתם את יסודות האמונה והקדושה, לימדום מה היא הדרך שיבור לו האדם ואיך יצליח האדם לרוכשה לעצמו בקנין של נצח. אלפים ורבבות לדורותיהם באו בשערי בית מדרש גדול זה לתורה ולעבודת השם, הגיעו לדרגות עליונות של עבודת השם.

וכך היה דורש הס"ק זי"ע: אמרה גמרא, (שבת יד.): "האוחז ספר תורה ערום נקבר ערום. ערום סלקא דעתך, אלא אימא ערום בלא מצוות. בלא מצוות סלקא דעתך, אלא ערום בלא אותה מצוה". היראה היא הלבוש לתורה, בלא יראה לא יגיע אדם לכדי תכלית בלימודו, כדאי "כל שאין יראת חטאו קודמת לחכמתו אין חכמתו מתקיימת". זהו שאמרה גמרא: האוחז בספר תורה ערום, היינו ללא יראה שהיא לבוש התורה, סופו נקבר ערום. ועי"ז כותיב שם ערום ס"ד? בלא מצות ס"ד — הא מצינו לכאלו שקיימו מצוות, אלא אכן, ערום בלא אותה מצוה, ללא יראה כמוהו כערום.

שם ושארית בארץ־הקודש, בירושלים

תורה ויראת שמים. תורה עם לבושיה, תורה המלמדת את האדם. לכך נתבעו בבית מדרשם של צדיקי טשרנוביל והרחמיסטריבקא. אין אלו מן הדברים הקלים, כדי להגיע לכדי כך — צורך להתקשר אל הצדיק המנתב עדת ישורון לאורחות יושר ומישור.

אירועים ומאורעות רבים חלפו מאז פתח הס"ק זי"ע בית מדרשו בטשרנוביל. ריחם בורא עולם על עדת ישורון זו ושושלת רחמיסטריבקא תקעה אהלה בירושלים לפני פרק אימים אלו. בית מדרש לתורה ולחסידות, המנהג ע"י ממשיכי שושלתא דדהבא, בדרכם המיוחדת והאופיינית להם, סביבם נקבצו חסידיהם.

בשנת תשכ"ג, לאחר בקשות והפצרות רבות, נענה רבנו מרן אדמו"ר רבי יוחנן מרחמיסטריבקא ובבריכתם ועידודם של אדמו"רי בית טשרנוביל הקים בירושלים את ישיבת "מאור עינים" הנושאת שמו של הס"ק מטשרנוביל ונקראה בשם חיבורו הנודע. נועדה הישיבה להיות בבחינת "הושיבו ישיבה על קברו", של אותו צדיק שהטה לבבות בני ישראל לאביהם שבשמים. הוקמה הישיבה והיא המשיכה באותה מורשת קודש של הנחלת תורה הנלמדת מתוך יראה. בטהרה, בקדושה ובטהרה כפי שהיה מאז ומקדם בבית הגדול הזה.

כוחות נפש אדירים השקיע רבנו זצוק"ל, שחלפו־עברו חמשים מהסתלקותו לשמי רום בהקמת הישיבה והתפתחותה. כשם שבתחילה, סרב בענוותנותו להקים הישיבה, כך לאחר הקמתה, בכל כוחות נפש ולב, עמל לפריחתה ולשגשוגה בכל מובן, בכל תחום. מני אז, מקום של כבוד לה, לישיבת "מאור עינים" בכותל המזרח של עולם התורה. ברכה ירושלים של מעלה.

שמה ושמעה הולכים למרחוק, ניטין רבים קיבלה בכל שדרות הציבור החסידי והחרדי. הכח אותו השקיע האדמו"ר זצוק"ל — עודנו עומד לה לישיבה הקד'. כהיום הזה, בנשיאות בניו האדמו"רים שליט"א, ממשיכי דרכו, הורחבו גבולותיה, נתרבו הספסלים בבית המדרש, הכמות לא פגעה באיכות, אלא באה כתוצאה ישירה ממנה. הכל בישיבה זו למופת, תחת עינו הפקוחה של כ"ק האדמו"ר שליט"א היושב בירושלים, בסמוך לישיבה ועפ"י הכוונתו בצוקו סדריה.

למעלה מ־100 תלמידים במוסדותיה של ישיבת "מאור עינים", המכילים ישיבה קטנה לצעירים, ישיבה גדולה לבחורים וכולל אברכים. הבנין ברחוב דוד ילין, שוב אין בו כדי לענות על הדרישות. מקרוב ומרחוק מתדפקים תלמידים על שעריה. שמה של הישיבה הגיע לאזניהם של הורים ובנים, רוצים לרכוש משנת חינוכם בבית זה, אך ידיעת המקום לא מאפשרת עוד את ההתרחבות.

צוות רוחני מעולה, מן המשובחים שבעולם התורה, עמל עם התלמידים לטפחם ולעודדם. כל תלמיד, כל בחור — עולם ואוצר בפני עצמו. כל אחד, אם רק יקבל הטיפול הנכון, ההדגשים המיוחדים לו — אין מניעה מהצלחתו הרוחנית. זה הוא העמל המושקע בתלמידי ישיבת "מאור עינים", זו גם הסיבה שהלחץ המופעל עליה להרחיב את בית מדרשה גדול.

אחיו של האדמו"ר העומדים לימינו וממשיכים בעמלם למען הישיבה בו החלו עם יסודה ע"י אביהם הקד' בשנת תשכ"ג ועמהם אנשי ההנהלה, אברכים ופעילים נאמנים — אינם מסוגלים להעתר לבקשות הרבות.

יודעים הם, כי יכולתה של הישיבה על מוסדותיה להתרחב, הם הנפגשים עם רחשי לבו של צבור גדול ונכבד המבקש פתיחת שערים, אלא שפתרון למשאלה זו, עד כמה שהוא נחוץ, אינו בכדי השיג יד.

העול הכספי
"אם אין קמח אין תורה"

גם את היש"י הקיים היום, לא ניתן להסביר במונחים רווחים. הסייעתא דשמיא מורגשת בכל יום ויום חדש. כלכלתם של מוסדות ישיבת "מאור עינים", הינה בחסדי שמים עם נדבת לבם של תמכין דאורייתא בכל אתר, של ידידי ואוהדי בית טשרנוביל והרחמיסטריבקא, המודעים לאותה משמעות נעלית של ישיבה הנושאת שמו של אותו עיר וקדיש המקיימת ומשמרת מורשת קודש שיסודתה בטמיר ובנשגב.

כך הוא לגבי הקיום השוטף, היומי, השבועי והחודשי. מאן דכר שמיה של בניה ופתוח? שם, לגבי ענין זה, שאין כמוהו חיוני ונחוץ בימים אלו, ההוצאות מסתכמות בסכומים אדירים שהמקור להם, אינו אלא באותה הענות גלבבת של קהל הקודש הנושא בעול קיום מוסדות התורה בדורנו ובתקופתנו.

במוצאי שבת קודש פר' ויקהל־פקודי, תתקיים בעז"ה מסיבת "מלוה מלכה" למען ישיבת "מאור עינים" באולמי וגשל בבני ברק. זו תהיה הזדמנות להלה המסורה להביע יקר ותודה למי שהטו שכם וכתף, הרשיטו יד אחים באמנה ומסייעת לקיומה של הישיבה והתפתחותה.

יקר ותודה על לשעבר — ותקוה להמשך השותפות גם בעתיד.

מלוה היא איפוא, ברכת התורה, הברכה המובטחת לאוחזים ומחזיקים בעץ החיים, את תומכיה של הישיבה, ידידיה ואוהדיה. אלו ישנם, היש"י הקיים הוא עדות לפעלם.

ומלוה נאמנה גם ברכת היהדות החרדית כולה את ראשיה ומנהליה של הישיבה הקד', למען תלך ותפרח, תוסיף ותתרחב לתפארת היהדות הנאמנה כולה.

תערוכת עיצוב גרפי של מכון בית יעקב למורות

מזג האויר הבלתי יציב של בין חורף לאביב, מתאים מאין כמוהו להצגה צבעונית וחזותית של הענין. ואיפה אפשר לעשות זאת טוב יותר מאשר בתערוכה לגרפיקה?

במכון בית יעקב למורות בירושלים ביצעו זאת הלכה למעשה. התערוכה "עיצוב גרפי" של תלמידות המסלול לגרפיקה במכון (כיתות הי"ד), בהדרכת המורה הגב' שולמית גרין, המחישה היטב את מזג האויר, אך לא רק אותו.

הסמליות של הצבעים הוא הנושא הראשון על הפרק. צבעים עזים ומנוגדים מסמלים את ארבע עונות השנה, ובקטעים אחרים — את ארבע יסודות העולם.

מיד אחר כך — עימות בין הצבעים. עימות בין בהיר וכהה, בין צבעים חמים לקרים, בין צבעים זהרים ועמומים (איך נראית קשת מאחורי ענן? מטריה בערפל הגשם? כדור הארץ בערפילי ערביים), ובין צבעים משלימים ומנוגדים (חלון זעיר אבל כתום, בולט במרחב של ציור כחול גדול).

הפרספקטיבה של הצבע באה לידי ביטוי בצבעים של האנשים בשיירה, בתמונה רגילה האחרון בשיירה הוא הקטן ביותר, גם אם הוא מבוגר דיו. גם בתשליך על שפת הים, הילד הקרוב אליך "גדול" יותר מאביו, הרחוק יותר בתמונה. כאן המוחש הדבר בצבע המתאים, כ"סיוע" לציור.

קומפוזיציה תנועתית של צבעים מומחשת על ידי ציור גלגל, שנדמה כאילו הוא מסתובב. מברשת באמצע הצביעה וצבע הנובע מהשפופרת. מכתיות בתנועה. הכל "חי" כל כך.

שווי משקל סימטרי ואסימטרי בין צבעים. הבדלה הקטנה (מעין "ראי עקום"). טיפוגרפיה, כאשר צורות המילים מותאמות לאפיין (האות "ק" במילה "סקרנות" מצורבת על ידי סימן שאלה. המילה "מטושטש" אכן מטושטשת. המילה "מבוך" ממש מביכה, ו"מציץ" בקושי נראית).

ראינו עיצוב משחקי ילדים, כאשר רקע הציור ורקע האות בכרטיסים דומה. מילה תחרות על נייר אריזה מקנה לו מימד ואופי מיוחדים. עיצובי כרזות, תקשורת חזותית ואפילו עיצוב תעודות הוקרה של המכון. קשה לדעת איך נבחרה המצטיינת בין התעודות. כולן כה נאות.

התחלנו במזג האויר וסיימנו בתעודות הוקרה. חבל שלנו לא היתה אותה להעניק לבנות המסלול הגרפי. עבוד העבודה המהודרת שהשקיעו הן ראויות לה בכל פה.

א. סופר

תמונות מהתערוכה "עיצוב - גרפי" במכון בית יעקב למורות ירושלים

המודיע
העתון של היהדות החרדית

ברכות עד בלי די
לר' **אליעזר פיקסלר** הי"ו
להרחבת העסק עם פתיחת משרדך החדש
"אפיק נכסים"
הצלחה אושר ועושר
כעתירת
אפל - זעירא
משרד עו"ד

"ליבוביץ"
תשבונאות ודיווח — הנהלת ממוחשבת ושרותי מיכון
עיבודי שכר ממוחשבים
רח' הרב קוק (אברהם) 22 ב"ב 792888
ל"אפיק נכסים" משרד לתווך ר"ע 84 ב"ב
ברכות מקרב לב לפתיחת העסק
אלי יצחק ליבוביץ

פלפל לוי גן ורשא ב"ב
מברך את ר' **אליעזר פיקסלר** הי"ו
לפתיחות המשרד **"אפיק נכסים"**
עלה והצלח

תווך **"מזל וברכה"**
רח' רש"י פי ר"ע
לידידנו
ר' **אליעזר פיקסלר** נ"י
להרחבת העסק מלא חפנים ברכות — כה לחי
חיים כהנא

לחברי היקר ר' אליעזר פיקסלר נ"י
ברכות נאמנות
לפתיחות העסק **"אפיק נכסים"**
ר"ע 84 ב"ב
אושר ועושר ילווך בכל אשר תפנה
ידידך פנחס שיין

קוריץ
חברה לבנין בע"מ 03-789940
לידידנו היקר
ר' **אליעזר פיקסלר** הי"ו
ברכות שמים תחול עליהם
בפתיחות המשרד והרחבת העסק
מאחל צבי קוריץ

מיטב האיחולים
לידידנו ר' **אליעזר פיקסלר** נ"י
להרחבת העסק ופתיחת משרד לתווך
"אפיק נכסים"
ר"ע 84 ב"ב
המשך בישרך ואמינותך לציבור לקוחותיך
כברכת ידידך אהרון זילברצן

ברכות ואחולים לבביים
לבני וגיסנו היקר
ר' **אליעזר פיקסלר** הי"ו
לפתיחות המשרד החדש **"אפיק נכסים"** ר"ע 84 ב"ב
יהי"ר שתחול ברכה במעשה ידיך ובכל אשר תפנה תצליח
מאחלים מכל לב
משפחות פיקסלר־יעקובוביץ־וידר

ל"אפיק נכסים תווך והשקעות
ברכות לרגל פתיחות המשרד בר"ע 84
עלה והצלח
מ.פ. ניהול ויזמות

איחולים וברכות עד בלי די
לידידנו היקר ר' **אליעזר פיקסלר** הי"ו
להרחבת העסק ולפתיחות המשרד החדש
"אפיק נכסים" ר"ע 84
יהי נועם ה' עליכם
ידידך עוז שמואל גומבו ומשפחתו
ברוקלין ניו יורק

לידיד עוז
ר' **אליעזר פיקסלר** הי"ו
ברכות עד בלי די
לפתיחות **"אפיק נכסים"** ר"ע 84 ב"ב
יהי נועם ה' עליכם
והצליחו בכל מעשה ידיכם
כעתירת ידידך
משה ויזל

הנני שמח להודיע לציבור הרחב
על פתיחות משרדנו החדש
"אפיק נכסים"
תווך והשקעות
ברח' ר"ע 84 בבני־ברק
מגוון הצעות של דירות, מגרשים, עסקים, ניהול
פרוייקטים והשקעות
להתראות
א. פיקסלר

ברכות מקרב לב
לידידנו ר' **אליעזר פיקסלר** הי"ו
לפתיחות **"אפיק נכסים"**
משרד לתווך והשקעות
ר"ע 84 ב"ב
מאחלים
שיינפלד חברה לבנין והשקעות בע"מ

לידידי ר' **אליעזר פיקסלר** הי"ו
מיטב האיחולים לרגל הרחבת העסק
בפתיחות **"אפיק נכסים"** תיווך
עלה והצלח
שלמה מאירוביץ

בית המדרש "בני שלישים" חסידי קוסון
לידידנו הנכבד ר' **אליעזר פיקסלר** הי"ו
לפתיחות המשרד החדש ולהרחבת העסק
ברכות שמים תחול עליכם ותראו הצלחה במעשה ידיכם
כברכת הגבאים והמתפללים

לידידי
ר' **אליעזר פיקסלר**
ברכות נאמנות
לרגל הרחבת העסק
"אפיק נכסים"
ר"ע 84 ב"ב
"יוזל" שרותי ניהול
ודיווח ממוחשבים
03-7518313, 707630

לידידי ר' **אליעזר פיקסלר** נ"י
ברכות להרחבת העסק
בפתיחות **"אפיק נכסים"**
עלה והצלח!
שמואל נרקיס
בניני דשן בע"מ

לידידי עוז
ר' **אליעזר פיקסלר** הי"ו
ברכות נאמנות מקרב לב
בפתיחות והרחבת העסק **"אפיק נכסים"**
שגשוג והצלחה בכל אשר תפנה
מידידך רזיאל שטיינמץ

CONTENENTAL קונטיננטל
רח' עין יעקב 21 ב"ב
ברכות עד בלי די
לר' **אליעזר פיקסלר** הי"ו ולמשפחתו
להרחבת העסק בפתיחות משרד לתווך "אפיק נכסים"
עלה והצלח

ל"אפיק נכסים"
ר' **אליעזר פיקסלר** הי"ו
ברכות לבביות לרגל פתיחות העסק
עלה והצלח
מאחל אברהם שובל חברה לבנין בע"מ

ל"אפיק נכסים"
ולמנהלו ידידנו
ר' **אליעזר פיקסלר** הי"ו
צרור ברכות
מאחלים **בית "קרט"** תעשיות מזון בע"מ
יצרני — "טחינה זהבי"
ערמוניות ומוצרי 24 קרט

נקוי יבש בני ברק
לר' **אליעזר פיקסלר** הי"ו
לפתיחות המשרד החדש
"אפיק נכסים" משרד לתווך
ברכות נאמנות מקרב לב
מאחלים משפחות וייס־גורפיין

"מסעדת הופמן"
שרותי קייטרינג.
רח' שמשון הגיבור 7 ב"ב (נורא פי השומר)
ברכות עד בלי די
לר' **אליעזר פיקסלר** נ"י
להרחבת העסק בפתיחת המשרד החדש
"אפיק נכסים"
ר"ע 84 ב"ב
יהי"ר שתצליח בכל אשר תפנה

שרותי פרסום ועורכי המדור מצטרפים לברכות

משרד התווך "אפיק - נכסים" למשכנו החדש

בבני ברק נפתח משרד חדש־ישן של המתווך ר' אליעזר פיקסלר הי"ו הידוע ומפורסם בישרתו ואמינותו שהרי מן המפורסם עד כמה חשוב לכל אחד המחפש דירה לשמוע את הדברים המדויקים והנכונים בלא לסייג ולהסתיר דברים שהם כה חשובים ללקוח וזה ידוע לכל אחד שאצל ר' אליעזר מקבלים מידע מדויק לשביעות רצון כל אחד כשאתה מרגיש שהוא אכן חושב עליך ומחפש את הטוב ביותר עבורך ומקדיש לך תשומת לב מירבית מכובד ראש והכל כדי שתהיה מרוצה ותברכו במשכנו החדש.

עתה אחר שקנה את שמו הטוב בבני ברק והסביבה כשהרבה עסקאות לפרסיים ולמוסדות עברו תחת ידו הבאמנה והתרם המשתמשים בשירותיו ראה צורך חיוני לפתוח משרד לרווחת ולטובת הציבור, משרד יפה במרכז העיר בשם "אפיק נכסים" ברח' ר"ע 84 פינת רח' ירושלים מקום מרכזי עם גישה נוחה בתחבורה נאה ותקוה שיוכל להמשיך בס"ד לעמוד לצרכיהם של אנשי העיר ומוסדותיה מתוך ישוב הדעת והצלחה.

שירותי חיטוי
הדברת הג'וקים
35 ש"ח ללא ריח 40 ש"ח מכ. 186
אחריות לשנה
רחוב ב חילי 13, תל אביב טל.
עבודה 614672 ת"א בית 398321

לראשונה בארץ - שמן אגוזים לפסח

נחשב לשמן היוקרתי בעולם. מיובא במיוחד לפסח ע"י "טית בית", בהשגחת הבד"ץ של העדה החרדית

שמן אגוזי המלך. יש דבר כזה הנה, באירופה ובארה"ב הוא נמצא בשימוש בכמה ממסעדות היוקרה הידועות המדהבות אותו בעיקר למיבול סלטים פיקנטיים.

גם שם הוא מייר ביותר. בישראל לעומת זאת הוא אינו מוכר כלל. אפילו השפים בבתי המלון הגדולים לא ראו מעודם שמן המופק מאגוזי־המלך. כשהגו בייטות "טית בית" את הרעיון לייבאו מארה"ב לפסח, נשאל ד"ר אילני, גדול המומחים לביוכימיה ולביוטכנולוגיה של המזונות בארץ, האם מתאים השמן לטיגון. הד"ר ממש הודעע: "יהשור נעתמו לבובו שמן אגוזים על טיגון לסלטים כמובל הוא מעט אמיתי..." לעצם הענין אשר ד"ר אילני כי שמן אגוזים, מתאים לטיגון, לאפיה ולכל צורה אחרת של הכנה.

אך דומה כי ההפתעה הגדולה כאן היא המחיר לצרכן. אומר איש ועד הכשרות של העדה החרדית: "השנה לא הוענק רשיון לייבא שמן זית מספרד וכל שמן הזית לפסח בהכשר הבד"ץ מופק בבתי בד ערביים בגליל. המוסקים הערביים, שהביעו את תולות המתחלות של הציבור בתוך צרתם, העלו את המחירים באופן דרסטי וכאשר הוצע לנו ע"י "טית ביתי" לפקח על יבוא שמן אגוזים, בדקנו את הענין ולהפתעתנו הרבה הוגבר כי מחירו של שמן יוקרתי זה לצרכן, יהיה זול יותר ממחירו של שמן הזית הגלילי".

כזכור בשנת השמיטה שרר בארץ מחסור חמור בשמן זית ערב הפסח, ובשבוע האחרון שלפני החג הוצפו משרדי ועד הכשרות של העדה החרדית בצלצולי טלפון של יהודים המבקשים לדעת היכן ניתן להשיג שמן לפסח. גם ונוכחות זו זרוה את אנשי העדה להעתר לבקשת "טית ביתי" אך הותנה תנאי אחד — ההכשר יינתן אך ורק אם המפעל שבקליפורניה מייצר שמן אגוזים בלבד. לאמונתו של דבר —, אומר איש העדה החרדית שלא האמין כי מפעל גדול לייצור שמן אינו מייצר לפחות כמה סוגי שמן נוספים, מקטניות ועוד ובמקרה כזה יהיה בלתי אפשרי להכשיר את המפעל. בייטות ביתי אמרו בבטחון כי המפעל הענק WALNUTS DIAMOND שבקליפורניה אכן מייצר שמן אגוזי המלך בלבד.

איש ועד הכשרות נשלח לארה"ב לבדוק את הענין. בביקורו במפעל הענק (50,000 מ"ר) בעיר סטקטון נוכח לדעת כי לא זו בלבד שלא מייצרים כאן שמן אחר אלא שייצור השמן הוא עיסוק שולי וקטן ביותר במפעל זה העוסק אכן במוצר אחד בלבד — אגוזי המלך.

67% מאגוזי המלך בעולם מצויים במטעי קליפורניה. מתאגיות החקלאים המגדלים אגוזים אלה חברים בקואופרטיב שמפעל זה שייך לו. כלומר, שליש מהייבול העולמי של אגוזי המלך מגיע למפעל הקליפורני. בנתונים אלה יש להסביר את מימדיו העצומים של המפעל ואת מתקניו המשוכללים המהווים את המילה האחרונה של הטכנולוגיה בארה"ב.

האגוזים עוברים כאן תהליך מהיר של חיטוי וקילוף. עין אלקטרונית ממיינת בין האגוזים הכהים והבהירים והמוצר יוצא את המפעל בצורות שונות, ומגוונות. אגוזים שלמים, טחונים, קצוצים, ועוד. מענין לציין כי הכמות העצומה של הקליפות הנפלטות בשעת הייצור, מנוצלת כאן בצורה מקורית ביותר. מתברר כי קליפת האגוז מכילה יסוד של פחם. מרטורים מיוחדים המוזנים בקליפות אלה בלבד, מספקים את כל אנרגיית החשמל של המפעל הגדול ועוד נותר עודף חשמל המסופק דרך קבע לחמשת אלפים בתים בעיר סטקטון. יעילות נסח אמריקה.

כאמור, רק אחוז קטן מהצורות עובר לכבישה לתעשיית השמן. בכל רחבי המפעל מוצבים שלטים גדולים האוסרים "לאכול", "לשתות", "לעשן". כך שלמעשה אין חמץ במפעל בכל ימות השנה.

למרות זאת הוחלפו המסננות במתקני הכבישה וכל המתלקה עברה ניקוי יסודי בפיקוחם של אנשי ועד הכשרות. משגיחים אלה גם השגיחו אישית על ייצור השמן במשך שבוע בחודש טבת האחרון, בו הופקו 30 טון שמן אגוזים לפסח. הזיקוק נעשה כבר בארץ במפעל "טית ביתי" בפתח תקוה, לאחר שאנשי הבד"ץ הכשירו והגעילו את כל מתקני הזיקוק והמילוי, והפיקוח צמוד. 24 שעות ביממה.

ולבסוף, בשורה לטבעונים ולשוחרי הבריאות. שמן אגוזי המלך, מסתבר, הוא לא רק יוקרתי. הוא גם בריא. סך כל חומצות השומן הרוויות שהוא מכיל מגיע לששה אחוזים בלבד. כמו בזיתים, השמן המקובל אצל הטבעוניים, רק טעים יותר.

מומלץ.

סכרת - שאלה של אמון הדדי

מחלת הסכרת שונה משאר המחלות בכך שרוב הטיפול נתון בידיו של החולה בעצמו, בניגוד למחלות אחרות בהן החולה עובר ניתוח או נוטל כדור — ובזה מסים את התערבותו במחלה. קלה נודימברג, ד"ר לרפואה פנימית וכירורגית, שהתמחתה באינדוקרינולוגיה והגיעה בארגנטינה וממשיכה לחקור את הנושא גם בארץ. זכתה בפרס קפלן לשנת תשמ"ו על החידושים שהנהיגה ביחידה לטפול בסוכרת של קופת חולים בנתניה, שבאמצעותם ניתן למנוע אשפוז של חולי סכרת בבית החולים.

ברבעון "המפעל", — שהיא "במה לפריון העבודה והיצור" בארץ, מופיע הד־שיח של ד"ר נודימברג ובו היא מתמקדת בגישתה החדשנית לטפול בסוכרת.

אבן היסוד של הד"ר נודימברג היא האמון שבין החולה לרופא. אמון זה מוליד שתוף פעולה ושתוף הפעולה עוזר לצות ללמד את החולה לבדוק יומיומית את מצבו, לאכול נכון ולהזריק לעצמו את כמות האינסולין הנדרשת.

ברור שהזרקה עצמית דורשת הכנה נפשית של החולה, יש גם חולים רבים שהם מבוגרים מאוד ולכן ראיתם לקויה וידיהם רועדות. במקרים כאלה תועבר סמכות הטפול לבני המשפחה הקרובה.

אבל ברוב המקרים, עם הרבה סבלנות, למדו החולים בעצמם את כללי היסוד של הטיפול בסוכרת. המחלה מחייבת לאכול בזמן כמות מסוימת של פחמימות, ליטול את הכדורים במועדים שנקבעו, ללמוד להוציא את האינסולין מהבקבוק בצורה נכונה, ולהזריק אותו באופן עצמאי ונכון כשיש צורך בכך. בהדרכה מושם דגש על הזרקה נכונה, ופעולה זו נבדקת על כל היבטיה. מסבירים לחולה את מהות המחלה, הסיבה לטפול וטיב הטפול הניתן לו. מלמדים את החולה לבדוק בעצמו את רמת הסוכר, ורבים מן החולים מגיעים לעצמאות בתחום זה. הם בודקים לבד את רמת הסוכר בדם ובשתן מחליטים על שינויים בכמות האנסולין הדרושה להם, וקובעים מתי להעלותה ומתי להפחיתה, במיוחד אמור הדבר בחולים הזקוקים לשתי הזרקות ביום.

במרפאה בנתניה עובדים מתנדבים רבים, העושים עבודה גדולה ונאמנה, הם הכינו ציורים ואיורים המבהירים לחולים באופן מוחשי את הטפול העצמאי במחלה, שם נעשה הכל כדי להגיע לאוכלוסיה נרחבת ביותר, שעמה נמנים גם אנשים חסרי השכלה, המתקשים בקריאה והחסרים יכולת הפשטה, המרפאה רכשה באהה"ב דוגמיות של מזון העשויות פלסטיק, כדי להציגן בצלחות ולהראות לחולים באופן מוחשי את כמויות האוכל המותרות להם באכילה. הוכנו דוגמאות של שומנים ופחמימות וכן ציורים ושקופיות על כל הנושאים הקשורים בסוכרת.

המדיניות של ד"ר קלה נודימברג היא שאין טעם לאשפז את חולה הסוכרת בבית החולים, שכן, כל חולה זקוק לטפול אינדיבידואלי, כל אחד זקוק לכמות שונה של מזון, ולשעות הזרקה שונות, ובסופו של דבר הרי יאלץ לחזור לביתו ולטפל לבד במחלתו. אם כך לשם מה לדחות את מה שיגיע בסופו של דבר? מוטב שיתרגל החולה לדרך החיים שמכתיבה לו מחלת הסוכרת. אשפוז דרוש רק במצב של עלפון (COMA) שהוא נדיר ביותר כיום, בגלל הרמה הגבוהה של הטפול במחלה זו.

ביחידה בנתניה מכיל המחשב פרטים שונים על האוכלוסיה המשתייכת ליחידת הסוכרת והכוללת כארבעת אלפים תיקים. מתוכם פעילים רק אלפיים, אבל אצל כולם מתויק הגיל, המוצא, שפת הדיבור וכן סוג וכמות האינסולין שהחולה מקבל.

בסך הכל, למקרא היעילות של יחידת הסוכרת הנתניתית מתעוררת השאלה: מדוע לא מארגנות יחידות הסוכרת בכל רחבי הארץ במתכונת דומה והאם אי אפשר לארגן באופן זה יחידות נוספות העוסקות בתחומים מוגדרים אחרים.

שר"ש

הבית שלנו

סדר לפסח

מאת: עדנה

פסח מתרפק כבר בחלונותינו. עם ריח האביב בחוץ, עולה כבר באפינו ריח הנקיון. הגיע העת להתכנן את דרכינו ולחשב את מהלכי הנקיון לקראת הפסח.

זה הזמן (למי שעדיין לא עשתה זאת) להתחיל בנקיון אותן פינות עליונות, שחמץ אין בהן, אך, בודאי, עוברות ניקוי לפסח כמו כל מקום אחר בבית.

וכך, שוב אפשר לראות, בבוקרו של יום חמים מוצף שמש, את הבגדים תלויים במרפסת לאוורור, מתנופפים עם הרוח הקלילה, ועל גבי המיטות זרוקים ערימות בגדים שהורדו מהארונות העליונים.

התופעה חוזרת על עצמה מדי שנה: מורידים את הבגדים, מאווררים ומעלים שוב. ישנם בגדים העושים "מסלול" מוכר זה כבר שנים רבות.

נכון, רובנו חולות במחלת ה"חבל" ("חבל לזרוק"...) ו"אר ליי "ואולי עוד נשתמש בזה פעם..." "ואולי זה יהיה עוד מרדוני"... וכו').

מה דעתכן לשנות את הכיוון? אולי במקום לצבור מחסנים של בגדים, נצבור מחסנים של מעשי חסד?

כולנו אמונות על צדקה וחסד. וכי רק בכסף ניתן לעשות צדקה? בגד טוב לנזקק, אף הוא בגדר צדקה וחסד גדול מאין כמוהו. לכן, אל תחשושנה ואל תהססנה להפרד מבגדים, שאין לכן צורך בהם. העמדנה מול עיניכן את שמחת המקבל אותם — והיה זה שכרכן...!

לכן, בואו ו"נעשה חושבים" ונחליט: מה שלא לבשנו בבר תקופה ארוכה, ומה שלא נצטרך בשנה הקרובה — נעביר הלאה! כיום ישנן אגודות חסד רבות השמחות ומקבלות ברצון בגדים משומשים.

אם נעשה כך, נראה שבמקום ארונות צפופים ודחוסים, מגובבים בדברים שאין לנו צורך בהם, יתפנה לנו מקום רב לשים בסדר ובשיטה את הדברים הנדרשים לנו. פתאום נגלה, שהתודות לנו המקום מאד (הן בארון והן בלבן).

כיצד כדאי לאחסן?

יש לזכור, שכל דבר שמעלים לאחסון, חייב להיות נקי ורצוי אף מכובס. כדאי לבדוק את הכיסים, במיוחד אלו של הקטנים. פעמים רבות יש בהם פרורים ותופתעו משאר "אוצרות" שתמצאו בהם.

כדאי לאחסן את הדברים בתכנון מוקדם. כל בגד שהוא פחות שמושי או פחות נדרש לתקופה הקרובה — ניתן לאחסן יותר למעלה ויותר בפנים. מה שיותר שמושי — הניחי במדפים הנמוכים יותר, ומה שנדרש לעונה הקרובה — שימי בהישג יד.

רצוי לאחסן את הדברים בתוך שקיות ניילון. לצורת אחסון זו יתרונות אחדים: הדברים אינם סופגים אבק, והסדר בארון נשמר תמיד. כדאי לארוז באותה שקית בגדים מסוג אחד: גופיות, חולצות קיץ, מכנסים וכד'. רצוי לסווג את הפריטים השונים לפי קבוצות גיל: גופיות חורף לגילאי 3, גרביונים של גיל 5, חולצות לתינוק וכד'. כך ניתן יהיה לשלוף בקלות רק את חבילת הבגדים הדרושה לנו כעת.

לורד (שאינו יורד במים) יעזור לנו רבות בעבודתנו זו. סמני על כל שקית בדיוק מה היא מכילה ולאיזה גיל.

אם יש לך מספיק מדפים עליונים, כדאי לאחסן את הדברים לפי סוגם: מדף לחולצות חורף מדף לסוודרים, פינה לפיג'מות וכד', כך נוח מאד למצוא במהירות את הנדרש לנו, בלי "מהפכה" בארון כולו.

אין צורך בנפטלין, שקשה מאד להפטר מריחו החריף. (אלא אם כן, היה לך נסיון רע בעבר...) אך כדאי מאד לפזר סבונים ריחניים בארון. הם משרים בבגדים ריח נעים.

אם הארון אינו ארון קיר המגיע עד לתקרה, נצלי הזדמנות זו, שאת ניצבת גבוה על הסולם, והניחי עתונים או גליונות ניר על גבי הארון. בכך תמנעי עבודה מיותרת של נקיון האבק. מדי כמה זמן שולפים את העתון המאובק ומניחים אחר במקומו.

עתה, כשאנו עומדים בשלהי החורף, כדאי להתחיל לדלל את הארון התחתון. בגדים שכמעט ולא השתמשו בהם בחורף זה, או פריטים חורפיים קשים בכביסה, או תופסים נפח רב — כדאי להעלות ולאחסן עד לחורף הבא. או לצרף לחבילה שהכנת כבר למשלוח לנזקקים. במקומם הורידי את בגדי הקיץ החגיגיים שתצטרכי להם בפסח, אם יהיה מזג אויר נאה.

עתה הזמן גם למדוד את הבגדים על הילדים. לראות מה דורש תיקון ואיזו מכפלת יש להוריד. אל תשאירי זאת לרגע האחרון.

אז, בודאי, יקשה לך למצוא זמן עבורם.

בהזדמנות זו של סידור הארונות תוכלי גם לעשות "ספירת מלאי" — לראות מה חסר לעונה הקרובה, ומה לעונת החורף הבאה. אולי תספיקי עוד לנצל את המכירות הקיימות עדיין.

ולסיום, דבר שהוא ראשית: החליטי לשאת את עול הנקיון ברוח טובה! אל תפקירי את הילדים בגלל העומס והלחץ, להיפך, שתפי אותם בחוויית העבודה או מצאי להם תעסוקה הולמת אחרת. ולקטנים — דאגי לשמירה מתאימה. תכנני את דרכיך מראש. וכך תוכלי לעבור אף תקופה קשה זו באוירה קלה ונעימה. בהצלחה!

פסח כשר ושמח.

זכורנה ואל תשכחנה!

אל תשכחנה את יום השנה, כ"ו באדר, שבו נסתלקה האם הרוחנית שלנו, שלך! האם שהחדירה אור בנשמות יהודיות, האם, שהודות למסירות נפשה זכה העם היהודי בבנותיו. האם הראתה לכולנו את דרך החיים, את המשמעות ואת התוכן שיש למלא בהם כל יום, את משמעותם של מצוות ומעשים טובים. האם שלימדה אותנו שלא להתפעל מתרבות זרה, מאידיאלים זרים־זרים. אלא לגלות מחדש את היופי של עצמנו, את היופי היהודי. האם שלימדה כל אחת מאתנו להתייחס בדרך ארץ אל אביה ואל אחיה הלומדים תורה. האם שפתחה עבורנו את מעין הידע היהודי ההדור לכך נתגלה קלונה של הריקנות שבתרבות הזרה.

עם כמה ילדות היא התחילה באיזו מהירות, הן הפכו לאלפים!? החלק הגדול הושמד בחורבן אירופה, אך על החורבות צמחו בעזרת ה' אלפים חדשים, האש שהוצתה על ידה התלהטה והתפשטה מחדש על פני כל העולם, והכל בזכות תלמידותיה שנותרו מן השריפה הגדולה.

אחותי, את לא הכרת אותה באופן אישי, עליך לא נחו עיניה היקרות, שליבה הטוב בצבץ מהן, לא ראית אותה חוזרת עיפה מבקוריה בערים ובעיירות — שסניפים של "בית יעקב" הוקמו בהם, וכך בערה תשושה היא נכנסת לסמינר או לבית הספר "בית יעקב" כדי לראות שוב, ולבקר מה נשמע שם, ואפילו למסור שעור. את מעשיה הטובים בודאי לא יכולת לראות משום שנעשו תמיד בצנעה, כשהיתה הולכת לאסוף תרומות עבור חולים ונצרכים לא שוחחה עד שהגיעה לסכום הדרוש, כך שאף אחד לא ידע ולא שמע מאומה, והמעטפה ממוענת היתה שולחת את שנאסף לכתובת המסוימת. את אמירות התהילים החמה שלה, לרפואתו של חולה, גם לא ראית, כיצד התגיסו לשם כך כל תלמידותיה! נדמה היה אז שהיא מבקשת עבור אדם שהוא קרוב מאוד ללבה, כי אהבת ישראל בלי מצרים שכנה בתוך ליבה.

איזו אחריות חשה כלפי הסמינר שהקימה. היא ראתה כיצד התנועה הולכת וגדלה, וכי דרוש צוות חינוכי נוסף על מה שיש, חשש גדול קנן בליבה, האם תצליח למצוא אנשים שיצעדו יחד איתה בהשקפה אודות החינוך הטהור, והיא זכתה למצוא את הצוות הנכון, את ד"ר דויטשלנדר זצ"ל, תחה לנדסברג ע"ה ויבדל לחיים ד"ר ראזנבוים לאי"ט, כנותה היתה כה עמוקה ואמיתית, חכמתה להערכה כה גדולה, שאפילו אם בענין מסוים חשב משהו מן הצוות אחרת, עשו בכל זאת תמיד מה ששרה שנירר רצתה.

עבורך, בת שלומדת בבית יעקב, חברה ב"בתיה" או חברה ב"בנות" או אשה מנשי אגודת ישראל היא שימשה כאם רחמניה, שלימדה, כיצד לחיות, להכיר את ערכו של כל יום. של כל שעה ורגע (למנות ימינו כן הודע), לחיות בשמחה משום שתוכן בחיים היא ערובה לחיים מלאים ומאושרים (עבדו את ה' בשמחה) לא כמו אנשים רבים שחיים את חייהם בלי רגש אחריות, נגררים אחר תאוותיהם, בלי לחשוב על כך, כי יש מנהיג לבירה שלפניו יהיו חייבים לתת פעם את הדין.

בנגוד לעולם מסביב, שבו אין את האמונה בהשגחה פרטית, ובשלילת המקריות בעולם, אלא הכל מונהג על ידי ההשגחה העליונה, החדירה שרה שנירר זצ"ל את ה"שויתי" (שויתי ה' לנגדי תמיד) מהרגע הראשון לתוך בתי הספר של בית יעקב. עוד לפני שהתחילו ללמוד, כי "ראשית חכמה יראת־ה'" — פסוק זה היה עבורה הוכחה ברורה שתחילה יש לעבוד על יראת שמים, כי לכל המהות האנושית וכל האדם — עיקרם — יראת שמים! רק האמונה בעצמם ובכוחם הביאה את הדור ואת העולם לדרגה כה נמוכה כפי שרואים היום, חכמה פרושה — שתהיה הרגשה תמידית של גדלות הבורא ואפסות האדם.

מי שהיתה לה זכות להשתתף בשעור שלה ב"מסלת ישרים", למדה כי יראה מזוגת עם מדות טובות, ומלבד המשמעות העמוקה של המוסר ב"מסילת ישרים" גם הרגישה היטב ביראת השמים העמוקה של שרה שנירר. — יראה ומדות טובות צמודים תמיד וכך מגיעים לפסוק החמישי השגור על פיה: תורת ה' תמימה משיבת נפש.

שרה שנירר הסבירה את הקשר בין "תמימה" ל"משיבת נפש": אשר הרגשה שחרור קיימים רק כאשר שמירת המצוות היא מושלמת, רק שלמות מסוגלת לשמח את הלב, ושלמות פרושה לא לוותר להתאמת המצוות לרצונותי ולצרכי, אלא להתאים את עצמי לתורה. מה נותן לאדם את הבטחון שהוא עושה נכון, שהוא צועד בדרך ישרה? — האם אידיאלים שנוצרו בידי בני אדם מסוגלים לתת את ההרגשה הזו? אדם זקוק לאידיאל שימלא את נפשו, רק הדרך האלוקית, דרך התורה, יש בכוחה לשמח את נשמת האדם, משום הבטחון המושלם שהיא מעניקה לשומריה.

האם אנשים, שחייהם מיוסדים על נהיה אחר תאוותיהם, מסוגלים לחוש את ההתחלה החדשה, את הרגשת השחרור והעושר שמעניקה התורה? שרה שנירר הביאה את האושר אליך, אלי, אלינו, אל כולם, היא שברה את החשכה והביאה את האור של האידיאל התורני ללבותיהן של בנות ישראל.

את הצעד הראשון עשתה עם הקריאה הידועה: "מי לה' אלי", — ואז, כשהדרך כבר היתה סלולה ומדודה הוקמו בתי ספר נוספים במתכונת דומה ולהם שמות רבים המתחילים ב"בית...".

יש לזכור שבתי ספר אלה לא היו קמים מעצמם. כמה אומץ נדרש, ובעיקר מאשה, כדי לבצע את הרעיון הזה!, לשרה שנירר היה גם האומץ וגם הסיעתא דשמיא, ובכוח זה עומדים היום כל בתי הספר לבנות.

כל ה"בית..." לסוגיהם, שלא הזכירו יחד עם השם הפרטי שבחרו בו גם את השם הכללי של "בית יעקב". הסיבות בודאי שמורות אתם, אבל לפחות, לשם הכרת הטוב, ראוי לבטא, לפחות בכ"ו באדר, את ההערכה למסורת הגדולה והמיוחדת של חינוך הבנות בדורנו. שרה שנירר אינה זקוקה לכבוד הזה, זהו הכבוד של בתי הספר לבנות להוסיף את התואר "בית יעקב" אחרי השם שבחרו בו לבית ספרם.

החוב הראשון והעיקרי מתוח כמובן עלינו, התלמידות והמורות ב"בית יעקב" ספרנה לחברותיכן, לילדיכם, על המוסדות של התנועה המפוארת, על האם שהפכה את חייה וכחותיה למענם, הדגישו בפניהם את ההבדל בין הנוער שלנו לבין הנוער שלא זכה לחינוך של בית יעקב. איזה פער קים בין שני העולמות, ומי כמוה ידעה לתת לתלמידותיה את המשמעות המלאה של חיי העולם הזה.

מה נותן הדור המופקר של ימינו לעולם, מה הוא מקבל מה ישאר אחריו? כיצד נראה אדם בלי אידיאל התורה ברגע קשה בחייו? כיצד נראו מכלי עולם במחנות, ואיך עברו את אותם המחנות תלמידותיה?

בגלל האידיאל הנשגב ששרה שנירר ציירה לפני כל אחת מאתנו לעצוב חייה, בגלל "והבדלנו מן התועים" שלימדה את כולנו. בגלל השביל הברור שבו כל אחת יכולה לצעוד ולחיות שהיא סללה בעדה, בגלל האמונה, הבטחון, הדאגה האימהית והאהבה הרבה לכל בית ישראל — בשביל כל אלה אל נשכח אותה, אל תשכחנה אותה, הזכרון המרהיב של דמותה ישאר חי ועד ביננו עד בא ינון.

רבקה פינקוסביץ

האם בעיה זו מוכרת לך? (ג')

דמיון ומציאות - שקר ואמת

הורים נסערים מאד — ובצדק כאשר אין הילד דובר אמת. בשנים שלפני ביה"ס מתקשים הילדים להבחין בין דמיון ומציאות והם מועדים כתוצאה מכך להוצאה עצמית ומשאלות־לב מצטיירות כמציאות. ילד בגיל ביה"ס — לעומת זאת — מועד יותר לשקר בכוונה תחילה כדי להתחמק מעונש, כדי לזכות במשהו או כדי לבזות מישהו.

הסיבות

בין הסיבות הרווחות נמצא:

— דרך להתחמק מעונש או מורת־רוח של הורים ומורים.

— הכחשה — דרך לטפל במכרונות, רגשות, האשמות או דמיונות כאובים.

— חיקוי של מבוגרים שאינם דוברי אמת.

— התרברבות לשם קבלת תשומת־לב והתפעלות.

— להשיג משהו ע"י השקר.

דרכי מניעה

כולנו מתפתים לשקר כאשר אנו מבקשים להפליל את עצמינו. אם אנו בטוחים בדבר מסוים שדרך עשה מוטב שנטפל ישר בענין במקום לדרוש מהילד להודות שאמנם הוא בצע דבר כזה וכזה. אם ידוע לכם שילדכם נכשל בבחינה אל תשאלו: עברת את הבחינה? אלא טפלו בנושא עצמו, כיצד לשפר את למודיו באותו מקצוע וכדומה.

— דבור ולמוד את מושגי הישר והאמת בכל הזדמנות עפ"נ שהילדים ירכשו את אמות המוסר הנכונות.

— המנעו מענישה קשה מדי או תגובה מדי כי אז יתקדם השקר יותר ויותר כאמצעי של הגנה עצמית מפני העונשים.

— הורים שמגזימים בספורים, שבודים כזב מליבם כדי להמנע מפגישה לא רצויה, המכחישים שגיאות שלהם עצמם, המונעים הוראות להודיע למבקר שאינם בבית או שאומרים לילדם שיהיו בבית בשעה שלא יהיו בו אינם יכולים לצפות לכך שילדיהם יהיו דוברי אמת!

מרמה

סעיף מיוחד בשקר של ילדים היא המרמה בבית או בביה"ס. אחוזים גבוהים של תלמידים מרמים בבחינות. ילדים רבים מרמים במשחקים, כאשר הם נתפסים הם מכחישים את האשמה באופן נמרץ.

הסיבות

בין הסיבות השכיחות לרמאות בבית ובביה"ס נמצא:

— לחץ חיצוני להיות הראשונים בכיתה, לחץ של הורים [illegible]

— [illegible] ילדים לאנוכיות רבה, הם רוצים להיות הטובים ביותר ולנצח בכל המשחקים.

— ילדים שאינם מוכנים כהלכה למבחן צפויים יותר לרמות.

דרכי מניעה

— פיקוח — ככל שאנשים וילדים מרגישים שיש להם סיכוי טוב להעלים את המעשה ולצאת פטורים הם מועדים יותר לרמות. פקוח מבוגרים צמוד בזמן משחק חברותי ובזמן מבחן מפחית עד למינימום את ההונאה.

— למוד ערכים ומוסר!

— תנו לילדכם אפשרות להצליח במשחק ולעמוד במבחן ולא יהיה לו צורך בתרמית.

מה לעשות

— הראו לילדכם שאתם כועסים על שרימה אתכם והסבירו לו שהתנהגות לא ישרה מובילה לחוסר אמון כלפיו מצד אחרים.

— למדו את ילדכם להפסיד ותנו לו הזדמנויות להצליח.

— תנו תמיכה בכל תנאי. אהבתכם ומסירותכם לא תלויים בציון שיביא הביתה, או בכך שיעמוד במקום ראשון בדירוג של ביה"ס.

חיה כהנא

לאם ולגננת
מה אספר לילד?
תכנית עם מטען ערכי עשיר
יתקיים אי"ה באולם וינגרטן רח' העילוי 5 קרית משה ירושלים ביום שני כ"ט אדר, בשעה 7.00 בערב בדיוק
א. מופע עיוני "הסיפור לילד הרך"
הדגמת הסיפורים באומר צליל ותנועה ע"י ילדות
עריכה ביום והנחיה: לאה פריד ושרה קיסנר
ב. הפסיכולוג ד"ר קפיגסברג ירצה בנושא:
הסיפור לילד — כמקשר בין הדורות
ג. "צלילי ילדות" הופעה מרשימה בהנהלת ציפי איגל
עם בנות "מתניה" וצלילי ילדות 2
ערב שבשבילו כדאי "לצאת מן הכלים"
כרטיסים: איזור גאולה: "סטנימקל" "גלפר" "צליל" יחזקאל 10. משפחת פרלמן אבינעם ילין 6, הרשלר שומרי אמונים 4. עזרת תורה "חפציבה" עזרת תורה 18, [illegible]

בס"ד
תעשיות בר-מן (קליה ואריזה) בע"מ
מזכרת-בתיה
בהשגחה מיוחדת לפסח תשמ"ז
בהשגחת הבד"ץ העדה החרדית ירושלים
• קקאו הולנדי בשקית בר-מן [illegible] של 500 גרם
• סוכר 1 ק"ג בר-מן יבוא מיוחד
• קפה קלוי וטחון בר-מן 100/200/500 גרם
להשיג דרך שוק מטע
ת"א-ב"ב: 03-806161, י-ם: 02-537964
חיפה: 04-720784, חדרה: 063-34683

הבגד שלנו
צפניה 1 י-ם 822842
מכירה
לנשים, מיוחד לנערות
מבחר עשיר בדגמים בלעדיים
עיצוב והתאמה מקצועית
לפי בחירה אישית
* * *
במוצאי שבת
מכירה במחירים מפתיעים
*
בכל ערב פתוח בין השעות 8.30-5.30
חבל להחמיץ
בברכת חג שמח
להתראות

הורים יקרים!
בטרם תביאו את בניכם בברית האירוסין
פנו לאגודת דור ישרים
בבדיקת דם ניתן למנוע מחלות גנטיות ח"ו
הבדיקה מבוצעת חינם וללא הזדהות
האגודה פועלת ע"פ ברכתם של גדולי התורה בארה"ב ובארץ
ביניהם: הגרש"ז אויערבך שליט"א, הגרי"ש אלישיב שליט"א
[illegible]

תמרוקיה "יפית"
רח' ר' עקיבא 91 בני ברק
★ שעוני היוקרה "שבליה", "מרווין" ו"לפייט"
במחיר הנמוך ביותר - בואו ותווכחו
★ מבחר גדול ומגוון של תכשיטים
★ תכשיטי זהב 14 קרט במחיר נוח
★ בקנותך שעון תקבלי שי מערכת איפור במתנה
מתנות חינם ב"יפית" על כל קניה
הדברים היפים ביותר ב"יפית"

ללול הסדר ולחג הפסח
ניתן להשיג אצלנו
דגים ממולאים (געפילטע פיש),
חזרת וחרוסת, אוכל ביתי, טיב מעולה
כשר לפסח למהדרין (לא שרויה)
הזמנות מתקבלות עד יום חמישי פרשת ויקרא ג' ניסן
טל. 03-296428
אברהם מרדכי ליפשיץ

תמרוקיה "יפית"
רח' ר' עקיבא 91 בני ברק
★ מוצרי "הלנה רובינשטיין" הכשרים לפסח בהכשר הרב י.ד. גרוסמן ב־20% הנחה
★ מוצרי "רבלון" כשרים לפסח בהכשר הרב שיינין
★ מוצרי קוסמטיקה בהכשר חוג חתם סופר
מתנות חינם ב"יפית" על כל קניה
הדברים היפים ביותר ב"יפית"

קריאה נאמנה לנשות ישראל
בס"ד, אדר תשמ"ז ירושלים עיה"ק ת"ו
גם אנו מצטרפים לקריאת הגאונים שליט"א, ומפרסמים דעתנו כי אין לאשה לילך מחוץ לביתה בפאות הארוכות והפרועות והמתפשטות לצדדים, אשר מנוגדות לדרכי הצניעות.
וחזקה על בנות ישראל הכשרות, כי יקפידו ויזהרו בכך לשמור כהלכה על גדרי תומת הצניעות, ובשכר נשים צדקניות נושע תשועת עולמים.
ועל"ז באעה"ח
יוסף שלו' אלישיב — שלמה זלמן אויערבאך
חיים פנחס שיינברג — א.י.ל. שטינמן
יהודה צדקה — בן־ציון אבא שאול

קוסמטיקה ואיפור לפסח!
ביום ראשון כ"ח אדר (29.3.87) תתקיים אי"ה מכירה של מוצרי קוסמטיקה, איפור ונקיון לפסח
במרכז הקהילתי "גנת תמד"
רח' עזרת תורה 16 ירושלים, בשעות 17.30-20.00
במכירה: כל מוצרי הטיפוח לפנים, כל פריטי האיפור, סבונים (כולל מהודרים למתנה), שמפונים, בשמים, מברשות שיניים מעולות ועוד.
לבני ברקיים: מכירה מיוחדת עבורכם תתקיים אי"ה ביום שני כ"ט אדר (31.3.87) ברח' השלושה 26 בשעות 18.00-20.00

מבצע תכשיטים לחג
★ מחרוזות פנינים מרהיבות
★ טבעות
★ תליונים
★ אבני חן
★ עגילים
באיכות מעולה ובמחירים מפתיעים
מוצש"ק פרשת ויקהל־פקודי כ"ז אדר (28.3.87)
בשעה 8.00 בערב בבית משפחת קליין
סנהדריה המורחבת 107/3 ירושלים

ניקוי ותיקון שטיחים
● ניקוי ותיקון כל סוגי השטיחים
● ניקוי שטיחים מקיר לקיר וריפודים בביתך
● מומחה לתיקון וחידוש שטיחים פרסיים, סיניים ועבודות יד
● שירות מביתך וחזרה
כרמל

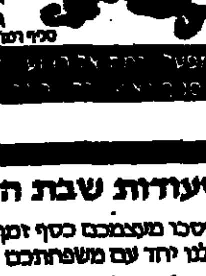

טלי־טל
מידות גדולות לנשים
הגיעו דגמי אביב—קיץ 87
• דגמים בלעדיים של וורדה ושרינה (חנות המפעל בירושלים)
• כמו כן ניתן להשיג אצלנו דגמי יורם ירדני, סדם ועוד...
• דגמים אלגנטיים לחגים ושמחות
• מחירים הסותאימים לכל כיס
• אפשרות לתשלומים
חולצות אלגנט ג'קרד ובוקלה תוצרת שרינה 80 105 116 ש"ח.
ירושלים—מרכז כלל חנות 104א' ליד המדרגות הנעות טל' 02-231279
נתניה—רח' שמואל הנציב 9 (בפסג') טל': 053-338605

סעודות שבת הגדול!
חסכו מעצמכם כסף זמן וטרדה.
הבואו לסעוד אצלנו יחד עם משפחתכם את סעודות שבת הגדול
★ שפע של אוכל טעים ★ שרות אדיב ★
כ"כ ניתן לקבל הביתה סעודות שבת מוכנות
נא להזמין עד ליום רביעי ט' ניסן (8.4.87)
"אולם נהדרי"
רח' אור החיים 19 ב"ב טל' 795342

רצי
הרצל 24 ק"א ב"ב
דגמים בלעדיים
ויוקרתיים
[illegible]
להתראות
רצי

בת ישראל
החשבת מה גדול חילול ה'
בהליכה בפרהסיה כנגד דעת גדולי הדור
בפאות ארוכות למיניהן
והפרועות המתפשטות לצדדים
נשים למען הצניעות

ירידי 78
החנות הזולה בעיר — ירושלים
יפו 78 (מול משטרת מחנה יהודה לכיוון הדוידקה) ירושלים
תמרוקים
תיקי סקאי וערב
מלאי גדול של גרביים מהארץ ומחו"ל
מבחר ענק של קישוטי ראש לאשה ולנערה.
מחרוזות וסיכות במילה האחרונה, עגילים.
במחירים ומצחיקים
מספרות ראש הדר' - 2.50
ויסקוזה - 6.00
סטמפר - 6.50
חלק - 5
ברסים איטלקיים - לבד - 12
[illegible] - 15
[illegible] - 3
[illegible] - 1.50
עגילים [illegible] - 2.40
סיכות בגד - 3.00
פתוח רצוף - 19:30 - 8.30
ירידי 78 החנות הזולה בעיר יפו 78 ירושלים

היישר מאנגליה
הגיעו דגמים יפהפיים של
שמלות קיץ לילדות
כמו"כ מבחר גדול של
בגדי תינוקות
המכירה ברח' יונה הנביא 19 ב"ב במוצש"ק בין 7-9

אמא!
היחיד הנושא תו תקן
הסירי דאגה מליבך
תני לי את המוצץ הטוב והבטוח ביותר
תני לי...
ריקו
Rico

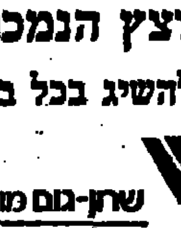

המוצץ הנמכר ביותר במדינה
ניתן להשיג בכל בתי המרקחת, חנויות למוצרי תינוקות
שרון-גום מוצרי גומי לטקס
sharon-gum latex rubber product
שיווק ישיר לספקים סיטונאים וחנויות
"ש"י" רח' סימון 6 בני ברק 792059 03/791328
"ריקו" המוצץ הבטוח!

הגילויים החדשים במנהרות הכותל המערבי

צילם: רחמים ישראלי — בור המים שנתגלה מאחורי ואו דלורוזה. תעלת המים שהובילה להר־הבית.

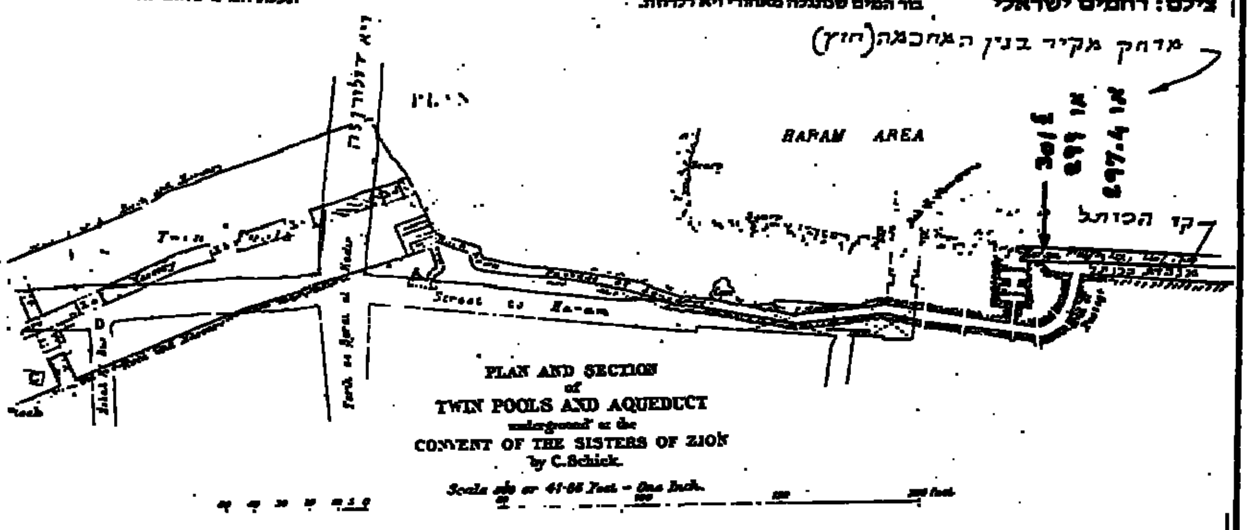

לפני 120 שנה חשף החוקר הבריטי צ'רלס וורן את המעלה - השרטוט הוא מעשה ידיו של צ. שיק.

מיומנו של אבא

והגדת לבנך...

קשה, קשה לקיים מצוות "והגדת לבנך" בימים אלה, של טכנולוגיה מתקדמת וקומוניקציה תקשורתית החודרת לכל תחום בחיים.

עברו חלפו הימים שכל אב ישב עם ילדיו בימי ערבי פסחים ושינן להם את "מה נשתנה" ופסוקי ההגדה. המודרניזציה שינתה את הכל.

מה הקשר?

ובכן, בבקשה. נסו ללמד את האטוס שלכם אפילו את "מה נשתנה". הוא יעצור אתכם כבר אחרי הקטע הראשון.

אינכם חושדים בו שהלך עם אחיו הגדול יותר ל"חדר" ושמע זאת מפי הרבי. ואם כן, כיצד הוא יודע לשנן את ה"מה נשתנה" כל כך טוב ואפילו עם הקצב התימהוני הרצוי?

את התשובה תוכלו לקבל מהרשמקול שהצבתם בעצמכם בחדר הילדים. לחיצה על הכפתור וקלטת "שירי פסח" כבר מנגנת במלוא העוצמה. "מה נשתנה" בליווי תזמורת מלא.

הקטן מצטרף מיד לרשמקול ועכשיו הכל ברור ומתוח.

* * *

מה שהקטנים לא הבינו ב"חדר" הבין על סידור הקערה בשולחן ליל הסדר, אינך צריך לעמול כדי להסביר להם. הם יעשו זאת יותר טוב. זוכר את הקלטת שזה עתה נגנה משירי החג? ובכן, מיד אחריהם משמיע מישהו הסברים מפורטים על שולחן ליל הסדר, על הקערה ועל ההגדה של פסח בכלל. הכל בליווי צליל ומנגינה.

למי שזה עדיין לא מספיק, יש שפע מדהים של ספרונים וחוברות מצויירים על הנושאים הללו. לבעלי היכולת — שיקופיות בשפע: שולחן הסדר על קיר חדר הילדים, ממש "חי".

גם תפילות החג לא נעדרו. יש "תפילות לילד", "פסח להשבירי", "מחזור לטף" ואולי אפילו יוצרות נמצאות שם בהישג יד.

* * *

אפשר להתמם בערב פסח בסיפורי ואגדות החג. אתה מנסה להחיות את מיטב המסורות ששמעת בימי נעוריך. מאמץ "לחפש" את הריכוז של הילדים לפתוח בשטח זה.

הכל לשוא. הילדים פורצים בצחוק אחרי המשפטים הראשונים. הם מכירים את כל הסיפורים, תרתי משמע. הם יודעים אפילו את השירים המלווים כל סיפור. ואת זה אתה לא ידעת!

הקטנה עולה על כולם, ופוצחת בשורה של פנינים מההגדה. פירושים קצרים ואמרות על פסוקים מתוך ההגדה של פסח.

עכשיו זה כבר ממש לא נעים. פה ושם אתה שומע גם משהו חדש.

ומה יהיה על "והגדת לבנך"? מה נשאר להגיד לו?

* * *

האטוס תולה עיניו באחותו, מחייך מפה לאוזן חיוך רב משמעות, ושואל שאלה, שפשוט מצילה את המצב: "אבא, כאשר היית ילד, איך הצלחת לגנוב את האפיקומן?"

מדהים, אבל "קרש הצלה" מאין כמוהו.

את זה לא הגה ברעיונו אף זמר או מפיק קלטות. גם בשיקופיות ובסידורים לילדים זה לא מופיע. בשום פירוש מההגדה לא הוזכר העניין. מעתה הכל תלוי בך.

מפשפש במוחך ומאמץ את זכרונך, כדי "להבריק" בפטנט, שיכסה על כל מה שלא הצלחת לעשות עד כה.

ורק אז אתה קולט, איזה "והגדת לבנך" עלול להיות כאן בעוד שניות ספורות. במו פיך תלמד את ילדיך כיצד גונבים, את האפיקומן!

וזה כבר קצת יותר מדי גם בשבילך. אתה נס לעבר ארון הספרים העתיק ומתחיל לאוורר במרץ את ספרי הקודש שבו. מנגינה עליזה של "מה נשתנה" יחד עם מקהלת ילדיך מלווה אותך במלאכתך...

אפילו לגנוב אפיקומן אינך יודע — — —

א. בר

הבית שלנו

תשות לרופא

הכיב החומצות והתרופות

מאת פרופ' דניאל רחמילביץ

4 גורמים להפרשות חומציות, עישון, משקאות עם קפאין, מזון מפולפל וחריף ואלכוהול בצורה מוגזמת + אין לחשוש מקידוש וד' כוסות

מחלות כיב הקיבה והתריסריון שכיחות ביותר בעולם המערבי. מניחים שעשרה אחוזים מהאוכלוסיה סובלים בדברי ימיהם ממחלות כיב ואחוז גדול הרבה יותר סובל מצרבת ומהפרעות אחרות בדרכי העיכול העליונות. כיב הינו חסר ברירית המצפה את דרכי העיכול. כיב משול לפצע הגורם לעור הגוף לאחר חבלה.

הגורם האחראי להיווצרות כיבים בדרכי העיכול אינו ידוע. מקובל לחשוב שכיבים נוצרים כתוצאה מלחץ נפשי, ממתח ובי־אנשים הנוטים להפנים ומנענים מלהוציא את המתרחש בנפשם פנימה־החוצה. אולם סיבות אלה אף אם לא הוכחו חד משמעית כאחראיות להופעת כיבים. רבים חושבים שהרגלי תזונה לא נכונים כמו אכילה בשעות לא קבועות עלולים לגרום להופעת כיבים. גם סברה זו לא הוכחה מעולם. ידוע רק שגורמים במזון המביאים להגברת הפרשת החומצה על ידי הקיבה יכולים לתרום להופעת כיבים.

ארבעה הם הגורמים המגבירים הפרשת חומצה: עישון, משקאות המכילים קפאין, מזון מפולפל וחריף ואלכוהול בכמות מוגזמת. זו הסיבה שלכל הסובלים ממחלת כיב מומלץ לשמור ארבע פקודות "אל תעשה": להימנע מעישון, משתיית קפה בכמויות מוגזמות, מאכילת מזון חריף ומשתיית אלכוהול בכמות מוגזמת. (אין מניעה משתיית יין בקידוש או מקיום מצוות ארבע הכוסות בליל הסדר).

העולם הרפואי יודע בבטחון רק עובדה אחת: ללא החומצה המיוצרת על ידי הקיבה אין כיבים. אין הדבר אומר שכל הסובלים מכיב מפרישים חומצה בכמויות גדולות ומופרזות אך המאמץ הטיפולי בסובלים מכיב מושתת לכן כנגד החומצה.

הסימנים האופייניים בסובלים מכיב קיבה או תריסריון הינם קודם כל מיחושים או כאבים הממוקמים בבטן העליונה מתחת לקשת הצלעות. אופייני שהכאב מזכיר הרגשת רעב. מעין כרסום בתוך הבטן המוקל בצורה חד משמעית 20-30 דקות לאחר אכילה. יש הסובלים מכיב מתעוררים משנת הלילה בשל אותה הרגשת רעב המוקלת רק לאחר שתיה ואכילה. מחלת הכיב יכולה לגרום להיצרות המעבר בין הקיבה למעי ולכן לעיתים סובלים גם מהקאה. סיבוכים אפשריים למחלת הכיב הינם: דימום בדרכי העיכול העליונות, התנקבות הדופן או חסימת המעבר מהקיבה למעי התריסריון.

ב"ה הודות להתקדמות שחלה בטיפול ניצפים היום הסיבוכים לעיתים יותר רחוקות מאשר בעבר. האבחנה של מחלת כיב נעשתה בעבר על ידי בדיקה ותסגנית של דרכי העיכול בזמן בליעת בריום. כיום עדיף לאבחן נכוחות מחלת כיב ע"י הסתכלות ישירה באמצעות גסטרוסקופ בבדיקה הידועה בשם גסטרוסקופיה. בדיקה זו מדויקת יותר מצילום רנטגן ומונעת חשיפה לקרינה. באדם הסובל לראשונה בחייו מסימנים חשודים חשוב לקבוע האבחנה באופן אובייקטיבי. באדם שאובחן בעבר וסובל מהתלקחות חוזרת אין הכרח לחזור בכל פעם על הבדיקה.

הטיפול במחלות כיב מושתת כנגד החומצה. ניתן לטפל בתכשירים סותרי חומצה כדוגמת מאלוקס ותמיד עדיפים התכשירים הנוזליים. חשוב לקחת כמות שתסתור ביעילות את החומצה — כף מרק אחת מדי שעה וחצי — שעתיים בין הארוחות. התכשירים סותרי החומצה אינם נספגים ואין מניעה לקחתם בכמויות. סימן הלוואי העיקרי הינו שלשול או לחילופין עצירות.

כיום מצויים בשימוש גם תכשירים יעילים המונעים את הפרשת החומצה. התכשירים הידועים הינם טגמט או זנטק. ניתן לקחת טבליה אחת בלילה לפני השינה וטיפול זה מביא לריפוי הכיב בצורה מהירה ויעילה. בתכשירים אלה יש לטפל חודש תמים גם אם סימני המחלה הוטבו כבר קודם לכן. בשום פנים לא מומלץ לקבל תרופות אלה בצורה לא מסודרת — כשקיים מיחוש ולהפסיק כעבור יומיים שלושה לאחר חליפת המיחושים. מחלת הכיב נוטה לחזור ולהתלקח ואז יש לחזור על הטיפול. אם בסבליות מוגצות החומצה מדובר — יש לטפל שוב חודש תמים.

בישראל ובארה"ב מחלת הכיב שכיחה הרבה יותר בגברים [illegible] כיבה יותר בתריסריון ופחות בקיבה. מחלת כיב התריסריון תמיד שפירה וכיב התריסריון אינו הופך ממאיר. כיב קיבה מאידך יכול להיות גם ממאיר. זו הסיבה שבסובלים מכיב קיבה יש לוודא בבדיקה הגסטרוסקופית, על ידי לקיחת דגימות רקמה משולי הכיב, באם הכיב שפיר או ממאיר. כיב ממאיר יש מיד לנתח. כשמדובר בכיב קיבה שפיר יש לוודא ריפוי המוחלט על ידי בדיקה גסטרוסקופית חוזרת לאחר ששה־שמונה שבועות טיפול.

חשוב שבסובלים ממחלת כיב או אלה שסבלו בעבר ממחלת כיב יימנעו מנטילת תרופות נגד כאבים או דלקת כאספירין, אינדומט, סולינדק נפרוקסן וכו'. התרופות הללו עלולות לגרום לנזק לרירית הקיבה והתריסריון. הדבר אמור לגבי כלל האוכלוסיה, אך אותם שסבלו בעבר ממחלת כיב מועדים באופן מיוחד. באם אין מנוס וחייבים לקבל תרופות אלה כדאי להיוועץ ברופא באם לא כדאי היה לקבל תרופה נוספת העשויה להגן על הקיבה והתריסריון.

לא אמון בם

(המשך מעמוד ד')

בממשלה — אני שואל את זה חוזר ושואל — שמסתבכת סיבוך אחר סיבוך מתוסר עמדה ברורה בנושאים של אישור לא יהודים כיהודים? ואני רוצה שיהא זה ברור ויאמר כאן הדברים, מכיון שאני רואה שעד כה לא נקלטו: ידעו כי גיור שלא כהלכה אינו גיור ורישום שלא נעשה לפי ההלכה משמעותו רישום גוי כיהודי. יהא ברור מהו גיור רפורמי, גיור של רפורמים אלה, שהכריזו כי לגבם לא רק זה שנולד לאם יהודיה הוא יהודי אלא גם זה שנולד לאב יהודי והאם היא לא יהודיה הוא יהודי. גם הכנסת קבעה בתחיקתה במלוא הבהירות כי רק זה שנולד לאם יהודיה הוא יהודי. איך, אם כן, נכיר בגיור רפורמי, כאשר הרפורמים מתנכרים לאבני היסוד, שהן בשבילנו קודש מקודשות וחוקי המסורת הם מקובלים בחוקת הכנסת? בשביל יהודי שומר תורה זה אמנם לא משנה אם עמדת הכנסת תואמת את התורה, אבל לכם, חברי הכנסת החילוניים, שלכאורה אתם מכבדים את חוקי הכנסת, איך מתעלמת הכנסת מחוק משמעותי כזה?

לא נצביע אמון בממשלה אשר עומדת מן הצד כאשר תובעים דיין לדין — דבר שלא קרה בהיסטוריה היהודית כאן בארץ־ישראל וגם בתפוצות הגולה — וזאת בגלל שהודיע על שהרשות החילונית מתערבת, שלא בצדק, ברשות ההילכתית, ובעצם גם לפי חוקי הכנסת גיור זה נושא הילכתי.

לא אהיה שלם עם עצמי אם לא אצביע בהזדמנות זו, על זה שהקואליציה נותנת יד להפר הסכם שחתמנו לא להביא לכנסת חוק לשינויים בשיטת הבחירות. יתכן מאוד כי במצב הנוכחי, בתנאים הנוכחיים, כשהקואליציה היא כה רחבה, לא ניתנת תשומת לב אם נצביע או לא נצביע אמון בממשלה, אבל בחיים הפוליטיים, המשתנים לפעמים בן לילה אחד, אני רוצה שיישמע: אנחנו לא נשכח את ההתעברות להסכם כתוב וחתום בינינו לבין הליכוד, לכן לא נצביע אמון בממשלה. מנסיוני המעט אני הרב בחיים הפוליטיים יכול אני לקבוע כי דרך זו של התעלמות מהסכם כתוב וחתום לא משתלמת.

אולי לא הייתי צריך להעלות מעל במת הכנסת נושא כה כאוב ומביש בינינו לבין הליכוד, אבל מכיון שלצערנו הגדול אין ארון קשבת בזמן האחרון לכל הנושאים האלה, ניצלתי את ההזדמנות הבלתי נוחה הזאת להגיד דברים בלתי נוחים. אולי אותה, שר התחבורה מר קורפו, תחבר כאן את הקרעים.

תשבץ/ מס' 56

פרשת ויקה"פ - החודש

מאת אבינועם שולב

בין הפותרים נכונה יוגרלו פרסים. על הפתרונות להגיע למערכת תוך שבוע. את הפתרונות יש לשלוח על גבי התרשים המודפס בעתון, או ע"ג העתק של התדפיס. המען למשלוח פתרונות: "המודיע" — תשבץ מס' 56, ת.ד. 1306, ירושלים 91012.

מימין לשמאל:
1. אמתיות, נאמנות; 6. מכשול, תקלה; 9. צלוי למחצה; 10. מזל; 11. צפור שיר יציבה בארץ; 13. תל; 14. הרגיז, צָעַר; 15. עני; 16. מין ענבים שתסס; 18. עוף דורס; 19. חזר; 21. גוש אדמה המתנשא לגובה; 22. מוט גבוה בספינה שקושרים אליו את המפרשים (כתיב מלא); 24. יזיזה זמן; 26. מאפה בצק העשוי בצורת טבעת; 28. מזרח; 30. טהור, נקי; 31. גז נטול צבע, משמש לתעשיה ולחקלאות; 33. עיר בירה באירופה; 35. קריאת כאב; 36. חיה שמעורה השתמשו לבנין המשכן; 38. בן אדם; 39. נבהל, פחד; 41. סף הפתח; 43. זוחל עטור שריון; 45. קדומת לשם משפחה הולנדית; 46. רבב; 48. מדף; 50. מסך, וילון; 52. תכשיט קדמון; 53. רצועה ארוכה של אריג או עור; 55. מושחז; 56. שקט; 57. יופי, פאר; 58. עיר גדולה בספרד.

מלמעלה למטה:
1. מכלי המערכת שהיו על השלחן בבית המקדש; 2. מאותיות הא־ב; 3. מכשיר לקצירת תבואה; 4. קיר, תל; 5. מתנה; 6. כלי למאור; 7. בן חיה; 8. מארבע פרשיות; 12. בעל מלאכה; 13. מקום גדול עצים שתלים; 14. מכלי הקודש במשכן; 17. קצה, סוף הגבול; 18. בתוכו; 20. ענף; 22. מהדברים שנתרמו למלאכת המשכן; 23. תרם; 25. שיטת כתיבה ע"י סמנים מוסכמים קצרים; 27. תל חרבות; 29. מרובע ואין ארכו כרחבו; 31. מדינה באירופה; 32. חרטה; 34. נכרי שהתיהד; 37. נטיה באלכסון; 40. שליח מהיר; 42. בעל חיים ממשפחת הכלבים; 44. מטבע קדמון שוה ערך למחצית השקל; 46. און; 47. מספר, כמות; 49. מדינה בדרום אמריקה; 51. החלק החד של הסכין; 52. עובר וחולף; 54. מצבת זכרון; 55. רחם, חָמַל; 56. כן.

בהגרלה שנערכה בין פותרי תשבץ מס' 54, זכו:
1. נתנאל ליפשיץ — בני ברק
2. חיה סגל — בני ברק
3. חיה מרק — ירושלים
4. משפחת לוק — ירושלים
5. שלמה ריגל — עמנואל
6. נחמי בורדיקובסקי — חיפה
7. זילברברג — בני ברק
8. רִיקי איינשטיין — ירושלים
9. ישראל שיינפלד — בני ברק
10. משפחת מלבסקי — ירושלים

הפרסים: קלטות — מתנת רפאלי — המרכז הגדול לקלטות, מכשירי חשמל, תקשורת, ציוד לצילום ותכשיטים — רח' רבי עקיבא 115 בני ברק. הודעות ישלחו לזוכים.

פתרון תשבץ מס' 54

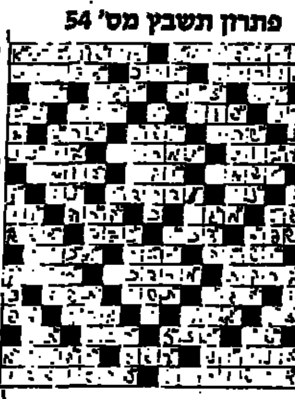

רשמי קול וטלפונים
רפאלי
רח' ר' עקיבא 115 בני ברק

יקבי חברון
הפתרון לליל הסדר!
שותים יין שהוכן מענבים.
ארבע כוסות של חברוני אדום.
יין ענבים מהודר של יקבי חברון.
ביקבי חברון
יין... מכינים מענבים
חברוני אדום - יין ענבים שמתאים גם לילדים.
וכשר לכל העדות בישראל

יד אליעזר
810976 812060
הודעה חשובה
השבת כ"ז אדר השבת האחרונה עד פסח לקבלת אוכל מוכן למשפחות לשבתות
אי"ה לאחר פסח נמשיך בסדר זה

"הכל לגן"
רח' מאה שערים 7 י־ם
מבחר מוצרים למשחקי "פישר פרייס" ו"לגו"
והכל במחירי הפתעה
לדוגמא רכשת של פישר פרייס מספר קטלוגי 980
רק 75 ש"ח!!!

מרכז אופנה עילית
רח' ר' עקיבא 90 בני ברק
מסיבות טכניות מחוץ השיפוצים בחנות עד לאחר חג הפסח הבעל"ס לבקשת לקוחותינו הנאמנות
נפתח מיום שלישי ר"ח ניסן עד ערב החג
וכל המלאי שהוכן לקראת החג והקיץ במחיר הפתעה
השיפוצים יערכו אי"ה מיד לאחר הפסח ועל הפתיחה המחודשת תבוא הודעה

בי"ה
בדיקת אלרגיה למזון
בדיקת שיער
תזונה בריאה
של ד"ר אבן־חן
— תזונאי
מקבל בבני ברק 03-790257
בתל־אביב 03-239682
בחיפה 04-666640

מכנסיים
"מהודר" בית למכנסים
מכנסיים תפורים במיוחד לילדים ונוער
השלושה 26 בנ"ב 789326
הקץ לסלאי הברכיים!
למוסדות ותתי"ם הנחה מיוחדת למהדרין
מכנסי היוקרה מהודר

המבצעים נמשכים
רק אצל
רפאלי
רח' ר' עקיבא 115 בני ברק

יריד המזרח
ב"ב רח' חזון איש 2
המזרח התיכון
מכונות גילוח
במחיר עלות

כיצד מתאחדים
עשרות פרושים בדרך הפסט הדרש, הרמז והסוד במילה אחת?
בהגדה של פסח
המסמודין שבהגדה
מאת
הרב מתתיהו גלזרסון
להשיג בכל החנויות

חדש לפסח מאוה"ב
שמלות יפהפיות לילדות
חולצות לנשים
בכמות מצומצמת
המכירה תיערך בעז"ה במוצש"ק בבני־ברק
רח' אמרי־חיים 43 (עצמון)
משעה 8.00
להתראות

למסעדה באיזור קרית שמונה
דרוש
משגיח כשרות
תנאים נוחים
נא לפנות לטלפון: 41144־069

יריד המזרח
ב"ב רח' חזון איש 2
המזרח התיכון
שעונים מרדימים
ושעונים מעוררים

האינסטלטור לא הגיע!!!
גם היום וגם אתמול!
צלצל ומיד נגיע
★ גלוי מילות במכשיר אלקטרוני חדיש
★ ניקוי שורשים מביוב ע"י מכשיר חשמלי חדיש
★ הרכבת כיורים וברזים
★ שיטה מהפכנית להגברת לחץ
שור 03-799996 מחירים נוחים
שרות 24 שעות ביממה
גזור ושמור לשעת חרום

פנסיון "בתוככי ירושלים"
(בבעלות חדשה)
רח' אברבנאל 27, רחביה י־ם טל. 02-639892
נותרו מספר מקומות לאירוח מלא בחג הפסח ובשבת הגדול
ניתן להזמין ארוחות במקום לשבת הגדול ולפסח (כולל ליל הסדר)
ניתן להשיג אצלינו גם ארוחות מוכנות הביתה (לפי הזמנה)

Rutis
מבחר
חדש ומגוון
אלגנטי וספורטיבי
לאם ולבת מגיל 9
במחירי הפתעה
אפשרות ל־2 תשלומים
פתוח כל השבוע מ־9.00-7.00 בערב
ובימי א' וד' גם לפנה"צ מ־10-12
פתוח גם במוצש"ק
מכלין 14 בית וגן
טל. 418940 ירושלים

חדש - עתיד דגם משופר!
עזרת חדשה?
אבא במבוכה?
פסח בא!
מדב"ח לעזרתך!!!
מדב"ח — מדבקות בשר חלב
לסימון כלי בשר חלב וסכרים
עזרות בבישול, באפיה ובשטיפה
כמויות הכבה. 181 אפשרים
תרכש מדב"ח בכל משבה

דנה
רח' הישיבה 4, גאולה ירושלים
אנו שמחים להודיע על פתיחת מחלקה חדשה בחנות של
סדקית הכוללת:
כפתורים, חוטים, דנטלים, סרטים, צווארונים!!! במבחר גדול ומרהיב במחירי הפתעה!!!
לקראת חג הפסח הבא עלינו לטובה ניתן להשיג אצלנו
תכשירי איפור ספוה ובשמים
כשרים לפסח, בהכשר של הרב גרוסמן ממגדל העמק,
בהנחה:
מבצעים מיוחדים לקראת החג:
גרביונים תוצרת חוץ ב־4.50 ש"ח
מטפחת ראש לבנה
עם פסי זהב ב־7 ש"ח בלבד
קרמים לגוף ב־15% הנחה.
סטים לצפרניים, קופסאות תכשיטים ומתנות שונות בהנחה עד ב־20%
כפתורים צווארונים ועוד...
מבחר תיקי ערב מפוארים 20% הנחה כולל עור נחש
בשמים יוקרתיים של ESTEE LAUDER
אנו שמחים להודיע על קבלת בשמים יוקרתיים של אסטה לאודר כמו"כ הבשמים של איב סן לורן YZL. אופיום OPIUM פריס - PARIS. ריב־גוש RIVE GAVCHE בושם לגברים קורוס KOUROS
בברכת חג כשר ושמח
דנה

הטבע
רח' ירושלים 20 בני ברק
המרכז לטבע בריאות ודיאטה
המחירים הזולים ביותר בבני ברק
יעוץ לריפוי טבעי ותזונתי חינם
פתוח 14-9, 16-10
טלפון 793075, לאיתמר

"אחיות לב" מגילות לירושלים
לנוחיות לקוחותינו בירושלים!
לקראת חג הפסח, מכירה מיוחדת!
של מיטב הדגמים החדשים
מאופנת ה"אחיות לב" (מבני ברק)
מחירים מיוחדים
המכירה תיערך בס"ד ביום שלישי א' ניסן (31.3.87)
בין השעות 5-10 בערב במרכז קהילתי "נוה חמד"
רח' עזרת תורה 16 ירושלים
להתראות!

הנמל ב.ז.ל. בע"מ
רח' עזרא 3 (פינת השומר) בני ברק
טלפון: 779693
מבצע מכירות של מיכלי מים
החל מיום ד' ב' בניסן (1.4.87)
ובמשך חודש ימים
מכלי מים מכל הגדלים
ב־3 תשלומים
הצטרפו למבצע "מכל מים בכל בית"
בואו ל"הנמל" בני ברק,
הובלה חינם בתחומי העיר

שימל
ר"ח עקיבא 66 ב"ב
הלבשה לגבר 78 32 28
בלעדי בלי מתחרים!
★ 150 ש"ח חליפה לנער
★ 165 ש"ח חליפה קצרה לגבר
★ 225 ש"ח חליפה ארוכה לגבר
חליפות ומכנסיים באיכות של ידע ונסיון 40 שנה ללא שעטנז
שבוע אחרון

מכירה חד פעמית
של שמלות חגיגיות ותצאיות
לגילאי 3-17
סריגים קיציים מ־3-14
חליפות לבנות, חליפות נאות לבנים
הכל מצ"ח
תתקיים אי"ה במוצש"ק
בחל השומר 18/ב' דירה 13 ב"ב
בין 8.30-10.00

מכירה אמריקנית
חלוקים
וכותנות לילה לנשים,
פיג'מות לגברים,
שמלות לילדות,
ושמלות נשים בהזדמנות
מוצש"ק, רמת אהרן 13
רחוב [illegible]

هكذا بين الاسطر

החלטת הממשלה

(המשך מעמוד ה')

● שיתוף פעולה "על־תנאי"?

האיפוק האמריקני מובן, שכן אין וושינגטון מעוניינת כלל להחריף את היחסים, מה גם שפולארד עצמו בא על עונשו ומבחינת ארה"ב הפרשה הסתיי־מה. יחד עם זאת, אפשר להבין בהחלט את אנשי המימשל המ־ביעים כעס על החלטת הממשלה: "איך אפשר להתחייב באופן רשמי לשתף פעולה בפרשת פולארד, ומצד שני להחליט, שעדויות או מסמכים מסויימים בפרשה לא יועברו לידינו? האם שיתוף הפ־עולה הוא מוגבל, או על תנאי"? — שואלים האמריקנים.

אין ספק, שהענין עוד ישמש נושא לשיחה בין ישראל וארה"ב בימים הקרובים. מ"מ ראש הממ־שלה ושר החוץ, שמעון פרס, העומד לנסוע לארה"ב בעוד כש־בועיים, יוכל גם הוא להחליף דעות עם ראשי המימשל בענין. בינתיים יש רושם, כי שני הצדדים מעונינים שלא להחריף את הטון ולשמור על "פרופיל נמוך" בפר־שה.

אשר ליחסים בין ישראל ואר־ה"ב — כאן נמשכים העניינים כרגיל. לאחר ביקורו של שר הצבא האמריקני בישראל, בין מארש, ובתום הסיורים הממושכים שקיים במערכת הבטחון ובצה"ל, וב־עקבות הפגישות שקיים עם כל ראשי המדינה, יש הרגשה בי־רושלים שהעניינים חוזרים לקד־מותם.

כל הדיבורים על מתח בין זר־גים בטחוניים בשתי הארצות הוכחו כבלתי רציניים. התכניות המשותפות וההסכמים בנושאים אלו מתבצעים בצורה מלאה. נסיעתו של ראש אגף המודיעין בצה"ל, אלוף אמנון שחק, לוושי־נגטון, רק מוכיחה זאת יותר מכל. האלוף שחק אמור להיפגש עם ראשי קהילית המודיעין האמריק־נית. אחד מהם הוא ראש מודיעין הצי האמריקני, הארגון בו עבד פולארד בעת שביצע את פעלוות הריגול למען ישראל.

ועל זה כבר נאמר, שבמודיעין ובבינ "עסקים כרגיל", בלי קשר למצב המדיני...

מצלמות, פלשים
במחירים חד־פעמיים
רפאלי
רח' ר' עקיבא 115 בני ברק

בליל מוצש"ק
הזדמנות מיוחדת לפסח
הגיעו בגדים מקסימים מארה"ב
לתנוקות וילדות עד גיל 6
רח' ר' עקיבא 109 ק.ב. ב"ב
מ־10־8 בערב

אופנת פאר
ב"ב ר' עקיבא 115
הנחות גדולות
במוצש"ק 8-10

לשוחרי התורה
שמחים להודיע שעומד לצאת לאור
"תולדות אהרן השלם"
על התורה
עם כל מאמרי חז"ל,
בפרוטרוט, לפי הציונים
טל. 02־855998

סמינר בית יעקב למורות ולגננות חיפה

ההרשמה לשנת הלימודים תשמ"ח הבעל"ט בעז"ה החלה

אנו שמחים לבשר כי בנוסף למסלולי ההכשרה הפדגוגיים הקיימים למורות ולגננות מוסמכות ובכירות נפתח בעז"ה מסלול טכנולוגי חדש בשלושה תחומים

1. גרפיקה שימושית ומסחרית
2. חשבונאות
3. מחשבים

עבור המעונינות בתעודה מקצועית־ממשלתית

ראשון, כ"ח באדר — 29.3.87
שני, כ"ט באדר — 30.3.87
שלישי, ר"ח ניסן תשמ"ז — 31.3.87
במשרד הסמינר, רח' מיכאל 8 חיפה

על הנרשמות להביא:
תעודת זהות, תעודת ציונים מכיתות י"א, י"ב
דמי הרשמה 25 שקל

פרטים נוספים במשרד הסמינר
רח' מיכאל 8, טלפון 04־666786

ההנהלה

לוח המודיע

דירות ובתים

ירושלים

למכירה

★ בקרית משה 3½ חדרים על עמודים ק"א בסביבה שקטה (02)534871

★ בהר נוף, 5, טרסה (150 מ"ר), גינה, נוף, 115,000. אנגלו־סכסון, 221161 (מלד"ן)

★ בהר נוף, 4, נוף, גינה, כניסה מיידית, 86,000, אנגלו־סכסון, 221161 (מלד"ן)

★ ברמות ב', 3 + פ"א, דוד"ש, ק"ב, מוארת + כיוונים טובים (02)868061

★ בקרית טלזסטון, 3 במצב מעולה + מטבח קומפלט + טלפון + דוד"ש (02)341407

★ רמות, 3 + 2 מרפסות, 99 מ"ר, נוף, כיוונים, 58,000 (02)863305

★ למהיר החלטה בקמניץ 3 + הול מטופחת דרום מערב. פרטים (02)859112

★ ברמות א' 3 חדרים ק"ב 54,000, ברמות ב' 3 חדרים 58,000, קוטג' 4½ ק"א + מחסן + גינה 78,000 ובהר־נוף 4½ ק"א + נוף מיידי 86,000 "ירושלים־85" (02)539087־8

★ בסנהדריה המורחבת 4½ מרווחת ק"ד נוף מקסים (02)862757

★ בתל־ארזה בהמשך לרח' אהלי יוסף, דירות מפוארות 3, 4 חדרים ופנטהאוזים 5 חדרים עם מרפסת, לכל דירה מרפסת סוכה, מחסן, חניה, שרותים, לבנין לובי ומעלית שבת. הפצירה רח' יפו 234 ירושלים (02)524772 (02)533177/8/9

★ בגאולה 3½ גדולה: חצר + מרפסת + מחסן כניסה פרטית, צדדים (02)423808

★ בסנהדריה באופירה דירת 4 יפה + מרפסת גדולה + מחסן, (02)810463 118,000

★ 3 + גינה, קומפקטית ובמרכז העיר שקט בסביבת ישיבה בעלז "קורין דבר" 1604־(02)552131 (02)532131

★ בהר נוף, בבניה דירות 4 חדרים (1 קטן), כיווני אויר מצויינים 58,000 (בתשלומים). דור־נוף (02)243557/8

להשכרה

★ להשכרה ברחוב שערי תורה 3 חדרים טלפון (02)418725

★ בקרית בעלז 3, חדשה מרוהטת, נקיה לפסח, מא' ניסן (02)811688 $400

★ בית וגן, 3½, מרוהטת קומפלט + טלפון מניסן לחודש. (02)418842 מיום שני

★ בהר נוף!!! דירות 4 חדרים ק"א + ק"ד, מיידי "אורי־נכסים" (02)221860 (02)245414

ביקוש דירות

★ דרוש בניין לשכירות עדיפות בבית וגן (02)420119

★ דרושה דירה בירושלים 3־2 חדרים לזוג צעיר כל האזורים הדתיים (02)423788

בני־ברק

למכירה

★ דירת 4 חדרים מפוארת (140 מ"ר) באזור יוקרתי טל: 03־783622

★ למכירה 3 חדרים ק"א ע"ע חזית ברח' זכריה (03)700508

★ 3 חדרים מרווחים בשרת מיידית כותנים מצוינים + דוד"ש קומת קרקע (03)793054

★ לזריזים!!! חמישה גדולים דירה בקומה, 4 דיירים. בבעלי מלאכה, אינטרשיונל (03)706117

עבודה

★ מקבל צביעת חדרים ודלתות חידוש אמבטיות וסקררים באחריות (03)705249, בערב

★ לבית־ספר גבוה לטכנולוגיה ירושלים דרושה מזכירה לשעות אחה"צ שליטה בהדפסה הכרחית רצוי במעבד תמלילים טל: (02)423131

★ מטפלת. אחרי פסח, לבן שנה + עבודות בית קלות, א'־ה' 7:45-13:15 (02)866307 בערב

★ למינהלת הר־נוף, דרושה מזכירה בחצי משרה (02)533986

★ מחפשים אישה למשק בית בימים א' וה' (02)424710

★ דרושה בחורה/אישה לטפול בילדה ולעבודות בית לשעות אחה"צ בב"ב (03)657186 (03)659118

★ מעונינת להתקבל לעבודה בתחום הגרפיקה (02)824951

★ דרוש מתרים למוסד תורני תנאים טובים (02)867921

★ דרושה פקידה לעבודה מפוצלת בבני־ברק תנאים טובים (03)706508 (03)7512458

קורסים

★ !ENGLISH מתארגנות קבוצות נשים ללימוד אנגלית מיד לאחר הפסח (03)792132

מכירות

★ בדי ריפוד מוכחרים וסקאי, מחירים מיוחדים, זולטוברצקי הרצל 49 תל־אביב

★ בבני ברק מכירה של סריגים ובגדים אביביים (תוצרת חוץ) במוצש"ק וביום א' 19.30-22.30 רח' פנקס 4 דירה 11.

★ מכירת שמלות וחולצות לנשים ולילדות כתנות לגברים, חליפות לבנים, מארה"ב. במוצש"ק 8-10.30 אבן האזל 7 י"ם.

אבדות ומציאות

★ נמצא מדליון בחתונת צאנז־קלויזנבורג, ומטריה בחתונת קרויטירר בגשל (03)783378

★ אבד עגיל בסביבת רחובות סוקולוב־קוטלר־הרב בלוי. להתקשר (03)704814

טבעונות

★ עבודות פסח מצמיאים שתו "תפוחך־הגדול" בריא וטעים (03)790638 (02)867910

כלי עבודה, משחקים, מחשבים מקדחות
הכל אצל
רפאלי
רח' ר' עקיבא 115 בני ברק

מבצע לעקרת הבית!
"הבאאר"
הגדול לכלי בית
במחיר הזדמנות
ברחבה ליד "הכל לגן" רח' מאה שערים 7, י"ם בשעות אחה"צ
מיוחד! במוצש"ק ויקרא נפתח מ־9.30־8.00

בית מסחר ספרים
ר' עקיבא 124 ב"ב
טל. 787365
הופיע מחדש
★ **חידושי הריטב"א**
על הש"ס
6 כרכים
מהדורת לוקס
★ **מתשובות הגאונים**
הופיע חלק חדש
*
להשיג בחנויות לספרי קודש
פתוח כל יום 10־5 בערב
יום ו' 1־10
"מישור" — איכות במפריקדיש

מבצע מדהים
שרשראות וצמידים
זהב ופנינים
רפאלי
רח' ר' עקיבא 115 בני ברק

קסטה לילדים
שלמה ומלכת שבא
סיפור ע"פ ילקוט
"מעם לועז"
גל פז

לכבוד יום טוב
הגיעו מאנגליה בגדים
אלגנטיים לכל המשפחה
המכירה ביום א' רב'
ל"ח, כ"ט אדר
מ־4.30־10.30 בלילה
בבית־הונגרין 601,
קומה חדשה, מא"ש
טל. 829454, 02־828820
מחירים מדהימים!!!
חבל להפסיד!

ב"ה
ניתן כבר להשיג גם בארה"ק הספר
"מכירת חמץ בערב קבלן"
מאת הרב הגאון
ר' יוסף יצחק בלינוב שליט"א
המבואר היטב תקנת כ"ק אדמו"ר רבינו הגדול
בעל התניא ושו"ע הרב
למכור חמץ בערב קבלן
מיישב כל ההשגות ומביא ראיות עצומות וברורות לזה, בהסכמת גדולי התורה שליט"א
בחנויות הספרים
הפצה ראשית: ר"מ אברמוביץ
בני ברק רח' הרב קוטלר 5

אולם ומסעדת גאולה
רח' יחזקאל 10 02־287161
אוכל טרי מוכן יום־יום
עם אפשרות לקחת הביתה
שמחים להודיע לקהל לקוחותינו שאנו עורכים סעודות משפחתיות לשבת הגדול
חובה להזמין מראש!
★ מספר המקומות מוגבל ★
כל הקודם זוכה

מבצע
שיק מודל
מבצע ז'קטים חיסול סוף העונה
ז'קסים צמר ב־120 ש"ח גם במידות גדולות
מעילי גשם 100 ש"ח
מעילים צמר ב־200 ש"ח, בתשלומים
סוניקות, חליפות, חולצות ותצאיות לעונת האביב והקיץ
רח' קלישר 46 ת"א 03־657186, 03־659118 ליד מגדל שלום

הגדת "קול אריה"

(המשך מעמוד ו')

עלי, כאילו הוא מדבר מגרוני ה־קול הוא שלי", ובכך ניתן להסביר את שם ההגדה "קול אריה" אעפ"י שנכללו בה גם חידושים של בני ביו הרעו אחריו אולם זכותו וכוחו הם שעמדו להם להצליח בתורה ולחדש חידושים נפלאים.

בשולי ההקדמה מציין המביא לבית הדפוס רבי אליעזר עהרנרי־יך, ממשיך השרשרת, כי היזמה להקים את חברת "מפיצי תורה ממשפחת ,קול אריה" נתעוררה בו לפני כארבעים שנה כסמל של הודאה להשם יתברך, שהצילנו מבין שיני אריות במלחמה האחרונה והוא ניצל כאוד מוצל מאש, לחיותנו כיום הזה בספרים הח־שובים. ההגדה של פסח "קול אריה" פנינה נוספת היא בעטרת התורה, שנתעטרו בה בני המשפ־חה לאות ולמופת. כמו כל ספרי ההרצאה גם מהדורת ההגדה של פסח היא מהודרת, כריכתה מעולה תייר משובח, וביחוד התוכן הוא לפילא מכל ברכתא ושירתא, יין ישן ומשובח בקנקן מפואר.

חשיבות מיוחדת למנהגים המיוחדים לליל הפסח וכאמור בתולדותיו הגיע בהתלהבותו עד כלות הנפש וקול אדיר נשמע מפיו על הנסים ונפלאות שנעשו לא־בותינו. בליל הפסח נשתמש בהגדת "קול אריה" והפנינים המופלאים אשר בו יפארו את שולחן המלכים אליו ייסבו כל בית ישראל לומר לפני השיי"ת שירות ותשבחות, בציפיה שעוד נזכה לומר לפניו שירה חדשה וכדברי חז"ל אז ישיר משה, שר לא נאמר אלא ישיר, לעתיד לבוא שנזכה להיגאל בגאולה שלימה "בניסן נגאלו ובניסן עתידין להיגאל" במהרה בימינו.

ב.ל.

דודי ירד לגנו

(המשך מעמוד ה')

צדיק תקי.

על אחת כמה וכמה קר"ח בן בנו של קר"ח בדור קשה ופרוץ כדורנו שראה ודאי שהוא הוא הדור של עקבתא דמשיחא, כי לולא הקומץ של בני תורה ויראי ה' היה כולו חייב בצורה ובאופן שלא שיערו אבותינו ואבות אבו־תינו, יתבך וה' יתברך ירד לגנו ומלקט ערוגות הבושם ע"מ שה־עולם לא יבוא לידי כליה ח"ו וע"מ שהדור יוכל להמשיך ול־התקיים עד ביאת גואל צדק. וזה שאמר בעל המשך חכמה: "ויא־חיכם כל בית ישראל יבכו את השריפה אשר שרף ה' כי בגללם נשרפו.

ת.נ.צ.ב.ה.

בס"ד
מבצע מיוחד
לרגל חג הפסח!!!
שרות־גור
מכירת חלקים עליונים
לתנורי אפיה
• רנקו קריסטל
• תלם 555
• שביס
• כיריים קינג
כל הקודם זוכה בהנחה של 15% עד גמר המלאי
שרות גור: שרות מורשה למכונות כביסה זהר
רח' רש"י 63 טל: 539767, 539625
שעות המשרד: 13.00—8.00, 18.00—16.00
ימי ג', ו' 13.00—8.00

הגיעו דוגמאות חדשות של בגדי תינוקות, שמלות וחלוקים לבנות
חנויות המפעל:
ירושלים: אשתורי הפרחי 2
פינת מלכי ישראל
ת"א:
רח' וולפסון פינת כפר גלעדי
ובחנויות המובחרות בב"ב
עולם הפלא

במקום לשלם משקל עודף...
קח את העודף
מ"אמבסדור"
טלפונים: 03־5102014
03־650039
★אריזה★הובלה ימית
★הובלה אוירית
★עמילות מכס★ביטוח
בית גיבור 116 תל־אביב

"קיטרינג הופמן"
רח' שמעון הגיבור 7 ב"ב (עוזיא פינת הזכור) 03־766161
חדש!
עכשיו ניתן להשיג אוכל מוקפא במגשי אלומיניום — בהשגחת הרב לנדא,
אפשר לחמם בתנור עם המגש (חד פעמי)
מבחר תפריטים עשיר
★ שניצל ★ גולש ★ עוף ★ תוספות
מקבלים הזמנות לשבת הגדול ולשמחות
גלאט כשר בהשגחת הרב לנדא שליט"א אב"ד ב"ב
המסעדה תהיה פתוחה מר"ח ניסן עד ערב פסח, בין השעות 12.30 עד 4 אחה"צ

אבי עדי וחזי שמחים להודיע על
פתיחת חנות חדשה
של פירות וירקות
במחנה יהודה רחוב עץ חיים 22 טל. 247552
סחורה טריה יום יום
בהשגחת הבד"ץ של קהל מחזיקי הדת בעלז"א
תרומות ומעשרות מופרשות כדין ע"י משגיח מיוחד
מחירים הזולים ביותר בשוק
הנחה מיוחדת למשפחות מרובות ילדים
משלוחים הביתה גם דרך הטלפון לכל חלקי העיר

אביב ב SMARTUTERIA
dale ISRAEL
שם חדש באופנה
לצעירה הדתית!!
שמלות, חליפות, חולצות, חצאיות
לחג וליום יום
דגמים בלעדיים
בחנויות סמרטוטריה
ב"ב: ר' עקיבא 106
ר"ג: קניון אילון
ירושלים: מרתף העיר בן יהודה 34
בצפת: חנות **נחום'ס** ברח' יוסף קארו.

ב"ה
בן צבי נסיעות
רחוב ינאי 4, ירושלים
בן צבי נסיעות בע"מ
BEN ZVI TRAVEL LTD.
מתנת אפיקומן יוצאת מן הכלל
לבנות דתיות בלבד
(גיל 17 ומעלה)
קיץ באירופה!!
22 ימים
6 ביולי עד 27 ביולי או 10 באוגוסט עד 31 באוגוסט
(ט' בתמוז עד ראש חודש אב) (ט"ו באב עד ר' באלול)
מחיר ההובלה כולל: – מלווה דתית
– בתי מלון ****4 כוכבים
– פנסיון מלא — אוכל כשר למהדרין
– אוטובוס תיירים צמוד
– כרטיסי טיסה
– כניסה לאתרי תיירות ומוזיאונים
לפרטים נוספים: להתקשר לחני — (02)665684

ערכים
אגודה להפצת התודעה היהודית
רח' רבי־עקיבא 160 ת.ד. 2007 בני ברק 51120
טל. 708062, 704895
כל דצריך ייתי ויפסח
אפשר לקיים מצוה זו בהידור, ע"י משפחות שחזרו בתשובה, המעונינות פעם ראשונה בחייהם ללמוד לעשות הפסח כהלכתו בבית יהודי חם
אם באפשרותכם לארח לסעודות החג ביו"ט הראשון, עם או בלי לינה, או ללינה בלבד, אנא פנו בהקדם למספרי הטלפון דלהלן
03־978792, 709633, 03־775942, 03־794619
וע"י זה תקנו חלק פעיל בקידום פרויקט התשובה, ותתברכו בברכת ברוך אשר יקים...
נ.ב. מי שמעונין בשאר שבתות השנה, אנא התקשרו למספרים הנ"ל.
בכבוד רב
תנועת "ערכים"

יריד הכיפות
המבחר הגדול ביותר
במחיר הזול ביותר

קניתי בזול אצל
רפאלי
זה שווה לך!
רח' ר' עקיבא 115 בני ברק

רב־און RAV-ON
בית"ר לכתנות ופיג'מות
ירושלים, רח' כרש 8, טל' 222589
מחירים מיוחדים לחג הפסח
חולצות גברים 20-22 ש"ח
חולצות ילדים שרוול ארוך 12-14 ש"ח
כתנות לילה נשים 20 ש"ח
ילדות 13.5-17.5 ש"ח
פיג'מות נשים 20-23 ש"ח
פיג'מות לבנים-בנות 10 ש"ח
פיג'מות גבר מידות גדולות
חולצות לנוער
מגבות וסינרים במחירי המפעל
החנות תהיה פתוחה במוצ"ש 28.3
שעה אחת אחר צאת השבת
★ הנחות מיוחדות לסחורה חורפית
★ הנחות למשפחות ברוכות ילדים

ב"ה
"גזור ושמור"
גם לסובת קרובך וידידך
מצות מובחרות
עבודת יד בסיסובות וליחידים — צישינסקי ב"ב (03)796016
לסובתך הקדם בהרשמה, נא להודיע מיד הכמות הנדרשת
קבלת המצות:
מיום רביעי ב' ניסן עד יום שלישי (ח' ניסן)
משעה 6.30 בערב עד 9.00
בברכת פסח כשר ושמח
נ.ב. הטלפון הנ"ל מ־7 בבקר עד 11 בלילה

שאלה של טעם!
למה לשלם הרבה יותר על אותו הדבר בדיוק?
צילה וייס מחכה לך עד פסח בכל יום
לפנה"צ 9.00-13.00, אחה"צ 16.00-20.00 ובמוצ"ש עד 22.00
הטעם שלי אפנת עילית לנשים · ארזי הבירה 45. טל' 820862

בס"ד
לקראת החג מארה"ב
שמלות לילדות
הגאיות פליסה אופ־ווים
מגיל 8
חלוקי נשים החל מ־25 ש"ח
כתונות גברים עם דוגמה
ועוד ועוד...
מחירים נוחים
כל יום מ־9־5
סנהדריה מורחבת 116/32
כ.ב. ק.א. טל. 819967

אברך מלכי ישראל 5 גאולה ירושלים
אופנה עילית לגברים
לבחורי ישיבות ואברכים
נפתחת חנות עילית בעז"ה **ביום ראשון** כ"ט באדר תשמ"ז
חליפות בגיר, הגזרות החדשות ביותר של העונה
חולצות, עניבות, חגורות וגרביים
☆ ☆ ☆
לרגל הפתיחה, לבחורי ישיבות
3 תשלומים שווים
בקניה מרוכזת מתנה חולצה + תשלומים
נסיון ואיכות מעולה

לוח המודיע

דירות ובתים

ירושלים

למכירה

★ ליד רמות פולין 3 + כניסה נפרדת + חצר + גינה ק"ק 53,000 (תווך) (02)866690 (02)861180

★ בהר־נוף 4½ מרווחת במיוחד + נוף ק"ד "אורטל" (02)288588 (02)287973

★ בהר־נוף 5 מרווחת, מרפסת 25 מ"ר "אורטל" (02)288588 (02)287973

★ בהר־נוף 3 + מרפסות, כניסה מיידית "אורטל" (02)288588 (02)287973

★ בהר־נוף 4 ק"ג דרומית + מרפסת לכניסה מיידית "אורטל" (02)287973 (02)288588

★ בסנהדריה המורחבת 4 גדולים צפון מערב קומת קרקע + כניסה לחצר (02)811296

★ ברובע ישרים, 4½, ק"ג, 3 כ"א, 120 מ"ר + ארונות (02)817869

★ בהזדמנות! 3 גדולים, ק"ג, בבית וגן ברחוב מיכלין, + מחסן, טלפון (02)526985

★ "המתווך" מלכי ישראל 6 י"ם 02־273355 דירות למכירה בגדלים שונים בבניה ויד שניה. בשבועות הבאים פתוח אחה"צ מ־5־7.30 או לפנה"צ בתיאום

★ 4 חדרים ע"י יונה ק"ב. 3½ באזורי הבירה ק"ו. "יהודית" (02)245258 מ־10

★ בטלזסטון 3½ 105 מ"ר ק"ג מרווחת ויפה + תוספות 63,000 (02)534970

★ במטרסדורף דירת 7 חדרים חדשה כניסה תוך חודשיים 180,000 דולר "תמסורת"=אמת בתיווך (02)533444 (02)522717

★ למכירה דירת 3 חדרים + זכויות בניה ליד אפריון "המשרד לנכסים" (02)242377

★ ברמות 3½ ק"ב 54,000!!! ברמות אשכול (ים־סוף) 4½ עצמית + מרפסת סוכה, מסודרת 88,000 (02)249141

★ הקודם זוכה! המ"ב, 3 חדרים + מרפסת, מיידי 02־864586 בערב

★ בהר־נוף 4 מרווחת + מרפסת גדולה!!! בגבעת־מרדכי 3½ מרווחת!!! "אהה" (02)248012

★ בסורוצקין 4½ נהדרת ק"א לכניסה מיידית, ברמות ג' 3 מטופחת ק"ב כיוונים טובים ונוף נהדר. בלעדי "למוטי קוצר ושות'" (02)247937 (02)225588

★ בהזדמנות! ע"י אפריון, בירמיהו, 4 ח' ק"ב משופצת + מחסן, כיוונים, $79,000 "אינטרנשיונל" ר"פרסום כוכב" יעקב מאיר 7, י"ם.

להשכרה

★ לחודש ניסן דירה 4½ חדרים מרוהטת קומה נוחה (02)811480

★ ברמות 04 3 חדרים מניסן עד אב ריהוט מלא (02)868036

★ בסנהדריה 3 חדרים ק"ב מרוהטת קומפלט + טלפון עד אלול (02)827472

★ לשבוע פסח דירה באזורי הבירה + טלפון ק"א (02)824345

★ לתיירים בבית ישראל 2½ מרוהטת, לחודש ניסן בלבד טל: 822696

★ דירת 3 ברוך ק"ג מרוהטת קומפלט נקיה, להחדש ניסן, (02)820993

★ בסביבה חרדית יפה 4 + ריהוט + טלפון + הסקה + מרפסות + סוכה 02־631630

★ כישא ברכה 3½ ק"א מרוהטת קומפלט מד־כ"ו ניסן (02)827599

★ לתיירים! בגאולה להשכרה 4½ יפה, מרוהטת + טלפון כניסה נפרדת (02)380577

★ בעזרת־תורה 3½ ק"ב, לחודש ניסן, נקי לפסח, מרוהטת קומפלט. (02)828142

★ דירת 3 בסנהדריה מרוהטת קומפלט + טלפון + דוד־שמש + מכונות כביסה ויבוש מפסח (02)822921

★ לחודש ניסן 4 חדרים מרוהטת + טלפון (ניקוי לפסח) בשיכון חב"ד ירושלים (02)861107

ביקוש דירות

★ דרושה בשכירות, מרוהטת עד עזרת־תורה, קומה נוחה, לא מרוהטת (02)528416, (02)816937 - אנגלית

★ דירה מפוארת 3½ חדרים באזור גאולה מר"ח ניסן ל־6 שבועות (02)824876 (02)285861

★ מחפש דירה מרוהטת לחודש ניסן באיזור מא"ש, גאולה. 02־282011

עסקים

★ דרוש שותף פעיל המוכן להשקיע לאולם גדול לשמחות במרכז העיר (בירושלים) בבנין קיים. בהצעות לפנות: (02)865334 בשעות הערב

★ מלון דבורה בתל־אביב גלאס שמיטה נפתח לפסח. נותרו מספר חדרים במחירים נוחים להתקשר לרס־און (02)222679 (02)232296

בני ברק

למכירה

★ דירת חדר + 2 מרפסות בסכון מאיר ק"א 7 מדרגות עורפית "המצליח" 798367

★ 3 חדרים ע"י רמת אהרון ק"ג חזית + גג צמוד "המצליח" 798367

★ בב"ב 3 ק"ג, + דוד"ש עם אפשרות בניה על הגג. (03)706555 (03)663217

★ בבני ברק עקיבא 95 2 גדולים + הול + מרפסת סגורה + תוספות (03)783903

להשכרה

★ דירת 3 חדרים בסביבות גוטמה לתקופה ממושכת. (03)788283

★ להשכרה לחג צעיר דירה 3½ חדרים חדשה ק"א בסביבות ויזניץ 03־768035

★ לרציניים בגני־גד 3 ח', דרום־מערב, ב"ב, מושקעת, טל: (03)787849

★ להשכיר 2 חדרים + הול גדול ק"ג מרוהטים ברח' ירושלים, ב"ב אחה"צ 798912

עסקים

★ למכירה משרד מפואר + מזגנים + ריהוט, חלוקה ל־3 אינטרנשיונל (03)798828

★ להשכרה באזור תעשיה ב"ב מבנים למסחר/תעשיה, החל מ־300 מ"ר עד 7000 מ"ר בק"ק ע"י הקניין, מבנה לצמאי 1600 מ"ר מתאים למשרדים ולתעשיה קלה, יחידה בהשומר, טל. (03)743529

בערי הארץ

פתח־תקוה

★ בפתח־תקוה 2½ + 1½ ק"ג חזית, ביהלום אזור דתי + סוכה (03)9231034

★ בכפר גנים 4 ק"ג, + מעלית + חניה מושקעת 94 אלף דולר בהול (03)9229004

אשדוד

★ באשדוד, פיטסבורג 3 + פ"א, חדשה + סוכה + דוד"ש, בהזדמנות! 02־225945

★ באשדוד למכירה 4, ק"ב דרומית בנין חדש באברמסקי ללא תיווך (02)827290

חנויות

★ למכירה חנות/מחסן, כניסה נפרדת 55 מ"ר במרכז המסחרי בר־עקיבא תוך "המצליח" הרצל 6 ב"ב.

לשרותכם יש מקום שמרכז את ההצע והביקוש באזורים החרדיים מכירה • שכ"ד • דמ"פ

לשא ברכה

מודיעין לדירות ללא דמי תיווך

★ להשכרה בעקיבא 76 חנות + טלפון מתאימה לקליניקה 2 משרדים (03)733077

עבודה

★ בגאולה דרושים פנסיונרית, למכירות ולעבודות עזר, תופרת־מתלמדת (02)533060 (02)227619

★ לבית אדמו"ר בבני ברק דרוש בחור תנאים טובים (03)784881 בשעות 8-10 בבקר 8-9.30 בערב

★ למוסד תורני בירושלים דרושה פקידה מנוסה בתנאים מצוינים לפנות בכתב לת.ד. 5690 ירושלים

★ בנות לעבודה בתעשיה, ידע בלטינית ללא רגישות ואלרגיה לחומרים כימיים, שכר כולל פרמיות 5 ימים בשבוע בשעות 7.00-16.30 (02)242152־9

★ דרושה אישה לארח, לקשישה מתפקדת הדוברת עברית, אידיש והונגרית (02)341854

★ דרוש מדריך בחור ירא־שמים לישיבה חסידית (02)532185

★ דרוש גובה־מתרים עבור ישיבה בתנאים טובים טל. 700990

★ "יחסידה" תספורות ותסרוקות לשיער ופאות בעיצוב מקצועי ללא המתנה בתאום מראש 788675 השלשה 31 בני־ברק מחירים נוחים הנחה למשפחות ברוכות ילדים

מכירות

★ מכנסיים מתפירה עצמית בשלל צבעים ובמחירי מבצע "מחסן מכירות" עמוס 8 י"ם

★ בגדי חג במבחר עצום ובמחירים מפתיעים "מחסן מכירות" עמוס 8 י"ם

★ חלוקי "מודל קוט" חגיגיים לפסח מבחר מקסים דגמים בלעדיים מ־7.00-10.00 כל ערב ראשית חכמה 29 י"ם

★ מכונת כביסה "זוהר" אוטומטית + אחריות במצב טוב במחיר סימלי (02)383158

★ חיסול!!! בגדי נשים 20 ש"ח גבעת־שאול חיים ויטאל 35 ק"ק — מוצש"ק

★ שמלות הריון מחו"ל!!! דוגמאות • בהדרות!!! כל הסוגים!!! בדברי חיים 23 ירושלים, בראשון, שני, שלישי, רביעי מ־8-9.30, מחירים נוחים.

★ הפתעה לך עקרת הבית!!! למרות ההוצאות המרובות אנו לשרותכם במבצע מיוחד תכשיטים יקרותיים, פנינים, מחרוזות, צמידים, עגילים וכו'. הכל מ־20 ש"ח ובתשלומים נוחים. המכירה אי"ה במוצש"ק משעה 7.30 ובכל ערב, רח' עזרת תורה 39 ירושלים (02)823310

★ תוצ"ח מיוחד: חולצות 38-48 וחצאיות, שמלות 1, 6, 7, פ. כרדין שמלות הריון מוצש"ק בן זוז 19 ב"ב

★ מכירה!!! שמלות אלגנטיות, חולצות סריקו ועוד. ביום א' כ"ח באדר, אברמסקי 11 (מעל נעלי דובי) 6.30-10.00

★ למכירה מעבד מזון פודפרוססור תוצרת "סנבים" 150 ש"ח חדש באריזה (03)9228981

★ במוצש"ק, מכירת בגדים מקסימה לנשים וצעירות הרצל

★ תכולת דירה, ארון, מיטות, סלון, מכונת־כביסה, מקרר 16.00-19.00 (03)799692

★ בהזדמנות קנוה חדש אורגינל באריזה טל: (03)790749

מכוניות

★ למכירה פורד אסקורט 1100, 1971 קלץ וצמיגים חדשים, אחרי אוברול, טסט 10 חודשים (02)826240

★ דודג' דארט 1974 שמורה + תוספות + וילונות וסטריאו + רדיו בריזה 790915, (03)792441

★ פורד אסקורט שנת 70 1100 סמ"ק טל. (02)868679

נקיון ופוליש

★ "אדירי" פוליש נקיון והדברה, העברת דירות ומשרדים + ביטוח מלא — פועלים דתיים ר"ע 15, (03)788048

★ "הנוצץ" — מבצע פסח כהלכתו!!! נקיון ופוליש — מעסיקים פועלים דתיים (03)310030

★ "הפלטשי" החברה האמינה והותיקה ב"מבצע" הדברה חינם על נקיון ופוליש (03)315734

שיפוצים

★ שיפוצים ברמה גבוהה. איכות מיוחדת ובאחריות, ביצוע מהיר ומקצועי (02)822421

★ לפסח!! צבע ושיפוצים באחריות הנחה לבני־תורה, נסיון רב (02)827824

פי.וי.סי.

★ פרגודים בגאולה! הגיע פי.וי.סי. טהור, לשיש לפסח, בלעדי ל"פרגודיד" (02)383220

אבידות

★ נאבדה טבעת יהלום ביום שישי בסביבות אוטוסדרף קו 3 מא"ש המוצא יזכה בפרס (02)823554

שונות

★ מחפשים בית חם עבור בחור חסידי בתל־אביב — בני־ברק + השבחה (02)811392 לבקש את חיה.

מספרה שאולי
לגברים
באוירה דתית
מחירים מוזלים
רח' דוד ילין 9 י"ם

מספרה שאולי
לגברים
באוירה דתית
מחירים מוזלים
רח' דוד ילין 9 י"ם

שמלות - חליפות מפריז
מכירה לכבוד פסח
כל המביא מודעה זו זוכה
ב־10% הנחה
מ־10.00 עד 18.00
02־246312 (שונה 6)
משפחת פאבי ירושלים

תכשיטים וזהב עדיין
רפאלי
רח' ר' עקיבא 115 בני ברק

דרוש בב"ב
להשכרה
מבנה
עבור פנימיה
לבנות סמינר
(10 חדרים
כולל מסבה)
03־5743805

משה שטרן
מוצרי חשמל מובחרים
המרכז למוצרי חשמל "אמקור"
מבצע המקררים והתנורים בעיצומו
השנה גם אתה תוכל להנות מהמוצרים היוקרתיים של "אמקור" בתנאים נוחים
★ מקפיאים, מקררים, מדיחי כלים, מיקרוגל ★ של "אמקור" וכן תנורי "אמקור" מכל הסוגים
ב־5־7 תשלומים שווים כל התשלומים ללא תוספת ריבית
הרוכש מקרר או תנור או מדיח כלים של "אמקור" יקבל שי לוקס תאורה קומפלט, או מבער לבישול של אמישראגז
נ.ב. כל המבצע הנ"ל מוגבל לשבועיים בלבד וגם רק עד לגמר המלאי.
אל תחמיץ ההזדמנות ותכנס מיד למשה שטרן
מלכי ישראל 29, פתוח: בין השעות 1.00-10.00, 7.30-5.00
עד החג יהיה פתוח בע"ה גם יום ג' אחה"צ

ערכים
— האגודה להפצת התודעה היהודית
כל דצריך ייתי ויפסח
אפשר לקיים מצוה זו בהידור, ע"י משפחות שחזרו בתשובה, המעוניינות, פעם ראשונה בחייהם ללמוד לעשות הפסח כהלכתו — בבית יהודי חם
אם באפשרותכם לארח לסעודות החג ביו"ט הראשון, עם או בלי לינה, או ללינה בלבד, אנא פנו בהקדם למספרי הטלפון דלהלן 03־709633,
03־794619, 03־775942, 03־798792
ועי"ז תקחו חלק פעיל בקידום פרויקט התשובה, ותתברכו בברכת ברוך אשר יקים...
נ.ב. מי שמעונין בשאר שבתות השנה, אנא התקשרו למספרים הנ"ל.
בכבוד רב
תנועת "ערכים"

בס"ד
קהל יראים חוג חתם סופר
בני־ברק
הננו מודיעים בזה כי
חלוקת המצות
תתקיים אי"ה לפי המספרים, בין השעות 6־9 בערב, בבית מדרשנו, רחוב מיימון 18
ביום רביעי, ב' ניסן (1.4) 1־200
ביום חמישי, ג' ניסן (2.4) 201־400
ביום ראשון, ו' ניסן (5.4) 401־1500
בברכת חג כשר ושמח
ההנהלה

שיפוצים כלליים
★ ביצוע עבודות
★ שיפוצים כלליים
★ תוספות בניה והרחבה
★ מטבחים וצבע כללי
★ צוות מקצועי
כל עבודות הבניה באחריות
ספול ברסיבות בחומרים מיוחדים ואיטום גגות
טלפון 24 שעות ביממה
02־234454

סירוקים וחידוש פאות
לאחר השתלמות במכון עיצוב האופנה בפריז
חידוש פאות ישנות
(לאחר תפיפה בבית)
לפי האופנה האחרונה בפריז
שעות הקבלה: בבקר: (עד 3.30 בצהריים) ימים: שני, שלישי, ורביעי
בערב: (מ־8.00 ומעלה) שני, שלישי, ורביעי
בלילה: (מ־10.00 בלילה): ראשון, וחמישי
כתובתנו רח' דובב מישרים 1 טלפון: 824014 עזרת תורה
שולה

הלבשה בסטונאות
צפניה 32 (פינת עמוס)
טל' 283129
הודעה ללקוחותינו
לנוחיותכם, החנות תהיה פתוחה במוצש"ק פ' ויקה"פ מ־7.30 וכן, במשך השבוע כל ערב עד 8.00 עד ערב החג
להתראות
חג כשר ושמח

מהפיכה במטבח — חדש
מגיעה לך מתנה לחג!
צלי פלא - מתקן חדש ומהפכני לצליית כבד והכיורים ישארו נקיים
בהכשר הבד"ץ והרבנות הראשית
כמו־כן מתאים לצליית סטייק, קבב, שישליק, נקניקיות ועוד
ניתן להשיג בכל החנויות המוכרות ציוד אמגזית מפיצים:
בני־ברק: לוינגר רח' עקיבא 122, סכנו מיקס רח' עקיבא 72, עזרת חסד ועזר רב רח' ישסח משה 4, מרכז החשמל רח' עקיבא 89.
ירושלים: שטרן משה רח' מלכי ישראל 29 גאולה, ש.ב. שטרן מאה שערים 86, אלקטרו קדמי רח' ישעיהו, ש.א.ג. פייר קינג 37 ליד ההיפרכל תלפיות, סל נוף רח' סייב 15 הר נוף, יאקב רחוף יחזקאל 2, סופר ארזה רח' עליה הכהן 22, יד יחיאל שומרי החומות רמות ד', פרידס רח' אגריפס 60, חנות כל בו קרית משה, גיגי שטראוס 9.
רחובות: יוסי לקס רח' עזרא 37.
הפצה ראשית: מגזית, אלון שבות גוש עציון טל: 02־246274
אמגזית מפעל מתכת, כפר עציון טל: 935295, 02־931852

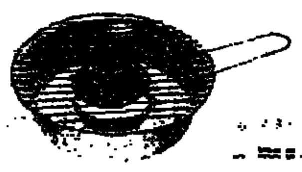

מרכז הטפטים
סוכנות בלעדית לטפטים ווינוקיר
מבצע מיוחד לטפטים לרגל החגים
גליל טפט מחיר רגיל 18 ש"ח במבצע 10 ש"ח
P.V.C לקירות מחיר רגיל 7 ש"ח
במבצע 3.5 ש"ח
P.V.C. לשיש 2.50 ש"ח למ"א
מבצע גדול של שטיחים מקיר לקיר
ושטיחי אמבטיה
כתובת: הנביאים 76 ירושלים טל: 02־234788 — 02־231895

לוח היום

בס"ד יום וערש"ק
פ' ויקה"פ (פרשת החודש)
כ"ז אדר מ"ז
מברכין החודש: חודש ניסן
ראש חודש: יום שלישי
המולד: ליל ב' שעה 10, 33 דק', 17 חלקים
הדף היומי בבלי: בבא מצי' ס"ח
ירושלמי: סוטה י"ט
משנה יומית: נדה ב, ג-ד
הלכה יומית: או"ח שג-ד, כ"ז-ב

קריאת שמע	7.52
תפילת השחר	9.07
	5.57
	4.00
	5.31

קול הדף
לשמיעת השעור בדף היומי טל. 02־243121 — 02־241112. השעור מתחיל בכל תחילת שעה.

תורנות בתי מרקחת
ירושלים: שישי: באזר רחוב יפו 46. שבת: הוכמה רחוב הנביא 28. מוצ"ש: קרית משה רחוב קרית משה 1.
תל־אביב: שישי: ארלוזורוב רחוב ארלוזורוב 76, בריאות רחוב הכלך בזרי 28. שבת: ארלוזורוב רחוב ארלוזורוב 76, שחר רחוב פנקס 27.
ירושלים 98 יפו.
חולון: שישי: ד"ר חורי רחוב סוקולוב 70.
בת־ים: שישי: כוזר רחוב תבריה, ר"יך 20.
אשדוד: שישי: רן. שבת: רן.
שעה הפתיחה של בתי המרקחת כמובלות בדרך כלל עד 10 בלילה.

תורנות בתי חולים
ירושלים: שישי: שערי צדק — פנימית, ביקור חולים — ילדים. שבת: שערי צדק — ילדים, ביקור חולים — גינון.
כל שאר המחלקות בהדסה עין כרם.

חדש! חדש!
צוואות
והנהגות
מהבעש"ט ותלמידיו
זיע"א
להשיג בחנויות הספרים

בס"ד
"מצות מובחרות"
צישינסקי טל. 03־796016
רק מצות טריות ודקות בטיב מעולה גם קמח מצה, רחשי, ציטרי וכן 3 מצות לליל הסדר
בסיטונות וליחידים
הכמות מוגבלת! הזריז נשכר
המכירה החל מיום ב' ניסן
ברח' ר' עקיבא 92
משעה 5:30 עד 9.00 בערב
לטובתך! הקדם בהרשמה — מיד (בטלפון הנ"ל מ־7 בבקר עד 11 בלילה)
גזור ושמור. גזור ושמור

יקבי חברון
הפתרון לליל הסדר!
שותים יין שהוכן מענבים.
ארבע כוסות של חברוני אדום.
יין ענבים מהודר של יקבי חברון.
ביקבי חברון
יין... מכינים מענבים
חברוני אדום - יין ענבים שמתאים גם לילדים וכשר לכל העדות בישראל

משה קליין צורף ומעצב
רח' יעקב מאיר 12 גאולה ירושלים
מס' טלפון החדש 382313
זכינו באמון הציבור
(הפעם השלישית ברציפות)
משתתפים במבצע הוקרה לרגל הזכיה ולקראת החגים הבעל"ט
★ צמידים זהב 14K ★ תליונים זהב 14K ★ שרשראות זהב 14K ★
טבעות זהב 14K ★ עגילים זהב עם הברגה ואבני חן 14K
אנו עומדים לשרתכם עם 20 שנות נסיון
★ שבוץ יהלומים במקום ★ תיקוני צורפות
★ השחלת פנינים מקצועיים, קשר בין כל פנינה
בבית העסק הנבחר יותר כדאי!!
תכשיטים אצל קליין קונים ונהנים!!!
חג כשר ושמח
1986 1987

"סוד הצלחה" — שידוכים
לחרדים חדתיים
בשיטה מכובדת
שלח 10 ש"ח ליוסף אשכנזי
ת.ד. 172 ב"ב
ותקבל פרטים ושאלון

מתנה אידיאלית לאפיקומן!
שלמה ומלכת שבא
סיפור לילדים ע"פ ילקוט "מעם לועז"
גל פז

"רדיו אריה"
אריה חט
■ רדיו טייפ למכוניות
■ אביזרי רכב
■ בטכונית
יבוא אישי לכל סוגי הרכב גם לעולים חדשים ותיירים
רח' יפו 210 ירושלים טל. 02־382652

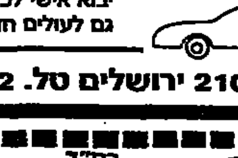

דרושה/ פקיד/ה
עם נסיון
ויוזמה עצמית
דובר/ת אידיש
הכרחי
שליטה באנגלית
למשרה מלאה
לישיבה חסידית
02־699449

למכירה
שמלות לחג לנערות 8־14
תוצרת אנגליה
יום א' כ"ח אדר יום ב' כ"ט אדר בין: 20.00־22.00
רחוב הרב פרנק 33 קומה ג' בית וגן ירושלים
טל': 02־413377

אלפי דירות
ומאות
הצעות עבודה
"מעון" שרותי מידע
ללא דמי תווך
רח' פינס 9 קומה ב
טל. 233266—233913

להשכרה
עבור ישיבה וכולל
בבית ישראל ירושלים
02־244080

סלון המרכז
דוד ילין 13
פתוח רצוף
כולל יום שני
חג כשר ושמח!
טל. 233730

בס"ד
מתנות
"עולות לרגל" חינם!!!
המבצע החדש של
"מציאס סנטר"
לרגל הרגל!!!
זוג גרביים חינם!!! + שי נוסף על כל קנית חצאית, חולצה או שמלה לילדה מכנסים לילד, לגבר
זוג גרביים חינם + מתנה לאמא!
שימו לב, המבצע עד יום רביעי (ב' ניסן) בלבד!
לקונים היום, יום ו' (ערש"ק החודש) שי נוסף! התשלום ל 10.5.87
מציאס סנטר ב"ב ר"ע 85 בפסג' (מול גן ורשא)
אוטובוסים - 1 פנימי, 45, 54, 61, 89, 315, 400

בס"ד
גם השנה ניתן להשיג
מצה שמורה עבודת־יד
בהכשרים מהודרים
מצות קוממיות
מצות בהכשר הבד"ץ ירושלים
וכן 3 מצות לליל־הסדר
כמו"כ מבחר עשיר של:
כיפות רקומות, הגדות, מהזורי עור, טליתות
להתראות!
דרורי
בני ברק רבי טרפון 2

דרוש
מנהל משק ותחזוקה
רציני, עם נסיון רב + רכב
למוסד גדול
03־699449

אגודת גמילות חסדים לדירות ירושלים
טל: 02־823026
השיטה המהפכנית לקבלת מידע על דירות בירושלים באזורים החרדיים
"טלגמ"ח"
חבל על הכסף! חבל על הזמן! חבל על הרגליים!
תן לאצבעות ללכת במקומך!
צלצל אלינו משעה 20.00-22.30
כל יום לטל: 02־823026
ותקבל ישירות דרך הטלפון מיד את כל המידע החדש לך על דירות.

מחסן המבצעים
רח' דברי חיים 24 ירושלים
מבחר ענק כלי בית לפסח
★ בזיים 5 להבות ★ מגימיקס
★ סודה סטרים ★ סטים צלחות ★ ועוד ועוד
אך ורק במוצאי שבת ניתן לשלם כל קניה
ב־5 תשלומים חודשיים שוים
במוצש"ק כולנו נוהרים למחסן המבצעים
מהשעה 8.30 עד חצות

המרכז המיטב
רח' חזון־איש 2 בני־ברק
החל המבצע שכולם ציפו לו!
מערכות אוכל וסטים לקפה
הוצ'ין רויטר - בוואריה
סירים, סירי־לחץ ומחבתות
"לגוסטינה"
במחירים הכי זולים
ובי־3 תשלומים שוים
המבצע לשבוע בלבד - הקודם זוכה

למרכז הרפואי שערי צדק־ירושלים
דרושים:
★ חקח/ת מוסמך/ת
בעל/ת נסיון למשרה חלקית
★ טכנאי / הנדסאי + רשיון
כחשמלאי מוסמך וידע באלקטרוניקה ובמיקרו מחשבים
★ פיזיוטרפיסט/ית מוסמך/ת
בעל/ת נסיון למשרה חלקית/מלאה
★ מרפא/ה בעיסוק מוסמך/ת
למשרה חלקית
המעונינים יפנו לטל': 02־555429

המודיע
עתון יומי — ירושלים
המו"ל: הסתדרות אגודת ישראל העולמית — הועד הפועל
העורך הראשון: ר' י' ל' לוין ז"ל
•
איזור התעשיה מקור ברוך
רח' יהודה המכבי 5
טל. 539255-8 ★ ת.ד. 1306
•
דפוס "הדי", בע"מ
•
סניף ת"א: אלנבי 132, ת"ד 1869
טלפון 624353
בשעות הערב: טלפון 614950
•
אין המערכת אחראית לתוכן המודעות וסגנונן
•
סוכנות בארצות־הברית:
R. LICHTENSHTEIN
324 Ave. I
Brooklyn, N.Y. 1 1230
U.S.A.

صكنا من الاصل

עצרת בהרצליה לעכב נסיעת בני־נוער לאירוח בארגון מסיונרי

פניה נרגשת לעיריה למנוע נסיעת הנערים — ביום א׳ הקרוב ★ הקהילה היהודית בגלאזגו מבטיחה לארח הנערים אם יבוטל הסיור המתוכנן

עצרת גדולה התקיימה בהרצליה ביוזמת ארגון המפעלים "יד־לאחים", כדי להביע מחאה ולהפנות קריאה לבטל את שיגורה של משלחת בני נוער מהרצליה, לסבב הופעות מחול ואירוח אצל הארגון המסיונרי "פרייד פור ישראל" — באנגליה.

צאתה של המשלחת, הכוללת 18 בני־נוער וחמישה מלווים, מתוכנן ליום ראשון הקרוב. גורמים בעיריית הרצליה, אליהם הופנו פניות "יד־לאחים" לבטל את הנסיעה ולא לשגר בני נוער לאירוח מסיונרי ולסבב הופעות בפניהם וגם בשבת — לא היטו אוזן, עד כה, לבקשות.

אתמול התקיימה עצרת גדולה בבית הכנסת הגדול בהרצליה. המרא דאתרא הגרי״י יעקובוביץ נשא את המשא המרכזי והפנה קריאה נרגשת לעיריה לבטל הנסיעה המתוכננת. הרב אליעזר סורוצקין, נציג "יד־לאחים", תאר את הסכנה שטומן בחובו אותו ארגון מסיונרי. שבשעתו היה אחראי בארץ למה שהוגדר "פרוג׳קט קיבוץ" הקיבוצים עצמם סגרו בפניו שערים לאחר שעמדו על סכנתו.

בתום מסכת הדברים יצאו המשתתפים בתהלוכה עד לבנין עירית הרצליה, שם השמיע דברים נציג היהדות החרדית, ר׳ שלמה אמיר, שקרא לעיריה ולראשיה לחזור בה, ברגע האחרון, מתכנית הרת־סכנות זו.

נמשכים המבחנים הפומביים של מבחן ההלכה על "שביעית"

בשבוע הבא יתקיימו מספר מבחנים פומביים מחוזיים למרצים במבחן ההלכה העולמי על ספר "דיני שביעית" שנערך ע״י קרן התרבות "יהל", ירושלים שבמסגרת מרכז אגודת ישראל ירושלים.

במבחנים המחוזיים הפומביים יתמודדו המצטיינים על תואר חתן ההלכה המחוזי, אשר יעלו למבחן שלב הגמר במבחן העולמי הפומבי שיתקיים בקיץ תש״נ בהשתתפות נציגים מכל רחבי העולם.

ועדות מיוחדות לארגון המבחנים הוקמו במחוזות השונים ברחבי הארץ המטפלים בסידורים הטכניים הקשורים למעמדים הגדולים שיהיו לכבודה של תורה.

רבנים ואישי ציבור הבטיחו את השתתפותם במעמדים כדי להביע את הוקרתם והערכתם למפעל רגל ירושלים על המבצע האדיר בהחדרת חשיבות לימוד ההלכה בקרב בני הנוער.

ר״מ בריטניה יוצאת לבריה״מ

מוסקווה — ראש ממשלת בריטניה מארגרט תאצ׳ר שמדת להגיע כחור למוסקווה לביקור רשמי, והקרמלין מקווה כי ביקורה יקרב את גמר׳ו לעמדה הסובייטית בענין סילוק הטילים לטווח בינוני מאירופה.

פקידים סובייטים אמרו בתידרוך לכתבים לקראת הביקור, כי הם מעריכים שגבי תאצ׳ר מסוגלת להפעיל לחץ על בעלי בריתה בנאט״ו, למען השגת התקדמות לקראת הסכם בענין סילוק הטילים לטווח בינוני. אך הם הדגישו עם זאת, כי גבי תאצ׳ר ידועה כצד קשוח במו״מ, אשר זכתה לכינוי "גברת הברזל" הודות למינהגה לפעול מתוך עמדות של כוח. (ע״ר)

ליקוי חמה חלקי ביום א׳ אחה״צ

ליקוי חמה חלקי יהיה בארץ ביום א׳ אחה״צ. התחלת הליקוי בשעה 15.47, שיא הליקוי יהיה ב־16.36 וסוף הליקוי ב־17.29. גודל הליקוי 35 אחוז.

על כך מסר לכתב עתי״ם מנהל מצפה הכוכבים בגבעתיים. הפרטים חושבו על ידי אגודה שרבן מהמרכז לחינוך אסטרונומי. (עתי״ם)

האחיות יפתחו שוב בעיצומים

חטיבת האחים והאחיות בבתי החולים החליטה לצאת בהריפות את קופת החולים הכללית, על שהיא מתעלמת מהסכם האחיות שנחתם לפני 5 חודשים.

האחיות החליטו כי החל מהשבוע הבא יפתחו בעיצומים וישבשו את עבודת בתי החולים, גם במחאה על כך, שטרם סוכמו נושאי התקינה ועבודת המשמרות.

גובר המתח בחרות לקראת הועידה

מאת סופר "המודיע"

המתח בתנועת החרות לקראת הועידה הצפויה ביום ראשון הקרוב הולך וגובר ככל שמתקרב מועד כינוסה.

המחנות היריבים בתנועת החרות יצאו אתמול בהאשמות קשות אלו נגד אלו, ורשימת המועמדים ההתמודדויות עדיין לא נסגרה.

צעירי התנועה יצאו בקריאה לראשי המחנות לבל יהרסו את התנועה בהתמודדויות הדדיות וכמה מהם הצהירו כי זה שיגרום לפיצוץ הועידה הוא אשר ישא באחריות.

במשך היום עוד יעשו נסיונות להביא לעמדה אחידה לקראת הועידה, אולם מחנה דוד לוי סבור שיש בכל מחיר לקיים התמודדות

3 נהרגו אתמול בתאונת

ראש המועצה האיזורית של ישובי מרום הגליל, בן ציון סופר (42) נהרג אתמול בהתנגשות בין מכונית לבין משאית בכביש עין זיתים־עלמה.

הכביש שבו התרחשה התאונה הקטלנית הוא צר ומפותל ובן־ציון סופר, כראש מועצה התריע פעמים רבות על היותו מסוכן ודרש לבצע פעולות הרחבה מיידיות.

השאיר אישה שרה ושישה ילדים בהם תאומים שנולדו לפני שנה וחצי. הוא היה חבר מכבירות המפד״ל.

בעוד חודשיים היו אמורות להיערך בחירות חדשות לתפקיד ראש המועצה ובן ציון תכנן להיבחר שוב לתפקיד.

גופתו של שומר צריף בן גודין בשדה בוקר, ראובן בן סעדון (61) נתגלתה אתמול ליד באר שבע. חוקרי המשטרה סבורים כי האיש שהתגורר ליד צריף בן גוריון, נהרג בתאונת "פגע וברח".

שופט שלום בבאר שבע אישר בקשת המשטרה לנתח את הגופה והו. הועברה למכון לרפואה משפטית באבו כביר. נציג המשטרה ציין בבית המשפט, שעל הגופה נמצאו סימני חבלה וסימנים של דריסת האדם על ידי רכב. כאמור, בבגדיו של המנוח מצאו חוקרי המשטרה מסמכים של חברת השמירה, שהעסיקה אותו וכך הובילו העקבות לזיהוי הגופה, שנמצאה כשהיא מרוסקת ללא הכר.

פעוטה בת 3 משכונת בית אליעזר נהרגה אתמול בצהריים לאחר שנפגעה ע״י אוטובוס שהסיע ילדים. בת האוטובוס נעצר לחקירה.

מחקירה ראשונית של משטרת חיפה עולה, כי ברחוב חרובים בשכונת בית אליעזר ירדו ילדים מאוטובוס השייך לחברת הסעות מהדרה. האוטובוס החל לנסוע קדימה. תוך כדי כך, ירדה הפעוטה בת השלוש, מהמדרכה השמאלית חוצצה את הכביש משמאל לימין, לכיוון חזית האוטובוס.

הפעוטה נפגעה בכל הנראה ע״י הגלגל הימני הקדמי של האוטובוס. היא פונתה לבית החולים הלל יפה ללא רוח חיים.

יחודשו הדיונים על הסכמי השכר

"מאת סופרנו הכלכלי"

שר האוצר ומזכיר ההסתדרות יוכחו בצהרים בירושלים לדיון על הסכמי השכר החדשים במשק. בסוף החודש יפוגו הסכמי השכר הקיימים.

משרד האוצר הודיע כי לא יתן תוספות שכר מעבר לתוספות היוקר, פן יערערו את היציבות.

ההסתדרות תובעת להעניק פיצוי לבעלי השכר הנמוך. קודם לכן יפגשו ראש הממשלה, ממלא מקומו, שר האוצר, ושר החקלאות לצורך דיון בענין סיוע למושבים חקלאיים השרויים במצוקה תקציבית.

במוצ״ש - מלוה מלכה בב״ב למען ישיבת "מאור עינים"

תכונה הערכות בקרב חסידי ואוהדי בית רחמיסטריבקא וטשרנוביל לקראת מסיבת המלוה מלכה למען ישיבת "מאור עינים", שתתקיים במוצאי שבת באולמי וגשל בבני־ברק, בהשתתפות רבני העיר, אדמו״רים, ראשי ישיבות ואישי־ציבור, בראשות כ״ק אדמו״ר מרחמסטריבקא שליט״א.

ישיבת "מאור עינים" ומוסדותיה בירושלים, נושאת שמו של הס״ק מטשרנוביל זי״ע ונוסדה בשנת תשכ״ג ע״י כ״ק האדמו״ר מרחמיסטריבקא זצוק״ל, והיא בנשיאות כ״ק בנו האדמו״רים שליט״א.

במסיבת מלוה מלכה תישמע סקירה על היקפה של הישיבה והתרחבותה ועל הקשיים העומדים בדרך, אותם מקווה ההנהלה ירימו הנדיבים בעם, אשר גם עד הנה עמדו לימין הישיבה ומוסדותיה.

דברים ישמיעו הרבנים שליט״א ואודות הכבוד הרה״ג הרב אברהם יוסף שפירא. בקרב חסידי וידידי בית רחמיסטריבקא ניכרת תכונה רבה לקראת בקודו של האדמו״ר מרחמיסטריבקא שליט״א בבני־ברק ומארגני האירוע סיימו את מלאכת ההכנות הארגון.

● אבו־דאבי — "אלאתיחאד" מוסר כי מערכת הבטחון כ״ארגון העממי הנאצריסטי״ הצליחה לבלות משאית שעמדה להכניס 400 מוקשים יבשתיים לתוך העיר צידון.

בית החולים בקור חולים ירושלים

ברכות מזל־טוב

להולדת הבנים/הבנות

אדלר ירוחם וסויבע	בת	יעקבי נוראל ושושנה	בן
איטה אלברט ומיכל	בן	יארבלום שלמה ולאה	בת
אלנקוה אורי ועליזה	בן	כהן שלום ונחמה	בת
בוימן בני וכוכבה	בן	לחון דב ורינה	בת
ברסות אוליביה ורבינת	בן	לנברבוים אבנר וצביה	בת
בכין אלברט ופנינה	בן	לימן נפתלי ויעל	בת
ברוילי דוד ואסתר	בן	לוי ניסים ותמר	בת
בצין יוסף ורות	בת	לוי ציון ומזל	בן
ברקלי אליעזר ובלה	בת	מזון יצחק ורות	בת
ברזילי שמשון וחנה	בת	סילר חיים וצביה	בת
בש דב ואורה	בן	ניסן אברהם ופרח	בת
גולדמן משה ותנה	בן	מרי אלי ורחל	בת
גברא יוסף ואסתר	בן	סייח הדסה ואורי	בת
גפנר חיים וגיסל	בן	פופיר נחום ורבקה	בת
גליק אהרן וחנה	בת	עזרא יחזקאל ומזל	בת
גור אלי ולימור	בת	פוקס דב ושמחה	בת
דוד נעים ודליה	בת	פורטנוי שמריהו ומינה	בת
דויטש זאב ואלקה	בן	פרויד יוחנן ופנינה	בן
דוידוביץ ישראל ותנה	בן	פרנצה מנחם וסובה	תאומים
הבא משה ואסתר	בת	צימירס יוחנן ומרים	בן
הולצמן זכריה ולאה	בת	צמירס יששכר ותמר	בת
הורוביץ יונה וצביה	בן	צמח ישראל ואילה	בן
זיים חיים ואסתר	בן	קרוש יהודה ועליזה	בת
זהה יגאל ושרה	בן	רוסנר דוד וציונה	בן
זלצמן אברהם ושרה	בן	ראש מנחם ובתשבע	בת
חייאב יוסף וצביה	בת	שפירא משה ואסתר	בן
חנניה אשר ואליאן	בן	שטרן חיים ויהודית	בן
חוגה אבנר ואילה	בן	שטרן פסלה	בת
טוב שלום ורחל	בת	שטרנבר אברהם ועליזה	בת
טרוסר יעקב וצפורה	בן	שמש משה ושושנה	בן
יצחק אריה ושמחה	בת	שכפר יצחק והלמה	בן

יזכו ההורים לגדלם לתורה לחופה ולמעשים טובים

אזכרה

במלאות שנה לפטירתו של האי גברא יקירא אבינו וסבינו

ר׳ **נפתלי יוסף איגרמן** זצ״ל

נעלה לקברו ביום ראשון כ״ח אדר תשמ״ז בשעה 4.30 בקיבוץ חפץ חיים ולאחר תפילת מנחה לימוד משניות

מהיום
נפתח יריד פסח
ברשת חנויות לוסטיג
כיריים
במבחר הגדול והזול ביותר בארץ
5 — 3 — 2 — 1 להבות
מיקסרים
מיקסרי "בוש" המיוחדים לפסח.
(כולל מקצף ולישה, מטחנת בשר, בלנדר, מקצץ ירקות)
מיקסרי "קנווד" "בוש" "סטארמיקס" "בראון" ומג׳ימיקס
מטחנות בשר ופוד פרוססור
תנורי־אפיה תא אחד מיוחדים לפסח
חלקי חילוף לתנורי אפיה ובישול
מבערים, כיפות ורגלים, רשתות, כפתורים ומולדות לתנורי
"תלם 555" ★ בלרס ★ ברוש ★ רנקו ★ מץ ★ פאר ★ א.א.ג. ועוד
ניתן עדיין לקבל באספקה מיידית מקררי אמקור ותדיראן, תנורי אפיה ובישול ומקפיאים
בתקופת יריד פסח (אין מכירה לסוחרים)
כל לקוח מקבל מחיר של סוחר
בירושלים: לוסטיג רח׳ שטראוס 29 02-222946
בבני ברק: סלון המרכז רח׳ ירושלים 12 03-702153

★ שלחנות סלון ★ פינות אוכל
★ שלחנות בכל הגדלים ★ ספות סלוניות
במבחר ובטיב מעולה

תצוגה ומכירה בבית החרושת, ירושלים
תל ארזה רח׳ יוסף דיו 2 פינת רח׳ בר אילן 32
מקביל לאולם אפריון
פתוח רצוף עד השעה 7 בערב

תכשיטון ש. (בעק)
רשב״ם 2 ב״ב 706776
לקראת חג הפסח
מבצע שבוע ימים בלבד במחירים ללא תקדים
כל סוגי תכשיטים מזהב
מבחר מיוחד של מחרוזות פנינים
כל יום 10-12 לפנה״צ 7-10 בערב

Barbisio ברביסיו
London, New York, Rome
מבחר כובעי סמט (קטיפה) מודרני ורגילים
ברביסיו כובע ברמה אחרת
להשיג בחנויות המובחרות
המפיץ — פ״ת

לתושבי בני ברק
נפתחה חברת ניקיון מעולה
★ שטיפות מדרגות ★ נקיון משרדים ★ נקיון בתים וחצרות לפסח ★ נקיון דירות לאחר בניה ושיפוץ ★ גינון
מחירים נוחים — עבודה מעולה
שמעון טל. 03-792855 דוד טל. 03-900549

מחסן הלבשה דברי חיים 24 קרית צאנז
פתוח כל ערב בין השעות 7.00 — 9.30
עד החג פתוח גם במוצאי שבת מ־8.00 — 9.30
הזדרזו פן תאחרו את מלאי
הביגוד החדש של החג!!!
הביעו גרביונים יפהפיים לחג, גרבי כותנה במבחר דוגמאות, מבחר גדול מאד של אוברולים חגיגיים לתינוקות ולילדים, חליפות לתינוקות שרוול ארוך לעונת המעבר, חולצות בנים בכמה דוגמאות, חולצות לבנות לפעוטות, מכנסיים חגיגיים לילדים, ומבחר גדול של מכנסי גולדסקס, סינרי חלוק בכל המידות, כובעים קיציים לתינוקות, ועוד ועוד...
הקדימו קניותיכם לחג! סיסמתנו: הכל ובזול!

אביב מגיע פסח בא
לקראת האביב הגיע מבחר גדול וחדש
של בגדי נשים אקסלוסיביים
בדגמים יפיפיים מהמילה האחרונה
של תוצרת אנגליה
כמו״כ דגמי החרף שנשארו בחיסול מוחלט במחירי הקרן
להתראות
רחל
02-822921

אבדו יריעות ספר תורה בקו 315
המוצא יתקשר 03-783839

והיה כי ישאלך בנך
מה נשתנה הגדת כִּי יִשְׁאָלְךָ בִנְךָ
משאר הגדות שבשוק
הרי אבא יש לי כבר הגדה?!
עונה האבא לבן תשובות רבות:
בשפתנותי את ההגדה ראויתי בה דברים רבים שמתאימים לך
א. ביאור המליה על כל ההגדה בלשון קלה ובהירה.
כך שגם אתה תוכל להבין בעצמך
ב. לקט פרושי גדולי ישראל שיחד נכל להבינם היטב
ג. לקט מדרשי חז״ל מעשיים ומעובדים על כל סיפור יציאת מצרים
ד. כל ההלכות ששייכות לערב פסח וליל הסדר באופן ברור ובלשון קלה
ה. ציורים מרהיבים ואיורים נהדרים
זאת מלבד הדפסה ברורה באותיות מאירות עינים
מודפס על ניר כרומו באשר תוהנה עיניך בדפדוף ראשון
הגדת "כי ישאלך בנך" קנית
לבנך בבטח יקר אותו זוכית
★ ★ ★
כן יצא לאור הגדה מאירת עינים
עם ציורים צבעונים מרהיבים ואיורים נהדרים
אור הספר

"מחשבת"
בית ספר חרדי לפקידות
בני ברק ר׳ עקיבא 56 ...
ים: ...
המשרדים פתוחים בשעות 4.30-6.30
קורסים לציבור החרדי
מקבוצות נפרדות לגברים ולנשים
★ הנהלת חשבונות
★ כתיבה במכונה
★ תכנות מחשבים
★ אנגלית

לפסח שי הולצה לכל קונה חליפה!!!
"בגיר" מבחר החליפות לקיץ הגיעו!!!
רונן
אופנה והגימה
החדיש
מחלקת תיקונים במקום — ללא תשלום!!!
20% הנחה על כל המלאי הקיים!!!
ביאליק 42 רמת־גן קניון אילון
ROMAN
בית העסק הנבחר 1987

קניתי בזול אצל
רפאלי
זה שווה לי!
רח׳ ר׳ עקיבא 115 בני ברק

מבצע מיוחד לפסח!
אצל בתיה
המבצע הגדול לילדות ונערות
במחירים הנוחים ביותר
★ חליפות★ שמלות★ מכנסים לילדים★ חצאיות★ חולצות★ מתנות לתינוק
להתראות ברח׳ ירושלים 52 בני ברק פתוח בערב עד 8

מהיר ירושלים
מא״ש 83, 285103/4
נסיעות ביום ב׳ ערי״ח
1) מירון עמוקא חרמון ב־7.00
2) מירון צפת עמוקא טבריה ב־9.00
3) מירון בלבד 1.15

בס״ד
מבחר בדי ריפוד ווילונות של נוסבאום ת״א גם בירושלים
רח׳ ריבלין 8
טל׳: 224507
בהנהלת רות גאנז

אנו ממשיכים!
המכירה בעיצומה!
☆ בגדי ילדים ☆ נוער ☆ והלבשה כללית
לקראת חג הפסח
חידשנו שוב את המלאי
מחירים מדהימים! בגדים נפלאים!
☆ בגדים ובדים תוצרת חוץ ☆
• • • מאות קנו ונהנו • • •
אף אתה מהר! פן תאחר!
לפי בקשת הקהל יהיה פתוח במוצש״ק משעה 10 — 8 עד החג
חנות המפעל "כרם" מאה שערים 53
פתוח כל יום לפנה״צ 1־10 ואחה״צ 8־5
ובמפעל רח׳ סורוצקין 14 ע״י אולם "נהדר" בימי א׳ עד ה׳ לפנה״צ 11 עד 2
הקהל מתבקש לשמור על הסדר!
מקור ב"כרם" כי "כרם" הוא "כרם"

הנוצץ שרותי נקיון ופוליש
פארלאָזט זיך נאָר אויף א בני־ברקער מענטש
בעלת בית
נקיון פסח כהלכתו
כללי ויסודי בכל סוגי הדירות
רק בבצועה של
חברת הנוצץ
החברה לנקיון הדתית היחידה — מעסיקה פועלים דתיים
אל תלכו שולל אחר מודעות פרסומת!
אינכם יכולים להכניס כל אדם לבתיכם
ביצוע גם בירושלים
רצונכם בבית מבהיק בנקיון לחג הפסח, בעובדים ישרים, אדיבים ומסורים, בשקט נפשי —
פנו לחברת הנוצץ
המוניטין שלנו: אמינות, יסודיות, אחריות, נסיון
בני ברק נותנת אימון בנוצץ
להזמנות טל. 03-310030, 03-323823

היהלום
רח׳ שלוננציון המלכה 14 פ״ת
טלפון: משרד - 345883 ...
☆ שרותי נקיון ופוליש
☆ ניקוי ותיקון שטיחים
☆ סיוד דירות וחדרי מדרגות
מבצע הנחות לקראת חג הפסח
עבודה באחריות

הופמן ובניו
ים רח׳ יונה 1 טל. 272222
ב״ב ר׳ עקיבא 120 טל. 791464
ביום ב׳ ערי״ח ניסן
1. נסיעה למירון צפת עמוקה טבריה.
2. מירון וחזרה 12.30
3. חברון קבר רחל בשעה 2.00
ההרשמה במשרדים

פנטסטיק פלסטיק
שמירת הריהוט לשנים
ציפוי ניילון
לספות כורסאות וכסאות
★ עבודה מומחית ★
מתקבלות הזמנות
גם למרכז הארץ
02-538001 ★ 02-810072

"סלע"
— הדברת מזיקים,
רשיון משרד הבריאות
197 עם ריח ובלי ריח
ללקוחות — ללא הוצאת כלים
03-494936

בס״ד
מפעל הש״ס
הכללי בהיכלי התורה
בני־ברק רח׳ ר׳ עקיבא 111 טל. 03-787702
ת.ד. 620
טל. בירושלים 02-416152
ללומדי הש״ס שליט״א
הננו להודיע על המבחן החדשי
★ תבנית "30 דף לחודש": מס׳ מיר ח׳־ל״ח
★ תבנית "הוראה": יו״ד סי׳ צ״ג־צ״ו (כולל טור, ב״י, ש״ע, ש״ך וט״ז)
★ תבנית "20 דף לחודש": מס׳ עירובין ל״ב־מ״ט
שיתקיים בס״ד ביום שלישי, א׳ ניסן תשמ״ז בשעה 6.00 בערב בדיוק
מפעל המסייע ללומדי הש״ס
ב.ב. נא לדייק בזמן למסורים אין חלוקת מבחנים
בברכת הצלחה רבה חג פסח כשר ושמח ההנהלה

הרבנות הראשית לרחובות והסביבה
CHIEF RABBINATE OF REHOVOT DISTRICT
בס״ד אדר תשמ״ז
תעודת - הכשר
הרינו לאשר כי מפעל "פרדס" בע״מ עומד תחת פיקוחנו המתמיד, לפסח תשמ״ז
כשרות פסח
המשקאות המפורסים ותרסק ענבניות מתוצרת המפעל הנ״ל.
1. משקה קל – תפוזים, אשכוליות.
2. משקה קל ענבים (ברכתו שהכל).
כשרות פסח "למהדרין"
מפעל הנ״ל יוצר כמות משקאות קלים תפוזים, אשכוליות, בכשרות "מהדרין" מיוחדות גם מרכזו בקבוקים חדשים.
כשר לפסח תשמ״ז
בקבוק חדש
עומדים תחת פיקוחנו והינם כשרים לפסח תשמ״ז אף "למהדרין".
הרב א. רובין ראש מחלקת הכשרות חבר הרבנות הראשית רחובות.
הרב ש. כהן קוק הרב הראשי רחובות.

מפרסמים עושי מצוה
עם האיכלוס המבורך ברמות 04 "אשדר"
בניהולה של אגודת "משכנות ירושלים"
התושבים ומשפחותיהם מוצאים לחובה להוקיר את האגודה ואת העומד בראשה
הרב **חיים נחום פריימן** שליט״א
ולברכם על פעולותיהם החיוביות הגובלות בנדירות גבוהה ובפיקוח נפש
ברכותינו מקרב הלב שתצליחו בכל מעשיכם עם שגשוג פורה
בכל אשר תפנו בעזרתכם לזולת
התושבים
גם אני מצטרף אישית לברכה הנ״ל
נחמן רוזנפלד